

KAHRAMANMARAŞ YÖRESİ AĞITLARI

IV. CİLT (ELBİSTAN AĞITLARI)

H A Z I R L A Y A N L A R

Oğuzhan UZUN – Mehmet TEMİZ
Halil İbrahim ÖZDEMİR

2012

- 1 -

KAHRAMANMARAŞ YÖRESİ AĞITLARI
IV. CİLT

Hazırlayanlar:

Oğuzhan UZUN – Mehmet TEMİZ
Halil İbrahim ÖZDEMİR

Editör

Cevdet KABAKCI – Mustafa SEMERCİ

İSBN:

Tashih

Fatma YILDIZ – Macide KILINÇ

Grafik • Tasarım

FA AJANS
Matbaa ve Tanıtım Hizmetleri

Kapak ve Sayfa Tasarım

Halil İbrahim TOKLU
Oğuz SÖNMEZ

Kapak Fotoğraf

Mehmet KIRMIZIKAYA

Görsel Yönetmen

Gökhan GÖNEN

Baskı

Baskı Tarihi

İletişim Adresi

Kahramanmaraş Belediyesi
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü
Tel: (0344) 228 46 00
E-posta: basinyayin@kahramanmaras.bel.tr

Bu eser Kahramanmaraş Belediyesi'nin bir kültür hizmetidir.

ELBİSTAN AĞITLARI	11
I-KAHRAMANMARAŞ OLAYLARINI KONU EDİNEREN AĞITLAR:	12
KAHRAMANMARAŞ'A	12
SEN BİR ÇANAKKALE'SİN	13
II-YEMEN SAVAŞ YILLARINI KONU EDİNEREN AĞITLAR:	14
BAHTI KARA BABAMOĞLU	14
III-ŞEHİT AĞITLARI	15
EDİRNE'DE ŞEHİT OLAN HACI İBRAHİM SEZGİN'E AĞIT	15
BABANIN EDİRNEYE GİDERKEN SÖYLEDİĞİ AĞIT	15
ŞEHİTLERİN RUHUNA İTHAF	17
BİRİ ŞEHİT BİRİ GAZİ	18
ŞEHİT POLİSLERE	19
ŞEHİT ÖĞRETMENLERİMİZE	20
IV-SEFERBERLİK YILLARINI KONU EDİNEREN AĞITLAR	22
HASAN ÇAVUŞ'UN AĞIDI	22
V- ASKERLİK DÖNEMİNİ KONU EDİNEREN AĞITLAR	23
KIRK İKİLİLERİN ASKER SEVKİ AĞIDI	23
ASKER	25
UYU MEHMET'İM	26
VATAN UĞRUNA	27
ELDELEK KÖYÜNDEN GÜLLÜ GÖZÜKARA'NIN ÇOCUKLARI İÇİN YAKTIĞI AĞIT	28
ASKER AĞIDI	29
VI- TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR	30
YÂ RABBİ	30
AHMET ÇITAK'IN SERVETİNİ FAİZDEN EDİNEREN ELBİSTANLI BİR ZENGİNE AĞIDI	31
KAPALI YOLLARDA ÇEKİLEN SIKINTI	33
KERİM İLE ALİ'NİN AĞIDI	35
ELİNDEN	37
BU ZATIN	39
AHMET ÇITAK'IN OTOPSİ YAPILIRKEN GÖRDÜĞÜ BİR GENÇE SÖYLEDİĞİ AĞIT	40
AKBAYIR KASABASINDAN MUTTALİP'İN AĞIDI	42
ÇELİK DURAN'IN AĞIDI (GÜLGİZ GÜVEN)	44
GELİNLİK HACCE'NİN AĞIDI	50
HAYATİ AHMED EFENDİ'NİN, BÜYÜK AMCASININ OĞLU VE HOCASI ÖMER EFENDİ'YLE İLGİLİ KASİDESİ	51
IRAZ İLE OFO	53
ALİ'DEN BİR AĞIT	54
KEÇEMAĞALARI İSMAİL AĞA'NIN AĞIDI	55
KANDIL KÖYÜNDEN (HAVVA)HACI KILIÇ'A AĞIT	56
CINNAZ AHMET'İN DANA ARAMA BAHANESİYLE KARŞISINA GELENE AĞLAMSAK EDEREK SORDUĞU SORU	57
HALK ŞAİRİ AHMET ÇITAK'IN ARDINDAN AĞIT GİBİ	58
ÇARESİZLİK	59
GÜN OLA HARMAN OLA	60
KARA HABER	61
GÖK EKİNİ BİÇER GİBİ	62
AĞIT	64
KALMAMIŞ	66
MUHAMMED AŞKINA	67
KERBELA	69

İÇİNDEKİLER

ÇANAKKALE	71
ALTI ŞEHİR MUHSİN YAZICIOĞLU	72
ÖLEN BENİM	74
SARIKAMIŞ	75
DÜZTEPE'DE KOCASI VE NÖKERİ ELİNDEN BALTA İLE ÖLDÜRÜLEN GELİNİN DESTANI	76
ZELZELE DESTANI	78
DESTAN-AĞIT	80
SON DÖNEMLERİNE AİT YAZDIĞI ŞİİR	82
AKİF'İN DEDIĞİ NESL-İ ASIM	83
MARAŞLI GELİNE AĞIT	84
BEKÇİLİK HAKKINI VERMEYEN YUSUF EMMİ'YE YAKILAN AĞIT	85
İĞDE KÖYÜNDEN (ANAMOĞLU) ÖMER MART'IN AĞIDI	86
İĞDE KÖYÜNDEN (ANAMOĞLU) ÖMER MART'IN ÇÖKELEĞE YAKTIĞI AĞIT	88
İĞDE KÖYÜNDEN (ANAMOĞLU) ÖMER MART'IN OĞLU HİKMET'E YAKTIĞI AĞIT	89
GÜLMEDİ KADER	90
DÖNDÜ GELİNİN AĞIDI	91
KAPIDERE'DE KALAN HALİL ÇAVUŞ'UN AĞIDI	93
BİR ÖKSÜZ ÇOCUĞUN DUYGULARI	95
ÂŞIK HÜSEYİN'İ İDAMDAN KURTARAN AĞIT	97
AVŞAROĞLUNUN AĞIDI	99
AVŞAROĞLU	99
DAMATSIZ GELEN GELİN GELEN KIZY'İN AĞIDI	101
YONCALIĞIN İNCE YOLU ÖMER'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ	103
ÖMER'İN AĞIDI	104
KABAĞTEPE KÖYÜNDEN HAC'AHMED'İN İZZET'İN AĞIDI	109
İĞDE KÖYÜNDEN MISTIĞIN AĞIDI	110
SAYIN FETHİ AKAT RUHUN ŞAD OLSUN	111
VEYSELE AĞIT	112
İM	113
YEMEN TÜRKÜLERİ 1	114
HASAN TAT	115
GÖNÜL YAPRAK MI	115
YARALAR TÜRLÜ TÜRLÜ	116
MURAT ÇOBANOĞLU	117
YOLCU EYLEDİM GARDAŞI	118
BİR KIRIMLININ DUYGULARI	119
PİLAVLIOĞLI MEHMET'İN AĞIDI	120
OLDUM	121
ŞAH HÜSEYN'İM	122
MAHZUNİ 1	123
ANNEME	124
KALMAYI DENE	125
KAR BEYAZ ÖLÜM	126
KALP YARASI	127
FELAKETİ ÜSTÜMÜZDEN KALDIR ALLAH'IM!	128
METİN METİN	129
MUHTEREM HAKİM ZİYA UYANIK'IN ARDINDAN	130

FİLİSTİN	131
ÂŞIK HASAN'IN AĞIDI	132
İMAM HÜSEYİN'İN YASIDIR DEYİ	133
YAKINLARINDAN DURDU İÇİN	134
KERBALA	135
ADAŞIMA AĞIT	136
MEHMED'İM	137
MEZAR BAŞINDA	138
CANLI CENAZE	139
MAHSUNİ BABA	140
ÇANAKKALE ZİYARETİ	141
GAZZE MANZARALI	142
KOSOVA- I	143
AFGANİSTAN'A AĞIT	144
SESSİZ AĞIT	145
NE BİLEM?	146
ÜÇ GÜN ARA VERDİRMEDİN ÖLÜME	147
AĞIT	148
ŞİFA VERSİN YARADAN	149
GÖÇ	150
ELVEDA (I)	151
ELVEDA (II)	152
ELVEDA (III)	153
NEMLİ MENDİL	154
NE DERİM	155
MERHUM YALÇIN DEMİRCİ'NİN ARDINDAN ...	156
KENNEDY'YE AĞIT	157
ARTAR HASRETİN GÜN GEÇTİKÇE	158
MERHUM NAZ(I)MIN RIHLET TARİHİ RÛMİ-HİCRİ 1362	159
KAMİL BİR İNSAN	160
PAPANDREU'YA MESAJ	161
MAHZUNİ BABA	162
GELİN GELEN BİR KIZIN KIZ OLARAK BABA EVİNE DÖNMESİ ÜZERİNE YAKTIĞI AĞIT	163
AHMET ÇITAK'IN MUSTAFA ÇITAK'IN OĞLUNA SÖYLEDİĞİ AĞIT	164
BİR ÖĞRETMENİM VARDI Kİ	165
NAMIK KEMÂL'İN KABRİ BAŞINDA	166
AĞIT	167
İSMET DEPDEB'İN ARDINDAN	168
MUHSİN BAŞKANA	169
CANIM ANNECİĞİM	170
KERBELA 6	171
KARABAĞ TÜRKÜSÜ	172
BOMBOŞ	173
VII- KITLIK DÖNEMLERİNİ KONU EDİLEN AĞITLAR	174
OLA	174
KUZULAR-ANA	175
KEVEN'E GİDERKEN YAKILAN AĞIT	175

VIII- KINA GECELERİNDE SÖYLENEN YÖRESEL AĞITLAR	179
YÖREMİZ DÜĞÜNLERİNDE KINA YAKILIRKEN SÖYLENEN AĞIT	179
KINA TÜRKÜSÜ	181
KINA GECESİ TÜRKÜSÜ	182
IX- SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNEREN AĞITLAR	183
ANTEPLİ KIZINA GÖNÜL VEREN CİHANGİR DOĞAN'IN AĞIDI	183
MİHRİBAN (ÂŞK)	185
KETİZMEN KÖYÜNDEN MURADINA EREMİYEN BİR GENCİN AĞIDI	186
İNŞAATÇININ AŞKI	187
TELLİ SİNEM HİKÂYESİ VE YAZICIOĞLU OSMAN AĞA'NIN AĞIDI	188
GÖNÜL BAĞI	190
HELE DUR	192
TELLİ SENEM	194
ANA HASRETİ	195
KERİM DEMİR'İN HANIMI FADİME DEMİR'E YAKTIĞI AĞIT	196
HABER	197
MEZAR BAŞINDA	198
UYAN NAZLIM	199
X- AYRILIK ACISINI KONU EDİNEREN AĞITLAR	200
DUYDUN MU?	200
AYIP	201
POSTACI	202
HUDUT TAŞLARI	203
AĞIT	204
MÜMKÜN OLMADI	205
UMUTSUZ BEKLEYİŞ	206
XI- GÖNÜLSÜZ EVLİLİKLERDEN DUYULAN ÜZÜNTÜYÜ KONU EDİNEREN AĞITLAR	207
PEHLÜL DEMİR'İN GÜLPERİ'YE AĞIDI	207
GERDEK GECESİ BÜTÜN HAYALLERİ YIKILAN KIZIN AĞIDI	209
GÜLLÜ'YE AĞIT	210
XII- EŞLERİN RAHATSIZLIĞI VE ONLARI YİTİREN İNSANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR	211
SEN OLMAYINCA	211
ELİF'E AĞIT	212
GÜLENDEM HANIM'IN, EŞİ MEHMET EMİN AĞA'NIN ÖLÜMÜ ÜZERİNE YAKTIĞI AĞIT	214
BEHLÜL ALİ'NİN, EŞİ GÜLLÜ FADİME'NİN ÖLÜMÜ ÜZERİNE YAZDIĞI ŞİİR	215
XIII- DOĞUM ESNASINDA YAŞANAN ÖLÜM OLAYLARINI KONU EDİNEREN AĞITLAR	216
KÖR KUYU	216
SOĞUK TABUT	217
NESİYE GÖÇER'E AĞIT	218
MİHRİBAN NESİYE'YE AĞIT	220
XIV- EVLADIN YİTİRİLMESİNİ KONU EDİNEREN AĞITLAR	222
DOKUZ YAVRUYA AĞIT	222
ACI DOKTOR (BAK BEBEĞE)	223
OĞLUM	224
DÖNE ÇOBAN'IN OĞLUNA AĞIDI	226
FADİME GÜNAY'IN ÇOCUĞUNA AĞIDI	227
BİLMEDİM	228

DİLAVER'İM NERDESİN	229
MAHPERİM	230
KANDIL KÖYÜNDEN (HAVVA) HACI KILIÇ'A AĞIT	231
BEBEK	232
GENÇ YAŞTA ÖLEN OĞULLARINA YAZDIĞI BİR ŞİİR	234
BEŞİK	235
PINARA GİDERKEN KAÇIRILAN KIZA AĞIT	236
ELDELEKLİ ALİ KEMAL GÖZÜKARA'NIN ÖYKÜ KİTABINDAN	237
BEBEK	238
XV- EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİNEREN AĞITLAR	239
PEHLÜL DEMİR'İN GÜLPERİ'YE AĞIDI	239
FİRKATLI GÖNÜL	241
EL SALLA ANA	242
BABAM'A	244
ANAM	245
ANNEM	246
BABA'M	247
BABAYA AĞIT	248
ANA'M	250
EŞİN ÖLÜNCE	251
CANIM ANNECİĞİM	252
XVI- KARDEŞLERİN VEFATI ÜZERİNE DUYULAN ÜZÜNTÜYÜ DİLE GETİREN AĞITLAR	253
KARDEŞE AĞIT	253
HÜSEYİN GARDAŞLA DERTLEŞME	255
KARDEŞE AĞIT	256
XVII- GELİN KAYNANA İLİŞKİSİNİ KONU EDİNEREN AĞITLAR	258
GELİNİ TARAFINDAN YÜZE ALINMAYAN KAYNANANIN AĞIDI	258
XVIII- KADER KONULU AĞITLAR	260
İSYANIM VAR FELEĞE	260
KADERİN BÖYLESİ	261
GÜLMEDİ KADER	262
XIX- DAHA ÖLMEDEN KENDİ ÖLÜMÜNE YAKILAN AĞITLAR	263
BÜYÜK YAPALAK KASABASINDAN ŞAİR AHMET BULUT'UN KENDİSİ İÇİN YAKTIĞI AĞIT	263
XX- HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA KALAN İNSANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR	264
DİRGEN ALİ'NİN AĞIDI	264
HATİCE HATUN'UN BUNA CEVABI	265
BİR GÜN HATİCE HATUN HASTALANIR VE KENDİ KENDİNE SÖYLER	268
KEREVİNLİ HALİL'İN AĞIDI	269
BÜYÜK YAPALAK KASABASINDAN BURHAN VE YEMLİHA MERT'İN AĞIDI	271
BÜYÜK YAPALAK KASABASINDAN KÜÇÜK MEMED'E AĞIT	273
MAHKUM YOLU BEKLEYEN GÜLLÜ GÖZÜKARA'NIN AĞIDI	274
AĞLASIN	276
CELİKANYURDU'NDAN (YAZYURDU) ÖMER'İN AĞIDI	277
XXI- ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR	280
BEKİR DURAN'IN ANISINA	280
BEŞ ÇOCUĞUYLA DUL KALAN BİR KADININ, KOCASININ ÖLÜMÜ ÜZERİNE YAKTIĞI AĞIT	281

İNCECİK KÖYÜNDEN ÖZCAN TÜRK'ÜN AĞIDI	282
KARDAŞ	284
LÜTFİYE (DEVECİ) KARACA'NIN KENDİ AĞIZINDAN AĞIDI	285
ECELDE İNSAF YOK	286
ALİ'YE AĞIT	287
KENAN YILDIRIM'IN AĞIDI	288
KAYBOLAN ADAM	289
DELİ HASAN'IN OĞLU HASAN TÜRK AĞIDI	290
HASTA MEKTUBU	291
DİKKATSİZLİK YÜZÜNDEN BENZİNLE YANAN BİR GENÇ TALEBE KIZA AĞIT	292
DERDİMİ BİL DİYE GELDİM	293
DİLİMİZ TUTULDU ALİ	295
ANTAKYA'DA ÖLDÜRÜLEN YEDİ KİŞİYE AĞIT	296
EDE ÖMER	297
XXII- KAZAN HAYATINI KAYBEDEN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR:	298
İSMET DEPDEP'E MERSİYE	298
SALAVAN DAĞINA SİTEM	300
KUMAŞIR GÖLÜ	302
ELEKTRİK AKIMINA KAPILAN MEHMET ÇIPLAK'IN AĞIDI	303
YANARAK VEFAT EDEN CUMA YILDIRIM'A AĞIT	304
ŞERİFE'NİN AĞIDI	305
MOTORUN ALTINDA KALARAK CAN VEREN HALİL GÜMÜŞ'E AĞIT	306
XXIII- TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR	307
VAR BİZİM	307
AKVEREN KÖYÜNDEN EMİR HASAN'IN AĞIDI	308
AKVEREN KÖYÜNDEN KEMAL'İN AĞIDI	309
AHMET ÇITAK'IN ARDINDAN	310
MUHSİN YAZICIOĞLU VE ARKADAŞLARI ANISINA	311
TRAKTÖR KAZASINDA VEFAT EDEN ALİ VE NİYAZİ'NİN AĞIDI	312
CAN KUZU	314
CİĞER KURŞUNU	316
AĞIT	317
NAGEHAN'A AĞIT	318
ŞABAN GÖÇER'E AĞIT	319
XXIV- ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR	320
KABAKTEPE KÖYÜNDEN AHMET'İN AĞIDI	320
ARABIN AĞIDI	321
HACI ÖMER VE KAZIM ÇELİK KARDEŞLERE AĞIT	323
ÂŞIK MAHSUNİ ŞERİF'İN YAKTIĞI AĞIT	326
AHMET ÇITAK'IN MEHMET KADIOĞLU'NA AĞIDI	328
AHMET ÇITAK'IN MEHMET KADIOĞLU'NA İKİNCİ AĞIDI	330
AHMET ÇITAK'IN ETHEM EFENDİ'YE SÖYLEDİĞİ AĞIT	331
GİTTİ	332
DERVİŞ AĞA'NIN AĞIDI	333
ÇAM ALİ ERDEN'İN AĞIDI	334
İĞDE KÖYÜNDE HARMAN ZAMANI ÖLDÜRÜLEN İKİ KARDEŞE YAKILAN AĞIT	337
NACİ KETİZMEN'E	339

MEHMET'E AĞIT	340
DELİLEROĞLU YUSUF'UN AĞIDI	341
CUMA KAĞITLI'YA AĞIT	342
XXV- EŞKIYALAR TARAFINDAN HUNHARCA ÖLDÜRÜLEN İNSANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR	343
CEMAL'İN AĞIDI	343
ELBİSTAN HADİSESİ	344
XXVI- DOĞAL AFETLERİ KONU EDİNEREN AĞITLAR	346
KIZLARA AĞIT	346
ÇÖLLOLAR AĞIDI DESTANI	348
ONBİR KİŞİYE MEZAR OLAN ÇÖLLOLAR OCAĞI	350
ÇÖKTÜ ÇÖLLO BIRAKMADI	350
GÖÇÜKLE GÖÇTÜLER	352
ADAPAZARI ZELZELESİ AĞIT	354
AREFE'NİN AĞIDI	356
TOPRAKTA ÖLEN BACIYA	357
KARA ELMASA DOĞRU	358
GÖÇÜĞE AĞIT	359
TABİİ AFETE UĞRAYAN MARABA KÖYÜNE AİT DESTAN	360
ZALİM FIRAT	361
VAN DEPREMİ	362
ZELZELE	363
ERCİŞ DEPREMİ	364
XXVII- VÜCUT UZUVLARININ YİTİRİLMESİNİ KONU EDİNEREN AĞITLAR	365
RECEP KORKMAZ'IN KIRILAN AYAĞINA YAKTIĞI AĞIT	365
XXVIII- DOĞA - TABİAT KONULU AĞITLAR	367
KOCA KAVAK	367
XXIX- İNTİHAR EDEREK YAŞAMINI YİTİRENLERİ KONU EDİNEREN AĞITLAR	370
ÇİÇEK KÖYÜNDE İNTİHAR ETMİŞ KUMRU GELİNİN AĞIDI	370
ÇİÇEK KÖYÜNDE İNTİHAR EDEN KUMRU GELİNİN AĞIDI	371
XXX- BESTELENMİŞ TÜRKÜ AĞITLARI	372
DARI TÜRKÜSÜNÜN HİKÂYESİ	372
ÂŞIK HÜSEYİN VE ACEM KIZI TÜRKÜSÜ	373
MEYRİK'E AĞIT	376
TEŞEKKÜR	377
KAYNAKÇA	378

C	: c.	cilt
Der.	: der.	derleyen
Haz.	: haz.	hazırlayan
S.	: s.	sayfa
Sa.	: Sa.	sayı
Vs.	: vs.	vesaire
Yay.	: yay.	yayınları

ELBİSTAN
AĞITLARI

KAHRAMANMARAŞ OLAYLARINI KONU
EDİNER AĞITLAR

I- Kahramanmaraş Olaylarını Konu Edinen Ağıtlar:

AĞLAMAYINCA GÖZ AĞLAMAZMIŞ *

Okul hatıralarımı sakladığım birkaç kitap, defter ve dosyalarımın arasından yıllar sonra elime geçen bir şiir var şu an elimde. Kahramanmaraş olaylarının etkisiyle yazdığım ilk şiirim olma özelliğine de sahip bir şiir, bu. Acemi işi olmasına karşın buram buram milli duygu kokan bu şiirde iki kelime dışında değişiklik yapmadım.

KAHRAMANMARAŞ'A

Bir şehir geliyor gözlerimin önüne
Bir şehir ki; gaziler, dervişler yetiştirmiş
Şehitler gömmüş bağına bir zamanlar
Kahramanlık naralarını dinlemiş yer gök
Göğüsler gururdan kabarmış
Gözyaşları sevinçten akmış bir zamanlar

Bu şehri düşünüyorum şimdi
Ve sessiz sessiz ağlıyorum
Hayır! Sevinçten değil bu defa
Kederden, acıdan, elemden
Bakamıyorum kimsenin yüzüne
Utaniyorum adımda
Kahramanlığımdan

Alev alev yanıyor cadde sokaklar
Paramparça olmuş evler, ocaklar
Heyhat!
Düşmanlarının düşlerini
Yaşattı sana kan kardaşlar

Asuman SOYDAN ATASAYAR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.62)

KAHRAMANMARAŞ OLAYLARINI KONU
EDİLEN AĞITLAR

SEN BİR ÇANAKKALE'SİN *

Ey kahraman neslimin, en seçkin örneği
Ey şanlı tarihimin, en hazin hikâyesi
Hangi tarih sayfası açılınca
Böylesine titriyor yürekler
Hangi geçmiş yâd edilince
Böylesine ağlıyor gönüller

Çünkü sen ölmedin; ruhun yurdunda yaşar
Ölmeyeceksin de ebediyete kadar
Sen, melekleri bile ağlatan şehitsin
Çünkü sen bir Çanakkale'sin

Sen, Peygamber'imın duası
Anaların dinmeyen gözyaşısın
Sevgilinin bitmeyen kara sevdası
Bu vatanın hakiki evladısın

Yüzyıl değil, bin yılda geçse
Yazılmış en büyük destan sen olacaksın
Sen ilâhi mertebenin en yüce yerindesin
Çünkü sen bir Çanakkale'sin

Eminim ruhun şad
Gönlün bahtiyardır
Sana dökülen gözyaşı bile
Allah katında sevaptır

Şükür ki vatan hasreti çekmiyor
Onun bağrında sınımsız yatıyorsun
Şüphen olmasın ebediyete kadar da yatacağsın
Sen, ebedi saadet döşegindesin
Çünkü sen bir Çanakkale'sin

Asuman SOYDAN ATASAYAR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.63);
AYASAYAR,(2010;s.40)

YEMEN SAVAŞ YILLARINI KONU EDİNER AĞITLAR

II-Yemen Savaş Yıllarını Konu Edinen Ağıtlar:

Elbistan yöresinden bir gelinin kocası, kardeşi ve kayını Yemen savaşlarında esir düşer. Daha sonra bunların serbest bırakıldıkları ve yolda oldukları haberi gelir. Gelin, bu haberi o taraflardan gelenlerden duymuştur. Ama bekler, bekler gelmezler. Gelin Elbistan postanesine her gün gider gelir. Askerlerden haber yoktur. Bunun üzerine, Bağdat'tan çıktıktan sonra kardeşinin mezarını Mardinde gördüğünü söyleyenler olur. Diğerlerinden de ümidini kesmesini söyleyenler çıktığından gelin bu ağdı yakar:

BAHTI KARA BABAMOĞLU *

Bahtı gara babamoğlu
Bir dediğin olamadı oy
Biri de Bağdat'tan çıktı
Şu Maraşa gelemedi

Fırlarları topluyorlar
Onlar da kaçmak derdinde oy
Hasan gardaşın mezarın
Gomşular görmüş Mardinde

Bir bahçeye ince işim
Topla gülün destesini oy
Varıp gele osandırdım
Şu Albistan postasını

Yat da dizime nazlayım
Gara kekilin düzleyim oy
Sene bitmez yıl "on iki" ay
Hangi bir yollar gözleyim

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.78)

III- Şehit Ağıtları:

EDİRNE'DE ŞEHİT OLAN HACI İBRAHİM SEZGİN'E AĞIT *

Elbistan'ın Büyük Yapalak kasabasından Şerif SEZGİN'in oğlu-(1960 doğumlu- Hacı İbrahim SEZGİN, Edirne/Süloğlu 4. Tabur 2. Bataryada 1982 yılında vatani görevini yapmaktadır. 23.09.1982 Perşembe günü, bayram arifesinde (bayramdan iki gün önce) tatbikat dönüşü Lalapaşa girişinde, Kördere mevkiindeki köprüden geçerken; nöbetçi çavuşu olduğu için en geriden gelen Hacı İbrahim'in üzerinde bulunduğu 155 mm'lik obüs topu, şoförün acemiliğinden, aracın sağ paletinin köprüye tam basmaması yüzünden dereye yuvarlanır. Takla atan aracın altında kalan çavuş Hacı İbrahim SEZGİN ile bir onbaşı ve bir er şehit olur; bir erin de ayakları kopar. Şair baba, gerisini şöyle anlatmaktadır:

“O tarihte ben Elbistan'da Taşkınlar'ın yanında çalışıyordum. Olay, sabahleyin köyde duyulur. Bir haberci köye gitmem gerektiğini söyledi. ‘Hayırdır inşallah!’ dedim: ‘Hanımınız bahçeye giderken kaza geçirmiş, yaralanmış!’ dedi. ‘O zaman ben niye köye gideyim, yaralıysa hastaneye gelmesi gerekmiyor mu?’ diye düşünerek: ‘Yoksa hanım öldü mü?’ diye sordum, cevap vermedi, Elbistan'da dört çocuğum okuyordu, onları acele okullarından alarak Yapalak'a gittim. Köy girişindeki mezarlığa baktım, bir faaliyet yok. Eve vardığımda kız çocuklarım bayram için ev temizliği yapıyorlardı. Sordum: ‘Annemiz nerde?’: ‘Ne var ki?’ dediler. ‘Kaza yapmış!’ dedim. Sesime hanım çıktığında evde bir figan koptu, komşular toplandı. Yapalak'ın posta memuru geldi. ‘Korkma, bir şeyi yokmuş, yaralıymış. Edirne Devlet Hastanesi'ndeymiş; yalnız senin gelmeni istemiş.’ dedi. Rahmetli abim Yemliha bir taksi ayarladı, yola çıktık. Bayram öncesi yurt içi ve dışından gelenlerin yoğunluğundan yollar çok kalabalıktı. Ben acele ediyordum; 100 km. hızla araba, bana göre sanki hiç yürümüyordu. Telaşımı gören abim Kayseri'den uçakla gidelim dedi. Kayseri'ye vardık uçak yok. ‘Ankara!’ dediler; Ankara'ya vardık, oradaki uçakta da yer yok. Şoför dayattı: ‘Yollar çok sıkı, öldürseniz gitmem! İşte araba, parada istemem; şoför bulun götürün!’ dedi. Ankaradan bir yakınımız arabasıyla bizi götürdü. Sabah 8'de Edirne'ye vardık ki cenaze töreni düzenliyorlar. Velhasıl Elbistan askerlik şubesinde teslim ettiğim Hacı İbrahim'im cenazesini bayram akşamı teslim aldım. O gün benimle beraber çocuklarının cenazesini alan iki baba daha vardı. Onlar Tunceli ve Darend'e gitmek üzere peş peşe yola çıktık. Bayram günü köye geldik; ne biz bayram ettik, ne de Yapalaklılar...“Devlet, memleketinden teslim aldığı ana kuzularını yine memleketine götürmek adına son bir görev yapamaz mıydı şehitlerine! Oysa biz devleti eli kolu uzun biliriz. O günkü şartlarda en azından Malatya'ya uçakla getirip, bize teslim edemezler miydi?

BABANIN EDİRNE'YE GİDERKEN SÖYLEDİĞİ AĞIT

Bir acı haber var Serhat şehrinden
Kardeş beni Edirne'ye ulaştır
Babası, acele gelsin demişler
Kardeş beni Hac'ibrâm'a ulaştır

Bir haber getirdi erkenden Ali
Ne var doğru söyle Allah'ın kulu
Kimi ölmüş diyor kimi yaralı
Kardeş beni Hac'ibrâm'e ulaştır

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.261-262)

Ne olduysa doğru söylen olanı
Hacce öldü derler ölüsü hanı
Boş yere burada eğlemen beni
Kardeş beni Edirne'ye ulaştır

Sabrediyom ama ciğerim yandı
Tutmuyor dizlerim kara su indi
Canım karar almaz sabrım tükendi
Kardeş beni Hac'ibrâm'e ulaştır

Tükendi kalmadı sabrım kararım
Ben yavrumu bulanaçın aradım
Belki sağ yetişir derdin sorarım
Kardeş beni Edirne'ye ulaştır

Çok cefalar çektim hepsin unuttum
Acı görmediydim onu da tattım
Ben yavrumu ne mihnetle büyüttüm
Kardeş beni Hacibrâm'e ulaştır

Sezgin'im boş yere eyleme keder
Bu dünya fanidir her gelen gider
Bırakmaz peşimi bu çirkin kader
Kardeş beni Edirne'ye ulaştır

Şerif SEZGİN

Şehitlerin ruhuna ithaf *

Muhakkak ruhunuz haberdar oldu
Ümitler tersine döndü şehidim
Açılan davanız mahşere kaldı
Verdiğin dilekçe yandı şehidim

Kanunlara karşı gelen zorbalar
Bir tekmede birçok dalı ırgalar
Bunca yıldır taşıdığı kargalar
Mezar taşınıza konu şehidim

Kimlerle oturak, kimlerle durak
Fikrinde çok sadık bir lider gerek
Bu millet geçmişi hatırlayarak
Başbuğu bir daha andı şehidim

Haksızın, suçlunun güçlüsü çokmuş
Gücü olmayanlar kendini yakmış
Sizi savunacak savcınız yokmuş
Davanız atıye kaldı şehidim

Vatanın bayrağın kurbanı oldun
Annenin, babanın gözünde kaldın
Kim için çarpıştın, kim için öldün
Emeklerin heba oldu şehidim

Uğur'um boş yere çekilmiş çile
Sonunda size de ettiler hile
Mezarın üstünde yeşeren güle
Analar gözyaşın döktü şehidim

Hacı Hasan UĞUR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.359)

BİRİ ŞEHİT BİRİ GAZİ *

1944 yılında Elbistan'ın Beyyurdu köyünde doğdu. İlkokulu bitirdikten sonra okumadı. Çeşitli işlerle meşgul olduktan sonra bir ara bakkallık yaptı. Şu an Elbistan belediyesinde işçi olarak çalışmaktadır. Şiirlerini mahalli gazetelerde yayımlatmaktadır.

Hakk'ın en sevgili kulu
Biri şehit, biri gazi
Cennet-i alanın gülü
Biri şehit, biri gazi

Gönüllü cepheye varan
Yarasına çaput saran
Vatan için canın veren
Biri şehit, biri gazi

Yüzlerinde parlar nuru
Düşer yola dönmez geri
Boram boram akar teri
Biri şehit, biri gazi

Merdi meydan gerçek sözü
Kur' an müjdeliyor sizi
Bayrağımın al yıldızı
Biri şehit, biri gazi

Ey Gazi'm söyle ağıt
Bitsin kalem dolsun kağıt
Eli öpülecek yiğit
Biri şehit, biri gazi

Gazi YALÇIN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.377)

Şehit polislere *

Tarihin alınına mührünü vurdu
Vatan için candan geçti polisim
Bir çınardı yıkılmayan bir surdu
Kutsi ama zoru seçti polisim

Doğuştan aşıkta aziz vatana
Ona ısınmıştı demişti ana
Doluydu hassastı sevgiden yana
Asırlar geçse de gençti polisim

Parolası hoşgörüydü sevmekti
Hedefi bahtiyar bir gelecekti
Vatanı milleti sevmek gerekti
Sevgi tohumunu saçtı polisim.

Bir sevda ki ona ömrünü verdi
Bayrağı vatanın üstüne serdi
Ay yıldız uğruna “kurbanım” derdi
Vatana kurbanlık koçtu polisim

Bayrak dedi vatan dedi halk dedi
Hainler susacak muhakkak dedi
Milletin uğruna ölmek hak dedi
Şehadet şerbeti içti polisim

Fedakarlık onun özünde vardı
Kalbi vatan aşkı ile atardı
Gönlünü milletin sevdası sardı
Cennet-i Ala'ya göçtü polisim

Yaşıyor polisim halkla el ele
Güle dönüşüyor çektiği çile
Başlarda giderken mezara bile
Milletin başına taçtı polisim

Turan Şakalar

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.311)

Şehit Öğretmenlerimize

Öğretmen olarak geldim köye
Kahpe bir kurşunla erdim hep göğe
Koşalım muhtaç olan her sevgiye
Barış yolu bizimdir öğretmenim

Barış yolu bizimdir öğretmenim
Şehirde köyde çoktur hep sevenim
Yatağım yorganım, dağda kevenim
Barış yolu bizimdir öğretmenim

Benim silahım kalemdir kalem
Şehit öğretmene duralım selam
Görevimiz her yerde hep devam
Barış yolu bizimdir öğretmenim

Görevden kaçma öğretmenim sakın
Sana kurşun sıkanın sonu yakın
Alından yatıyor vurulmuş bakın
Barış yolu bizimdir öğretmenim

Öğretiriz herkese a, b, c'yi
Niçin bölmek isterler Türkiye'yi
Asla yok edemezler hiç bizleri
Barış yolu bizimdir öğretmenim

Gelmiş buraya Konyadan Vandan
Ne isterler bizim gibi bu candan
Bayrağım rengi kırmızı al kandan
Barış yolu bizimdir öğretmenim

Kimimiz batıda kimler doğuda
Analar dayanmaz hiç bu ağıda
Ne yazayım bilmem ki bu ağıda
Barış yolu bizimdir öğretmenim

İnsan kıyar mı bilgi veren güle
Silah verilir mi gül tutan o ele
Öğretmenim benzersin sen sümbüle
Barış yolu bizimdir öğretmenim

Hainler alamazlar hiçbir canı
Vatan için feda olsun tüm kanı
Bir ölür bin geliriz bunu tanı
Barış yolu bizimdir öğretmenim

Ölme öğretmenim sakın hiç ölme
Doğudan kaçıp batıya gelme
Öğrencilerin kusurunu görme
Barış yolu bizindir öğretmenim

Vatan bizim bölünmez vatanımız
Çoktur kefensiz burada yatanımız
Kurşun sıkana bilgi satanımız
Barış yolu bizindir öğretmenim

Coştu yine deli gönlüm yine coştu
Vatanın herbir yerine koştu
Pusuda yatan hainler çok şaştı
Barış yolu bizindir öğretmenim

Ağlama anam öldü diye oğlum
Çelikten kuvvetlidir benim bağrım
Hainlere hep bir ağızdan çağrım
Barış yolu bizindir öğretmenim

Hergün binlerce öğretmen ölecek
Sanmayın ki, bu ışıklar sönecek
Satılmışlar bu neferi görecek
Barış yolu bizindir öğretmenim

Bizim var bir de öğretmen marşımız
Göğsümüz mermer hep diktir başımız
Kızdırmayın çatılırsa kaşımız
Barış yolu bizindir öğretmenim

Cemil alır öcüm yüreğim soğur
Bak örnek bize Nesrin, Cuma, Uğur
Türk anası sen hep öğretmen doğur
Barış yolu bizindir öğretmenim

Cemil ODACIOĞLU

SEFERBERLİK YILLARINI KONU EDİNER
AĞITLAR

IV- Seferberlik Yıllarını Konu Edinen Ağıtlar:

HASAN ÇAVUŞ'UN AĞIDI *

İncecik köyünden Hasan Hasan Çavuş (DEMİRCİ) seferberlik zamanında askerdir. Ruslarla yaptıkları savaşta, Ruslara esir düşer. Hasan Çavuş her fırsatta esir kampından kaçmak için büyük gayret gösterir, her defasında da Rus askerleri tarafından yakalanarak gerekli cezaya çarptırılır. Son kaçmaya teşebbüsünde de yakalanmıştır. Bu defa Rus kumandan Hasan Çavuş'u yanına getirterek sorar: "Hasan Çavuş neden kaçıyor-sun, her defasında yakalayıp hapsediyoruz. Sana yazık değil mi?" der. Hasan Çavuş hiç tereddüt geçirmeden cevap verir: "Benden kaçması senden yakalaması, sen yakalayacaksın diye ben hürriyet mücadelemden vaz-geçemem." der. Bunu duyan Rus kumandan Hasan Çavuş'un sırtını tapıklar: "Türk merdan merdan!" der. Rus kampında tam yedi yıl esir kalır Hasan Çavuş.

Gelelim köyündeki hallere. Hasan Çavuş İncecik'te zengin bir aileye mensuptur. Askere gitmeden Havva isminde bir kızla da nişanlanmıştır. Lakin seferberlik şartları belli, köyde kalanlar tarlaları ektirseler biç-tiremiyor, biçtirseler ektiremiyor. Yokluk yılları, kıtlık günlerini çekilmez hale getiriyor. Tarlalar gereği gibi işlenilmediği için ne hayvanlara yeterince saman ne de insanlara gerektiğince zahire vardır. Ahali yenebilecek otları toplayıp yemektedir. Hatta otun kök kısmını (purçalığı) da doğrayıp aş pişirmektedir. Bu şartlarda elinden bir şey gelmeyen Havva kız nişanlısının gidip de gelmeyişine şu ağıdı yakar:

Yıkılsın Almanya sarayın tahtın
Yaktın kadir Mevlâm sen bizi yaktın
Kör olasın seferberlik
Cahil günümüzde çıktın

Parçalığı doğrayamam taş gimi
Pişirir pişirir yerim aş gimi
Ne kadar yesem de karnım boş gimi
Aman Allah aman sen yardım eyle

Havva

[Bu ağıt ve hikâyesi, 14.03.2011 tarihinde Elbistan'ın Eldelek köyünden--annesi Fadime SAR'dan dinlediğini ifade eden- Güllü GÖZÜKARA ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.388)

ASKERLİK DÖNEMİNİ KONU EDİNER
AĞITLAR

V- Askerlik Dönemini Konu Edinen Ağıtlar:

KIRK İKİLİLERİN ASKER SEVKİ AĞIDI *

O yıllar, gençler, askere, tertip, tertip değil, dönem dönem sevk edilirdilerdi. Kırk ikililerin askere sevk edildikleri sene takvimler martın onunu göstermesine rağmen geride kalan kışın öfkesi henüz dinmemiş; kar engin yerlerde eriyen karların yerine tekrar yüksek yerlerdekiyle üstüne yağıyordu. Elbistan, köy ve kasabalarıyla o günün şartlarında sabah şehre gelenin akşam geri dönemeyeceği bir yapıya sahipti. Halkın çoğu geçimini zar zor çıkarıyordu; zengini zengin ise de fakiri oldukça fakirdi. Tatlar, Maravuz, Uncular, Kabaktepe, Nergele gibi uzak; Çiçek, Ketizmen, Akveren Maraba gibi yakın köylerden gelen asker yakınları, gözlerine inanmadıkları evlatlarının bu kar ve kışta sevk edilecekleri yerlere yaya olarak gideceklerini bildiklerinden, yerlerine sağ sağlim varıp varamayacaklarından kaygılanıyor, bu kaygıları da hallerine yansıtıyor.

Elbistan şubesinde muayeneleri tamamlanan askerler, şube binbaşının verdiği tayını çantalarına koyarak yalan yapıldak Kapıdere İstasyonu'na kadar yürüyüp, orada, birliklerine ulaşmak üzere trene binerlerdi.

Birçoğunun ömürlerinde köylerinden ilk defa çıktıklarını da hesaba katarsak, yavrularını nasıl zorlu bir yolculuğun beklediğini bilen ana-babalar iç geçirerek gözyaşlarına hâkim olamıyorlardı. –Babaların birçoğu bu yolların ne denli meşakkatli olduğunu “Aşağı*”ya gittiklerinden bilmektedirler.-Çocuklarının Elbistan'dan perme-perişan sevk edildiklerini gören ebeveynlerden bir kaç Elbistan'ın Kültür köyünden tanıdıkları Cuma İSPİR'e haber salarak gelmesini isterler. Bu talebi geri çevirmeyen Cuma, yaşanan manzara-ya bir ağıt yakar. Bakalım ne demiş:

Martın on birine evden yolladık
Asker sevki nasıl imiş belledik
Hangi yana gittiklerin bilmedik
Mektuba olaşa eli döllerin

Şube binbaşısı eyliyor sayım
Ananız babanız duacı daim
Bilmem kaçır günlük veriyor tayın
Devrat'tan aşiyor yolu döllerin

Varınca şube de teslim olmadı
Heç birinin bir haberi gelmedi
Çentelerde ekmekleri kalmadı
Bilmem ne oluyor halı döllerin

Aşıp gidecekler Nurhak dağından
Haber olmaz hastasından sağında
Arkasında şelek çente bapından
Gene tutmaz oldu kolu döllerin

Kürd'ü, Türk'ü bir araya katarlar
Varınca orada hayla yatarlar
Herbirini bir tarafa atarlar
Oradan öte gider yolu döllerin

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.409)

* Aşağı: Gurbete çalışmaya gitmenin adıdır.

ASKERLİK DÖNEMİNİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

Kapıderesi'nde tren gözlerler
Arka çentesinin bağın düzlerler
Her birini bir vagona düzlerler
Oradan öte gider yolu döllerin

Âşık Cuma Mevla'sına tapıyor
Şube biebaşısı sevin yapıyor
Anaları gözlerinden öpüyor
Babaları de'oluyor döllerin

Cuma İSPİR

[Bu ağıt ve hikâyesi, 22.05.2011 tarihinde Elbistan'ın Kültür köyünden Cuma İSPİR ile yapılan görüşmede
Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

ASKERLİK DÖNEMİNİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

ASKER *

Bizim bağlar, bizim dağlar
Babalar şehit olmuş yavrular ağlar
Analar karayı bağlar
Milleti yüreği dağlar

Asker dağ tepeyi tepti
Yiğitlerim şehit düştü
Ağ benim yüreğim kopmuştu
Vatan millet bir olmuştu

Mehmetçik, asker onların adı
Kalmadı adımın tadı
Kale verdi, yurt vermedi
Vatan millet haykırdı

Davul zurna ile asker olmuştu
Düşmanın tebdilini şaşmıştı
Bölük bölük hainlerin pususuna düşmüştü
Büyük Türk milleti ayağa kalkmıştı

Mehmetçik vatan beklerdi
Orda benim yüreğim vardı
Ay yıldızlı bayrağa sarıldı
Cansız cennete yürüdü

Kartal Mehmet ben askerim
Her an sizlerle beraberim
Cennetlikdir benim şehitlerim
Tatlı uykunuza gözyaşı dökerim

Mehmet KARTAL

* KARTAL,(2009;s.18); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.63)

ASKERLİK DÖNEMİNİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

UYU MEHMET'İM *

Adım adım gezdim diyar diyar
Allah yardımcı olsun yadigâr
Kucağını açmış bekliyor Peygamberimiz
Uyu Mehmet'im uyu

Dağlar tepeleri adım adım gezdim
Vatan hainlerini ezdim
Şahinler seferinde nakış nakış tarihi yeniden yazdım
Uyu Mehmet'im uyu

Sıra sıra Mehmetçikler var
Yolun haktır hak
Peygamber ocağı olacak sadık
Sen rahmetle uyu
Bu bayrak yüksek burca çekilecek

Dağ tepe dayanmadı
Yer gök inledi
Mehmet'im yine şahlandı
Ana yüreği dayanamadı
Uyu Mehmet'im uyu

Mehmet KARTAL

* KARTAL,(2009;s.59-60); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.64)

ASKERLİK DÖNEMİNİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

VATAN UĞRUNA *

Ordu millet el ele
Bir gün biter bu çile
Hele bir bakarsan bayrak gelir dile
Tarih de şahittir, dünyanın gözü yıldız bile

Vatan şereftir şandır
Bayrak yürektir candır
Bir şehidin haberi gelse
Dünya bana zindandır

Bilen benim yüreğimi
Yıkıldı evimin direği
Tabur tabur Mehmetçiğin düşerken
Göndermeyin ocağı yüreğimi

Ağlama yeter bacı
Yâ Rab sabır ver kalsın barbarca
Yiğitler şehit düşüyor yıllarca
Unutmadım öcünü anacak bunca
Nimet tarım koruyan vatanımı yıllarca

Mehmet KARTAL

* (KARTAL,2009;s.60); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.65)

ASKERLİK DÖNEMİNİ KONU EDİNER
AĞITLAR

ELDELEK KÖYÜNDE GÜLLÜ GÖZÜKARA'NIN
ÇOCUKLARI İÇİN YAKTIĞI AĞIT *

Eldelek köyünden Güllü GÖZÜKARA'nın, yeni doğan iki oğlan çocuğu daha birer aylık iken vefat der. İkinci çocuğun vefat ettiği tarihte kocası da askerdir. Bu durum Güllü GÖZÜKARA'yı daha fazla etkiler. İkinci çocuğunun vefatından sonra şöyle bir ağıt yakar:

Felek de gönümü yorar
Ebesi suyunu kurar
Cevabını veremiyok
Baban bizden haber sorar

Dertliyim de ben ağlarım
Oturur minnet eylerim
Ana da küstüm diyorsan
Koklayıp çözer belerim

Bulanan su durulur mu
Saran kollar yorulur mu
Babası asker olana
Hasiretlik sorulur mu

Yaşın küçük gitme bebek
Heba olur onca emek
Çok gördü ki felek seni
Kanadını çaldı demek

Derdin var ki uyumadın
Yeni konmuş idi adın
Yavrum sen kaldın gözümde
Dudağımda kaldı tadın

Gül dalında olur diken
Yazgı kader boyun büken
Güllü'yüm de sazак vurdu
Gazel olur yaprak döken

Güllü GÖZÜKARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.315)

ASKERLİK DÖNEMİNİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

Asker Ağıdı *
-türkü sözü-

Tabur taburu karşılar
Talim eder binbaşılar
Yağup yağmur gün değince
Yatan şehitler ışılar

Üç oğlum var üç taburda
Silahlar dolu kuburda
Aman sabır eyle oğlum
Çok keramet var sabırda

Bir kurt dadandı desteme
Bir oğlan düştü hisseme
Kağat yazar tel çekerim
Sadırazam şey(h)islama

Erzincan'ın fakıları
Ezan sünnet etti m'ola
Elbistan(lı) oğlancığım
Camilere gitti m'ola

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.61)

VI- Toplumsal Olayları Konu Edinen Ağıtlar:

YÂ RABBİ *

Medet senden Âlemlerin Tanrısı
Uzat bize kudret eli yâ Rabbi
Yaktı bizi kuraklığın acısı
Gökten indir rahmet seli yâ Rabbi

Ekinler işlemez otlar kuruyor
Gece soğuk, gündüz sıcak kavuruyor
Sana malum kudret gözüm görüyor
Perişan mahlûkun hali yâ Rabbi

Hele şu zelzele boynumuz büktü
Hepsinde daha çok arz hareketi
Masum çoktur koru şu memleketi
Burası vatanın gülü yâ Rabbi

Kim ki hikmetinden ibret almazsa
Yazık olur elbet Hakk'ı bilmezse
Biz acızdik maksadımız olmazsa
O zaman şaşarız yolu yâ Rabbi

Acı Melâ bize çok aciz kaldık
Yer sarsıldı, kuraklıktan bunaldık
Reddeyleme bizi kapuna geldik
Rahmet ver sevindir kulu yâ Rabbi

Azmi fütuhatin cihanı tutar
İstersen ateşte nebatlar biter
Her şeye kâdirsin kudretin yeter
Buna inanmayan deli yâ Rabbi

Yalvarırız sana nâ-mütenâhî
Ricamızı kabul buyur penâhî
Eğer fazla işlemişsek günahi
Rahmet mağfiretin dolu yâ Rabbi

Ne bu şümlük böyle çare ver bana
Aman Allah aman halimiz fena
Gece gündüz eder dua ve senâ
Niyazda Öztürk'ün dili yâ Rabbi

Ahmet ÖZTÜRK

* Elbistan'ın Sesi, (1962;s.245;s.3); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.216)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

AHMET ÇITAK'IN SERVETİNİ FAİZDEN EDİNER
ELBİSTANLI BİR ZENGİNE AĞIDI *

Elbistan'da milyon sahibi bir zengin servetinin kısm-ı küllisini şer'in hilafı olan yüksek faizden meydana getirip bu servetin beş-altı sene devam etmediğini görünce Allah'ın azamet-i kudretine diğer zenginleri de ibret almasını isteyen kıymetli ve muhterem zatın emriyle söyledim. Bu zatın maneviyatına kâniydim.

Vaden tamam oldu Hacı H. . .loğlu
Ter ettim dünyayı elin nic'oldu
Milyon servetiyin kadrin bilmedin
Nefesine zulmettin halın nic'oldu

Sen gitmeden mirasçılar geldiler
Mevcut malın hâkim ile böldüler
Bir makara ipliğin aldılar
Mabut eylediğin malın nic'oldu

Emeklerin heder oldu baksana
Gitmedin Kâbe'ye girdin doksana
Dünyada çıkarı kendin yaksana
Şimdi karanlıkta yolun nic'oldu

Beş mirasçı tam sermaye tuttular
Don gömlek yeleği bile sattılar
Samır kürkü peymel yediz ettiler
Yorgan döşek kilim halın nic'oldu

Aldığın faizin günü bitti mi
Eceline para yardım etti mi
Sen heman hesap ver keyfin yetti mi
Düşüne vursana elin nic'oldu

Yedi sene oldu hesap bitmiyor
Damatların mala çöktü gitmiyor
Ölü masrafını kabul etmiyor
Yidirdiğin kaymak balın nic'oldu

Hani aklın, bu muyudu bildiğin
Haram helal mal ederdin bulduğun
Kırk sekiz bin banknota aldığın
Bağ, bahçe, havuzun gülün nic'oldu

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.215)

AĞITLAR

Vefasız dñyanın bozuk temeli
Gafil insan kandırmaktır emeli
Hak yoluna sarf etmedin bu malı
De bakım cevap ver dilin nic'oldu

Ahmet ıtak bu dert sana da toktur
Gñvenme dñyanın değeri yoktur
Maksat bir imtihan son sonu Hak'tır
Hazret-i Sñleyman kulun nic'oldu

Ahmet ÇITAK

KAPALI YOLLARDA ÇEKİLEN SIKINTI *

Birkaç ay evvel Elbistan'da tabanca ile yaralanıp tedavi için hastaneye götürülen bir hastanın kapalı yollarda çektiği sıkıntıyı Âşık Ahmet ÇITAK'ın dilinden dinleyin!

Sayın mebusumuz bize de bakın
Gözünüz öğründen koyman amanın
Saadet evinin içine tığın
Bir hil'at giydirin soyman amanın

Bir ay evvel yaralandı birisi
Omuzladık onu gece yarısı
Feryat eder ana, baba, karısı
Bize böyle ateş koyman amanın

Salacaya koyduk celalar sayri
Elli beş amele yoruldu gayri
1.300 lira da sarf oldu ayrı
Şöyle bir halleri duyamayın amanın

Kurşun yemiş yaraları sızılar
Dakikada bir yol doktor arzular
Bu yolda can vermiş nice kuzular
Yeter gayrı bize kıyman amanın

Bu kanlı yol emer gider kanımız
Bugün, yarın ile geçer günümüz
Yeminle söylerim darda canımız
Dört yanın sözüne uyman amanın

Âdet ettik yolda kalıp ölmeyi
Gözü açık millet yutmaz dolmayı
Yolu yapmazsanız mebus olmayı
Düşte görseniz de yorman amanın

Siz var iken deyu kime varalım
Diri diri mezara mı gömelim
Yol parası on kat edin verelim
İş bitirin hatır sayman amanın

Bizdeki dert hepisinden fazladır
Yurdum yolsuz ciğerimi sızlatır
İnönü'müz va'd eyledi gözletir
Verdiğiniz sözden cayman amanın

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.224);
(Engizek,1949;sa.345;s.2)

AĞITLAR

İstemek, bu sefer gelmeyin bura
Sarf olmasın boşa dört-beş bin lira
Kst size vatan beyhude yere
Bez dokuyup iplik iyman amanın

Ahmet ıtak yanar, keyfinde eller
Söyleme doğruyu; "divane" derler
Nisan geldi daha kapalı yollar
Bu belâda bizi koyman amanın

Ahmet ÇITAK

KERİM İLE ALİ'NİN AĞIDI *

Ericcek köyünden Resul Ömer'in oğlu Ali ile Kerim DOLU, yedikleri içtikleri ayrı gitmeyen, arkadaştan öte, iki sırdaş, iki dostturlar.

O gün (01.02.1959) Kerim, Ericceğe görmese duramadığı Ali'nin evine gitmiş, yenilmiş, içilmiş muhabbet edilmiştir. Kerim bir ara silahını çıkararak yağlar ve içinde kalan son mermiyi fark etmeyen Kerim, canı kadar çok sevdiği Ali'yi vurur. Aldığı kurşun yarasıyla oracıkta vefat eden Ali'yi gören Kerim panikler. Ne yapacağını bilemeyen Kerim, Mallaçça köyünden olmasına rağmen Çardak köyüne (kasaba) doğru koşmaya başlar. Çünkü kardeşlerinin bir kısmı Çardak'ta ikamet etmektedir. Tombak köyüne geldiğinde arkasından gelen Ericekli köylülerden korunmak amacıyla Tombak'ta bir eve sığınır. Sığındığı ev sahibi Kerim'i içeri alır ve evin kapısını dışarıdan kilitler. Lakin bu sığınma Kerim'i kurtaramaz. Kerim'in sığındığı evin etrafını saran Ericekliler evin içerisinde yalnız olan Kerim'i ateş altına alırlar. Yüz yüze gelindiğinde üç-beş adamın üstüne gelemeyeceği, gözünü daldan budaktan esirgemeyen Kerim'i, galeyana gelen ve bir kısım hasetlerin de gayretiyle iradesizleşen kalabalık hiçbir canlının kendi cinsine reva görmeyeceği zulümlük ederek ölümüne sebep olur. Bu iki yiğidin aynı günde içler acısı şekilde ölümlerine, Akveren köyünden Halil oğlu Süleyman DAL'ın on bir yaşında yazdığı ağıt destan olur ve ederi yirmi beş kuruştan satılır. Süleyman DAL bakalım ne demiş:

Göksun kazasının Tombak köyünde
Feci kaza ile ölen yiğitler
Sorarsanız Ali, Gökçe soyundan
Gözümüzden kan yaş döken yiğitler

Kerim tabancayla uğraşır durur
Unutup elini tetiğe vurur
"Ah! Derim içimden yağları erir
Bizi yas içinde koyan yiğitler

Ömer ile Gümüş durmadan ağlar
Sularımız bile tersine çağlar
Tombaklılar bile kazayı söyler
Dertleri dillerde kalan yiğitler

Kaza oldu Ocak ayı ikide
Kuşlar ağlaşıyor şu mavi gökte
Bir tanecik mermi kalmış tüfekte
Başları belalı olan yiğitler

Kerim'i sorarsan Mallaçça köyü
Dört mermi deliyor bu usul boyu
Türke yakışır mı asildir soyu
Beyni delik kalbi üzgün yiğitler

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.247)

AĞITLAR

Cuma gününde bu kaza oluyor
Bu feci kazada ciğer deliyor
Dostlar ağlar düşmanlar da gülüyor
Dostları ağlatıp giden yiğitler

Dört mermiyle bir Kerim'i vurdular
Kafasını dilik dilik dildiler
Ne kötü şey hepsi katil oldular
Gözlerin dünyaya yuman yiğitler

Şehit olup bu dünyadan göçtüler
Ecel şerbetini hemen içtiler
Gönüllere dert kuyusu eştiler
Bizi dert içine atan yiğitler

Ben burada son veriyom sözüme
Bir od düştü yanar tatlı sözüme
Dünya zindan görünmüyor gözüme
Dünyayı bize dar eden yiğitler

Süleyman Dal der ki bitirdi sözü
Aşkın ateşiyle yanıyor özü
Kanlı yaş bürürdü şu iki gözü
Meskeniniz cennet olsun yiğitler

Halil oğlu Süleyman DAL
(Akveren köyünden)

[Bu ağıt ve hikâyesi, 10.05.2011 tarihinde FEVZİ DOLU'dan; sözleri ise Şeref ASLAN ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

Düşmanları tarafından iki defa vurulan Naciye'nin babası (Tahir Ağa, DOĞAN), birinci defada öldü, ikinci defada yirmi yedi kurşunla öldürüldü. Naciye'nin annesi babasından önce öldüğünden, babası vurulduğunda üvey annesi altı aylık gelin idi ve Naciye ile beraber bulunuyorlardı. Bunlardan bahisle şu manzumeyi yazdım.

ELİNDEN *

Bin üç yüz otuz dokuzda
Öldü düşmanın elinden
Akıbet ecel şerbeti
Geldi düşmanın elinden

Bekledi belen sekisi
Taşa suvandı dikisi
Hemi baba, hemi oğul
Üç günde gitti ikisi

Eli bağırında basılı
Beşli dalında asılı
Güveylik ile gömüldü
Bu mu şehitlik usulü

Hep ağladık, döne döne
Belende vurdular yine
Taze gelin üç dört çocuk
Bir kimsesiz koca hane

Mavzerim ağzı boşa
Düşman almış yan ataşa
Açıkgözü yumulmadı
Hasret gitti üç kardeşe

Yollarını bekler anan
Parçalandı, söndü hanem
Söyle küsme vakti değil
Nere gitsin evde sunan

Geleceği yol gözlendi
Düşman siperde gizlendi
Döşeli durur gerdeğin
İplikli sedir tozlandı

* (M.GÖZÜKARA--H.ÖZALP,2011;C.I,s.165)

Misafir geldi kalsana
Melül odayı yaksana
Yeni gelin, gerdek mahzun
Nasıl olucu baksana

Sene geçti sızılarım
Dayım oğlum arzularım
Genç yaşında yazık oldu
Öksüz kaldı kuzuların

Zalim kurşun tez ulaştı
Birden tebdilin dolaştı
Selvi boy, kara bıyığın
Kızıl kanlara bulaştı

Ahmet Çıtak söyler serden
Düşman kurtarmadı dardan
Ana, baba, oğul gitti
Altı ayda üçü birden

Ahmet ÇITAK

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİLEN
AĞITLAR

Tarım Kredi Kooperatifi memuru ve aslen Cela köyünden olan Mehmet Ali KILIÇ'ın babası muhitemizde iyiliği ve cömertliği ile temayüz etmiş bir şahsiyetti. Daima sofrası açık olan ve herkesin işini bitirip iyilik yapmayı sanat edinen Küçük Mehmetzâde Mustafa Ağa'nın 1935 senesinde ölümü ile memleketimizde ve muhitemizde bir teessür uyandıran bu merhuma o zaman bir ağıt yazmıştım *:

BU ZATIN*

Bir masraf sahibi haneden gördüm
Yeleş karyesi, eli bu zatın
Sağ iken daima beraber durdum
Saki-meşrep idi eli bu zatın

Başta götürürdü ikram edeni
Asaleti meşhur, temiz madeni
Şah gibi kondurur gelip gideni
Misafire kurban, malı bu zatın

Evrakta sahâvet şerbetin içik
Her tarafa nam u şöhretin saçık
Gelene git demez odası açık
Yedirir nimeti dolu bu zatın

İki oğlu yerin, küs etmez şükür
Sağ iken kimseye olmadı mekir
Sonunu düşünüp ederdi fikir
Âli-cenap idi, hâli bu zatın

Ahrette meclis-i Resul'e gitsin
İncitmesin toprak selâmet yatsın
Kimseye kötülük, bilmez ki etsin
Gayet şirin idi, dili bu zatın

Ahmet Çıtak der ki, çok ikram etti
Nice düşkünlerin elinden tuttu
Dokuz yüz otuz beş martında gitti
Cennet-i âlâdır yolu bu zatın

Ahmet ÇITAK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.167)

AHMET ÇITAK'IN OTOPSİ YAPILIRKEN GÖRDÜĞÜ BİR GENÇESÖYLEDİĞİ
AĞIT *

Memleketimde vurulmak suretiyle öldürülen ve mevtası bir ay sonra suyun içinde bulunarak, çarşının orta yerinde otopsi yapılan bir gence söylenen şiir şudur:

Bağrı parçalanmış bir mevta gördüm
Başucuna gelip yuyan acıdı
Mahşer gibi halktan halını sordum
Yazık olmuş buna diyen acıdı

Sebep olmuş beş yüz lira parası
Kayıp olmuş bir ay sürmüş arası
Yüreğim doğramış hançer yarası
Kanlı gömleğini soyan acıdı

Anası döşüne vurur elini
Bacısı taşlara çalar kolunu
Böyle bir yiğidin feci halini
Kasaba köylerde duyan ağladı

Gel eve gidelim deyi duttular
Aç susuz içerde neler ettiler
Topraktan çıkarıp suya attılar
Balık böcek yılan çıyan acıdı

Bağlayıp başına çöktüler seni
Niçettin bıçağı boş kalmış kını
Çarşı camisine serilmiş canı
Yoldan geçen atlı yayan ağladı

Ayıp değil Elbistan'a küstüğü
Su içinde taş eylemiş yastığı
Doktorların bud bud edip kestiği
Parçaları kabre koyan acıdı

Var m'ola acep bu şekil ölen
On sekizde gözü ardında kalan
Merhamet vicdanı eseri olan
Sivil memur bayla bayan acıdı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.217)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Feleğin okunda kader yayında
Ancak bu var imiş çirkin payında
Bin dokuz yüz kırk beş şubat ayında
Bu tatlı canına kıyan acıdı

Dini olan dayanır mı bu zulüme
Bunu gördüm söz verirdi dilime
Ahmet Çıtak der ki böyle ölüme
Bütün Allah'ını sayan acıdı

Ahmet ÇITAK

AKBAYIR KASABASINDAN MUTTALİP'İN AĞIDI *

Şimdi kasaba olan Akbayır/Til köyünde, bundan 63 yıl önce mevsim güz ve bir düğün günüdür. Tam da düğün evine gelin ineceği sırada balkonda seymen bekleyenlerden –düğün sahibinin de yeğeni- taze evli Muttalip ERSOY düşer; düşerken, yanında bulunan eşi yakalamak için elini uzatırsa da kaza-zedenin ayak kabısı elinde kalır. Muttalip, üç gün sonra vefat eder. Bu ağıt, acısı köyü sayan ve yıllarca konuşulan bu vaka üzerine yakılmıştır. (Hikâyesi, Hâfız Ahmet BAYKAL kızı Fadime GÜLden nakildir.)

Kul Hacı mahlasıyla şiir yazan Hacı Gündüz (1929-68) köyünde doğduğu ve ilköğretimini burada tamamladı. Til'den Düziçi Köy Enstitüsü'ne ilk gidenlerden olmakla beraber, eğitimini tamamlamadan ayrıldı. Çiftçilikle uğraştı. Şiirlerini aşk, tasavvuf, köyün-köylünün ilginç hâl ve durumları, acı-tatlı hemen her konu üstüne söyledi. Köyünün en önemli şairidir. Şairliğinin yanında düğünlerde güzel halay çekmesi ve güreş tutmasıyla da tanınırdı. Espirili ve yiğit bir kişiliği vardı. 1968 yılında genç yaşta hayata veda etti. Basılmamış (eksik yapraklı) bir şiir defteri mevcuttur.

Aman felek beyle etme
Yiğit eşin koyup getme
Hocam suyun kaynar etme
Yu bahalım yaşlı yaşlı

Anan bacın yolar saçın
Yanar millet için için
Yârin eşin çeker göçün
Kalır gerdek yaşlı yaşlı

Kapısının önü yazı
Figan eder ördâ kızı
Gelin kaldı elin kızı
Ağlar evde yaşlı yaşlı

Yası anasına düşer
Duyanın tebdili şaşar
Dünyada kırk türlü iş var
Gelir bazı yaşlı yaşlı

Bugün yaşlı köye n'oldu
Sen gediyon eşin kaldı
Üç geline kurban oldu
Akar kanı yaşlı yaşlı

İşte dünya böyle fani
Ağzından geliyor kanı
Kıbla-yı Kâbi'ye yönü
Dönmüş yatar yaşlı yaşlı

Döküyor yaprağın söğüt
Göçüyor Til'den bir yiğit
Varısa fidanın böyüt
Sor anası yaşlı yaşlı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.363)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Aman yiğit sana n'oldu
Ala gözleri kan doldu
Dertli eşin gülken soldu
Bekler yolun yaşlı yaşlı

Kıblada kabir ovası
Serindir dünya havası
Hayırsız lâlek yuvası
Durur damla yaşlı yaşlı

Düşmüş duymadık sesini
Anası çeksın yasını
İmam-ı Azam fesini
Geyin hocam yaşlı yaşlı

Bir kurban eyledik güze
Görünmez gelirken kazâ
Yârin bir gün de bize
Çağırır toprak yaşlı yaşlı

Derdi kül eyledi bizi
Yasın çeksın elin kızı
Muttal'ın cenazesi
Çıhar köyden yaşlı yaşlı

Haydin cenazeye gedin
Hakkınız helal edin
Cenazede üç yüz adam
Kıl namazın yaşlı yaşlı

Musalladan bindömuza
Yiğit mezerin kim kaza
Kara toprak adam size
Yut bahalım yaşlı yaşlı

Kul Hacı'm der
Maşallah cenaze halgına
Döşd'irahan elde kına
Hocam durdu din talgına
Okur diller yaşlı yaşlı

Hacı GÜNDÜZ

[Bu ağıt ve hikâyesi, 29.03.2011 tarihinde Elbistan'ın Akbayır kasabasından Yrd. Doç. Dr. Mustafa KÖK'ün arşivinden Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

ÇELİK DURAN'IN AĞIDI (GÜLGİZ GÜVEN) *

Elbistan'ın Maraba (Çatova) köyünden Ali ve Emik çiftinin en küçük çocuğudur, Duran. Diğer ikisi Gülgız'la Selver'dir. Duran'ın babası vefat etmiş, iki kız kardeşi ve annesiyle şu koca dünyada kalakalmışlardır.

Duran yetişip eli iş tutan, tuttuğunu koparan, bir o kadar da atik ve çevik bir köy yiğidi olur. Atiklik, çeviklik ve iş tutuşundaki kıvraklığından dolayı köylüler onu "Çelik" lakabıyla anar olmuşlardır. Çelik DURAN ailesi garip-guraba, fakir-fukara bir hayat geçirmekte iken, yıl dolandır 1932'ye gelir. Aynı köyden Selim (AKSOY) adında oldukça varlıklı biri vardır. Babası Hamo Emmi Maraba köyünde ilk hacca gidenlerden birisidir. Selim'in zenginliği, dost düşman herkesin gözünü kamaştırmaktadır.

O yıllar, eşkıyaların altın dönemini yaşadığı; devletin, vergisini aldığı vatandaşın can güvenliğini tam manasıyla sağlayamadığı, cumhuriyetin ilk yıllarıdır.

Bir gün yine akşam olmuş, dışarı kararmış, evli evine gitmişti. Eli silahlı, yüreği nasırlı on beş, yirmi arasında bir insan kalabalığı, köyün doğu tarafından Selim'in bahçesine girerler. Selim'in evine yaklaşan niyeti bozuk bu eşkıya grubunun bir kısmı bahçenin çeşitli yerlerine gizlenirken beş tanesi eve doğru yürür. Evin kapısı gelenlere açılır. İki dışarıda nöbete kalırken, üçü buyur edilmeyi beklemeden içeri girer. Selim Ağa iki çocuğuyla oturmaktadır. Gelenlerin niyetlerinin iyi olmadığı her hallerinden bellidir. Kaba ve gür bir ses Selim Ağa'yı tehdit etmekte: "Senin teneke (on altı kilo alan, bir buçuk silmeye tekabül eden bir ölçü birimi) dolusu altının varmış. Onları almaya geldik." demektedir. Selim Ağa: "Kim demiş?" derken iki eşkıya Selim Ağa'nın iki oğlunu -Şıh Ali Ahmet ile Hacı Mustafa- yatırarak boğazlarına bıçağı çoktan dayamışlardır. İçerde bunlar olurken, Selim'in komşusu, Deli Gücük lakabıyla anılan Mevlüt TONTUŞ, bir sebeple dışarı çıktığı bir sırada Selim'in evinin eşkıyalar tarafından sarıldığını fark eder. Kendini gizleyerek hemen oradan uzaklaşır ve köyün ilerisine vararak önünün yettiğince: "Komşularrrrr! Selim'in evini eşkıya basmış!" diyerek köylülere car eder. Bu sesi duyan Dokuz Kanar lakaplı Hasan Hüseyin ÖZER mavzerini kaparak havaya ateş açar. Silah sesini duyan pusudaki eşkıyalarda köyün üzerine ateş etmeye başlarlar. Selim Ağa'nın yanında bulunan eşkıyalar da, kimin kime ateş ettiğini bilmedikleri için Selim'i soymaktan vazgeçerek dışarı çıkarlar.

Bütün bunlar olurken, evinde oturan ve hiçbir şeyden haberi olmayan Çelik DURAN da dışarı çıkarak sesinin yettiğince: "Tutun haaa! Diye bağırmaya başlar. Ancak, Selim'in evinden çıkan eşkıyaların tam karşısında olduğunun farkında değildir. Çelik DURAN'ın bağırıldığını duyan eşkıyalardan biri ona bir el ateş eder. Sol kulağına değen kurşun sağ kulağından çıkar. DURAN al kanlar içinde oracığa yığılır. Panik içinde köyü ter eden eşkıyalar, arkada yüreği yanan bir ana ile ömür boyu kardeşlerini akıllarından çıkaramayarak yanıp tütecek iki bacı bırakmışlardır.

Bu yaşanmış hikâyeyi anlatan ve olayın olduğu tarihte üç yaşında olan Yahya (Çavuş) ÇELİK (1929) sözlerini şöyle tamamladı: "Aklım o tarihte tam yetmese de bazı şeyleri net hatırlıyorum. Çelik DURAN'ı köyün imamı olan babam Haydar Hoca, Ali Baba'nın avlusunda teneşirin üstünde yarasını sızlayarak yıkıyor, anası Emik de teneşirden akan kanlı suyu avuçlayarak içiyordu. Çocukluk dönemde köy odalarında sohbet edilir, arada Çelik DURAN'ın bu hadisede de anlatılırdı. Bu yüzden olay bende tazeliğini korumuştur."

Çelik Duran'ın bacası Gülgız GÜVEN (1902-1986) bu iç parçalayan hadiseye kırk altı kıtalık bir ağıt yakar. Bakalım ne demiş, nasıl demiş:

Gül ağacı boğum boğum
Gül yaprağın döktü bugün
Kardeşe intizar eden
Muradına yetti bugün

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.375)

Kapıya kazan kuruldu
Arıktan suyun duruldu
Selim'i eşkiya basmış
İçinde kardeş vuruldu

Bir ay doğuyor yüceden
Tütünün çıkmaz bacadan
Gönüllenne kardeş bize
Düğünün tuttuk geceden

Kapımızın önü bayır
Kurşun gelir sayır sayır
Ne kayıtsız benim kardeş
Yatmış yol üstünde uyur

Gününü saydım gününü
Geceden duydum ününü
Kardeş bacıya mı küser
Yumadım kanlı donunu

Bilirim sırrını demem
Kanlı gömleğini yumam
Bu kurşundan adam mı ölür
Bende sana kardeş demem

Düştüğün yer yol mu idi
Mor kâkülün tel mi idi
Kardeş küstün söylemedin
Yoksa bacın el mi idi

Yanmıyor büyük odalar
Bacına gelsin gadalar
Bakmam ellerin beyine
Kör olsun kardeş gözlerim

Kardeş kâkülün saklarım
Yel değdikçe efiliyor
Eller de kardeş dedikçe
Dertli bacın ofuluyor

Gülümüze gar bir değdi
Vurdu dallarını eğdi
Başımıza iş düşünce
Bize kardeş gerek idi

Çardaktan yerin kaldırdım
Kâkülünden tel aldirdım
Ne olduğun bilemedim
Kara-kuşlara çaldırdım

Gül ağacın taşlamışlar
Gülü tasa ıslamışlar
Kardeş bizim değil imiş
Eşkiyaya beslemişler

Gül ağacı budak budak
Beyaz olmuş kiraz dudak
Kardeş de benim olursa
Kızlarım eyledim adak

Bana verin yağlığını
Ben isterim sağlığını
Biz kardeşe düğün tuttuk
Dayım almış beyliğini

Firaktan gönlüm firakta
Acısı çıkmaz yürekte
Kardeş canın sağ olaydı
Doktor getirim Frenk'ten

Esvabın atın salona
Bakın kardeşin halına
Kardeş de hasret gidiyor
Başı tozaklı geline

Bir su akar çağlayarak
Gelir kâkül yağlayarak
Benim kardeş bey durmadı
İnce belin iğrayarak

Yaşa anam oğlu yaşa
Bak başıma gelen işe
Mektup mu salayım bacım
Muratsız giden kardeşe

Kara şalvar tırnağında
Gümüş yüzük parmağında
Kardeşe don diktirdiler
Orucun giden ayında
Turnam havada süzöldü

Gönlüm içinden üzöldü
Bana dertsiz demesinler
Kardeşim evi bozuldu

Mezarının üstü otlu
Evelden yüreğim dertli
Biz kardeşe düğün tuttuk
Hükümetten biner atlı

Kardeş gelir basa basa
Ben ağlarım kese kese
Ne bahtımız kara imiş
Yılda yılda geldik yasa

Duran kardeş pek akıllı
İsmail deste kâküllü
Birisi bizim olursa
Gene bu ölüm şükürlü

Şu karşıki karlı dağlar
Mor çiçeğin ağ mölacak
Kurban olam nazlı kardeş
Dertli bacın sağ mölacak

Değende domdomu fişek
Harman yeri olmuş düşek
Kıyman eşkıyalar kıyman
Kardeş daha tuful uşak

Tel bıyığı terlememiş
Kardeş küçük evlenmemiş
Yola düşüp can verirken
Çift bacısı çerlememiş

Bedel bedel ben yüzünde
Kara şalvarı dizinde
Kardeş evlenmeyin demiş
Gönlü Ceko'nun kızında

Felek soldurdu gülünü
Unutmam şirin dilini
Buna canım dayanmıyor
Kurşunlar bölmüş dilini

Yaz gelir erir günedi
Kuşlar tüneğe tünedi
Gâvur imiş vuran düşman
Kardeş biricik demedi

Kapımızda binek taşı
Yandı yüreğimin başı
Kardeş seni vuranlarda
Dini ayrı gâvurun eşi

Mezarına giden yok mu
Yoldaş olup gideceğim
Kardeş evin bozuluyor
Ben de minnet edeceğim

Bir su akar bulanarak
Bizim damı dolanarak
Kardeş düşman can veriyor
Ala kana belenerek

Elime aldım değneği
Azgın yaranın oynağı
Anam sandıkta saklıyor
Kardeşin kanlı göyneği

Kaşın kara gözün ela
Bülbül konar daldan dala
Kimler dedi ola kardeş
Muradın koynunda kala

Evvelden gördüm düşünüy
Öldüm düşünüy düşünüy
Buna canım dayanmıyor
Kurşunlar kırmış dişini

Öte geçe beri geçe
Biz ağlarık seçe seçe
Düşman ardından geliyor
Kaç ha anam oğlu kaç ha

Kaçamamış yolun şaşık
Kâkülüne kan bulaşık
Kardeşime çok söylerim
Ben olmuşum Hakk'a âşık

Oturmuş taşın başına
Şapkasın eğmiş kaşına
Kör olsun bacının gözü
Görmüyor bile düş ile

Düşün deli gönül düşün
Çalı başında bir kuşum
Eller yuvasın yapıyor
Ben yuvasın bozan kuşum

Fâridi gönlüm fâridi
Dağların otu kurudu
Duran kardeş diye diye
Bacının ömrü çürüdü

Kapımızın önü soku
Şakı soyka dilim şakı
Bugün de Cuma gecesi
Kardeşe çalarlar koku

Çıkmadım büyük odaya
Çağurdım barı Hudâya
Kurban kessem geri gelmez
Allah'tan gelen gazaya

Ben saklarım kuşağımı
Hiç gezmedim döşegini
Her yaradan ölmez idim
Değen Urus fişegi mi

Kapımızın önü bahça
Bahçada ötüyor sakça
Gel ağlayak emmim kızı
Armağanım kanlı bohça

Şu karşıki yüce dağlar
Kan erir suyu çağlar
Biz kardeşe düğün tuttuk
Hükümetten geldi beğler

Yüce dağda kar kalmadı
Dizlerimde fer kalmadı
Daha çok söyledim amma
Defterimde yer kalmadı

Kara kader kara yazı
Derbeder eyliyor bizi
Gönül etme kardeş bize
Bunu diyen anan kızı.

Gülkıız GÜVEN

[Bu ağıt ve hikâyesi, 30.05.2011 tarihinde Çatova köyünden Yahya (Çavuş) ÇELİK ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

GELİNLİK HACCE'NİN AĞIDI *

Düğün dernek kurulmuş, Hacce kız gecenin sabahına gelin çıkacaktır. Sabah olur, Hacce'yi uyandırmak için anası Hacce'nin yattığı odaya girer. Girer girmesine de gözlerine gözlerine inanamayacağı bir durum vardır, Hacce yatağında ölmüştür. Düğün seğmeni dışarıda Hacce kızı gelin çıkarmak için beklemektedir. Hacce kızın anası bir kara yasa gark olur. Hacce'nin ölüm haberi bir kurşun soğukluğunda ciğerlere saplanmıştır. Seğmen Hacce kızın defin işlemlerine refakat eder. Hacce kızın ailesinin bu acı durumuna ortak olan gelin alayının ayrılma vakti gelip çatmıştır. Gelin alayına, Hacce kızdan iki yaş daha küçük bacısı Lemziye'yi gelin olarak verirler. Hacce'nin anası bu duruma şöyle bir ağıt yakar:

Maraş'tan da kalktı sağmen
Aksuda da oturdu mu
Ne yüreksiz felek imiş
Hacce kızı götürdü mü

Dolanır gelir çardağı
Elinde gümüş bardağı
Selam söylen güvâye
Beklemesin boş gerdeği

Sağmen kol kol olmuş gezer
Başkâtip cehizin yazar
Hacçe kızdan soyha kalmış
On altınlık sırma hızar

Yegeler keser kekili,
Cehiz ortada dökülü
Hacce gelin olmam diyor
Lemziye hanım vekili

Gerdekte fener mi yanar
Öldü desem eller kınar
Boş sağmen geri mi döner
Bacısı binsin maviye

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Eldelek köyünden Güllü GÖZÜKARA ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.383)

**HAYATİ AHMED EFENDİ'NİN, BÜYÜK AMCASININ OĞLU VE HOCASI
ÖMER EFENDİ'YLE İLGİLİ KASİDESİ ***

Bağdat kadılığında yapan Hayati Ahmed Efendi'nin bu şiiri, Elbistan'da doğup 15 yaşında ilim tahsili için gurbete çıkan ve on altı yıllık ilim tahsilinden sonra memleketine dönüp ilim neşriyle uğraşan; sarf, nahiv, mantık, âdâb, hadis, fıkıh, tefsir, usul dersleri okutan; evi fakirlerin ve kimsesizlerin sığınağı olan; otuz yıl bu şekilde hizmetin ardından hacca gitmek üzere yola çıkan ancak Şam'dan yüz menzil ötede Çığman'da vefat eden; büyük amcasının oğlu ve hocası Hacı Ömer Efendi'yle ilgili olup sonunda vefatına tarih düşürülmüştür. Kaside, 19 Muharrem 1228 (22 Ocak 1813) Cuma günü ikindiden sonra tamamlanmıştır.

Kaside, halen Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde korunmakta olan Muhtelif Kasideler'in (Hafız Ali Efendi Yazma Eserler Kütüphanesi, DN 35a-b) 27b-28b yaprakları arasında yer almaktadır. Son zamanlarda, orijinaliyle birlikte "Tuhfe Şâhini Hayati Ahmed Efendi (1751/2-1814) Şiirleri, Kütüphanesi ve Tehâfüt-i Müstahrece'si" (ÖZALP; İstanbul, 2010) adlı kitabın 141-147. sayfaları arasında yayımlanmıştır.

Nazar kıl hâl-i dünyâya nefâsı günden eclâdır
Hudû-ı âlemi müsbit dolu yer ü gök kazâyâdır

Netice bir kıyâs-ı vahdet sığmaz aks ü tebdîl
Kıyâs olsa mukaddem geri sugrâ serd-i küprâdır

Velîlerden, nebîlerden, meliklerden gelen gitti
Birine kalmadı dünyâ bu dünyâ fânî dünyâdır

Kimi Yûsuf, kimi Yûnus, kimi Lukmân u İskender
Kimi Mûsa, kimi İsâ, kimi Âdem'le Havvâdır

Kimi İshâk u kimi İsmâ'il ü İbrâhîm ü İsmûyîl
Kimi Cemşîd ü Hûşenk, kimi İdrîs-i bürdâdır

Muhassal-ı fânî dünyâ kim Rasûlullah dahî göçtü
Ol'ise mu'ciz-i âlem habîb-i Hakk Te'âlâdır

Bu demde mazhar-ı yüdrîkkümü'l-mevt oldu bir fâzıl
Bu göç bin yüz dahi doksan dokuzda rabbe rucâdır

Ömerdir ism-i isnâsı semîyy-i Hazret-i Faruk
Dil-i ilm ü irfânî müzîl-i cehl u zulemâdır

On altı yıl kadar gurbette tahs'il-i ulûm etti
Gelip sonra otuz yıl neşr-i ilmi pür-atâyâdır

Kamu evkâtını taksîm edipti zühd ü takvâya
Nazîr-i İbn-i Edhemdir dahî ondan da etkâdır

Kamu eytâm u ezyâf-ı fakîrâne vü mesâkîne
Sââdethânesi me'vâ idi hâlâ da me'vâdır

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.389);
ÖZALP,(2010;s.141-147)

AĞITLAR

Lisanından şükürler neşrederdi tâ sanırlardı
Yemen kâşânesinde nân-1 erzen, menn ü selvâdır

O Sâdeddîn ü Kutb u Seyyid ü Keşşâf u Beydâvî
Celâl ü Câmî dü-Râzî vü Hayâl ü İbn Sînâdır

Okuttu sarf u nahv ü mantık u âdâb ebhâsı
Hadîs ü fikh u tefsîr ü usûlü hep ser-â-pâdır

Dem-i İsâ-i irfânı hayât-efzâ idi gûyâ
De ceyb-i Mûsâda ulûmu dest-i beyzâdır

Nâzîrin görmemiş gözler, ulûmun vasf eder diller
Hisâlin ins ü cinn söyler zihî bir zât-1 garrâdır

Otuz yıl denli zühd ü neşr ü it'âm eyleyip sonra
Çıkıp hac etmeye gitti zihî hacc-1 kâm-bilâdır

Yüz menzil öte Şamdan Çıgmanda vefat etti
Konup peygamber eşmesinde zayf-1 Rabb-i a'lâdır

İki dâderle bir hâker iki duhterle bir ferzent
Dahî bir hânedânı kaldı tırâr-1 ehl-i takvâdır

Nice şâkirdleri kaldı dahî âsâr-1 uhrası
Zihî nî'mel-halef mustâkı hoş âsâr-1 ulyâdır

Kusûrun bahşedip yâ Rab...
Kamu reşk eyleyip hattâ desin nî'me'l -atîyâdır

Geri bâkîsine sıhhat selâmet ver te'âlallah
Amel tahsîl için zîrâ bu dünyâ sûk-1 uhrâdır

Zihî bâb-1 rızâ-i Hakkı buldu târihi amma
Ve-mâ kad mâte tahrîrû'z-zamân târîh-i vâlâdır

İlâhî bu Hayâtî müznip ü mücrim ü günahkârı
Kamu demde azîz eyle ne denli pür-hatâyâdır

Hayati Ahmet Efendi

IRAZ İLE OFO *

Nurhak'lı Ali (...)bir hihayeye başladı:

“Bizim orada bir kız varmış; ismine Iraz derlermiş. Bu kız Helete köyünden Ofu isminde biri bizden kaçırmış, kendisine avrat yapmış. Bizim oba bu işe çok kızmış ve Ofu'yu vurmuş. Sonra bizim Nurhak'lı İbrahim âşık bu yiğit için bir ağıt düzmüş.”

Bu olaya ait türküyü okudu:

Şahandan aşığı koyunlu kuzu
Yıldız düşmüş gülmüyor yüzü
Ofu'nun sevdiği Nurhak'lı kız
Arslanı çakala boğduran Iraz

Helete köprüsü dardır; geçilmez
Soğuktur suları; bir tas içilmez
Iraz'ın saç da telden seçilmez
Neniyle neniyle Iraz neniyle ¹

Iraz atlas giyer, Aşo alaca
Aşo başlık bağlar, Iraz salaca
Yetimler kaldı hüküm silaca
Neniyle neniyle Iraz neniyle

Ofu'yu dersin Nurhak'lı vurdu
Postalın içini al kan doldurdu
Helete köyüne kırana girdi
Neniyle neniyle Iraz neniyle

Ofu'nun ölüsü Zorkun'da yatar
Gümüslü kayışın göğsüne sokar
Iraz karaları boynuna takar
Neniyle neniyle Iraz neniyle

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.398);
(YALMAN,1977;s.400-403)

“neniyle” kelimesi Nurhak dolaylarında “ninni” yerine kullanılır. - 53 -

Ali'den bir ağıt istedim. Biraz düşündü ve şu ağıtları okudu *:

Yol üstünde kutluk ise
Aldım ağzın bağlamaya
Eller düğün, bayram etmiş
Ben koyuldum ağlamaya

İsmail'im okutamam
Hüseyin'i fakı edemem
Gitme benim sarı efem
Her işini hak edemem

Satarlar kara katırı
Saymazlar bir de hatırı
Günde bin ağular yerdim
Doymaz kaya karalarım

Aşa'ma bellik sallatmam
Abanın içne korum
Kadamı alam da hırka
Ben ağlarım korka korka

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.399)

KEÇEMAĞALARI İSMAİL AĞA'NIN AĞIDI*

İsmail Ağa sığır tüccarıdır. Cuma (Cura lakaplı) ile İsmail isimli kardeşlerle de ortaklık yapmaktadır. 1951'de mal almak için gittiği Erzurum'da üç kişi ile tanışan İsmail Ağa bu kişilerle beraber yer içer; ahbablıkları hayli ilerler. Söz konusu üç kişi, bir ara lafı dolandırarak, İsmail Ağa'ya Sarıkamış'a giderlerse yeterince sığır temin edebileceklerini söyler. İsmail Ağa bunların sözüne inanıp Sarıkamış'a doğru yola çıkar. Ancak Erzurum'da tanıştığı kişilerin yolda pusu kurduklarından habersizdir. Bu kişiler, İsmail Ağa'yı çapraz ateşe alarak öldürürler ve üstünde taşıdığı paraları alıp kayıplara karışırlar. Bu olay Elbistan'da duyulur duyulmaz destanlar yazılmış yirmi beş kuruştan satılmaya başlanmıştır. Bu destan Evcühüyük köyünden Hüseyin Kılıç'ın da eline geçer, o zaman destanın tümünü ezberleyen Hüseyin Kılıç'ın aklında kalan kıtalarını aşağıya alıyoruz

Erzurum dağına düştüm
Soğuk sularını içtim
Gardaşlar bana yetişin
Gurşun ataşıyla piştim

Erzurum dağı dağ mıdır
Yeni yerleri bağ mıdır
İsmail gardaş dersiniz
Size bir karlı dağ mıdır

Param olduğun bildiler
Benimle ahbab oldular
Haftalarca beslediğim
Bana da düşman oldular

Arabaya bindirdiler
Sarıkamış'a indirdiler
İsmail gardaş dersiniz
Kınalı koça dönderdiler

Cura ile İsmail gelsin
Hesapları teslim alsın
Biz burada görüşmedik
Görüşme mahşere kalsın

[Bu ağıt ve hikâyesi, 20.06.2011 tarihinde Evcühüyük köyünden Hüseyin KILIÇ ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.406)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

KANDIL KÖYÜNDEN (HAVVA)HACI KILIÇ'A AĞIT *

Ahmet Kılıç'ın oğlu Havva Hacı taş bağlanarak suya atılır. Üç ay sonra bağlandığı taştan kurtulan ceset, Ceyhan nehrinin etrafından dolarak aktığı bir adacığa yaslı halde bulunur. Köylüler cesedi, coşkunu akan sudan kıyıya ip bağlayarak çekmeye çalışırlar. İp, suyun yarı yerine gelince kırılır ve ceset ancak üç ay sonra Pambıcak köyünde bulunmak üzere gözden kaybolur.

Bu duruma şahit olan Elbistan'ın Kültür köyünden Cuma İspir bir ağıt yakar. Bakalım ne demiş:

Anam son günümde gördüm düşümü
Mevla'm sen ahrette kurtar başımı
Heç görmeyim gözlerinin yaşını
Ahrette yakasın tutarım anam

Evimden çıkınca bozuldu yüzüm
Dünyada son verdi tükendi sözüm
Gadir Mevla'm bana veriyor izin
Değiştim dünyamı göçerim anam

Arkadaşlar hep başıma üstüler
Bana yapılanı görüp şaşılar
Allah sedasıyla vurup geçtiler
Bağladılar ipi kaçarım anam

Oradan aşağı yel gibi uçtum
Çatalkaya derler erkenden geçtim
Yerim yaylaydı sahile göçtüm
Pambıcak köyünden çıkarım anam

Bir zalim yaklaştı benim peşime
Ne geldiye diyemedim başıma
Bir yılgın çalısı vurdu döşüme
Aynı eski yolu tutarım anam

Orada üç gün üç gece kaldım
Yoğudu takatım gaflete daldım
Uçan kuşlar ile ben haber saldım
Gelip cesedimi görmedin anam

Âşık Cuma'm der de söyleyip coşar
Bu sözü duyanın tebdili şaşar
Herhalde zannımca cennete düşer
Ağlayıp gözyaşın silmeyin galan

Cuma İSPİR

[Bu ağıt ve hikâyesi, 22.05.2011 tarihinde Elbistan'ın Kültür köyünden Cuma İSPİR ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.407)

**CINNAZ AHMET'İN DANA ARAMA BAHANESİYLE KARŞISINA GELENE
AĞLAMSAK EDEREK SORDUĞU SORU ***

Elbistan'ın Güplüce köyünde –Cinnaz lakabıyla tanınan- Ali KALKAN hazırcevap, oldukça mukallit, kıvrak zekâsıyla her meselenin altından kalkacak maharetle bir yapıya sahiptir. Gençlik çağı gelmiş, gönlünü Hatun isminde bir kıza kaptırmış, lakin kız buna yüz vermemektedir. “Bahanesiz dost bağına girilmez!” hesabıyla sanki sığırdan dönüp de eve gelmemiş danayı arama bahanesiyle Hatunlardan geceye doğru rast geldiği köylülere sorarak gitmektedir. Hem de ne soruş: “Er lakabıyla anılır.” diyerek, gayet rahat bir eda ile hitap etmektedir; aşağıda sunacağımız şiiri okuyunca, siz de hak vereceksiniz. Bakalım ne demiş:

Kayalarda biter tütça
Ettin komşuları maçça
Sana diyom topal Hacce
Sen danayı görmedin mi

Eline almış ırığı
Dibine çökmüş mırığı
Yukarı obanın Gurruğu
Sen danayı görmedin mi

Elinden gelir el işi
Gelir gülüşü gülüşü
Köyümüzün tek kel işi
Sen danayı görmedin mi

Evlerinin önü asma
Asmanın dalları basma
Sana diyom kenan esme
Sen danayı görmedin mi

Evlerinin önü tütün
Yaprakları tütün tütün
Sofu Ali'nin kızı Hatın
Sen danayı görmedin mi

Sevdiği fakat yüz bulamadığı Hatun da oldukça nüktedan ve bir o kadarda şair ruhludur. Kendine söylenilen sözün ne manaya geldiğini çözdüğünden, şöyle cevap verir.

Tütünü eken biçsin
Tabakaya koyan içsin
Danan ağzına sıçsın
Ben nerde gördüm danayı

Cinnaz Ali aldığı cevap karşısında “Bunları bir duyan olmasaydı!” diyerek oradan çarçabuk uzaklaşır.

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Güplüce köyünden Cihangir DOĞAN ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.413)

HALK ŞAİRİ AHMET ÇITAK'IN ARDINDAN AĞIT GİBİ *

Sabahleyin iki kamyon yan yana
Tekerlekleri boyanmış al-kızıl kana
-Anonim Bir Türküden-

Daha çok erkendi. Renkli acununda sanatkâr narsismini yaşıyordun düşler boyunca. İnsan yüreğin adak mumlar gibi şavk veriyordu dostluk ufuklarına. Yerin, ağırlığın belliydi şiir şölenlerinde. İlham kaynakların yağmur bulutları kadar bereketliydi. Yunus güllerinde kokar, Karacaoğlan göllerinde yüzerdin. Dadaloğlu'nun kıvrak tellerinde havalanır, Deli Boran'ın sellerinde coşardın. Sen, tepeden turnağa çiçeğe durmuş bir şiir ağacı, bir dostluk ağacı, bir insanlık ağacıydın, Ahmet Çıtak. Sen haksız tepen, hakkın önünce uygarca eğilen, yürekli, bilinçli bir halk ozanı; halkın içinde yürüyen bir bozkurttun.

Yüreğim, derdin. Nasıl unutturum bu kokulu sözcüğü? Seni saygıyla andıkça bu sözcüğü tekrar ediyorum kendi kendime. “yeğenim” ve binlerce ak güvercinin senin havada uçtuğunu görür gibi oluyorum bir süre.

Kimler yazmadı, kimler ağlamadı senin ardından? Bizim iller yas görmedi böylesine. Geriden geldiğim için gene küsme bana; suların durulmasını, yatağına oturmasını, anlamlı sukutların başlamasını bekledim. Şimdi daha iyi anlıyorum gerçek değerini, daha çok üzülyorum yokluğuna. Sessiz isyanlarla kapıları dövüyorum, duyuyor musun? İbibikler öttü, kınalı keklıklar öttü yöremizde. Salavan'ın, Kabaktepe'nin, Şardağı'nın dorukları duman duman, renk renk çiçekler, türlü türlü kuşlar birbirine karıştı bahçelerde; şölen var.. Şölen var ama sen yoksun şölenlerde bu bahar.

Anılar, anılar, anılar..

Korkunç düşlerden bunaldığımız bir kış mevsimiydi, ölüm kuduzlaşmış, cirit atıyordu yöremizde. Maraş'ta dostlarla vedalaşarak karanlık bir yolculuğa çıkmışsınız. Garip bir mahzunluk varmış yüzünüzde ayrılırken. Böyle anlattılar. Ölüm meleğinin yakınında dolaştığını o anlarda sezindiğini sanıyorum. Sonra o korkunç trafik olayı, o kara haber.. Kara haber antenlerden antenlere koşturdu. Demek bileğini bükemedin, Azrail'in. Demek bir gül dalı gibi eğildin önünde. Demek Azrail'in dilediğini yapmasına izin verdin? Acep yanına kalacak mıdır, Azrail'in bu ettikleri? İmanlıydın. Aşka mayalıydın.

“Bir dervişe aşk gelmese
Ham kalır cezbe dolmasa
Aşkın eseri olmasa
Ferhat kayayı delmezdi”

Diyardun bir şiirinde; öyle sanıyorum ki ölüm bile seni aşkın cezbesi içinde yakalamıştır. Yoksa teslim olmazdın kolay kolay. Dağ delen Ferhat'a benzer tarafınız çoktu. Ama “kader” diyeceksin gene... Evet, kader... “Yazılanlar gelirmiş şu garip başa.” Sen de alınına yazılanları görmek için gitmedin miydi Maraş'a?

Senin ölümünle halk şiirimizin ufukları daha da daraldı.

Çocuklar, çağlalar, başaklar büyüyecek; şiirler yüklü gemiler yaklaşacak kıyılarımıza; sesler, renkler armonisinde bir acun gülümseyecek daima bize... Her şey seni hatırlatacak ve daima seni saygıyla, sevgiyle, özleyişle anacağız, yiğit ozan, aziz şehit. Ulu Tanrı'dan bağışlamalar dileğiyle. :

ÇARESİZLİK *

-Yetik Ozan'ın Aziz Ruhuna Rahmet Dileklerimizle-

Zaman bir sapan lastiği
Taş oldum kurtulamadım
Kaderim hava boşluğu
Kuş oldum kurtulamadım

Sevdiklerim gider tek tek
Sıra bize de gelecek
Can emanet, ölüm gerçek
Düş oldum kurtulamadım

Kin atları şaha kalktı
Aklım durdu kanım aktı
Gelen zulüm beni yaktı
Kış oldum kurtulamadım

Sevgim pınar, sabrım kuyu
Kovdum rahatı, uykuyu
Ayaklar bulattı suyu
Baş oldum kurtulamadım

Bir yara ki büyür öзде
Yüreğim kavrulur köзде
Yetim gözde, yoksul gözde
Yaş oldum kurtulamadım

Abdurrahim KARAKOÇ

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Güplüce köyünden Cihangir DOĞAN ile yapılan görüşmede
Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* KARAKOÇ, (1983;s.64-65); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.32)

GÜN OLA HARMAN OLA *

-Ermeni Katillerine-

Bir gün bulatılan bu göl, bu ırmak
Durulur ha, durulur ha, durulur
Bâtil yöne yüğrük kaçan avanak
Yorulur ha, yorulur ha, yorulur

Her gün on bin yiğit doğar anadan
Kimi Akif olur, kimi Yavuz Han
Yüz bin Fatih Mehmed, yüz bin Alpaslan
Dirilir ha, dirilir ha, dirilir

İri başlar kin elesin elekten
Eşkıyalar devren çalsın felekten
Zaman gelir zalim eller bilekten
Kırılır ha, kırılır ha, kırılır

Canisiyle, katiliyle, kasabı
Bozadursun şu bizdeki asabı
Sebebinden her kurşunun hesabı
Sorulur ha, sorulur ha, sorulur

Soylu bir aşk ile çıksak sefere
Bizi durduracak hangi kefere
Şehit vere vere gerçek zafere
Varılır ha, varılır ha, varılır

Abdurrahim KARAKOÇ

* (KARAKOÇ, 1983;s.48-49); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.33)

KARA HABER *

Ellerin yurdunda çiçek açarken
Bizim ile kar geliyor gardaşım.
Bu hududu kimler çizmiş gönlüme
Dar geliyor, dar geliyor gardaşım.

Gazel olmuş sıra sıra söğütler
Dağ ardında unutulmuş şehitler
Hürriyete seymen giden yiğitler
İki gidip bir geliyor gardaşım.

Üç aylık bebekler tutuldu taşa
Düşmanlar geriden eyler temaşa
Yaratan böylesin vermesin başa
Zor geliyor, zor geliyor gardaşım

Abdurrahim KARAKOÇ

* (KARAKOÇ, (1980;s.102-103); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.39)

GÖK EKİNİ BİÇER GİBİ *

-Ermeni Katillerine-

Gerçek o ki, beş kıtanın beşinde
Yurdundan sürülen benim kardaşım
Kimi dokuz, kimi doksan yaşında
Sırtından vurulan benim kardaşım

Zulüm dalga dalga gelir art-arda
Çaresiz mazlumlar çırpınır darda
Bazen İsrail'de, bazan Bulgar'da
Kemiği kırılan benim kardaşım

İşte Filipinler ve işte Lüpnan
Bin derde bedeldir bir Afganistan
Müslüman kanıdır dökülen her kan
Toprağa serilen benim kardaşım

Ha Razgtan, ha Üsküp, ha Gümülcine
Kurbanlık verilmiş haçlı kinine
Sudan'dan Kaşmir'e, Taşken'ten Çine
Kanına girilen benim kardaşım

Azerbaycan esir bekler tuzakta
Kırgız, Özbek, Uygur yetim uzakta
Neden hürriyet yok Tatar, Kazak'ta
Yılana sarılan benim kardaşım

Kiminin sırtına güçlüler binmiş
Kiminin sırtına haçlılar binmiş
Kiminin sırtına suçlular binmiş
Altında yorulan benim kardaşım

Eritre aklıma çakıldı gitmez
Kerkük'ün dıramı bitmez de bitmez
Hangisin anlatsam yüz sene yetmez
Hor, hakir görülen benim kardaşım

* (KURT, tarihsiz;s.16-17); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.41-42)

AĞITLAR

Kuduzun dişinden o nasiplenir
Cellatın şişinden o nasiplenir
Her krn taşından o nasiplenir
Kafası yarılan benim kardaşım

“İnsan Hakları”ymış... geiver gitsin
“Hukuk”muş, uzağa kaıver gitsin
“Demokrasi” aman gver gitsin
Hepsinde yerilen benim kardaşım

Dinsiz, müslümana vurur tat alır
Yahudi zulmeder, mükâfat alır
Hristiyan kan döktükçe ad alır
Ya ceza verilen? Benim kardaşım

Abdurrahim KARAKOÇ

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

AĞIT *

-Ayda üç yüz lira maaş alıp da hiçbir hakka sahip olmayan müstahdemlere-

Sorma be hemşerim bizim halleri
Ayda üç yüz lira alanlardanız
Sabah beşte kalkıp yatsıya kadar
Çalışıp belasın bulanlardanız

Üç yüz lira ile olur mu geçim
Kınama hemşerim yanıyor içim
Sen ayda beş bini harcan o biçim
Bizler size şak şak çalanlardanız

Kırk yıl çalışsak da terfi edemek
Nasip olmaz bize sıcak bir yemek
Hastalansak doktora da gidemek
Derdi çeke çeke ölenlerdeniz

İzin bilmeyiz biz, aslı maaş yok
Anlatmakla bitmez derdimiz pek çok
Sen bal, börek, pide yersin karnın tok
Biz ekmeği dörde bölenlerdeniz

Nerde bakanımız, nerde senatör
Biraz da efendim ücretliyi gör
Oy verdiğim vekil, bir halimi sor
Unutulup artta kalanlardanız

Hiç yardım etmez mi adam adama
Müslüman, vatandaş, kardaşız tama
Çalışmada başta gideriz ama
Maaşta arkadan gidenlerdeniz

Yama yama sırtımdaki elbise
Yaklaşmaz bizlere sevinç ve neşe
Zamlar artırıyor bizde endişe
Grevsiz, mitingsiz olanlardanız

* Elbistan'ın Sesi, (1967;S.1079;s.2); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.55-56)

AĞITLAR

Hiçbir hakka sahip değil odacı
Kulak ver efendim bu gerçek acı
Bütün müstahdemler sizden davacı
On yılda bir defa gülenlerdeniz

Bu nasıl adalet, bu nasıl töre
Hakkımız yersiniz göz göre göre
İlgilenen yoktur yazsam bin kere
Bitmeyen efkâra dalanlardanız

Ne pazar biliriz, ne de bayramı
Siz yağ yerken biz içmek ayrı
Nerde kaldı sosyal adalet hanı
Yalnız ismini bilenlerdeniz

Kuduzun dışından o nasiplenir
Cellatın şişinden o nasiplenir
Her körün taşından o nasiplenir
Kafası yarılan benim kardaşım

“İnsan Hakları”ymış... geçiver gitsin
“Hukuk”muş, uzağa kaçiver gitsin
“Demokrasi” aman göçüver gitsin
Hepsinde yerilen benim kardaşım

Dinsiz, müslümana vurur tat alır
Yahudi zulmeder, mükâfat alır
Hristiyan kan döktükçe ad alır
Ya ceza verilen? Benim kardaşım

Osman Naci KARAKOÇ
(Elbistan)

KALMAMIŞ*

Babasına Mehmet Hoca, Karafakı Hocazadeler derler. Balcı Fakı da derler. Mehmet Hoca ile Elif Hanım'ın evliliğinden meydana gelen iki oğlundan, büyük olanı Ümmet KARAKOÇ 1896 yılında Cela köyünde (bugün Ekinözü ilçesi) dünyaya geldi.

Dini eğitimini babasından alan Ümmet KARAKOÇ, yeni yazıyı da kendi gayretiyle öğrenmiş, okuma-ya olan düşkünlüğü bilgisini ziyadesiyle artırmıştır. Dinî ve tarihî bilgisinin yanı sıra hesap kitap işlerinde de çok iyi anlardı. Anne ve babası da şair olan Ümmet KARAKOÇ'un Fatma Hanım'la evliliğinden beş erkek çocuğu dünyaya geldi. Büyükten küçüğe sıralayacak olursak: Bahattin, Abdurrahim, Osman Naci, Ertuğrul, Mehmet Nafiz. Ümmet KARAKOÇ, ağıda yakın iki şiirinde duygularını şu şekilde ifade etmektedir:

KALMAMIŞ

Dinleyin efendim insan içinde
Saklanacak sır kalmamış dünyada
Küçük büyük birbirinden seçilmez
Öğüt veren pir kalmamış dünyada

Namusu olmayan kimden utana
Benim sözüm ibret alıp tutana
Fark ettim âlemde bütün bütüne
Doğru sözlü er kalmamış dünyada

Namazı kılamaz ki oruç tutula
Bir gün olur bu günahlar tartıla
Herkes gözün dikmiş haram bātıla
Halalından kâr kalmamış dünyada

Öğüt versem cahilimiz duymuyor
Kâmilimiz şeriata uymuyor
Hal hatır kalktı sonun saymıyor
Edep erkân yar kalmamış dünyada

Ümmet KARAKOÇ

[Bu ağıt, 30.05.2011 tarihinde Ümmet KARAKOÇ'un oğlu M. Nazif KARAKOÇ ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II,s.57)

MUHAMMED AŞKINA *

Babasına Mehmet Hoca, Karafakı Hocazadeler derler. Balcı Fakı da derler. Mehmet Hoca ile Elif Hanım'ın evliliğinden meydana gelen iki oğlundan, büyük olanı Ümmet KARAKOÇ 1896 yılında Cela köyünde (bugün Ekinözü ilçesi) dünyaya geldi.

Dini eğitimini babasından alan Ümmet KARAKOÇ, yeni yazıyı da kendi gayretiyle öğrenmiş, okuma-ya olan düşkünlüğü bilgisini ziyadesiyle artırmıştır. Dinî ve tarihî bilgisinin yanı sıra hesap kitap işlerinde de çok iyi anlardı. Anne ve babası da şair olan Ümmet KARAKOÇ'un Fatma Hanım'la evliliğinden beş erkek çocuğu dünyaya geldi. Büyükten küçüğe sıralayacak olursak: Bahattin, Abdurrahim, Osman Naci, Ertuğrul, Mehmet Nafiz. Ümmet KARAKOÇ, ağıda yakın iki şiirinde duygularını şu şekilde ifade etmektedir:

Deli gönül kalktı yoldaş arıyor
Uyan gelsin Muhammed'in aşkına
Masivadan üryan edip sinesin
Soyan gelsin Muhammed'in aşkına

Bu yolda gidenler dertli olmasın
Yükü arkasında katlı olmasın
Ağa-paşa gibi atlı olmasın
Yayan gelsin Muhammed'in aşkına

Aldanmayıp şu dünyanın bârına
Göz dikmeye şöhretine şânına
Mansur gibi dâr dar üstünde canına
Kıyan gelsin Muhammed'in aşkına

Bir gün diriliriz mahşer divana
Hepimiz muhtacız kâmil imana
Dört mezhebi bilip on iki imama
Uyan gelsin Muhammed'in aşkına

On iki imamdan alsın dersini
Gözetmesin bu dünyanın hırsını
Dalıp bahr-ı ummana gönül pasını
Yuyan gelsin Muhammed'in aşkına

Merdaneler bu yollarda hürüye
Yüreğinde yağ kalmayıp eriye
Ehl ü evladını alıp geriye
Koyan gelsin Muhammed'in aşkına

[Bu ağıt, 30.05.2011 tarihinde Ümmet KARAKOÇ'un oğlu M. Nafiz KARAKOÇ ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.58-59)

Bu yola gidene gelmez diyorlar
Eyi hayat icra olmaz diyorlar
Hak'tan gayrısını görmez diyorlar
Duyan gelsin Muhammed'in aşkına

Dünya senin olsa bir top bez hakkın
Kime vefa kıldı bu cihan bakın
Hazret-i İsmail gibi be hakım(?)
Diyen gelsin Muhammed'in aşkına

Dünya benim diye dava edersin
Bir gün olur hepsin koyup gidersin
Bir top bez de bulunmazsa ne dersin
Üryan gelsin Muhammed'in aşkına

Kul Ümmet'in der de bir bade içip
Ve cümle mahlûkat kendinden geçip
Azrail gelmeden kefenin biçip
Giyen gelsin Muhammed'in aşkına

Ümmet KARAKOÇ

KERBELA *

Bu on üç kıtalık eser, Dışıklı Hasan Efendi adıyla anılan Hasan Efendi (KARİPOĞLU) tarafından Kumru adını verdiği kitabında, Kerbela faciasını acıklı olarak dile getirmiştir. Kitap 600 sayfa civarındadır. Yüz küsur sene evvel yazılmıştır. Kendisi aslen Elbistan'ın Keçemağara (Karamağara) köyünde ikâmet etmekte iken komşularıyla aralarındaki bazı sorunlar nedeniyle köyünü terk ederek Gürün'ün Dışıklı köyüne taşınmıştır.

sual
Kızım Zeynep hani şah-ı Medine
Olan ceddi pergamberden nişane
Surur-ı sine Zehra Hüseyin
Ne oldu söylemen hanümana

cevap
Ana soldu o sahra gülüstan
Zemin-i Kerbelâda koptu tufan
Hüseyin'i kestiler leb teşne kurban
Boyandı cismi kumlar üzre kana

sual
Yanan kalbin yine kan ile doldu
Bina-yı tâkatım sabrım bozuldu
Aman Zeynep kızım Abbas ne oldu
Haber vermen alîl-i nâ-tüvâna

cevap
Haber alır isen Abbas'ı benden
Kalmıştır peykeri üryan kefenden
Kalem olup kolu düştü bedenden
Dönüp gül cismi kandan orkuvana

sual
Gidince Kufe'ye ey can-ı mâder
Görür müsün kızım sekiz birader
Onlar kalsın hanı şehzade Ekber
Ne oldu yolu asr-ı zamane

cevap
Ölür kardeşlerim şehri valansız
Cüdada başları gezdi bedensiz
Ali Ekber balam öldü kefensiz
Çıkıp o çölde feryadı âsumâna

sual

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II,s.60-61)

AĞITLAR

Üzölmüş elerin(?) âl-i abâdan
Yanında kim kaldı pes akrabadan
Hani Kasım nişandır Mücteba'dan
Getir onun bir kez halin beyana

cevap
Tutup da Kasım'a ey şah-ı şehidan
O toyda ağladı evliyalar kan
Kendi ölüp otağı oldu talan
Gelini ettiler o Şam'a revan

sual
Niçin nutkun solup rengin sararmış
Ağarmış saçların efsun dökölmüş
Hilal-i nu (nev) gibi kaddin bükölmüş
Dönmüşdür rengin rû-yı zemine

cevap
Soldu rengim Hüseyin'den ayrılınca
Ağardı saçlarım Abbas ölünce
Ananası Ali Ekber gelince
Büköldü kâmetim döndü kemana

sual
Yakin bildim harap olmuş Medine
Kırmıştır âl-i Ali'yi ehl-i kine
Hanı pes bülbül-i matem Sekine
Ne oldu âhiri o şirin cana

cevap
Sakine dağladı küllü cihanı
Batırdı yasa evlad-ı abâyı
Kuru yerlerde hasta verdi canı
Döndü gülzar-ı ömrü tez hanümana

Kara günlerde kaldı âl-i athar
Hüseyin'den sonra bin derde giriftar
Olup Kumru bu matemde azadar
Gelip daim gözü yaşlı figana

Dışıklı Hasan Efendi

[Demircilik kasabasından Haydar Ali TEMUR ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

ÇANAKKALE *

Yedi düveli başa geldi eminsin bak
Canla başla haykırdın yolumuz hak
Uyu Mehmed'im uyu rahmet etsin Hak
Sen düştün sayende düşmedi bayrak

Başpiskoposlar haykırp duruyor
İşte Mehmetçiğim aman komadan yürüyor
Karşıdaki düşman korkuyor
Sen düştün sayende düşmedi bayrak

Her metre kareye 6 bin mermi düşüyor
Mehmed'im cepheden cepheye koşuyor
İşte kızıl-haç öyle başlıyor
Uyu Mehmed'im uyu rahmet etsin Hak
Sen düştün sayende düşmedi bayrak

Gelibolu, Sakarya, Çanakkalede buluştu
Mehmed'im hedefine ulaştı
Yarıdan yarıya şehit düştü
Bunca yiğit Hakk'ın rahmetine kavuştu
Uyu Mehmed'im uyu rahmet etsin Hak
Sen düştün sayende düşmedi bayrak

Gazi Mustafa Kemal komutu veriyor
Düşmanlar patır patır düşüyor
Mehmed'im vur Allah aşkına diye haykırıyor
Uyu Mehmed'im uyu rahmet etsin Hak
Sen düştün sayende düşmedi bayrak

Mehmet KARTAL

* KARTAL,(2009;s.15); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.62)

ALTI ŞEHİR MUHSİN YAZICIOĞLU *

Bir liderdi adı Muhsin Yazıcıoğlu
Vatanına milletine bağlı
Kendini ülkesine adanmış
Bir Türk oğlu

Vatan sevdasıyla gitmişti
Al'acele helikoptere binmişti
Beyaz karların ortasına düşmüştü
Ağ yığidim bey yığidim

Yiğit bir Türk beyi idi
On iki Eylül'de yedi yıl zindana girdi
Ömrü hapiste çürüdü
Ağ yığidim bey yığidim

Kaderi kara gitmişti
Dost ayında karların soğuna düşmüştü
Altısı şehit düştü
Ağ yığidim bey yığidim

Vatan senden hizmet beklerdi
Felek sana aman vermedi
Bütün millet sana ağladı
Ağ yığidim bey yığidim

Tam Müslüman lider Türk'tün
Davayı bırakıp gittin
Bizleri acıya yettin
Ağ yığidim bey yığidim

Yürekli tok sözlüydün
Bütün milletin üzdün
Kışın dağlarda gezdin
Ağ yığidim bey yığidim

Üç gün üç gece ağladım
Bütün yüreğimi dağladın
Türk milleti kara bağladı
Yer gök sana ağladı

* (KARTAL,2009;s.118-119); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.66-67)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Yiğidim göklere uçtun
Amansız bir kışa düştün
Dava arkadaşlarla şehit düştün
Ağ yiğidim bey yiğidim

Altı'zın makamı cennet-i âlâ olsun
Gazanız mübarek olsun
Peygamber ordusu sizinle olsun
Türk milletinin başı sağ olsun
Ülkün bana emanet olsun

Mehmet KARTAL

ÖLEN BENİM *

Canım candan ayrılınca
Musalla taşına konunca
Yarın divana varınca
Hey vah hey vah ölen benim

Helal kazanç kazanmışsan
Allah için hayır yapmışsan
Yetimin başın okşamışsan
Ne mutlu olan benim

Hoca sala verince
Dostlar haber alınca
Götürüp kabre koyunca
Hey vah hey vah ölen benim

Hoca güzel Kur'ân okuyunca
Ufak ufak su verince
Tatlı talkıt yapınca
Hey vah hey vah ölen benim

Azrail başa gelince
Can bedenden ayrılınca
Ruhu Allah'a verince
Hey vah hey vah ölen benim

Defterim sağdan verince
Hakk'ın divanına varınca
Meleki soruyu sorunca
Hey vah hey vah ölen benim

Kartal kalbi temizdir
Nizam terazisi azizdir
İnşallah amel defteri beyazdır
Hey vah hey vah ölen benim

Mehmet KARTAL

* KARTAL,(2009;s.124-125); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.68)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

SARIKAMIŞ*

Türk ordusu yürüyordu
Kara kış aman vermiyordu
Tipide kahramanca direniyorlar
Dayanmayıp yürekleri eriyordu

Tutuldular kara kışa
Ne varsa geldi başa
Tutuldular zalim ateşe
Yürekler pişe pişe

Yiğitçe yüksek dağa direndiler
Doksan bin şehit verdiler
Sarıkamış ceza kurumu kurtardılar
Peygambere ordusuna adı oldular

Birbirine dayandılar
Kahramanca savaştılar
Sabahın soğuna dayanmayıp bayıldılar
Dünyaya destan oldular

Talat Paşa çok gençti
Fidan gibi askerleri şehit düştü
Böylece Sarıkamış tarihe geçti
Sanki felek şehitlerime kefen biçti

Mehmet KARTAL

* (KARTAL,2009;s.137); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.69)

**DÜZTEPE'DE KOCASI VE NÖKERİ ELİNDEN BALTA İLE ÖLDÜRÜLEN
GELİNİN DESTANI ***

“Yerim Karkamış'tır; bildirin beni.” mısraından, gelinin Karkamışlı olduğu sonucu çıkmaktadır. Son kitasında geçen mahlastan, destanı Mustafa KOCAHÜYÜK'ün yazdığı anlaşılmaktadır. Vuku bulan hadisenin yılı belirtilmemiştir. Elbistan'ın Tepebaşı mahallesinden Yusuf Kenan SEYFİ bu destanı satıldığı zaman alır ve kitaplığında muhafaza ederek bize kadar ulaşmasını sağlar.

Yeni gelin oldum bir gün görmedim
Bu dünyada muradıma doymadım
Zalim kocam genç yaşıma koymadın
Al kanlar içinde gark olan gelin

Nöker üzerine verdi şu babam
Beni böyle yaktı o garip anam
Yeni gelin idim solmadı kınam
Elinde kınası solmayan gelin

Nökerim ile kavil kurmuşlar
Beni öldürmeyi nasıl bilmişler
İkimiz yalnız kalak demişler
Duvağı solmayan zavallı gelin

Baltayı kaldırıp vurdu başıma
Acımadan kıydı bu genç yaşıma
Zehir kattı ekmeğime aşıma
Yaşıma doymayan zavallı gelin

Açıp gözlerimi bakmak istedim
Yekindim yerimden kalkmak istedim
Yapma zalim kocam sana nişledim
Al kanlar içinde gark olan gelin

Öldürdü beni de kilime koydu
Kazmayla eşerek avluyu oydu
Cesedimi alıp oraya koydu
Topraklar altında süzülen gelin

Bayramın ikinci gününde oldu
O gün bu gün de cesedim soldu
Şu garip halimi bilen yoğudu
Toprağın altında uyuyan gelin

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.91-93)

Yaktılar canımı dayanamadım
Kocamla nökere yaranamadım
Bunların elinden kurtulamadım
Zalimler elinde can veren gelin

Baltanın yarası ne kadar acı
Aldı içerimi bir büyük sancı
Ağlıyor halime kardeşle bacı
Herkesi ağlatan zavallı gelin

Balta yarasına çare olur mu
Anam babam gelip beni bulur mu
Bu kadar da zalim koca olur mu
Kocası elinde can veren gelin

Avlunun altında ölüm yatıyor
Polis gelmiş keşfime bakıyor
Toplanmış komşular bana ağlıyor
Dünyaya doymayan zavallı gelin

Gelin arkadaşlar halime bakın
Gelinlik elbisem üstüme atın
Zalim nekörüm hep nâlet okun
Nöker düzenine can veren gelin

Bu kadar da zalim olmak olur mu
İnsafsızca cana kıymak olur mu
Al geline böyle yapmak olur mu
Gömleği toprakta çürüyen gelin

Yerim Karkamış'tır; bildirin beni
Barak köyelerine bildirin beni
Destanlar yazdırıp duyurun beni
Zalimler elinde can veren gelin

Mustafa Kocahüyük duymuş yazar
Okunan destanlar ellerde gezer
Nökerimle kocam hapiste gözler
Zalimler elinde can veren gelin

Mustafa KOCAHÜYÜK

[Bu ağıt, Elbistan'ın Tepebaşı mahallesine ikâmet etmekte olan, aslen Bulutlu Yusuf Kenan SEYFİ'nin arşivinden Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

ZELZELE DESTANI *

Yerler sallanıyor on bir gün oldu
Tövbekâr olalım dostlar her gece
Katil zinâ Müslümana kir oldu
Tövbekâr olalım dostlar her gece

On bir gündür oynar insana ibret
Şu sözü tutanın makamı cennet
Nefsile şeytana vermeyin fırsat
Tövbekâr olalım dostlar her gece

Hanı yahu gelen giden demişler
Hanı yahu feryat eden demişler
Hak'tan gelen hışım maden demişler
Tövbekâr olalım dostlar her gece

Doğru kul olana dokunmaz kurşun
Gitmen cehenneme yetmiş bin arşın
Sana derim sana ey yeşil Afşin
Tövbekâr olalım gençler bu gece

Sözümü tutmayan billahi deli
Hakk'ın emrini tutan olacak veli
Sana derim sana Türk insanoğlu
İhtiyarlar tövbekâr edelim bu gece

Aslan Türk oğluna açılır meydan
Âşıklık sâriklık bir gizli umman
Bana inanmayan olacak pişman
Tövbe edelim ey bayanlar bu gece

Erzincan'ın halin duymadınız mı
Tevhitle kalbiniz yumadınız mı
Hasitlik, benliği koymadınız mı
Tövbekâr olalım gençler her gece

Arıstıldan garip geldim bu ile
Birlikte çalışsak dostlar elele
Billahi bozuk yere olur zelzele
Tövbekâr olalım dostlar her gece

* (Elbistan'ın Sesi, 1962;S.230;s.1-2); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.94)

AĞITLAR

Fakir olan yoksuzluktan boğulur
Tövbe eyleyenler bundan kurtulur
Zengine, memura çadır dağılır
Tövbekâr olalım dostlar bu gece

Türke lazım olan şeriat Kur'an
Kalp gözü körlere her taraf zinadan
İbadet yapanı mert eder Sübhan
Tövbekâr olalım dostlar bu gece

Ta arş-ı âlâya gider tövbeler
Beynamazlar böyle günde çabalar
Size derim gençler koca babalar
Tövbekâr olalım beyler her gece

Tanrı'm bilir günahkârın suçunu
Herkes çadır kurup çeker göçünü
O gelinler kızlar örtün saçını
Tövbekâr olalım bayanlar bu gece

Azgunlıktan koptu Nuh'un Tufanı
Sakın Lut kavmine benzetme seni
Lut kavmi bu yüzden etti figanı
Tövbekâr olalım dostlar bu gece

Rahmi Konak bugün kaynayıp coşar
Vaiz dinlemeyen belaya düşer
Bu destanı yazan Aliye Yaşar
Tövbekâr olalım dostlar bu gece

Âşık Hafız Rahmi KONAK
(Aristil köyünden)

DESTAN-AĞIT *

Gele zilfi gele zilfi
Yitirdik Hacı Murad'ı
Allah âlem bize küsmüş
Gelmez mektubu yıradı

Bir tatlı haber duyup da
Bu dünya bizim olursa
Çifte inek kurban olsun
Eğer mektubu gelirse

Annımdahı kara yazı
Yüreğimden gitmez sızı
İnsan ölüme acışmaz
Kör olsun düşmanın gözü

Varınca oldun mu hasta
Elin gün bütün yasta
Tez gel emmim oğlu tez gel
Düşmanın kulağı seste

Almış martini elinde
Kasaturası belinde
Emmim oğlu gelir deyi
Gözlerim asker yolunda

Kur'ân okur nazlı dili
Türlü yazı yazar eli
Yiğit askerden geliyor
Karşı çıksın Mehmet Ali

Feleğin zağlı hançeri
Geldi sineme çakıldı
Emmin oğlu ölmüş diller
Oda başıma yıkıldı

Bacın hizmetine yelsin
Mehmet Ali sağdıç olsun
Gel böyle düğün çalınmaz
Kardaşın askerden gelsin

Kahar postaya bakarım
Mektubunu salmaz mola
Binbaşısına tel çeksem
Sağ haberi gelmez mola

* (KARAÇALI, 2008;s.129-132); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.105-107)

Sehernâz'ın kurbân olsun
Melek kızın önünd'olsun
Sana yazık emmim oğlu
Bizim kızlar tûfeng alsın

Helallaşıp bilinmedim
Çok ağlayıp silinmedim
Küsme bana aslan kardaş
Başucunda bulunmadım

Coşkun ahar Hurman çayı
Çekilmez feleğin yayı
Gidenlerim geri gelmez
Battı Hazar Nil'in suyu

Gün günü artıyor derdim
Melil melil kaldı yurdum
Buna hiç cân mı dayanır
Dört beş babayığit verdim

Kahrınan feleğe küstüm
Dostundan umudu kestün
Hacı Murat Mehmet Ali
Biri kirve biri hısım

Sana diyom aslan gardaş
Felek bize berk vurdu taş
Mektubunu alamıyom
Nirde kaldı güccük kardaş

Hele çekmeyelim okı
Pâdişâhım gönder afı
Nirde ise gâip oldu
Bibiyin oğlu Hanifi

Hastayım kalmadı derman
Büyük yirden geldi ferman
Eğer bibin oğlu gelse
Bir çift camız olsun kurban

Kimini idmiş fuhara
Kimisine vermiş beylik
Ölsem giden geri gelmez
Hakkı kalana versin sağlık

Behlül Ali KOZAN

Son dönemlerinde herkesin kendisinden uzaklaştığı kötü günlerinde yazdığı şiir *

Yörü devr-i felek senin elinde
Ezel altın idim pul oldum şimdi
Yanmıyor ateşim söğündü çıram
Tenhâda bir yığın kül oldum şimdi

Kime kahrederim kime küserim
Yok dermanım durgun durgun eserim
Her kimleri görsem boyun keserim
Kapı uşağıma kul oldun şimdi

Ahbaplarım selâmını kesti mi
Ah yoksulluk düşman etti dostumu
Gelip geçen depeliyor üstümü
Eşiklikte yırtık çul oldum şimdi

Gamlı gönlüm kasafetin kalmıyor
Coşkun sular dolanarak akıyor
Eski dostlar hiç yüzüme bakmıyor
Akraba yanında el oldum şimdi

Aldanmayın arkadaşlar fâniye
Bunca giden geri gelmez hani ya
Acele gönderin tumarhâniye
Dağlara düşecek del'oldum şimdi

N'etti Behlül Ali'm kimlere n'etti
Yoksa şalrına zehir mi kattı
Hep soldu güllerim dikenler bitti
Hiç ele alınmaz çal'oldum şimdi

Behlül Ali KOZAN

* (KARAÇALI,2008;s.145); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.111)

AKİF'İN DEDIĞİ NESL-İ ASIM*

Şarkışla / Şarkışla kutlu özünden
Çıkardın vatana bela / can yiğit
Büyütüp besledin civan eyledin
Adadın ülküye, güle / can yiğit

Doğruluğu düstûr eden kendine
Zalimlerin yenilmeyen fendine
Türk-İslam'ın soylulaşan andına
Eyledin armağan, dile / can yiğit

Mazluma kol-kanat, zalime hasım
Akif'in dediği nesl-i Asım
Muhammed soyuna yürekten hısım
Doğurdun Sivas'tan, çile / can yiğit

Kavli sevdasına özden vefalı
Dava edindiği aşka cefalı
Olmayan hayatta, zevki sefâli
Yaşattın dünyada, veli / can yiğit

İman atlasında gül-yüzlü kuşak
Yüreklerde İlbey, yurduna uşak
Vatan denildi mi delikan-fişek
Kavuşturdu yurda, deli / can yiğit

Dedem Kurt çal sazı, sagular söyle
Komşuluklar dile, Alperen Bey'le
Bilmem ki gelir mi, dünyaya böle
Bâd-ı sebâ esen, yeli / can yiğit

Celâlettin KURT

* (KURT,2010;s.29-30); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.134)

MARAŞLI GELİNE AĞIT *

Maraş merkeze bağı bir köyde yaşayan ailenin göze görkem bir gelini vardır. Bu gelinin Halil isminde bir oğlan çocuğı olduğu halde, aynı köyde yaşayan bir erkek –artık erkek denilirse- namusuna musallat olur. Gelin, çok namuslu olmasına rağmen kendisin iftiradan koruyamaz. Gelinden yüz bulamayan art niyetli delikanlı, onun adının çıkmasına çanak tutar. Adı çıkan gelinin kocası, inanıp güvenmesine rağmen, adı namussuza çıkan hanımını öldürmeye karar verir: Bir gün çalışmak için gittikleri bağda, bağdamı da denilen bağ evinde onu elerliye boğara öldürür. Bu içli hadiseye gelinin yakınları –Elbistan köylerinde de dilden dile dolaşan- şu ağıdı yakarlar.

Yağmur yağdı diye mekâna girdim
Annıma yazılan yazıyı gördüm
Çağırı çağırı canımı verdim
Şu benim halımı gören yok mu

Keşke yağmur yağıp ıslanaydım
Bir ağaç dibine yaslanaydım
Bir çoban görüp de sesleneydim
İşidip sesime gelenim yok mu

Saçlarımı boğazıma doladı
Çöke çöke tırnakları kavladı
Zalim düşman dediklerin olmadı
Sana yarar evde Halil'im yok mu

[Bu ağıt ve hikâyesi, 04.05.2011 tarihinde, Soysallı köyünden olup Elbistanda pazarcılık yapan İsmet BALIKÇI ile yapılan görüşmede, Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.156)

BEKÇİLİK HAKKINI VERMEYEN YUSUF EMMİ'YE YAKILAN AĞIT *

Hacı MART, 1927 yılında Ekinözü'ne bağlı Kabaktepe köyünde fakir bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Atılıp gelişti, askerlik çağına gelene kadar köyde her işte çalıştı. 1947'de gittiği askerliği 3 yıl sürdü. 1952 yılında evlendi. Bu evlilikten yedisi erkek üçü kız on çocuğu oldu. 1959 ilâ 63 arası Kabaktepe köyünde köy bekçiliği yaptı. Geliri az olan köy sakinlerine beş ölçek, durumu iyi olan köylülere de bir silme (sekiz ölçek) bekçilik hakkı atılırdı. Yusuf Emmi'ye de bir silme bekçilik hakkı atılmıştı. Ne var ki, Yusuf Emmi bunun haksızlık olduğunu söylüyor; sebebini de: "Sene dolanıp geri gelene kadar bekçi benim için kaç sefer karakola gitmiş; kendini bu konuda evde yatırmayanlara beş ölçek atıyorlar, benim gibi hiçbir bekçilik işi olmayan adama da bir silme." diye, açıklayarak bekçilik hakkına itiraz ediyordu. Lakabına Mavili Hacı denilen Hacı Mart'a: "İstiyorsan ben de beş ölçek veririm, amma bir silme vermem!" diyor, beş ölçeği de bekçi kabul etmiyordu. İşte bu duruma içerleyen bekçi Hacı Mart bir ağıt yakıyor. Bekçinin yaktığı ağıt kısa sürede köye yayılıyor. Bir gün yine hak toplamadan dönen Mavili Hacı'yı gören -içlerinde Hacı Kaz, Durdu TIHMİL, Kömbeci İsmail, hatta o anda elindeki semeri dikmekte olan Yusuf Emmi ve Yusuf Emmi'nin emmioğullarının da bulunduğu- köylüler, Bekçi Hacı'ya, söylediği ağıdı okumasını isterler. Bekçi Hacı da: "Türkü bittiğinde, ben Çamlıgedik'i aşıncaya kadar Yusuf Emmi'yi tutmaya söz verirsiniz söylerim!" der. Onlar da söz verirler. Hacı MART başlar söylemeye. Bakalım ne demiş:

Yusuf Emmi'm alıp vurup esiyor
Hak istersen öfkelenip küsüyor
Biri değil ikiyi gözüm kesiyor
Gel bizim kapıya gör Yusuf Emmi

Osmaniye'ye göçtün de tez geri geldin
Şeytana uyupta gaflete daldın
Hamza pehlivanı sen yere serdin
Ne kızgın içmişsin yal Yusuf Emmi

Has bahçende gonca gülün bitmiyor
Bir silme buğdaydan evin batmıyor
Yalama dudağın senin tutmuyor
Bir mendil verim de sil Yusuf Emmi

Eğer bu akıldaysan emeğin heçe
Sen çul geyen döllerin ceketli paça
Odaların döşeli kirevit keçe
Bizim evden getir çul Yusuf Emmi

Der ki, dertli Hacı'm sana küsüyor
Doğru söyler bıçak gibi kesiyor
Soğuk düşmüş gövdene poyraz esiyor
Yağıyor başına kar Yusuf Emmi

Der demez, dinlemeye tahammül edemeyen Yusuf Emmi'nin elindeki semer yere yuvarlanır. Diğer dinleyenler Yusuf Emmi'yi tutarlar. Bekçi Hacı Çamlıgedik'i aşarak uzaklaşır. Yusuf Emmi yeni senenin hakkını toplamaya gelen Hacı'ya geçmiş hakkını da verir ve o türküyü bir daha söylememesini tembihler. "Tamam, ben söylemem; lâkin söz dağıldı, el söylerse karışmam!" der.

Hacı MART

[Bu ağıt ve hikâyesi, Ekinözü'nün Kabaktepe köyünden bizzat şairi Hacı MART ile yapılan görüşmede 07.04.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.157-158)

İĞDE KÖYÜNDE (ANAMOĞLU) ÖMER MART'IN AĞIDI *

Ömer Mart, 1974'te Kabaktepe köyünden İğde köyüne gelerek yerleşir. Kâh aç kâh susuz geçen çocukluğunun ardından İğde'ye geldiği ayda ilkokulda geçici müstahdem olarak işe başlamış, yoksulluğu yakasından bir türlü silkememiş garip gariban ve açık sözlü biridir. 1944 doğumlu Ömer MART'ın okuma yazması da yoktur.

İlk bayramı, garip olduğu bu köyde kutlamak istemez. Kalkıp köyüne gider. Köyüne vardığında ne görsün, kendi gibi gariban birisinin hanımı vefat etmiş; lâkin cenazeyi kaldıracak olan köyün kadrosuz (Fahri) imamı cenaze sahibinden beş yüz lira para istiyor. "Yoksa kaldırmam!" diyor. Köylüler kendi aralarında para topluyorlar; lâkin üç yüz elli liradan fazla çıkaramıyorlar. Bu duruma şahit olan Ömer MART, hocaya itiraz ederse de hoca inadından dönmediği gibi, Ömer'in ağına gidecek bir de söz söyler. Bunun üzerine Ömer MART elini kulağına atarak şöyle seslenir.,

Dünyaya bel bağlanır mı
Bala soğan doğranır mı
Para diye ağlanır mı
Hocam seni sallatayım

Sözüm sana karakersiz
Hakkı bilen olmaz arsız
Ayet satmak kime mahsuz
Hocam sana belleteyim

Sözüm yoktur beynamaza
Gel canıma etme ceza
Deli isen Elaziz'e
Hocam seni yollatayım

Elden ele gider metin
Çöplükte geçer hayatın
Beni dalamak maksadın
Hocam seni yalatayım

Kucağına deştin közü
Allah buna olmaz razı
Ürersin bilmeyen tazı
Hocam tavşan avlatayım

Dört kitabın dördü haktır
Benim derdim senden çaktır
Nalın vardır mihın yoktur
Hocam seni nallatayım

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.159-160)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Vazifende başarısın
Dört mesebten dışarısın
Duydum hocam haşarısın
Semer vurup sırlatayım

Dalma dünya deryasına
Gitme işin hılasına
Anamoğlu yarasına
Hocam seni bağlatayım

(Anamoğlu) Ömer MART

[Bu ağıt, Elbistan'ın İğde kasabasında ikamet eden Kabaktepe'li Ömer MART ile yapılan görüşmede
23.04.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

İĞDE KÖYÜNDEN (ANAMOĞLU) ÖMER MART'IN ÇÖKELEĞE YAKTIĞI AĞIT *

Ömer MART, 1986 yılında Elbistan'ın bir köyüne ahırcı durur. Kendinin beyanına göre dokuz ay on iki gün hizmet ettiği bu süre içerisinde (evin hanımı Hatice tarafından) kendisine çay ve çökeleğin dışında bir yemek ikram edilmez. Her defasında: “Sizin çoban pilavıyla turşunda mı yok; anam bacım, çökelek yiye yiye midem altüst oldu!” dediyse de bir türlü menü değişmez. Bunca ısrarına karşılık sadece çökeleğin konulduğu kap değişmiştir. Kendinin garibanlığı ve dikkate alınmayışı karşısında atıyor elini kulağına, bakalım ne söylüyor:

Görmedim böyle neterek
Dert çekiyor ah çekerek
Eşki yoğurt kel çekölek
Öldürecek Hacce beni

Ufaladı oğuşturdu
Gitti kabın değiştirdi
Her gün tedim alıştırdı
Yıldırarak Hacce beni

Ahırcılık irezillik
Olmaz olsun böyle dirlik
Yapma anam zulümkarlık
Çıldırtacak Hacce beni

Ateş attı göyündürdü
Yemin etti inandırdı
İki gözüm boz indirdi
Kör edecek Hacce beni

(Anamoğlu) Ömer MART

[Bu ağıt, Elbistan'ın İğde kasabasında ikâmet eden Kabaktepe'li Ömer MART ile yapılan görüşmede 23.04.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II,s.161)

İĞDE KÖYÜNDE (ANAMOĞLU) ÖMER MART'IN OĞLU HİKMET'E
YAKTIĞI AĞIT *

Ömer MART'ın, Hikmet isminde mesleği fırıncılık olan bir oğlu vardır. İki evli olan Hikmet; Elbistan'dan kalkıp Manisa'nın Soma kazasına giderek arkadaşıyla fırın açar. Yeni açtıkları fırın kısa süre de ünlenir. Elbistan'da yapılan ekmek çeşitleri Soma'da çok sevilir. Ancak bir süre sonra ortaklarıyla Hikmet'in arasına bazı anlaşmazlıklar girer. Ortakları 09.11.2006 tarihinde Hikmet'i kaçırmak Kırkağaç'ta bir ormanlığa göçtürürler ve ellerini gözlerini bağlayıp kendinden geçinceye kadar döverler. Gayrı ölmüştür, diye bırakıp oradan ayrıldıktan sonra, hikmet kendine gelir. Şuuru yerindedir. Parkesinin cebindeki çakmağı zorda olsa alarak elinin bağını yakar ve ağzının bandını çıkarır. Jandarmayı arayarak başına gelenleri anlatan Hikmet kendine bu durumu reva görenleri yakalatır. Suçluları yakalayan kolluk kuvvetleri Hikmet'i Akhisar hastanesine kaldırır. Akhisar hastanesi, Hikmet'in durumunu ağır gördüğü için İzmir'e sevk eder. Kırk beş gün hastanede yatan Hikmet Mart, verdiği mücadeleyi kaybederek vefat eder. Garibanlığının dışında bir de evlat acısı gören Ömer Mart şu ağıdı yakar:

Mezarının üstü hüyük
Hüyük te yayılır geyik
Ölüm sana yakışır mı
Ağ dudakta kara bıyık

Yüksek götürün salını
Getsin görününü
Kime emanet eyledin
Arkanda iki gelini

Harlar Arap atlar harlar
Ay gedikten çıkmış parlar
Yalınızsın Hikmet oğlum
Ağaç dalı ile gürler

Şafağın yeri benlendi
Babanın gönlü gamlandı
Tez gel Hikmet oğlum tez gel
Çayın bardak ta demlendi

Yaşa benim oğlum yaşa
Yolumuz düştü yokuşa
Sebebi şıhlı diyorlar
Evinde baykuş ötüşe

Tekme değnek vura vura
Götürmüşler ıssız yere
Oğlum seni bulamadım
Yatırmışlar Akhisara

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II,s.162-163)

Şair buraya gelince: “Bu ağıt yirmi beş kıtalık, lâkin devam edemeyeceğim, kusura bakma!” dedi ve “Sana, bir türlü gülmeyen kaderim için yazdığım bir deyişi söyleyeyim de dinle bakalım.” diye ekledi:

GÜLMEDİ KADER *

Yavru mu yitirdin yar mı yitirdin
Durmadan gidersen yola Ömer'im
Unutma hiç aç yattığın günleri
Şimdi lokma sunmaz bala Ömer'im

Arzumanım kaldı bir güzel seste
Yar sırma saçını eylemiş deste
Keklik olman karar almam kafeste
Bülbül olsa konmaz güle Ömer'im

Of çektikçe kara bağrım dağlıyon
Dosta giden yollarımı bağlıyon
Bazen kederlenip bazen ağlıyon
Gözyaşların dönmüş sele Ömer'im

Yârim bir gül olsa ıslamam tasta
Bir saat görmesem olurum hasta
Ne isteğin varsa Mevlâdan iste
Asla boyun bükmez kula Ömer'im

Anamoğlu dönmez zulümè dilim
Yaprağım açmadan soluyor gülüm
Az yaşa çok yaşa akıbet ölüm
Seni de koyarlar sala Ömer'im

(Anamoğlu) Ömer MART

[Bu ağıt, Elbistan'ın İğde kasabasında ikâmet eden Kabaktepe'li Ömer MART ile yapılan görüşmede 23.04.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II,s.163)

DÖNDÜ GELİNİN AĞIDI *

Hasan Ali EKİNCİ'nin kızı Döndü, Ehmalar'ın (Kirikler lakaplı) oğlu Yusuf'a kaçır. Döndü'nün babası Hasan Ali KUZU ile kardeşi Ömer, Döndü kaçtığından dolayı küserler ve sahiplik etmezler. Fakat bu arada Döndü'nün koca evinde tadı tuzu yoktur. Tüm bu olumsuz şartlar içerisinde, gün dolandır Döndü hamile kalır. Döndü canının et söğürmesi çektiğini kayın babasına anımsatır. Kayın babası da, gelini hamile olduğu için bu isteğini yerine getirir. Bunu gören kaynanası Fadime, oğluna: "Oğluma kaçtın, kocamı da mı elimden alacaksın?" diye çıkışır. Hem kendi ailesi, hem de kocasının ailesi tarafından dışlanan Döndü'nün kafasında bir anda şimşekler çakar. Bu son söylenen ağır sözü kaldıramaz. Suya gitmek bahanesiyle evden çıkan Döndü doğruca Musa Emmi'nin değirmenine varır. Oradan geçen Mustafa bir ara şüphelenir, Döndü'ye birşeyler soracak olur; Döndü başındaki bürgüyü yüzüne doğru çekerek buna fırsat vermez. Mustafa'nın oradan uzaklaşması üzerine, Döndü kendini değirmenin oluşuna (donuzluğuna) atar. Değirmenden artık dönmüyordur. Musa Emmi nedenini araştırmak için dışarı çıkar, birde ne görsün? Döndü oluğa atlayarak intihar etmiş. Döndü atladığı oluktan çıkarılır ve savcılığa haber verilir. Olay mahaline gelen savcı otopsi yapar. Cenazeyi yakınlarına teslim eden savcı, Çoğulhandan ayrılır. Döndü'nün Mine teyzesi, Elbistan'ın Ambarcık -bugünkü ismi söğütlü kasabası- köyünden gelerek, Döndü'ye şu ağıdı yakar.

İp taktılar çekiyorlar
Döndü'm dar oluktan çıkmaz
Ana kızın kaçtı diye
Omar da yüzüne bakmaz

Döndüm gelin eğdi mola
Belik yere değdi mola
Biz gelini bulamadık
Dayısıgile vardı mola

Beylik suyun geldi mola
Kanlıoluğa doldu mola
Ben Döndü'mü bulamıyorum
Berçeneke vardı mola

Beylik suyun geldi mola
Kanlıoluğa doldumola
Ambarcık'ta Mine teyzem
Bu olayı duydu mola

Döndü Omar'ın bacısı
Yürekte çıkmaz acısı
Yırak yerin azzıkçısı
Kiriklere sucu olmuş

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II,s.164-166)

Ağmeyinen ağmeyinen
Gümüş sedef döğmeyinen
Adam suya mı atılır
Kaynanası dövmeyinen

Başında sarı gazlısı
Döndü Yusuf'un nazlısı
Bugün değirmende yatmış
Zeynep'in söbe gözlüsü

Boğazında sarı hakık
Boynunu bir yana yıkık
Değirmenin zararını
Musa da başına kahık,

Boğazında sarı hahık
Dili boğazına akık
Kör olasıca Mustafa
Dönüp arkasına bakık

Bacısının adı Eşe
Anası düşmüş teleşe
Teneşirde yunuyordu
Sandım bir koyun üleşi

Değirmenin dar deresi
Doktor bulunmaz çaresi
Doktor delik deşik etmiş
Omuzları mih yarası

İki değirmen arası
Ölmüş bulunmaz çaresi
Dar oluktan çıkardılar
Omuzları mih yarası

Mine Hanım

[Bu ağıt, Elbistan'ın Söğütlü kasabasından Eşe ÇAY (Seyit'in Eşe'si) Afşin Alemdar kasabasından Döndü BOLAT ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

KAPIDERE'DE KALAN HALİL ÇAVUŞ'UN AĞIDI *

Askerliğini çavuş olarak yapan Halil (DOĞAN) teskeresini alarak köye dönmüştür. Askere giderken aklında olan, Mehmet (BÖLÜKBAŞI) Ağa'nın kızı gönlünde yer etmiş, sevgisi sevdaya dönüşmüştür. Halil yakışıklı, babayiğit, sevimli, iyi huylu bir Anadolu yiğididir. Fakirlikten başka bir suçu yoktur. Dünürücü salan Halil, kızı alır. Alır almasın da, istenilen başlık parası kendisine değil Ağa'ya yakışan miktardadır. O dönemde başlık parası, Azrail'e can borcundan sonra gelen ikinci mecburiyetti.

Halil, istenilen başlık parasını kazanmak için gurbete çıkmaktan başka bir çaresinin olmadığını bilmektedir. Kendi emsali, arkadaşı ve aynı zamanda komşuları olan Kadir KAYA ile kafa kafaya verip bir durum değerlendirmesi yaptılar. O günlerde yapımına yeni başlanmış Kapidere tren hattının inşaatında çalışmaya karar verirler. O günkü adı kampanya olan bir şirkette işe başlarlar. Kapidere-Kadılı istasyonu arasında bir tünel inşaatında çalışırken, tünelden harfiyat taşıyan vagon Kadir'i belinden kısıtır (sıkıştırır) ve ağır yaralar. Doktor, hastane nerede o zamanlar, Kapidere çevreye yolu yolağı olmayan bir dağ başıdır. Malatya Araştırma Hastanesi'ne götürülecek değil ya, yaralanan Kadir, bir çadıra yatırılır. Yarası tuzlu yağ ve soğanla emlenir, kırıkları da sınıkcılıktan anlayan biri tarafından sarılır. Bu olumsuz şartlarda, ağır yaralı Kadir vefat eder. Kadir'in cansız cesedi, Büyük Yapalak'a getirmek mümkün olmadığı için Kapidere'de bir mezarlığa gömülür.

En yakın arkadaşını elîm bir kaza sonucu kaybeden Halil, çok üzgündür. Nişanlısı da aklına düştüğünde bir o kadar heyecanlanan Halil, başlık parasını kazanmaya gayret etmektedir. Ancak, başlık parasını tamamlayamadan, humma hastalığına yakalanarak o da vefat eder. Onun da cenazesi, imkânsızlıktan Yapalak'a getirilemez.

Bu acıklı olaya Büyük Yapalak kasabasından Haşim Sezgin şu ağıtı yakar:

Kapideresi'nde merkez kuruldu
Kürt'ü Türk'ü bir araya derildi
Yapalak'tan bir çift kurban verildi
Biri Halil, biri Kadir den varın

Kapideresi'nde düştüm bir derde
Yanlarım çürüdü kuru yerlerde
Validem sorarsa Halil'im nerde
Kapideresi'nde kaldı den varın

Derdim çetin imiş ağrıyor başım
Yanımda yoğudu yarenim eşim
Hasretlik zor imiş Veli kardeşim
Ahiri hasretlik kaldı den varın

Kardeşlerim düğünümü çaldırsın
Deyzemoğlu bayrağımı kaldırsın
Validem de kendi kendin öldürsün
Halil'in perişan halde den varın

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II,s.256-258)

AĞITLAR

Bir sene İzmir'e bir sene yola
Zayoldu emeğim döndü bir pula
Bülbül feryad eder şol gonca güle
Halil'in gülleri soldu den varın

Hastayım çadırda yalnız yattım
Düşüne düşünce kaygıya battım
Nazlı nişanlıma hasret gittim
Hasret kıyamete kaldı den varın

Kabrime kazarken bir yağmur geldi
Deşilen kabrime hep sular doldu
Şehitler ervahı yanıma geldi
Şehitlere yoldaş oldu den varın

Mezarımı dağ başına kazdılar
Laht tutmadı çalı çırpı düzdüler
Kefenimin uçlarını çözdüler
Kefenin astardan sardı den varım

Nişanlım da beklemesin yolumu
Felek kırdı kanadımı kolumu
Açmadan soldurdu taze gülümü
Halil'in gülleri vardı den varın

Genç yaşında layık görmüş ölümü
Halil'in gelmiyor öldü den varın
Gelir diye günlerimi saymayın

Öldüğümü Yapalak'a yaymayın
Cenazemi gurbet elde koymayın
Ölüsü gurbette kaldı den varın

Sezgin'im feryadın arşa dayandı
Halil'ime uçan kuşlar da yandı
Yapalak ağları yasa boyandı
Emir büyük yerden geldi den varın

Haşim SEZGİN

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Büyük Yapalak kasabasından Haşim SEZGİN'in oğlu Şerif SEZGİN ile yapılan görüşmede 09.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

BİR ÖKSÜZ ÇOCUĞUN DUYGULARI *

Her anne denişinde duygularım kanadı
Topladığım çiçekler yine elimde kaldı
Ne güzelmiş Allah'ım anne demenin tadı
Topladığım çiçekler yine elimde kaldı

Adı bir başka güzel annemedir feryadım
Annesine doymayan öksüz çocuktur adım
Annem sana kavuştu Allah'ım eyle yardım
Bir bahar sabahında gözlerim yaşla doldu
Topladığım çiçekler yine elimde kaldı.

Elbisemi giyindim çocuklarla yürüdüm
Herkesin annesini gördüğümde eridim
Annem mezarda iken ben hayatta çürüdüm
İçimde duygularım elimde çiçek soldu
Topladığım çiçekler yine elimde kaldı.

Tebessümlü bakışın naz katardı nazıma
Varlığının baharı yaz katardı yazıma
Şimdi ses vermiyorsun inleyen avazıma
Annem sevgin dert oldu gözlerimden boşandı
Topladığım çiçekler yine elimde kaldı

Ayağının altına serilmiş cennet bile
Sana "Öf!" demem dahi cehenneme vesile
Sen gönlümün gülüsün bülbülün çeker çile
Hasretle sevgim arttı dertler ömrümü aldı
Topladığım çiçekler yine elimde kaldı.

Hâl dilinle avutur gülüşünle severdin
Niçin beni bıraktın? Bilmedim neydi derdin
Mekânın cennet olsun ebediyete erdin
Hayalin hayatıma hayalince kök saldı
Topladığım çiçekler yine elimde kaldı.

Anne seni özledim rüyama gir gel bana
Seni görmek isterim tutulmuşum sevdana
Sarardı soldu yüzüm şu hâlime baksana
Boynumu büktü ölüm annemi benden çaldı
Topladığım çiçekler yine elimde kaldı.

* (ŞAKALAR,2008;s.24-25); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.304-305)

AĞITLAR

Babamın emaneti her gün gülen yzmdn
Hayat karanlıksa da sen benim gndzmdn
Kifayet etmez dilim âdeta sndzmdn
Sıkıyor dünya beni gökyüzü m alçaldı
Topladığım çiçekler yine elimde kaldı.

Anneniz hayattaysa ona çok değer verin
O yokken çiçeklerin değeri yok gllerin
Bırakın o glleri gülen gözler gönderin
Benim gönlüm kan ağlar gözlerime ne oldu
Topladığım çiçekler yine elimde kaldı.

Turan ŞAKAR

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Yapalak (Burtu) köyünden Hasan SEYFİ ile Tenecioğlu Âşık Hüseyin'in kızı Feride'den olma Hüseyin ŞAHİN ile yapılan görüşmede 17.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

ÂŞIK HÜSEYİN'İ İDAMDAN KURTARAN AĞIT *

Dönem seferberlik dönemidir. Elbistan ilçesinin, Efsun/Yarpuz (Afşin) nahiyesine bağlı Erçene köyünden Tenecioğlu Âşık Hüseyin asker kaçağıdır. Bu bölgeden asker kaçağı durumundaki kırk kişi ki, bunların içerisinde Âşık Hüseyin de vardır. Antep'e götürülür. Neden gittiklerini bilmeyen kırk kişi, idam edileceklerinden habersiz, Antep'e varırlar. Gelen katile Tahsin Paşa komutasındaki idam mangasına teslim edilir. Elleri ve gözleri bağlanan kırk kişi, son istekleri sorulup kurşuna dizilerek edilmektedir. Bu beklenilmeyen durum karşısında Tenecioğlu Âşık Hüseyin'in adeta dili tutulur. Kırk kişinin otuz ikisi idam edilip, sıra Âşık Hüseyin'e gelmiştir. Tahsin Paşa'nın: "Son isteğin nedir?" diye, sorması üzerine Âşık Hüseyin: "Gözlerimi ve ellerimi çözerek bir sigara vermenizi istiyorum." der.

Bu isteği yerine getirilir. Verilen sigaradan bir nefes çeken Tenecioğlu elini kulağına atar ve yanık sesiyle şu ağıdı söyler:

Şeytana uydum da akşamdan kaçtım
İster öldür paşam bu candan geçtim
Evladın öldürdüm kucâna düştüm
Kıyma Tahsin Bey'im nolur canıma

Şu yalan dünyada murat almadım
(Oğrun oğrun dost bağına girmedim)
El uzatıp gonca gülün dermedim
Nişanlım var daha düğün kurmadım
Kıyma Tahsin Bey'im nolur canıma

Akşamdan kaçanı erken tutarlar
Cezası olanı hapse atarlar
Ben ölürsem nişanlımı satarlar
Kıyma Tahsin Bey'im nolur canıma

Şu yalan dünyada gülmedi aynım
(Kendiri görünce açılmaz aynım)
Depemde kurudu kan ile beynim
Elinde kılıncın hazırdır boynum
Kıyma Tahsin Bey'im nolur canıma

Kendiri görünce kırıldı dizler
Yüreğime düştü ateşler közler
Minnetçi olsun gelinler kızlar
Kıyma Tahsin Bey'im nolur canıma

Kâtipler gelmişte künye yokluyor
Sılada nişanlım beni bekliyor
Bir çalıda bir cücüğü saklıyor
Çalı kadar hükmün yok mu efendim

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.330-331)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Âşık Hüseyin'im gezdim yoruldum
Gözüm bağlı bir ağaca sarıldım
Evvel ölü idim şimdi dirildim
(Öldürdün efendim geri dirildim)
Kıyma Tahsin Bey'im nölur canıma

Tahsin Paşa, Tenecioğlu Âşık Hüseyin'in söylediği türküden o kadar etkilenir ki, onunla geri kalan yedi idamlık suçluyu affederek memleketlerine gitmelerine müsaade eder. Tenecipğlu Âşık Hüseyin, 1942 yılında hastalanır. Hastalığına iyi geleceği düşünülerek vurulan bir iğneden zehirlenerek vefat eder. Mezarı Ereçene köy mezarlığındadır.

Hüseyin Tenecioğlu

AVŞAROĞLU AĞIDI*

Avşaroğlu, Kayseri'nin Sarız ilçesinden göç ederek, Elbistan ilçesinin Efsun/Yarpuz (Afşin) nahiyesine bağlı Aldaş köyüne yerleşir.

Ağdı yakan Hüseyin TENECİOĞLU, 1942 yılında vefat ettiğine göre, Avşaroğlu'nun 1942'den önce vurularak öldürüldüğü sonucuna ulaşırız ki; bu dönem, güçlünün güçsüzü ezdiği, haklının hakkını alamadığı, devletin her yere ve yöreye tesir edemediği bir dönemdir. Zulme ve haksızlığa uğrayanların kendi hayıflarını kendilerinin aldığı, devlete kalan işlerin ya hiç halledilmediği ya da geç kalındığı o dönemde Avşaroğlu eşkıyadır. Hem de ne eşkıya, eşkıyanın başı olacak kadar yiğit bir eşkıyadır. Avşaroğlu Aldaş'a komşu Nadır köyünden Döne isminde bir kıza talip olur. Döne alımlı, çalımlı; zengin ve saygın bir ailenin kızıdır. Döne'nin bir de sevdiği vardır. Tüm bunlar bir araya gelirse, Döne'nin yerinde siz olsanız bir eşkıyaya "Evet!" der misiniz? Demezsiz tabii ki. Döne de dememiş. Dememiş lakin hayır cevabını duyan Avşaroğlu da bu duruma rıza gösterecek değil ya, bana yâr olmayanı ben de kimselere yâr etmem diyerek Döne'yi vurmaya karar verir. Döne'yi öldürmek için bir akşam vakti Nadır köyüne varan Avşaroğlu Döne'nin evini gözetlemeye başlar. Akşam yemeği yenilen Döne'nin bulunduğu evde Hatunluk ismindeki gelin sofraya silkelemek için evin balkonuna çıkar; Avşaroğlu Döne zannederek Hatunluk'ı vurur, Hatunluk oracıkta can verir.

Hatunluk'ın gelin olduğu aile de saygın ve zengin bir ailedir. O gün Avşaroğlu çetesiyile birlikte Aldaş'a gelmiştir. Şikâyet etmeye kimsenin cesaret dahi edemediği Avşaroğlu'nu takip ederek devletin kolluk kuvvetlerine bildirirler. Aldaş köyünü basan kolluk kuvvetlerine bildirirler. Aldaş köyünü basan jandarmalar köy çıkışı dâhil her yere pusu kurarlar. Bunlardan habersiz Avşaroğlu emmioğlu Hasan'ın (Aslan) evinde misafirdir. Avşaroğlu çetesine mensup Koca Mehmet isimli eşkıya sabah ezanı vakti Nadır'a gitmek için Aldaş'tan yola çıkar ve çıkışındaki jandarmalar tarafından vurulur. Silah seslerini duyan Avşaroğlu durumun vahametini anlar. Misafir olduğu emmioğlunun tüm ısrarlarına rağmen gitmek üzere samanlığın temeğinden çıkmak için kafasını uzattığı sırada evin etrafında pusuya yatan müfrezeler tarafından vurularak öldürülür. Bu olayı Tenecioğlu Âşık Hüseyin şöyle dile getirir:

AVŞAROĞLU

Sabahınan kalktım vurun hay oldu
Takipçiler geldi bil Avşaroğlu
Jandarmalar kol kol oldu dağıldı
Yekin mavzerini al Avşaroğlu

Çuha aba giyer kolları soygun
Eşkıya olan da yatar mı baygın
Kaş ile kirpiğin gözüne uygun
Bir idin Aldaş'ta bil Avşaroğlu

Ne güzel imiş de Mehmed'in aynı
Küllükten toplandı kan ile beyni
Buna el mi tutar gözleri kanlı
Yekin mavzerini al Avşaroğlu

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.332-334)

AĞITLAR

Üç kor fişegini yana dizerdin
Aslan gibi bağ başında gezerdin
Bir hücumda kervanları bozardın
Şimdi tutmaz oldu kol Avşaroğlu

Ne güzel imiş de Mehmed'in aynı
Küllükten toplandı kan ile beyni
Buna el mi tutar gözleri kanlı
Yekin mavzerini al Avşaroğlu

Üç kor fişegini yana dizerdin
Aslan gibi bağ başında gezerdin
Bir hücumda kervanları bozardın
Şimdi tutmaz oldu kol Avşaroğlu

Gün değişin öldüğünü bildiler
Zalim düşmanlara haber verdiler
Nazlı nişanlımı eller aldılar
Gezme bu dünyada öl Avşaroğlu

Martin doldururdun ne deli dolu
Gene bilmiyon gittiğin yolu
Kardeşin sayılır Çerkez'in Ali
Ona da bir haber sal Avşaroğlu

Kara mıydı bu alınının yazısı
Zor muydu çift kurşun sızısı
Yetim kaldı Hatınlığın kuzusu
Aldın vebalini bil Avşaroğlu

Bir ateş düştü de ciğerim yana
Takipçiler geldi ya kime ine
Sana sebep olan şu benli Döne
Ölmeden hayfını al Avşaroğlu

Âşık Hüseyin'im erken geldiler
Öldüğünü kuşlukleyindi bildiler
Şu benli Döne'yi ele verdiler
Şimdi tutmaz oldu kol Avşaroğlu

Hüseyin TENECİOĞLU

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Büyük Yapalak kasabasından Şerif SEZGİN ve Tenecioğlu Âşım Hüseyin'in kızı Fadime'den olma torunu Hüseyin ŞAHİN ile yapılan görüşmede 18.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

DAMATSIZ GELEN GELİN GELEN KIZEY'İN AĞIDI *

Aziz UÇAK, Elbistan ilçesinin Küçük Yapalak köyünde yetişmiş bir babayiğittir, oldukça da yakışıklıdır; uzun boyu, yeşil gözü ile görenlere maşallah dedirten bir yapıya sahiptir. Çocuklu devresi geçip gençlik çağına girmiş olmasına rağmen gönlüne bir güzel girmeyi başaramamıştır. Annesi Güldane Hatun: “Oğlum gayrı evlenme çağına geldi.” demesine rağmen oralı olmayan Aziz UÇAK, Elbistan'ın Çevirme köyünden güzelliği dillere destan Kizey isminde bir kızın methini duymaktadır. Bu ünü duyan sadece Aziz değildir. Annesi Güldane Hatun da, methi kulağına kadar gelen Kizey'i oğlu Aziz'e almayı kafasına kor. Bu konuyu oğluna açar Güldane Hatun, oğlundan olumlu cevap alır. Aziz: “Ana, eğer dedikleri kadar güzelse Kizey'le evleneceğim, söz!” der. Küçük Yapalak'a yaklaşık otuz beş kilometre uzaklığı olan Çevirme köyüne gidilir. Köy girişinde pınarda su dolduran ay parçası gibi bir kız görürler; Aziz'in de dikkatini çeken bu kız Kizey'den başkası değildir. Aziz: “Evleneceğim kız aha şu pınardan su dolduran kız gibi ola ki!” der. Kizey'in babasının evini sorarlar ve misafir olurlar. Az sonra pınardan su getiren Kizey de gelmiştir. Söz sohbet açılır ve misafirler için iç yüzünü açıklarlar. Beraberinde Küçük Yapalak'ın ileri gelen ağaları da olduğu için Kizey'in babasını razı etmeleri uzun sürmez. Sözü uzatmayalım, Kizey'i Aziz'e nişanlarlar. Kizey'e nişanlanan Aziz çok geçmeden askere çağrılarak, asker olur. Asker yolu bekleyen Kizey'in güzelliği çevre ağalarla bey oğullarının da dikkatini çekmektedir. Güçlünün haklı olduğu dönemden geçildiği için, nişanlı olmasına aldırılmazlar ve Kizey'i çeşitli vesilelerle rahatsız ederler. Durumun farkında olan Kizey'in babası, Güldane Hatun'a haber salarak: “Gelin, gelininizi alın!” der. Oğlu asker olan Güldane Hatun hemen alelacele İbrahim Ağa'nın yanına varır. Durumu anlatır, İbrahim Ağa da: “Siz düğün hazırlıklarına başlayın; ben gider Aziz'in komutanından izin alır getiririm.” der. Düğün hazırlığı yapılır; gün gelir, lakin İbrahim Ağa, Aziz'i getiremez.

Kizey'in babasına durum usulünce anlatılır. Kizey'in babası da: “Siz bilirsiniz, kızbaş (damat olmadan gelin çıkan kızlara verilen isim) olarak isterseniz, bunun karşılığında Aziz'in kız kardeşini de benim oğlana vermenizi şart koşarım.” der. Aziz'in annesi; Kizey'in başına bir iş gelir de Aziz'in elinden kurtulamam diye bu duruma rıza gösterir. Her iki köyde düğün kurulur. Küçük Yapalak'tan Çevirme'ye giden seçmen, Çevirmeden Kizey'i aralar dönmektedir. Bunca güzelliğe rağmen, damatsız gelin çıkan Kizey çok üzgündür. Ve sürekli ağlamaktadır. Gelinin atının başını çeken bölükbaşının görevlendirdiği kişi durumu Güldane Hatun'a bildirir. Gelinin bu durumu aslında Güldane Hatun'un da içerisine koymaktadır. Gelinin atının yularını eline alan Güldane Hatun içlenir ve yol boyunca gelini teselli etmek amacıyla şu ağıdı yakar:

Kapımızın önü mezar
Kizey de sallanır gezer
Çıtlık'ta da Kel Abuzer
Oda kurban Kizey sana

Odaya açarlar halı
Sobaya yakarlar çalı
Yokarı uçta (Demir) kır Ali
O da kurban Kizey sana

Halıya ederler nakış
O da olur akış-ukuş
Çobanlar'da Deli Bekiş
O da kurban Kizey sana

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.344-346)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİLEN
AĞITLAR

Torbaya koyarlar ayna
Ona da ederler seyran
Yokarı uçta Topal Bayram
O da kurban Kızey sana

Tığ'a da soharlar yaba
Savururlar kaba akaba
Aşşa uçta Kuru Baba
O da kurban Kızey sana

Uşakları saldık dağa
Kel Güççük de oldu ağa
Daylılıda Hıdır Ağa
O da kurban Kızey sana

Diyerek uzunca bir deyişte eşliğinde Kızey'i gelin getiren Güldane Hatun, İbrahim Ağa'ya vararak: "İbrahim Ağa, ben söz ağaların da ağzından çıkar sanırdım." demesi üzerine İbrahim Ağa, Aziz'in birliğine gider ve bir ay izin alarak getirir. İzin sonunda Aziz, birliğine teslim olur.

Ne yazık ki, Kızey'in bahtı, yüzü kadar güzel değildir. Talihsizlikler yakasını bir türlü bırakmaz. Çok geçmeden Evcihüyük mevkiinde, bir ay kadar önce öldürülmüş bir erkek cesedi bulunur. Kayıp yakınları cesedi teşhis için çağırılır. Bunların içinde babası bir ay önce kayıp olan ve haber alınamayan Kızey de vardır. Cesedin başına varan Kızey babasını tanır ve üstüne eğilerek elini döşüne kor. Ceset bir ay öncesine ait olduğu için Kızey'in eli cesedin içine gömülür. Bu durumdan çok etkilenen Kızey kırk gün sonra vefat eder.

Gelelim Aziz UÇAK'a askerliği Osmanlı'nın son zamanlarına rastlayan Aziz UÇAK, birçok harbe katılır. Balkan Savaşı'nda aldığı bir yara ile gazi olur. Neticede terhis olup köye döner. Kızey'in başından geçenleri öğrenen Aziz, askerlik yaptığı süre içerisinde ölmeyip de bu olanları duyduğu için kendini çok şanssız bulur. Nihayetinde, sevdiği gözünde kalmıştır." Kızey'in yattığı yatağı sararak kaldırım ve ben ölürlen üstüme örtün." diye vasiyet eder. Öyle de olur. Aziz, 1959 yılında ölüm döşegine yattığında, gelini Makbule bu vasiyetini yerine getirir.

Güldane Hatun (UÇAK)

[Bu ağıt, Elbistan'ın Küçük Yapalak köyünden Elif ÖZTÜRK ile yapılan görüşmede; hikâyesi ise aynı köyden Aziz UÇAK'ın torunu Eczacı Derviş Ali UÇAK ile 31.03.2011 tarihinde yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

YONCALIĞIN İNCE YOLU ÖMER'İN YAŞAM ÖYKÜSÜ *

Ömer, Gürün'ün Celikanyurt (Yazyurdu) köyünde 1894 yılında Mustafa (Mıstık) ve Fatte'nin (Fatma) çocuğu olarak dünyaya gelir. Yaştlarından daha hızlı büyüyerek kısa sürede gücü ve fizikî yapısı ile parmakla gösterilmeye başlanır. 17-18 yaşlarına geldiğinde, bir mandayı kuyruğundan tuttuğunda oturtacak güce erişmiştir. Yardımsever, iyi niyetli, biraz içine kapanık, utangaç, çabuk öfkelenen, ailesinin ve çevresinin çok çabuk ve fazlaca etkisinde kalan, çok cesur ve inanılmaz gözü karadır. Ömer 2 metre boyunda 110-120 kilo ağırlığında, buğday tenli, kahverengi gözlüdür. Alnının bir karış, ellerinin normal bir insanın elinin iki üç katı büyüklüğünde olduğu onu tanıyan yaşlılar tarafından anlatılmaktadır. Gücüne ilişkin tanık olanlarca anlatılanlar inanılır gibi değildir. (...) Köylü üzerinde ilk gençlik yıllarından itibaren tam bir otorite kurar. Korkusuzluğu, gücü ve ataklığı sonucu köyde herkes ondan çekinmektedir. Hırsız, namussuzu yakaladığı an çok kötü hırpalamakta, halk ona dürüstlük ve adalet uygulayıcısı olarak bakmaktadır.

Ömer, 1912 yılında Sivas'ta askere alınır. Bu sıralarda Osmanlı İmparatorluğu batıda Balkan Savaşı, doğuda Ermeni Ayaklanmaları ve Rus saldırıları ile karşı karşıyadır. Kısa süreli acemi eğitiminden sonra Erzurum'a sevk edilir. (...) Ömer, üç buçuk yıl savaşın içinde kalır. Bir yandan Ermeni komitacıları ile diğer yandan da Rus ordusu ile savaşmaktadırlar. (...) 1912'den 1915'e kadar geçen üç buçuk yıllık askerlik süresinin sonunda, Enver Paşa'nın ünlü "Sarıkamış Harekâtı"nda Ömer ve bazı arkadaşları, vurdukları Rus askerlerinin giysilerini giyerek, Allahüekber dağlarının arka tarafına ulaşmayı ve Ruslara kurşun sıkmayı başaran 12.000 kişilik şanslı(?) Osmanlı askerinin içerisindeydi. (...) Ömer ve birçok arkadaşı 1915 yılının Mayıs ayında, üç buçuk yıldır süren ve ölümden başka hiçbir sonuç elde edemeyen savaştan 3. Ordunun dağılması ile firar ederler. Ömer artık asker kaçağıdır. . .

Ailesi, 1921 yılında Şeyh Hamit Ağa'nın kızı Dudu'yu çevresinde etkisi ile (Ömer'e) istemeye karar verir ve giderek ister. Dudu 13-14 yaşlarında olmasına karşın serpilip gelişmiştir. Güzel ve alımlıdır. O yıllarda Şeyh Hamit Ağa çok saygın bir kişiliktir. Tanıyanlar tarafından "hükümet" olarak nitelendirilmekte ve çevresinde birkaç yüz silahlı adamı bulunmaktadır. Ağa kızını verir. Takılar takılır. Yarpuz ağalarından Hacı Bey'in oğlu Hüseyin Ağa'da, Durdu'ya vurgundur; ancak Şeyh Hamit Ağa Dudu'yu nişanlamıştır. Hüseyin Ağa, Kerevinde bulunan akrabaları aracılığı ile Dudu'yu sürekli Ömer'den soğutmaya çalışmaktadır. 1923 yılında Ömer'in küçüğü Arif'in bir kız ile gönül meselesi olur. Kızın emmisi oğlu olan Miniğin oğlu İbrahim, Arif'e ateş eder. Arif bacadan bir sıyrık yarası alır; kaçar ve evine gider. Durumu öğrenen Ömer mavzerini alır ve Miniğin oğlu İbrahim'e beş el ateş eder. İbrahim ağır yaralanır ama ölmez. Durum mahkemeye ulaşır. Bu yaralama sonucu İbrahim'in ölmemesi çok şaşırtıcı bulunur. Gövdeye denk gelen beş kurşuna karşın ölüm olmaması çevre halkı tarafından "Allah Ömer'in katil olmasını istemedi." biçiminde yorumlanır. "Ömer Efsanesi" yeni bir boyut kazanmaya başlar. Bu arada Ömer'in emmisinin oğlu Ahmet köy muhtarı seçilmiştir. Ailenin saygınlığı ve sosyal ilişkilerdeki becerisi ile Güründe ileri gelenlerle iyi ilişkiler kurar. Bu nedenle, aranmakta olan Ömer'i jandarma güçleri görmezden gelirler. Ömer'in insanüstü gücü, fiziği, iriliği gün geçtikçe dilden dile yayılır.

1924 yılında askerlikle ilgili çıkan aftan yararlanmak için Gürün askerlik şubesine gittiği sırada, Miniğin oğlu İbrahim'i yaralama suçundan hapse atılırsa da, zamanın Belediye Başkanı Şakir Uma ve Gürüm'ün ileri gelenlerinin yardımı ile ve kefaletle serbest kalır. Dudu'nun, Hüseyin Ağa ile kaçtığını öğrenir. Hapisten çıktıktan bir süre sonra yedi yıl hapis cezasına çarptırılır.

Ancak teslim olmaz. Ömer hayatını öç almak için, Nurhak Dağları eteğinde, Kısık Yolu diye anılan ve Keklikpınarı adındaki yerde jandarma sevkiyatını basar, katır sırtında giden ve askere alınmış olan Hüseyin Ağa'ya mavzerle ateş eder. Ağa katırdan yaralanarak düşer. Hüseyin Ağa ölmez. Askerî birliğe saldırmak suçundan devlet Ömer'e vur emri çıkartır. Ağanın ölmemesi ve Ömer'in kurşun yağmuru arasından canlı, üstelik burnu bile kanamadan çıkması, halk arasında oluşan "Ömer Efsanesi" nin

* (ÖZDEMİR,2004;s.86-88); (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.392-399)

inanırlılığını artırır. “Ömer’i Allah korumaktadır”. Bu inanç her tarafa dilden dile yayılır. Ömer, günlerin bir bölümünü kendi köyünde geçirirken birçok zamanını da Göğdeli dağında ve Börklü (Kandıralık) adındaki komşu köyde geçirmektedir. Ömer’in köyde olduğu birçok zamanı jandarma aslında çok iyi bilmekte ancak görmezden gelmektedir. Bu görmezden gelmenin nedeni, nahiye müdürünün, Ömer’in amcasının oğlu Hüseyin Efendi’nin evinde oturması ve Mistik, Kişiler’in yüksek maddi gücüdür. Amcazade Hüseyin Efendi’nin gerek arazi paylaşımı, gerekse de Ömer’in yükselen efsanesi nedeniyle Mistik-kişiler’le arası bozulduktan sonra, nahiye müdürü ve jandarma komutanına yaptığı baskılar, çevrenin nahiye müdürüne taşıdığı bir takım dedikodular Ömer’in vurulması emrinin önünü açar. Nahiye müdürünün Zarif adında bir kızı bulunmaktadır. Kız Reşat KÖMÜRLÜ adında bir tahrir’at kâtibi ile evlidir. Köylüler Zarif’in Ömer’e tutkun olduğuna inanmaktadır.

1931 yılının Ekim ayının başlarıdır. Ömer köye döndüğü bir gün Zarif’in yoncalığın yanından bir kucak ot biçtiğini ve hayvanına götürdüğünü görür. Zarif’i yakalar ve bir tokat atar. Öfkesinin boşalması ne yazık ki yanlış bir kişinin üzerine olmaktadır. Zarif babasına gider. Durumu anlatır. Nahiye müdürü Ömer’in amcasının oğlu Acer Ali’yi çağırarak Ömer’i vurmaları için yardım etmesini ister. Acer Ali kabul eder. Ömer vurulursa arazi uyuşmazlığında karşılıklarına dikilecek kimse kalmayacaktır. Nahiye müdürü, jandarmayı çağırarak infaz için emir verir.

Acer Ali’nin evi yoncalığa 20-30 metre uzaklıktadır. Gece yarısı jandarmalar tarafından nereye siper alınacağı incelenir. Acer Ali en uygun yerin ahır olduğunu söyler. Ahırın penceresi doğrudan yoncalığı en yakından gören yerdir. Jandarmalar ne yapacaklarına karar verdikten sonra gider.

Ömer, sabah erkenden biçiciler gelmeden önce yoncalığa iner ve her zamanki gibi sabah namazına durur. Jandarmalar üç kişidir. Verilen emre karşın Maraşlı Ali ve Yozgatlı Süleyman Ömer’i vurmak istememektedirler. Bir adam vurmak bir kuş vurmaya benzemez ki; bir ömür bir insan yükünü taşımak zordur. Olağan üstü güçlüdür. Yenilmez bir bileği vardır, Ömer’in. Yiğittir, gözü pektir, dürüsttür; kimse malında, namusunda gözü yoktur. Eli açıktır. Üstelik Ömer’in ölümüne neden olacak olan namus için adam vurma işini, onlar da aynı durumda olsalar yapmak zorundadırlar. Töre zaten bunu emretmektedir. Gel gör ki, Kayserili Hakkı Çavuş acımasızdır. Verilen emri ne olursa olsun yerine getirecektir. Mavzerler kontrol edilir. Mermiler namluya sürülür. Ömer namazdan kalkar. Gün ışımtır. Ömer’in hafif sakallı yüzü, pos bıyığı ayrı bir heybetle Acer Ali’nin ahırındaki jandarmalara döner. Maraşlı Ali tetiğe dokunur. Amacı Ömer’in kaçışını sağlamaktır. Kurşun sabahın sessizliğini delerek Ömer’in birkaç metre üzerinden vızıldayarak geçer. Ömer sesin yönüne doğru bakarken Yozgatlı Süleyman’ın mermisi vızıldar bu kez. Ömer birtürlü kendini yere atmayı düşünemez. Yeniden ahırın yönüne doğru döner. Kayserili Hakkı Çavuş bacaya dayanmış, gez, göz, arpacık yapmış ve Ömer’in kafasına nişan almıştır. Tetiği keser. Mermi Ömer’in altın dişini kopararak beynini patlatır. Jandarmalar ahırdan çıkarak giderler. Yeter, beyni patlamış Ömer’i dizinde tutar. Ağlar ve ağdını, Ömer’in yüzyıllarca yankılanacak ağdını söyler. Bu ağıt hiç bitmez; efsane Ömer, her cenaze de yeniden anılmakta, her sevilenin arkasından yakılan ağıtlarda yeniden, yeniden toprağa düşmektedir. O herkesin içinde sevdiğinden bir parçadır. Onun ölümü, Türk halkının gönlünde sonsuzluğa taşınmakta olan, az sayıdaki halk kahramanından birisini daha yaratmıştır artık...

ÖMER’İN AĞIDI

Yoncalığın cılga yolu
Gide gide kavuşuyor
Ömer’i vuran jandarma
İlvanınan savuşuyor

Pacadan kurşun sıkıldı
Düşman içeri tıklıldı
Varın bakın emmileri
Ömer dağ gibi yıkıldı

Sabahınan bir kuş öter
O da dağların çiveni
Aslı Bozokludur amma
Kendi Ayvalı yiğeni

Yüce dağın kircisiyim
Boz koyunun bercisiyim
Gazeteye ilan verdim
Ben Ömer'in bacısıyım

İndim geldim çala çaldım
Arif küçük bilmez halden
Ömer edem vurulunca
Bülbül figan etti daldan

Yoncalığın kıvrık yolu
Odasına iner vali
Ankara'ya tel veriyor
Emmimin oğlu kayın Veli

Koyun gelir dura dura
Ayağını vura vura
Şimdi Ömer edem gelir
Bıyığını bura bura

Bacısının adı Eşe
Yamçıyı saklamış taşa
Gâvur umuş Kayserili
Nişan almış altın dişe

Yoncalığın boz dumanı
Hükümet bilmez amanı
Gardaş göçünü yüklemiş
Ot biçimi yaz zamanı

Havluya doldurdum kazı
Samsun'a yolladım yoz'u
Kınamayın anam bacım
Dil bilmiyor Kürd'ün kızı

Arif geldi; Ömer kayıp
Göğdeli'de gezer seyip
Niye kötüye vuruldun
Yedi kor fişekten ayıp

Adım batsın; adım Yeter
Dilim bülbül olmuş öter
Kör olup da görmeyeydim
Ölüm olmaz, bundan beter

Babam oğlu baba-yiğit
Verdiler almadın öğüt
Gazeteye ilan verdin
Bakın var mı böyle yiğit

Koyunu sürdüm beriye
Gardaş biner al doruya
Ne var azcık sezdireydin
Sıkmış geriden geriye

Hendeğini doldurmamış
Düşmanını öldürmemiş
Yiğit idi, yiğit gardaş
Gül benzini soldurmamış

Kerevin'den haber geldi
Gardaş göstertmem yüzünü
Varın söylen Şeyh Hamide
Vâliye veresi kızını

Yatakta koyun asılı
Esvab bohçada basılı
Şimdi Ömer edem gelir
Dürbün boyununda asılı

Ergen babamoğlu ergen
Yoncalığa olmuş sergen
Bunun hiç kimsesi yok mu
Üstüne örtmemiş yorgan

Pelerin aldım başıma
Canımı aldım dişime
Kimselere görünmezdim
Jandarma geldi karşıma

Kardaşının adı Arif
Aslını edemem tarif
Aslanımı seviyormuş
Şu müdürün kızı zârif

Sabahınan sabahınan
Kahve gelir tabağınan
Yeter bacın kurban gardaş
Kucağında bebeğinen

Gövdeli'nin boz dumanı
Hükümet bilmez amanı
Ben gardaşı yolcu eyledim
Ot biçim orak zamanı

Bir kuş gelir; öte öte
Gardaş biner; yeğın ata
Kerevinde deli Dudu
O da duysa çalar hota

Gürüne gittim de yayan.
Dayan ey dilberim dayan.
Ananı jandarma dövdü.
Uyan deli gardaş uyan.

Tarlalarda biter yemiş
Kamasının ucu gümüş
Ankarada Kemal Paşa
Ömer'i vurun mu demiş

Jandarmalar öğünüyor
Bibilerin dövünüyor
Ses versene deli gardaş
Düşmanların seviniyor

Kıratına vurdum eyer
Soyka, keklik gibi kayar
Celkenyurt'ta üç yüz hane
Var mı gardaşıma uyar

Yapıya bakın yapıya
Müfreze doldu kapiya
Yorulmuş da dinleniyor
Esvabı sevin Satı'ya

AĞITLAR

Aferin gardaş aferin
Eyledin bizleri çırak
Düşman karşıdan sıkıyor
Elindeki beli bırak

Bibisinin adı, Döndü
Duyan eller buna yandı
Ben Ömer'e öldü demem
Yoz ile Halepe' indi

Koyun gelir; kuzuyunan
Ayağının tozuyunan
Eşe bacın kurban gardaş
Kucağında kızuyunan

Yoncalığa set çekildi
Kaymakam bunun vekili
Yanmayım mı babamoğlu
Devre çalardı kekili

Yeter

[Bu ağıt ve hikâyesi, Oğuz Nazım KARAKAYA (Göbekören köyü), Maviş ÖZDEMİR -Dudu'nun kardeşi- (Elbistan ilçesi), Asım ÖZDEMİR (Göbekören köyü), Ahmet ÖZDEMİR -Behzat oğlu-(Göbekören köyü), Cemal NALÇAKAN (Yolgeçen köyü), Mustafa TOPAL (Kaynarca köyü), Hacı Ömer SALT (Yazdurdur köyü), Selim ÇAM (Yazdurdur köyü) ve yüzlerce Gürünlü ile görüşülerek, 2004 yılında Veteriner Hekim Turgay ÖZDEMİR tarafından derlenmiştir.]

KABAKTEPE KÖYÜNDEN HAC'AHMED'İN İZZET'İN AĞIDI *

Hac'ahmed'in İzzet, Kabaktepe köyünde doğmuş; yedi bacının bir kardeşidir. Atılıp civan gibi bir delikanlı olmuştur. Bu arada gönlü de komşu kızı Menekşe'ye akmıştır. Ne yazık ki, Menekşe'yi İzzet'in çocukluk arkadaşı olan komşularının oğlu da sevmektedir. "Bir kıza bin dünür olur, birine nasip olur!" derler ya... İşte Menekşe de İzzet'e nasip olmuştur. Lakin komşu oğlu bu işe çok içerlemektir. Öyle ki, evlenip barklanmasına rağmen İzzet'e düşmanlık beslemektedir. Her geçen gün İzzet'e olan öfkesi azalacağı yerde, bir kat daha artmıştır. Bu öfke ve hıncın yüreğini taşa çevirmesiyle, İzzet'i öldürmeyi göze alan komşu ve çocukluk arkadaşı, bir gün silahını ateşler. Ağır yaralı olarak yola çıkarılan İzzet, İğde köyüne geldiğinde vefat eder. İzzet'in bacısı bu köyde gelindir. İzzet'in babası, oğlunun, düşmanlarının bulunduğu Kabaktepe köyüne değil, İğde köyüne defnedilmesini ister. Öyle de olur. İzzet, İğde'ye defnedilir. Bu acı olay karşısında İğde köyünden Elif YILDIRIM şu ağıdı yakar:

Çıksam Bedir'in başına
Karı dizleyi dizleyi
Yaraları göz göz oldu
Cerrah gözleyi gözleyi

Cip gelir dağa dolanır
Döşek al kana boyanır
İzzet öldü deyicede
Beşikte bebek uyanır

Şu bedir'in günden yüzü
Top top açılır nergisi
Anasının iki gözü
İzzet derde ağlar m'la

Caminin çifte bacası
Kurân okuyor hocası
Uyan İzzet eşin geldi
Bugün ayrılık gecesi

Elif YILDIRIM

[Bu ağıt, Elbistan'ın –İğde kasabasında Tozolar kabilesine mensup- Kandıl köyünden Kör Güççükler'in Mehmet'in hanımı Hacer GEDİKLİ ile yapılan görüşmede 21.04.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.401-402)

İğde Köyünden Mıstığın Ağıdı *

Arz edip de ben Sivas'a varınca
Röntgen aynasına karşı durunca
Doktor verem diye rapor verince
Korktuğum başıma geldi neyleyim

Gel beri beri de eniştem Osman
Tuttuğum işlere ben oldum pişman
Uruhum üstüne kast eden düşman
Toplanıp cenazem kıldı neyleyim

Yüklettim yükümü eyledim katar
Issız kalmış barhanam baykuşlar öter
Daha bir derdim var ölümden beter
Gelinim ellere kaldı neyleyim

Durdu Ünsal söyler kendi halince
Her iş çekiliyor başa gelince
İğde'nin serdarı Mıstık ölünce
El çarptı düşmanlar güldü neyleyim

Yukarı Ortaören köyünden Durdu ÜNSAL

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.375)

Sayın Fethi Akat ruhun şad olsun *

Duydum bir dost daha vefat eylemiş
Tanrı'nın takdiri meğer öyle imiş
Bütün Elbistanlı ona ağlamış
Ey aziz hemşerim, ruhun şad olsun

Bu dünyada elbet her ömür biter,
Bir dostluk bıraktın o sana yeter
Acın büyük oldu kim inkar eder
Dilerim Mevlâdan ruhun şad olsun

Herşeyi efendi, ille hatırı
Herkes sevdi onu bundan ötürü
Elbistan'da bir okulun müdürü
Sayın Fethi Akat ruhun şad olsun

Daha vardı elbet türlü emeli
Kaderin hükmüne boyun eğmeli
Nasıl anlatmalı, neyi demeli
İyi bir insandın ruhun şad olsun

Senin için yazsam kitaplar dolar
Yüz bin kitap dolsa ne işe yarar
Abdullah Allah'tan mağfiret diler
Kalanlar sağ olsun ruhun şad olsun

Abdullah ÜNLÜ

Veysel'e ağıt *

Seher vakti Sivralandı
Bir rüzgar esti ağladı
Koca Veysel bu yalandan
Ümidi kesti ağladı

Öz Türkçemizi öz ile
Güzel anlattı söz ile
İki kapalı göz ile
Kadere küstü ağladı

Aşık dünyaya gelince
Yol yürüdü uzun ince
En son menzile erince
Sazını astı ağladı

Gah inerdi gah uçardı
Bakar körleri geçirdi
Aşk şarabını içirdi
Döküldü testi ağladı

Uğur'um sanki gelini
Öptü sazının telini
Kara toprak Veysel'ini
Bağrına bastı ağladı

Mustafa UĞUR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.372)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

İm*

-S. Ahmet Kutuzman'a dua ile-

Görkemli mezarlar
Siz ölümsüz sevdalardınız
Kırılğan aynalardınız
Sonrasız zamanlara

Görkemli mezarlar
Söz içinde sözdünüz
El içinde cennet
Tenha münacaatlara

Görkemli mezarlar
Siz kanayan kayalardınız
Yüreklerdiniz, kurganlardınız
Üst üste yığılmış gizemlerdiniz

Görkemli mezarlar
Siz bitimsiz yollardınız
Şeb-i arustunuz / hırkaydınız
Fırat'ta / dosta atılan güldünüz

Görkemli mezarlar
Siz gerçeksiz.

Mustafa TÜRK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.339)

Yemen Türküleri 1 *

Kimse bilmez ki yoğunu
Yandım göğünü göğünü
Okuntu gelmiş paşadan
Git oğlum devlet düğünü

Gül dalında öter dudu
Göz yaşlarım yeri yudu
N e bacısı kardeşi var
Oğlum bir ocak umudu

Bir mektup yazsam Maraş'a
Varır mı ola kardeşe
Yağlı kurşun yuva yapmış
Gül yanağa altın dişe

Eğri bağlamam başımı
Hayra yordum her düşümü
Bir yiğit yitmiş ararım
Duya mı ola sesimi

Maraş bir tepe yamacı
Belli düşmanın amacı
Gardaşımı öldürmüşler
Kan ağlasın diye bacı

Yolcu ettim askerimi
Yaz ağzı arpa derimi
Döneceğin güne kadar
Çarık ederim derimi

Mustafa TÜRK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.340)

HASAN TAT*

1954 yılında Elbistan Ekinözü'nde doğan Hasan Tat, ilk ve orta tahsilini Ekinözü'nde tamamladı. Lise tahsilini Elbistan Mükrimin Halil Lisesi'nde tamamlayan Tat, halen TKİ Elbistan Tesislerinde çalışmakta... Küçük yaşlarda şiir yazmaya başlayan şairin, 1977 yılında bastırıldığı Şiirlerim ve 1984 yılında bastırıldığı Gün Kara Güneş Kara adlı şiir kitapları vardır.

Gönül yaprak mı

-A. Cansız Güllü'ye-

Bir örgüyü düğüm düğüm çözeriz
İçimizde sevgi dilim dilim, derbederiz
Cansız halka giden yolda
Hakk'a uzansın ellerimiz

Güzellikler köle eder kulları
Hikmet arama, minneti beceremeyiz
Ömrü anarsın var biliriz
Bülbül ölse de, gül solsa da
Biz "Ölümlerle diriliriz."

Arıya bal vermeyen çiçek mi var
Ateşe uçmayan kelebek mi var
Dünyada bükülmeyen bilek mi var
Makul olmayan insanda yürek mi var

Gönül bir yaprak mı, uçversin rüzgara
Derdi davet eden kim
Taht kurmuşsa divana
Derman olur mu, köprüde can vurulmuşsa

Hasan TAT

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.313)

Yaralar türlü türlü *

Akar gözyaşlarım sel gibi çağlar
Eşim diya gelin karalar bağlar
Yetim yavrularım babam der ağlar
Bendeki yaralar türlü türlüdür

Dertler dalga dalga başımdan aşar
Derdim içeride kaynayıp coşar
Yiğit yavrularım aklıma düşer
Bendeki yaralar türlü türlüdür

Tüm gurbetçiler izine geldi
Benim yiğitlerim nerede kaldı
Feleğin kurşunu kalbimi deldi
Bendeki yaralar türlü türlüdür

Bu yer bana zindan gideyim ne re
Dizildi sinemde yaralar sıra
Ne sargı tutuyor ne de bir çare
Bendeki yaralar türlü türlüdür

Haydar Ali bitmez gayrı bu çile
Baş başa kalmışım dertlerim ile
Lokman Hekim gelse hepsi nafile
Bendeki yaralar türlü türlüdür

Haydar Ali TEMUR (Böhtani)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.315)

Murat obanoğlu *

obanoğlu yolun uzun
almaz oldu telli sazın
Kışa döndü senin yazın
nn kaldı obanoğlu

Tatlı sohbetler yapardın
Bülbüller gibi şakardın
Müziğe lezzet katardın
n büyük obanoğlu

Aşıkların ustasıydın
Türkülerin hastasıydın
Gleryzly mert insandın
Yaktın bizi obanoğlu

Anadolu senin yurdun
Çok çalıştın kalbin yordun
Türk halkını yasa boğdun
Gleryzly obanoğlu

Kerem TÜRK
iek köyü

* (M.GÖZÜKARA-.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.335)

Yolcu Eyledim Gardaş *

Doya doya öpemedem
Yolcu eyledim gardaş
Sarılarak sevemedem
Yolcu eyledim gardaş

Uğrayamadım mekanına
Gidemedim erkanına
Topraklar bastı bağrına
Yolcu eyledim gardaş

Bitirmedem yirmi üçü
Erkenden yükledi göçü
Dünyada yok idi suçü
Yolcu eyledim gardaş

Tören yaptım uğurladım
Dualarla uğurladım
Peşi sıra çok ağladım
Yolcu eyledim gardaş

O gün gökte duman vardı
Köyü matem figan sardı
Sular buzlu yerler kardı
Yolcu eyledim gardaş

Dost da, düşman da üzüldü
Saf saf namaza düzüldü
Siz sağolun yiğit öldü
Yolcu eyledim gardaş

Erdal'im çok özlüyorum
Gelmez artık biliyorum
Rüyalarda gözlüyorum
Yolcu eyledim gardaş

Erdal ŞAHİN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.294)

Bir Kırimlının duyguları *

Gök bayrağım dalgalanır Kırim'da
Tutsaklığın zincirini kırarak
Bir hürriyet saklı her efkârımda
Gök bayraktır duygularım gök bayrak
Yıldızlar hedefim ölüm son durak

İzmihlal tanımam gökler benimdir
İstiklal uğruna yükler benimdir
Kırım-Kafkas bütün Türkler benimdir
Gök bayraktır duygularım gök bayrak
Yıldızlar hedefim ölüm son durak.

Başımı kesseler kanım gök akar
İstiklal sevdası sevdamı yakar
Analar beşiğe gök bayrak takar
Gök bayraktır duygularım gök bayrak
Yıldızlar hedefim ölüm son durak

Hayalimde düşlerimde Kırım var
Kırım'a zalimce bir yaptırım var
İçimde Kırim'dan nice sırrım var
Gök bayraktır duygularım gök bayrak
Yıldızlar hedefim ölüm son durak

Utandır utanır bu tarih bir gün
Kırım'da Kırimlı vatandan sürgün
Duyguları coşmuş Kırimlı Türk'ün
Gök bayraktır duygularım gök bayrak
Yıldızlar hedefim ölüm son durak

Turan ŞAKALAR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.303)

Pilavlıoğlı Mehmet'in Ağıdı *

Durulur mu durulur mu
At kapıdan erilir mi
Kafir misin kafir Çaylı
Yiğit gözden vurulur mu

Kır at nalbantta nallanır
Mehmet konakta sallanır
Pilavlının Mehmet oğlu
Menciliste pek bellenir

Çadırı yonma direkli
Atlısı çatal yürekli
Pilavlının Mehmet oğlu
Dosta düşmana gerekli

Ayânda gülgülü edik
Menciliste yedi gedik
Sanki ben de gelin möldüm
Yedi davul yedi düdük

Çıkarım Berit başına
O da kar olursa olsun
Çekerim bin kahrını
O da zor olursa olsun

Baş ucuna Dudu yetti
Dal dal oldu şitil attı
Kalk gidelim emmim oğlu
Aşiret yaylaya getti

Ayağıma diken battı
Yatamıyom harısından
Çoban idim hakkım bitti
Göçemiyom korusundan

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.222)

Oldum *

Hey ağalar derde düştüm
Gece gündüz yarden oldum
Bağınan bahçeden geçtim
Dolu vurdu nardan oldum

Aktı didem yaşı çağlar
Ayrılık ciğerim dağlar
Beşikte bebeğim ağlar
Ulaç kollu yardan oldum

Bozulmaz Hakk'ın yazısı
Yürekten çıkmaz sızısı
Kaldı bir aylık kuzusu
Düşünürüm serden oldum

Boynumu büktüm oturdum
Anasız kundak götürdüm
Beyler bulduğum yitirdim
İkişterdim birden oldum

Bak Derdiçok kederime
Hasret oldum pederime
Ben küserim kaderime
Namus, gayret, ardan oldum

Lütfi PİŞKİNR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.225)

Şah Hüseyin*

Yezitlerde yoktur perde
Zulmettiler Şah Hüseyin'im
Şehit olup düştü yere
Zulmettiler Şah Hüseyin'im

Şimir mel'un açtı yara
Lanet olsun yüzü kara
Kan akıtıp düştün yere
Zulmettiler Şah Hüseyin'im

Budur böyle kader ferman
Dizinde kalmadı derman
Eyledin canını kurban
Hak yoluna Şah Hüseyin'im

Susuzluk canın dağladı
Yaranı kimler bağladı
Yerler, gökler kan ağladı
Zulmettiler Şah Hüseyin'im

Melekler gelip ulaştı
Kerbela yerin dolaştı
Kanın toprağa bulaştı
Kader böyle Şah Hüseyin'im

Şehribanu ne iş tutar
Hasret ile yanıp tüter
Tâki kula kaygı yeter
Yandı ciğer Şah Hüseyin'im

Muhammed Tâki

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.215)

Mahzuni 1 *

Seğmenle sağdıçla girdin alana
Hani tüller hani pullar Mahzuni
Şakıyan dillerin dönmüş nalana
Hani teller hani diller Mahzuni
İnler teller üzer diller Mahzuni

Arifçe kükreyip çalar coşardın
Esip yağıp yatağından taşardın
Enginleri süzer belden aşardın
Hani seller hani beller Mahzuni
Ezer seller yaşlı beller Mahzuni

Yeni dumanlandı ah bizim dağlar
Berçenek köyünde sararır bağlar
Afşin Elbistan'da taş toprak ağlar
Hani iller hani yollar Mahzuni
Uzar iller tozar yollar Mahzuni

Gurbet ellerinde koşup yoruldun
Boz bulanık çağlayarak duruldun
Düşünde canlanan güle vuruldun
Hani dallar hani güller Mahzuni
Sarar dallar bezer güller Mahzuni

Canavar kara yer seni de yedi
Türküler inledi saz oy oy dedi
Al dudaktan akar balların tadı
Hani allar hani ballar Mahzuni
Açar allar sızar ballar Mahzuni

Muhsin'i adayıp kullara verdin
Nice tohum ekip ekinler derdin
Yıllarca çırpınıp menzile erdin
Hani yıllar hani kullar Mahzuni
Uçar yıllar kızar kullar Mahzuni

Ebul Muhsin ÖZALP
Fatih - Mayıs 2003

Anneme *

Akşam oldu kara bastı
Kalbimiz hep dolu yastı
Yattığın yastık kara taştı
Ciğerimde yaralar açtı

Yavruların, kuzuların
Yürekleri sızlanır
Bıraktığın kuzuların
Anne diye sızlanır

Yıldızlar göründü annem
Bağrım delindi annem
Çiçekler dakındı annem
Daha gelindi annem

Sabahtan kalktım da güllerin açmış
Bütün yavruların neşesi kaçmış
Kuşlar cıvıldaşır annesiz uçmuş
Ağlaşır yavrular annemiz hani

Gittim göle sordum annem geçti mi
Akan suyundan bir tas içti mi
Yoksa bizi yakıp bütün göçtü mü
Göçünü çekip buralardan geçti mi

Melek KÖKER

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.112)

Kalmayı dene *

“Buralardan gitmek gerek” diyorsun
Gel de şafağında kalmayı dene
Kavlin kanatlısın sedalar üstü
Çağrın meydan meydan ses versin yine
Açsın toprağında mana gerçeği
Rahmet sağnağıyla ulaşsın bine
Bırak şimdi buralardan gitmeyi

Sevda sazındaki gönül telinin
Yarım besteleri bitmedi daha
Kal da baharında çiçekler açsın
Mevsiminle kaldır şiiri şaha
Esrik yaraların şifa tatmadan
Koyma uzaklarda kendini vah'a
Bırak şimdi buralardan gitmeyi

Bak gör dergahının ahvali yaman
Umut kayıp gitmiş gelmiyor ele
Menekşeler öksüz, güller de yetim
Bir ses bin hışım la vuruyor tele
Felek ağlasın mı, yoksa yansın mı
Kalpler kör kalsın da düşsün mü sele
Bırak şimdi buralardan gitmeyi

Hazırlığım tamam deme hasrete
Hasret yollarını bugün ertele
Al sazımı düzen eyle garipten
Gümbür gümbür tellerine vur hele
Gönlümüze vuslat demi yaşatıp
Yarım bestemizi bitir aşk ile
Bırak şimdi buralardan gitmeyi

Celalettin KURT

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.116)

Kar beyaz ölüm *

Sisne'de bora var, tipi fırtına
Koyaklar başında kışladı zulüm
Kefenler biçildi güller üstüne
Geldi ince ince kar beyaz ölüm

Poyraz hoyrat esti; eşkiya kastı
Umudu, ülküyü göklere astı
Karlar Muhsinleri bağrına bastı
Deldi sineleri, kar beyaz ölüm

Geceler düşmandı, geceler hayın
Ardıçlar üşüdü, buz tuttu kayın
Kayboldu ışığı, gökteki ayın
Aldı erenleri, kar beyaz ölüm

Ecel kanat taktı, gözledi yolu
Rahman divanına çağırıldı kulu
Şimdi vatan feryat; figanla dolu
Çaldı gönülleri, kar beyaz ölüm

Dağ devrildi, gökler çöktü Maraş'ta
Kırıldı kanatlar harami kışta
Gitti Alpler Bey'i: Türkiye yasta
Sildi umutları, kar beyaz ölüm

Kader dedikleri bu olsa gerek
Yıkıldı ocakta som altın direk
Gayrı ummanlara kim çeker kürek
Çeldi bağrıları, kar beyaz ölüm

Yediden yetmişe çavlandı canlar
Karlara gül çizdi, dökülen kanlar
Olmaz olsun böyle, kör zulüm anlar
Güldü şehitlere, kar beyaz ölüm

Dedemkurt sazını dayadı döşe
Ağıtlar yakındı pervasız kışa
Gözler çavlan çavlan, yandı her köşe
Yoldu ak gülleri, kar beyaz ölüm

Celalettin KURT

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.131)

Kalp yarası *

Bir gece yarısı uyandı İzmit
Çalkalanır akar, ağlar Marmara
Karıştı iç içe kuzuyla ana
Dalgalanır coşar, ağlar Marmara

Emreyledi yarap sallandı dağlar
Garkoldu biri birine şehirler, köyler
Toprağa karıştı hatunlar, beyler
Durulur, bulanır ağlar Marmara

Adapazarı diyar ecdadın yurdu
Kim anlar ki yaralının derdini
Seçemedik koyun ile kurdunu
Köpürüp, bulanıp ağlar Marmara

Dünyada görmedik böyle belayı
Ne han kaldı, ne de güzellerin sarayı
Beyazın yerine giydik karayı
İlgit ılgıt akar, çağlar Marmara

Üstümüze çöktü, zulmün karası
Garkoldu toprağa yarin sılası
Çıkıyor kalbimden zulmün karası
Bulanıp, durulur ağlar Marmara

Mehmet KURT

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.145)

Felaketi üstümüzden kaldır Allah'ım! *

Huzuruna durduk biz senin için
Sızlıyor kulların hep için için
Rasulün Muhammed'in hakkı için
Felaketi üstümüzden kaldır Allah'ım

Biz mahsum kulların sahibi sensin
Yalvarırız sana musubet dinsin
Emreyle Allah'ım rahmetin insin
Felaketi üstümüzden kaldır Allah'ım

Kadere inanıp boynunu büker
Yediden yetmişe gözyaşı döker
Sana yalvarırız bu artık yeter
Felaketi üstümüzden kaldır Allah'ım

Yarını bizlere kim temin eder
Çektiğimiz ızdırap ölümden beter
Korkudan ürperdik Allah'ım yeter
Felaketi üstümüzden kaldır Allah'ım

İmdadı bekleriz biz Yaratan'dan
Çıksak da sahile ne gelir elden
Kurtar kullarını bu büyük dertten
Felaketi üstümüzden kaldır Allah'ım

Yalvarır sana şair İbrahim
Korkuyu bizlerden aldır ey Rahim
Milletin sahibi ulu Allah'ım
Felaketi üstümüzden kaldır Allah'ım

İbrahim KÜÇÜK

Metin Metin *

Benliğimi alıp gitti
İçimdeki umut bitti
Avcumdaydı uçup gitti
Kuşlar Metin Metin diyor

Bir ağrı var özümdeki
Tabiri yok sancı ne ki
Oğul sensiz gözümdeki
Yaşlar Metin Metin diyor

Her nabzımın attığında
Tek başıma kaldığımda
Hayaline daldığımda
Düşler Metin Metin diyor

Yıkıldı evim direğim
Yoktur bir yerde durağım
Kora dönüştü yüreğim
Haşlar Metin Metin diyor

Yaslıya sözüm hitabım
Metindir ömür etabım
Okunacak tüm kitabım
Başlar Metin Metin diyor

Kepez kadar zordaki
Ölüp diriliyom sanki
Ben olaydım mezardaki
Taşlar Metin Metin diyor

Mehmet Ali KEPEZ

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.78)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Muhterem Hâkim Ziya Uyanık'ın ardından *

Eyvah! Elbistan karardı her taraf sönük
Işıklar aleminden koıtu bir bölük
Büküldü belimiz, kırıldık, döküldük.
Kalblerimiz yaralandı hakimimiz, bölük bölük

Adalet timsaliydin ahlak örneği
Yoksunuz, öksüz kaldık temiz vicdanından
Çok şeyler kaybettik hem bugün hem yarından
Kan ağladı Elbistan arkandan senin ey hakim

Altın harflerle yazdın ismini kalbimize
Aydınlanacağız bıraktığın ölmez ziyalarınla
Rahat uyu meskeninde şad olsun ruhun
Boynu bükük bıraktın bizleri üzgün

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.83)

Filistin *

Kutsal toprakların kutsal şehrinde
Çığlın gökleri yıkar Filistin
Kızıl kan fıskırır her bir yerinde
Çığlın gökleri yıkar Filistin

Kulağın dünyada suskun haldesin
Yaşlı çoluk çocuk işkencedesin
İster utanmadan topluca kesin
İnsan hakları kör bakar Filistin

Çocuğu önünde baba dipçik yer
İnsanlık sıfırda kalmamış değer
Analar toplanmış bağrını döver
Asefi gökleri yıkar Filistin

Ozan Asefi (Asef GÜNEŞLİ)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.370)

ÂŞIK HASAN'IN AĞIDI *

Tenecioğlu Âşık Hüseyin'in, kızı Feride'den (1931-2009) olma torunu Hüseyin Şahin (1957) 1976 yılından bu yana Elbistan'ın Kale mahallesinde ikamet etmektedir. Aşağıdaki ağıdı, Afşin'in Çalıhan köyünden Sefer Kaya'dan aldığı söyleyen Hüseyin Şahin, ağıdın hikâyesi ve sahibi Âşık Hasan hakkında malumatının olmadığını söylemiştir.

Şükrolsun Yaratan gahrım var sana
Bana böyle hain baktın neyleyim
Heveslendim bir binacık yaptırdım
Onu da başıma yıktın neyleyim

İy'olur mu bu yaranın ağrısı
Şimdiye kadar olan derdin yarısı
Genç yaşımda yazık ettin doğrusu
Gözlerimden kan yaş döktün neyleyim

Düşünü düşünü fikire daldım
Hiç kimsem kalmadı arada kaldım
Her birini bir gurbete saldım
Onlar da burnuma koktu neyleyim

Derlendi yüreğim söylüyor dilim
Kınaman ahbaplar kalmadı halım
İstemem dünyanın hayırsız malın
Felek pençesini taktı neyleyim

Âşık Hasan'ın der de dilim yoruldu
Dünya yalan imiş gönlüm kırıldı
Körpe kuzum anasından ayrıldı
Beni ateşlere yaktı neyleyim

Âşık Hasan

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.387)

İmam Hüseyin'in Yasıdır Deyi *

Yas giyinip yas döktüğüm gaziler
İmam Hüseyin'in yasıdır dey
Her andıkça derunumdan sızılar
İmam Hüseyin'in yasıdır dey

Kul olan çekmez mi şahın gayretin
Burc-ı evliyadır hem zahir batın
Sarraf olan bilir gevher kıymetin
İmam Hüseyin'in yasıdır dey

Aşıka bu demdir bir belli nişan
Yezit, Mervan durur İmam'a düşman
Mümin olanların gönlü perişan
İmam Hüseyin'in yasıdır dey

Mehdi gelir bir gün sancak açılır
Mümin olan münafıktan seçilir
Şehitlere hülle donlar biçilir
İmam Hüseyin'in yasıdır dey

Sadık sen çek imamların yasını
Çekene sunarlar Kevser tasını
Candan, baştan geçti Seyyit Nesimi
İmam Hüseyin'in yasıdır dey

Sadık Baba (Hüseyin)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.396)

Yakınlarından Durdu için *

Ne yohuşun başındayım
Ne enişin dibindeyim
Daha onbeş yaşındayım
Bana dulluk yakışır mı

Eskerler giyer garayı
Kepin darayı darayı
Dohtur bile bilemedi
Yüreğindeki yarayı

Göğsun'un göğel durnası
Gürün'un yağal alması
Bu da bizden ganil galsın
Onbeşinde dul galması

Celânın da büyük özü
Sen kime ediyon nazı
Getme guzum burda alen
El alır gönüyün düştüğü gızı

Gapıgızın önü dölek
Felek güldürmez ki gülek
Eli oynattı güldürdü
Sana hoyun bahtı felek

Fatma İNAN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.404)

Kerbala *

Alimler diyarı Bağdat yanıyor
Her günüm Aşure her yer Kerbala
Onca Hüseyin'ler dâr'ın katında
Her günüm Aşura, her yer Kerbelâ

Kılıçlar sıyrıldı durmuyor kında
Bu zulüm nedeni tarihi kinde
Filistin, Somali işgal altında
Her günüm Aşura, her yer Kerbelâ

ABD, İsrail zulüm saçıyor
Masumları ekin gibi biçiyor
Vampir olmuş şehit kanı içiyor
Her günüm Aşura, her yer Kerbela

Şeyh Şamil diyarı can Çeçenistan
Sizi candan sever Maraş, Elbistan
Lübnan kan ağlıyor, ah Afganistan
Her günüm Aşura, her yer Kerbela

İran'la Suriye tehdit altında
Bush'un gözü ya petrolda, altında
Zebaniler bekler yerin altında
Her günüm Aşura, her yer Kerbela

Irak'ta hafakan arttıkça artar
Bu zulmü terazi, ne kantar tartar
Yetiş imdadıma, Rabb'im sen kurtar
Her günüm Aşura, her yer Kerbela

Hanifi KARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.14)

Adaşıma ağıt *

-Can dostum, adaşım, emekli öğretmen M. Hanifi Alpay'ın
ardından ...

Elim tutmaz kağıt ile kalemi
Sana nasıl ağıt yazam adaşım
Çarşıda, pazarda, yoksun yanımda
Tek başıma nasıl gezem adaşım

Ecel dinlemiyor ağaymış, beyrniş
Ancak tadan bilir ayrılık neyrniş
Doktorlar ne yapsın kader böyleymiş
Suçlu yok ki, kime kızam adaşım

Bağla dediğini, hiç çözmedim ki
Olur ya es kaza, hiç kızmadım ki
Otuz yıl boyunca, hiç üzmedim ki
Bundan sonra seni, üzem adaşım

Çayı yarım, sigarası tütmüyor
Övmek için, kelimeler yetmiyor
Kazma var, kürek var, elim tutmuyor
Sana nasıl mezar kazam adaşım.

Gassal elbiseni bir bir soyarken
Kara haber geldi hayra yoyarken
Tabuttan indirip kabre koyarken
Kefenini nasıl çözem adaşım

Hanifi KARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.16)

Mehmed'im *

-Deli dostum Mehmet Yüce'ye-

Soysuz fikirlere rağbet etmedi
Güzel tohum ekti Yüce Mehmed'im
Hizmet aşkı ile genç dimağlara
Ne ışıklar yaktı Yüce Mehmed'im

Gönül kırma bilir misin amanı
Yakmaya gör bir gün çıkar dumanı
Gençlik yıllarında "Deli" zamanı
Nice kurşun sıktı Yüce Mehmed'im

Sofrası açtı dimdikti başı
Olmayınca sanki boş kaldı çarşı
Mizacı gereği her şeye karşı
Gönlü, gözü toktu Yüce Mehmed'im

Mekke'de çok vurdum sırtına yakı
Yüzüne yansıyor içinin akı
Garipliğe doğru Elbistan halkı
Bir sel oldu aktı Yüce Mehmed'im.

Melek güler, sen gülersin, gülünce
Çift sela verildi haber gelince
Ecel gelip vakit tamam olunca
Yücelere çıktı Yüce Mehmed'im

Hanifi KARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.17)

Mezar başında *

Yaktığın ocak söndü
Tütmez oldu tütünü
Sensiz gözyaşlarına
Bulandı bayram günü

Diz çöküp, el bağlasam
Ağlasam, hep ağlasam
Evine döner misin
Yalvarır yakarırım

Gel ihya et evini
Öpeceğim elini
Böyle günde öperdin
Öpsene gözlerimi

Çok severdin, anamdın
Her cevrimde yanandın
Hüsran dolu bahtıma
Oturup ağlayandın

Susuyor, susuyorsun
Sen konuş, oğlun sussun
Aczimin feryadına
Belki cevap bulursun

Ulaştım meskenine
Uğradık matemine
Fani ömürde düştük
Dünya cehennemine

Evet, artık bu yerde
Toprak bir kara perde
Kalanlar, uyanılmaz
Uykuyu beklemede

Bekleyiş ayrı mihnet
Alınacak emanet.
Şöyledir işte hayat
Ölümdedir adalet

Ahmet Cansız GÜLLÜ
30.07.1956 Guleman/Maden

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.344)

Canlı cenaze *

-Hocam Ziya Nakiboğlu'na-

Sevgiden sevdadan aşktan
Kaderden vazgeçer oldum
Hayat hicran ömür hüsrân
Bu gün dünden beter oldum

Ne ümit, ne ışık, ne renk
Ne bahar, ne vuslat, ne şevk
Yıllar yılı küskün her zevk
Izdırabı üzer oldum

Yırtık ömür tutmaz yama
Yaşayış bir mahşer amma
Kader sundu bir muamma
Çözölmüyor bizar oldum

Otuz beş makamı olan
Andıkça ağlanan her an
Babam, sevdiklerim, sılâm
Varken gurbet gezer oldum

Kim yetim olmaz anasız
Canan can istiyor Cansız
Canlı cenazeden farksız
Konusan bir mezar oldum

Ahmet Cansız GÜNÜ

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.356)

Mahsuni baba *

Seni sevenlere veda eyledin
Ayrıldın aramızdan Mahsuni baba
Ağaya paşaya türkü söyledin
Ayrıldın aramızdan Mahsuni baba

Afşin kazasından Maraş ilinden
Na(ğ)meler akardı tatlı dilinden
Ayrı kaldın dost sazından telinden
Ayrıldın aramızdan Mahsuni baba

Bülbüllere benzerdi avazın nazın
Şimdi yaşlı kaldı ötmüyor sazın
Karakışa döndü baharın yazın
Ayrıldın aramızdan Mahsuni baba

Bu büyük ozanı bilenler bilir
Gönül dağlarında coşkun sel gelir
Zamanı gelince yaşayan ölür
Ayrıldın aramızdan Mahsuni baba

İrfani gözümden yaşlarım coşar
Gönül ırmağında sel olur taşar
Sen öldün Mahsuni eserin yaşar
Ayrıldın aramızdan Mahsuni baba

İrfan GÜNDOĞAN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.362)

Çanakkale ziyareti *

Dönülmemiş geriye gitme vakti gelince
Tarif manaya muhtaç duygular histen ince
Ne müthiş manzaraydı “Haydi hücum!” denince

Size minnet duyarak, el açarak yalvardım
Benim gücüm yetseydi, ben de sizle doğardım

Gönüldeki imandır, düşmanın yanıldığı
Çanakkale salınıp geçilir sanıldığı
Her milletten askerin törenle anıldığı

Mehmet’in mertliğidir nere baksan gördüğün
Toprağı vatan yaptın; mühür senin öldüğün

Şüheda makamından neden geri çekilsin
Şahadet şerbetiyle çizilen bir şekilsin
Yalnız bir takımınız tabur bile değilsin

Tümen gibi en uçta sen yerini alansın
Yahya Çavuş’un ruhu torunda yakalansın.

Avuç açan “gel” diyor fark etmiştin rüyanda
Vatan senle can buldu şehit olduğun anda
Namus nasıl korunur örnek oldun cihanda

Düşman ateşten topu sana doğru fırlatır
Hamza’ya benzeyişin Uhud’u hatırlatır.

Tek vücut olmuş idi yedi düvel bir alem
Geçilmedi; şahidi, tarihi yazan kalem
Tekrar yine denense geçilmez Çanakkale’m

Kanın düştü toprağa gül kokarmış terinde
Ya senle olsa idim, ya da senin yerinde

Mehmet GÖZÜKARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.323)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Gazze manzaralı *

-Filistinli çocuklara ithaf-

Bulutlar bakırdır yağmur gözyaşı
Feryat figan olur sözler Gazzede
Kundakta son bulur bebeğin yaşı
Ölüme açılır gözler Gazzede

Bomba ile parçalanan yapılar
Toplama kampına bakar kapılar
Sahipleri sürgün öksüz tapular
Mülkler adaleti gözler Gazzede

Ölüm kusan tanklar saçarken alev
Cehennemden farksız ateş topu ev
Ümitler karınca korkularsa dev
Tebessüme hasret yüzler Gazzede

Güvercini kör eyliyor şahinler
Böyle kardeşliğe düşman mı din'ler
Doğulu ortada doğanlar inler
Duygular yürekte sızlar Gazzede

Gündüz feryat ettim gece ağladım
Ben yarımı tuz basarak bağladım
Gözükara Ceyhan olup çağladım
Kaldınız zulümde sizler Gazzede

Mehmet GÖZÜKARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.324)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Kosova- I *

Çekilen çileyi senin yerine
Sen yeğleme, ben yeğleyim Kosova
O dertli başına kara yazmayı
Sen bağlama, ben bağlayım Kosova

Yapılan zulümler sanmayın yeni
Ancak Sırlar olur bu kadar deni
Cehennem topuyla yanan sineni
Sen dağlama, dağlayım Kosova.

Cani Miloseviç kusuyor kini
Ne insanlık kalmış, ne varmış dini
Yıllardır paslanan kılıcı, kını
Sen yağlama, ben yağlayım Kosova

Döner dolapları, kendini tanı
Dökülen her yerde Müslüman kanı
Mutlu kılmak için her tür imkanı
Sen sağlama, ben sağlayım Kosova

İnşallah Sırları bir gün kovarsın
Balkanlardan güneş gibi doğarsın
Osmanlıdan bize yadigârsın
Sen ağlama, ben ağlayım Kosova

Hanifi KARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.18)

Afganistan'a Ağıt *

Taliban, Bin Ladin bahanesiyle
Süper denen zalim ölüm saçıyor
Utanmadan bir de ekmek atarak
Masum Afganlının kanını içiyor

Bir yanda Türkmenler bir yanda Tacik
Ayak yalın sırtta yırtık bir gocuk
Zavallı ihtiyar kız-kızan çocuk
ABD zulmünden dağa kaçıyor

Her şeyler ortada ne gerek var söze
Yanıyor yürekler dönüyor köze
Hindikuş dağına düşen her füze
Bağrımı haince delip geçiyor

Mücahidim vurulsa da özünden
Mert insandır, hiç döner mi sözünden
Gökten yağın bomba, füze yüzünden
Her organı bir tarafa uçuyor

Afganlım savaşır sahte ilahla
Başında kıvrım kıvrım külahla
O zalim ki taramalı silahla
Ekin biçer gibi insan biçiyor

Bu kadar zalimlik bilmem ki niçin
Kan bürümüş gözün bakınız Haç'ın
Çoluk-çocuk canın kurtarmak için
Evin-barkın terk edip göçüyor

Karıncaşken file bayrak açarak
Çarpışır dağlarda serden geçerek
Şehadet şerbetin her gün içerek
Ölümlerden en güzelin seçiyor

Hanifi KARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.20)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Sessiz Ağıt *

Gövde baş üstünde ayak altında
İnsan el üstünde, bunu fark ettim
Bize zarar verdi hızlı kalkınma
Oyuna ağlayan dudu fark ettim

Sevinci okunmaz olmuş gözünden
Ne çileler çekmiş belli sözünden
Haber bekliyordu en son çözümünden
Kuru çeşme, çamur yolu fark ettim

Buldum düşününce, fazla dalgındım
Çoban çalışıyordu, bense kavaldım
Çıkan ses benimdi nasıl aldandım
Birden gözlerimi sulu fark ettim

Aylar kıvrım oldu, yıllar cılk çıktı
Asır kuluçkada yatmaktan bıktı
Çağ atladık diye maziyi yıktı
Bedene fazlalık kolu fark ettim

Hizmet ettik birkaç gelen turiste
Çıkıp göbek attık sevinçten piste
Çıplaklar kampı açıldı bizde
Askıda tozlanmış donu fark ettim

Sosyete yağlanıp çıktı güneşe
Kimi tatil yapar her yıl beleşe
Kimine misafir olmuyor neşe
Başlamadan biten sonu fark ettim

Gözükara'm yazdı külfeti ağır
Okuyan dilsizdi, dinleyen sağır
Kim kime edecek bilinmez kahır
Kadere sığınmış kulu fark ettim

Mehmet GÖZÜKARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.325)

Ne Bilem? *

Elbistan'la Fransa'nın arası
Cehennem de uzak imiş ne bilem
Bir başka kararmış ciğer yarası
Ceyhan gibi kan akarmış

Ne bilem
Tanrı yeşil fidanımı sararttı
Madem böyle beni neden yarattı
Acımadan zindanımı kararttı
Beni gözden tez çıkarmış
Ne bilem ne bilem

Hanifi KARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.79)

Üç Gün Ara Verdirmedin Ölüme *

Avaz avaz seslendim de duymadın
Çaldın yiğidimi neyleyim Maraş
Kadere başımı eğirim amma
Sitemimi sana söyleyim Maraş

Anadolu uç beyimi öldürdün
Güllerimi vakitsizce soldurdun
Üstlerine kanlı karlar doldurdun
Şikayetimi sana eyleyim Maraş

Üç gün verdirmedin ara ölüme
Nasıl kıydın Muhsin'ime, gülüme
Kim dayanır böyle acı zulüme
Arında dağında boylayım Maraş

Muhsin dedikleri ince dokuydu
Türklüğe sadaktı, İslam okuydu
Çağın Alpereni, yüzler akıydı
Kanat yüreğini soylayım Maraş

Gülce fikirleri gülistan eyle
Sar bağrına gülü, türküler söyle
Kavlini birleştir, kavalla, neyle
En güzel yayladan toylayım Maraş

Maraş dedikleri şehir-i kahraman
Geçitsiz dağlarda vermedin aman
Hala dağlarından kalkmıyor boran
Yunup sularında çağlayım Maraş

Dedemkurt Elbistan, Maraş ilçesi
Yandı buralarda yürekler sesi
Kaderin cilvesi kesti nefesi
Nasıl biliyorsan öyleyim Maraş

Celalettin KURT

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.132)

Ağıt *

-Ramazan Sağır, eşi ve iki çocuğu (trafik kazası-

Duymasın analar duymasın bacı
Umutlar toprağa verildi bugün
Yürek dayanır mı bu nasıl acı
Kundaklar yerlere serildi bugün

Bu nasıl iş idi geldi başlara
Kan karıştı gözden akan yaşlara
Dördünün ismini yazdık taşlara
Koca bir aile derildi bugün

Göksun suyu dolanıyor obayı
Gelen haber yasa boğdu obayı
İki çocuk ile ana babayı
Beraber yıkadık görüldü bugün

Çağlamasın, Göksun suyu akmasın
Kör olsun ananın gözü bakmasın
Obamız eline kına yakmasın
Neşemiz yayladan sürüldü bugün

Evimizin önü çakıl taşıdır
Gözümüzden akan evlat yaşıdır
Şu kendinden geçen karındaşıdır
Acılar ekmeğe dürüldü bugün

Komşular toplanıp geldiler sese
Neleri vermezdim üç beş nefese
Araba hış olmuş dönmüş kafese
Ciğerimin başı bölündü bugün

Evlat acısını çekene sorun
Yüzde kaç kişide olur bu durum
Ahret ayrılığı biraz oturun
Öpem yüzlerin ölüdü bugün

Hak'tan geldi bizim çabamız boşa
Ondan gelen her şey gitmeli hoş
Masumlar cennette eder temaşa
Hepsi bir arada gülündü bugün

Mehmet GÖZÜKARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.332)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

ŞİFA VERSİN YARADAN *

14.8.1992 tarihinde kalp krizi geçiren ve yirmi gün yoğun bakımda kalan Hacı GÖZÜKARA'nın ağızıyla Mehmet GÖZÜKARA'nın kaleme aldığı ağıt:

Ağrıya gark oldu bütün bedenim
Dertler içimde çağlıyor ana
İnmedi sırtımdan gamım kederim
Bütün azalarım ağlıyor ana

Bütüne yalvardım yarıma inat
Gülmeye hasrettir bendeki surat
Doğdum doğalı da almadım murat
Çileler ayağım bağlıyor ana

Suluk hizmet eder tendeki cana
Damar tıkanarak nazlandı kana
Her yerim sancıyor dönsem ne yana
Hekim usul usul bağlıyor ana

Ekin ektilim harman edip dermedim
Yavruların mürüvvetini görmedim
Daha bir gün ben rahata ermedim
Çağrı da yüreğimi dağlıyor ana

Razıyım yazığıya teslimim Hakk'a
Fikir yol gösterir her daim akla
Çocukluğum geçti yalın ayakla
Gözüm ırmak gibi çağlıyor ana

Dua edin şifa versin Yaradan
Ben de kurtulayım bunca yaradan
Gözükarâm hasret kalsın aradan
Gurbetin yolları eğliyor ana

Mehmet GÖZÜKARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.333)

GÖÇ*

Su serperler ya
Gidenlerin ardından
Dün askere
Hinde Yemen'e
Bu gün ekmeğe
Yaban ellere
Dönmezler de ondan
Yoksa niye serpsinler
Sirkeci'den tren gider
Ona binen verem gider
Bir kapana çalar
Analar ağlar
"Oğuuuul
Oğul"
Çocuklar öksüz
Gelinler dul
Sirkeci'den tren gider
Evim barkım viran gider
Biz hep atla geçtik Tuna'dan
Böyle geçmedik
Avrat uşak
Biz hiç böyle geçmedik
Beyler utansın
Sirkeci'den tren gider
Vağım yoğum törem gider
Tuna bizden utanır
Biz Tuna'dan
Yüzüne kapatır ellerini
Aldırma be Tuna'm
Yiğit çıplak doğar anadan
Sirkeci'den tren gider
Erzurumlu Duran gider
Burada ezan var
Orada çan
"Uyaaaaaan
Uyaaaaan
Uyan!"
Sirkeci'den tren gider
Bir yaldızlı Kur'an gider

Ali AKBAŞ

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.45)

ELVEDA (I) *

Elveda
Ne olduğumu ne öldüğümü isteyen dostlarım
Kasıla kasıla oturduğum dostlarım
Elveda
Kullanmaya doyamadığım mallarım
Boyacılar da pırıl pırıl ettiğim nallarım
Elveda
Beni hüznün dünyasına sürükleyen sazlarım
Mevsimlerin en güzeli yazlarım
Elveda
Canımdan çok sevdiğim biriciğim
Melekler kadar güzel periciğim
Elveda
Beni üzen seven canlarım
Oğullarım kızlarım canlarım
Hepinize elveda

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011; C.I, s.46)

ELVEDA (II) *

Elveda dostlarım
Oturdüğüm postlarım
Elveda
Arkadaşlar
Gardaşlar
Elveda size sırdaşlar
Sevgiler
Övgüler
Hepinize elveda
Biliyorum biraz acele oldu bu veda
Ama olsun
Önemli değil gayri tüm güzellikler solsun
Yeter ki yüreğim ölüm mutluluğu ile dolsun
Yeter ki mezar taşıma bülbüller konsun
Elveda dostlarım elveda

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.47)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

ELVEDA (III) *

Elveda diyorum
Dostuma düşmanıma
Beni bırakmayan yandaşıma
Sevgiyle sarılan karındaşıma
Elveda diyorum
En sevdiğim aşıma
Gözüme kaşıma
Kahrımı çeken başıma
Elveda diyorum
Hayatımdaki zevklere
Tüm çalışmamdaki şevklere
Hasılı aşklara meşklere
Elveda diyorum
Oğullara kızlara
Kalbimi çalan hırsızlara
Arlılara arsızlara
Elveda diyorum
Kalplerdeki küslüklere
Kalleş adi sümsüklere
İnsan gibi görünen pisliklere
Elveda diyorum

Mehmet Reşit AYHAN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.48)

Nemli mendil *

-Dostum merhum Necati Soysal'ın aziz ruhuna-

Rüzgar, dağılan dalgalı saçlar, sevilen ses
Yollarda ışık yağmuru, ellerde avuçlar
Dünyam dileğim diz dize kan uykuda herkes
Bir gizli ibadet sevilen sevgili suçlar

Dal, dalga, çiçek, kuş ve böcek, başbaşa verdi
Renkler, uyuyan ay ve sular, sevdaya düştü
Fecrin uyanan hülyası ölmezliğe erdi
Bin bir emelin müjdesi gönlümle öpüştü

Çok sürmedi düşler, dudağından dünü sildi
Mendildeki nem kaç gecemin kalbine geçti
Aşksız ve ışksız yaşayan Cansız, ezildi
Renkler ve ışklar gülererek gölgemi içti

Ahmet Cansız GÜLLÜ
24.10.1967 - Elbistan

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.340)

EJDER GÖÇER'İN KENDİNE YAKTIĞI AĞIT *

Evlat, kardeş, bacı acılarını genç yaşta tadan Ejder Göçer'in, içinde bulunduğu durumu kabullenerek her şeyin Hak'tan geldiğinin şuurunda olmanın getirdiği ferasetle "Allah'tan gelene ne derim!" diyerek mevcut durumu hafif hafif işlediği ağıdını:

Ne derim

Mihrican vurmuş da bağırimi benim
Elleri koynunda yara ne derim
Gam kaplar solumu sağımı benim
Belli ki kaderim kara ne derim

Bağırım vurulan hançer mi benim
Kesti kuruttular bahçemi benim
Geçmez pul ettiler akçemi benim
Alnımdan dökülen tere ne derim

Şu yalan dünyada gözüm yok benim
Anladım derdime çözüm yok benim
Neden Mihriban'ım, kızım yok benim
Sorarsa yattığı yere ne derim

Bu dünyanın arkası ne önü ne
Kar yağdı başıma yazın gününe
Duyuramaz Göçeroğlu ünü ne
Düşerse yakacak kora ne derim

Ejder GÖÇER

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Güblüce köyünden Ejder GÖÇER ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.292)

Merhum Yalçın DEMİRCİ'nin ardından ... *

Örümcek ağının ipidir ömür
Ne zaman kopacak bilemezsin ki
Bir burda, bir orda, ikidir ömür
Noterden bir senet alamazsın ki

Doğarken ağlarsın, yaşarken güler
Zamanı gelmeden açılmaz güller
Çiçekten yapılır hakiki ballar
Gerçek dostlarını bulamazsın ki

Dünya; bir nefeslik canda gizlidir
Kervan gelir geçer, handa gizlidir
Ruh denen kelime, tende gizlidir
Yaşarken muradın alamazsın ki

Hanifi Göçer'im geldi gidecek
Gül mü, diken miydi, kimler bilecek
Arkasından dostlar neler diyecek
Gidersen, bir daha gelemezsin ki

Hanifi GÖÇER

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,
2011;C.I,s.293); (GÖÇER,1994;s.18)

Kennedy'ye ağıt *

Duyuldu cihana kara haberin
Bütün dünya sana yandı Kennedy
Çok büyük insandın; nur olsun yerin
Bütün dünya sana yandı Kennedy

Bayraklar yarıya indi Kennedy
Derin yara açtın üzerimizde
Daim sulhçu idin pazarımızda
İkinci Kemal'din nazarımızda
Bütün dünya sana yandı Kennedy

Bayraklar yarıya indi Kennedy
Hep suratlar asık kimse gülmüyor
Duyan bir "Ah!.." çeker, başka olmuyor
Radyolar matemli, çalgı çalmıyor
Bütün dünya sana yandı Kennedy

Bayraklar yarıya indi Kennedy
Allah gazap kılsın seni vurana
Alem der "Kahrolsun!.." seni vurana
Lanet, lanet olsun seni vurana
Bütün dünya sana yandı Kennedy
Bayraklar yarıya indi Kennedy

Mehmet GÖÇER

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.296)

Artar hasretin gün geçtikçe *

-S.Ahmet KUTUZMAN'ın ölüm yıldönümü münasebetiyle-

Koca şair neden yerin dolmuyor
İnce ince hasret çeker dururum
Doya doya sohbet, sensiz olmuyor
Gönlüme bin acı eker dururum

Şiiri sevdirdin kırmadın bizi
Taşydın yıllarca içinde sızı
Kara sevda olan vefasız kızı
Demedin, kafama takar dururum

Seni düşünürüm, içten yanarken
Daldan dala geçtim uçup konarken
Gözlerim doluyor her an, anarken
Tat vermiyor hayat, bıkar dururum

Kutsal düşünceyle kaynar, pişerim
Pınar olur kayalardan düşerim
Yatağıma sığmaz olur taşarım
Çılgın sular gibi akar dururum

Çile dolu sabrı döktük, taşırđık
Söyleyecek çok şey vardı, şaşırđık
Yolumuzu tepelerden aşırđık
Şimdi gönül koymaz, yıkar dururum
Sıladan bizleri kopardın attın
Derinden derine çileye battın
Elveda demeden toprağıa yattın
Yollarda üzgün, bakar dururum

Ben senin üstüne toprak atmadım
Üç gece uykusuz kaldım, yatmadım
Ömrümde böyle acı tatmadım
Ağlarken, ağıtlar yakar dururum

Abdulmuttalip DERE

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,
2011;C.I,s.261)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Merhum naz(ı)mın rihlet tarihi rûmi-hicri 1362 *

Bir aziz-i bî-bedel etti cihandan intikal
Derd-i hasretinden oldı cümle ahbab bî-mecal

Adı Kalender Fakr-i Haydar mahlası
Al-i aba Muhammed'dir kendisi de ehl-i hal

Altmış beş yaşını geçmiş ol sahiyy ü muhterem
Cennet ile makama Hak cenab-ı Zü'l-celal

Afv edüp cürm ü hatasın Vehhab Allah Zü'l-kerem
Ruh-ı paki görmesün hiçbir cihed hüzn ü melal

Tarihi bin üç yüz altmış iki oldu hicride
Gece Mayıs mah-ı üçte eyleyüptür irtihal

Kendi kamil özü amil bir veliyyullah gibi
Arif-i billah idi hem sahib-i hüsn-i cemal

Ta'bir-i rü'yada girya hem-dem idi Yusuf'a
Lafz-ı can-bahşaları da daima şirin-makal

Ruhuna olsun selamı Haki'yanem daima
Himmeti olsun beraber her zaman rûz u leyâl

teñif tarihi: 1946 tahriri:1951
Ali Haki EDNA (Ali DOĞAN)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.263)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Kamil bir insan *

Büyük bir kamil insanı felek gözden nihan etti
Nihan olması ol zatın müessir-i cihan etti

Terennüm eylese bülbül yeridir gül firakıyla
Eder feryad ile zarı yine feth-i dehan etti

Terahhüm etmedi sayyad can-ı evladı ol zatı
Firakından ahibbanın gözü yaşı revan etti

Gülü bülbülden ayırır nedir derdi bu dünyanın
Vefa bilmez vefasızlıkta adını yaman etti

Fakat dünya vü ukbâ cümle bir zata emir-berdir
Çatıp tır-i müjeyi attı ol ebru keman etti

Akil ermez Huda'nın hikmeti bir bahr-i ummandır
Mekana sığmadı kendi dil-i mü'min mekan etti

Gönül gözüyle seyr eden cemaliyle tecellisin
İnandı öz ile can u dilinden hem iman etti

Kılıptır Hakî'yi payı dil-araya gubâr-âsâ
Erişen arzûsuna ser-te-ser tenini cân etti

Ali Haki EDNA
(Ali DOĞAN)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.264)

PAPANDREU'YA MESAJ *

1990 yıllarında Ege denizinde sık sık it dalaşına sebep olan Yunan uçaklarına öfkelenen Cihangir Doğan şu manzumeyi kaleme alır:

Dersi az mı oldu kahpe Yunan'ın
Dünyadan ismini sildirme bize
Ananda doğmuş diri duranın
Topal edip inde koydurma bize

Yalın ayak çok basarsın hasıra
Çok şımdırın Papandro bu sıra
Kulak asmak ufak tefek kusura
Sakalın cımbızla yoldurma bize

İn'ün önünde çok ürüp durma
Arnelin boştur hayaller kurma
Yunana doğru öterse zurna
Atina'ya bostan diktirme bize

Orda burada içirmezler ayrı
Sanırsın Avrupa Yunan hayranı
Sersem herif boş mu sandın meydanı
Üleşini bir bir attırma bize

Ankara Meclisi yüksek divanı
Savaş diye imzalarsa ünvanı
Ne ev korlar ne mal korlar ne hanı
Başına bir bir keptirme bize

Cihangir de emir bekler paşadan
Bu vatan toprağı bizi yaşatan
Anasından doğmaz bize kaş atan
Gözlerine miller çektirme bize

Cihangir DOĞAN

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Güplüce köyünden Cihangir DOĞAN ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.273)

Mahzuni Baba *

Varsam gitsem Hacı Bektaş'ın yoluna
Sürsem yüzümü Hacıbektaş'ın türbe taşına
Diz çöksem niyaza dursam
Muhammed Ali divanına
Ya Muhammed ya Ali
Özledim Aşık Mahsuni babayı
bize gönder desem

Varsam gitsem Hacı Bektaş'ın yoluna
Sürsem yüzümü Aşık Mahsuni babanın mezar taşına
Sensiz bizim eller harabe
Sevda türküleri gençlerin dilinden çalınmaz oldu
Aşın elinde
Mahsuni baba atına bin de gel artık desem

Hasan der Mahsuni baba
Sen gittin gideli Hurman çayı dargın
Göksun çayı yatağına küstü
Sulamaz oldu bucağın ekinlerini
Susuzluktan kurudu bağları bostanları
Varsam gitsem pirimin huzuruna
Yağmur yağdır artık desem

Elbistan ovası sensiz
Ceyhan nehiri Afşin'e küstü
Afşin ovası üzgün
Binboğaların eridi karı
Berit suskun
Mahsuni baba türküler, sensiz öksüz
Sazımı düşüne çek de gel artık desem

Hasan ERGÖNÜL

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.282)

Gelin gelen bir kızın kız olarak baba evine dönmesi üzerine yaktığı ağıt *

Yite yite içeriye attılar
Lambaları fenerleri yaktılar
Geri dönüp pencereden baktılar
Ben bu derde yana yana ölürüm

Boyuna bakarsan hamam direği
Yüzüne bakarsan Halep süreği
Gelinci gelirken düştü yüreği
Ben bu derde yana yana ölürüm

Telli fistan giydirdiler koluma
Acem şah doladılar belime
Gelin geldim kız giderim elime
Ben bu derde yana yana ölürüm

Sana diyom sana pederim Hayri
Geldim geleli de yatağım ayrı
Vefasız dünyadan usandım gayrı
Ben bu derde yana yana ölürüm

H.Hasan UĞUR

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Güplüce köyünden H. Hasan UĞUR ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.285)

AHMET ÇITAK'IN MUSTAFA ÇITAK'IN OĞLUNA SÖYLEDİĞİ AĞIT *

Amca-zadem Mustafa Çıtak'ın, bir tek evladının ölmesi üzerine bir ağıt yazmamı rica etmesi üzerine şunu yazdım:

Ebedi vatana yöneldin oğlum
Dünyadan kısmetin bitti ciğerim
Balaban bakışlı gülfıdan boylum
Kara yer seni de yuttu ciğerim

Ancak bizi gayrı mahşerde bulun
Akıldan gitmiyor şiveli dilin
Dünyayı değerdi yalnız telin
Felek seni beleş dattı ciğerim

Mahzun gönlüm bunu hayal sanıyor
Arayıp da bulmayınca kaniyor
Gizli ateş içirimde yanıyor
Dümanı başımda tüttü ciğerim

Satlıcan gazeli düştü gülüme
Matem kuşağını sardı belime
Devlet kuşu konmuş idi koluma
Elimi vurmaktan getti ciğerim

Günden güne artar gider kederim
Kimseye bildirmem figan ederim
Böyle kara yazı çirkin kaderim
Beni sana hasret etti ciğerim

Nirde kaldı çok uzadı aramız
Karanlıkta kaldık söndü çıramız
Lokman olsa bilmez derin yaramız
Yüreğime hançer battı ciğerim

Hasretim başımda gönül hoş değil
Fırtınaya girdim dünya kış değil
Felek kahrin çekilecek iş değil
Bilmiyom ki sana netti ciğerim

Ahmet Çıtak düşte görse yoymazdı
Düşman olsa canı sever kıymazdı
Gözlerin öpmiye özüm döğmezdi
Toprağın altına yattı ciğerim

Ahmet ÇITAK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.221)

Bir öğretmenim vardı ki *

Bir öğretmenim vardı ki; anlatamam
Onu bugün anmazsam uyuyamam

Rahhmetli olmuş kaç sene evvel
Ufkumun ışığı o koca aslan
Otuz küsur senedir sakladım
Kulağında küpesi durur paslanmadan

Yürüyüşü, gülüşü bile
Bir şey anlatırdı minik kalbimize
Güzel Türkçe'mizi sevdirmek uğruna
Tane tane sözlerin tebessümüyle
Milli ruhu sererdi ufkumuza

Babamdan bile önce tanıdı beni
Hesap, kitap, resim, şiir diyerek
Yeteneğime yön verdi
“Adam olacaksın sen!” derdi
Ata, bayrak, millet sevgisiydi
Bana verdiklerinin en değerlisi

Bir öğretmenim, vardı ki; anlatamam
Onu bugün anmazsam uyuyamam

Asuman Soydan ATASAYAR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.65);
(ATASAYAR,2010;65)

Namık Kemâl'in kabri başında *

Namık ne yatarsın kalk yeter
Sen gibi zindana giren kalmadı
Arslanlar kendini riyaza çekti
Dağlar çakal doludur ceren kalmadı

Ben de şaşım şu alemin işine
Nazar ettim dağ ve sahra taşına
Kartal yuva yaptı gülün başına
Bülbülün gülünü deren kalmadı

Vatan vatan diye canını verdin
Nihayet bu zalim toprağa girdin
Bu habis dünyayı cennet mi gördün
Bağlar gazel döktü püren kalmadı

Namert meydan aldı bulunmaz kerem
Sızılar vicdanım derinler yarem
Garibim gurbette tükendi parem
Fakirin gönlünü gören kalmadı

Bir su ver ki serpem gönlüm başına
Bülbül kondu mezarının taşına
Aldandıysam bu dünyanın kaşına
Asıl visaline eren kalmadı

Hani o sekavet, hani o Ali
Zülfikar sallayan o çelik kolu
Hakk'ın niyetiyle dünya dopdolu
Sofrayı meydana seren kalmadı

Kalk sayalım bu dünyayı kaç köşe
Sen de şaşırırsın görsen bu işe
Kadınlar erkekler oynar dös dös
Bu fecaat hali yeren kalmadı

Kamil Bozkurt sahar vakti söylenir
Seksen tümen bu diyarda eğlenir
Türk'ün yamacında cihan bağlanır
Karşımıza çıkıp duran kalmadı

Halk Şairi Kamil BOZKURT

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.99);
(Engizek; 13 Eylül 1955; S.1)

TOPLUMSAL OLAYLARI KONU EDİNER
AĞITLAR

Ağıt *

Vururlar serimi perişan hali
Başında kardeşin kırıldı beli
Uzatsam elimi sermesti veli
Gayet darda kaldım duramam gayrı

Misafir doldu odaya
Konağın uygun modaya
Maldaşı gelmez gadaya
Uyan kahramanım uyan

Bir haber duydum karalı
Zaten yüreğim yaralı
Siyah pençesi turalı
Uyan nazlı kardeş uyan

Nezakedi arasında
Daha yolun yarısında
Sulvet kaldı gerisinde
Uyan kahramanım uyan

Sabahleyin bir kuş öter
Bacılarım yanıp tüter
Beş bacısı küçük Yeter
Uyan koç yiğidim uyan

Yeter BÖLÜKBAŞI
Mart 1978

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.105)

İsmet DEPDEB'in ardından *

Şu İsmet Depdeb'in öldü haberin
Duyuben bülbüller güller ağladı
Üç bin kişi zeynetledi makberin
Yandı eşi, dostu eller ağladı

Babasının âhi sineler deldi
Korkarım annesi ta dünden öldü
Üç aylık yavrusu yadigâr kaldı
Gelin ninni çaldı diller ağladı

Amcası, kardeşi hep olmuş hasta
Fuan arşa çıktı akıl yok başta
Nerde taze gelin, dediler yasta
Yolarken saçların teller ağladı

Şanlı bayrak tabutunda allandı
Şerefini sinesinde kullandı
Bu nasıl bir ölüm, şehir sallandı
Gelen geçen yolcu, yollar ağladı

Siyah kâkül tenesire serildi
Başucuna ahbapları derildi
Kaymakam da geldi heyet kuruldu
Bu acıya dağlar, beller ağladı

Ceryan yaktı diye şehre duyuldu
Bütün mahluk tabipliğe kuyuldu
Kimi öldü diyor, kimi bayıldı
Çağladı gözyaşı seller ağladı

Kamil Bozkurt bitap düştü de bağlar
Böylesi bir tufan sineler dağlar
Çifte yiğit veren durmadan ağlar
Bunu yazan kalem eller ağladı

Kamil BOZKURT
Elbistan

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,
2011;C.I,s.104)

Muhsin Başkana *

Üşüyorum diyorsun üşüme canım başkan
Çiçeklerin, güllerin solmayacak inşallah
Dağda karlar üşüyor senin ayrılışından
Mevla'm dileklerini kabul etti inşallah

Memleket sevdalısı bir iman aşığıydın
Ben diyorum inan ki ülkücüler başıydın
Zulme ve haksızlığa ta başından karşıydın
Ektiğin tohumlar hep yeşerecek inşallah

Ayrırmazdın kimseyi Kürd'ü, Laz'ı, Çerkez'i
Donuyorum Keş dağı başkanımı ver geri
Dağlandı dünyadaki Türklerin hep yüreği
Sevdiğine kavuştun duan kabul inşallah

Alçak gönüllülüğü elden hiç bırakmadın
Abdestsiz topraklara kademini basmadın
Suçsuz yere yattınsa kimseye kin kusmadın
Yaşayışın bizlere ders oluyor inşallah

Güller sarardı sensiz yeşerir mi bilemem
Gözlerime yaş doldu aksın artık silemem
Yurdumun gülü soldu, ben de artık gülemem
Ağlamak yakışmıyor duam sana başkanım

Osman CÜCÜK

07.04.2009

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.141)

Canım Anneciğim *

Nasıl takdir etmem güzel halini
Dokuz ay karnında götürdün annem
Kokladım çiçeğini gülünü
Beni bu günlere getirdin annem

Gece kalkıp meme verdin ağzıma
Sevgi ile bakar idin gözüme
İpekleri örter idin yüzüme
Derin uykulara yatırdın annem

Ninni çalıp beşiklerde uyuttun
İncitmedin nazlı nazlı büyüttün
O güzel sevgini sevgime kattın
Daim şefkatini arttırdın annem

İki sene meme verip emzirdin
Tahsil için okulları gezdirdin
Okuma öğretip şiir yazdırdın
Beni dilden dile satardın annem

Ben yemek yemesem sen de yemezdin
Sırlarımı hiç açığa koymazdın
Suçum olsa zehir bile demezdin
Hatamı gizleyip örterdin annem

Hakkın çok büyüktür haddizatında
Değerin yücedir Allah katında
Cennet annelerin ayağı altında
Bileydim ayağını öperdim annem

Ömer Çavuş güzel kelimeler söylersin
Anneler hakkını beyan eylerdim
Dövse bile annem diye ağlardım
Sevgin ile uyur yatardım annem

Anne başa taç imiş
Her derde ilaç imiş
Bir insan pir olsa da
Yine de anneye muhtaç imiş

Ömer ÇAY

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.148)

Kerbela 6 *

Kerbela taç etti meydan-ı gamı
Fatiha okun şehide her demi

Beni de unutman arada hemi
Ol Resul-i kainatın aşkına

Akil isen koy fena pazarını
Tezyîn eyle ol beka gülzârını

Sahip olma kimseye vermez aman
Boyun kesmek değil mi işi heman

Şu cihanda olsa idi bir vefa
Baki kalırdı Muhammed Mustafa

Kimse buradan bir murad almış değil
Hazret-i Ali bile kalmış değil

Alet olup düşme cazu cengine
Köhne yerdir dünya bakma rengine

Ahmak isen kandırır bu rûzigar
Bu aciz hatıram kalsın yadigâr.

Ahmet ÇITAK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.196)

Karabağ Türküsü *

-Şehriyar'm aziz ruhuna-

Karabağım kara bahtın ağ olsun
Dört bir yanın bulağ olsun bağ olsun
Evlatların ilelebet sağ olsun
Kar yağdıkça kan yağdıkça bu dağa
Bayrağımın şavkı vurur toprağa

Karabağım beni de al bağına
Merhem olam bağındaki ağrına
Karanfilsiz çıkılır mı yarına
Duysun düvel kan akmadan şan olmaz
Bu topraklar düşmana vatan olmaz

Karabağım yüzün gülsün ağlama
Saçın yolup karaları bağlama
Cavanınam yüreğimi dağlama
Belki bugün güneşim ölgün doğar
Yarın olur panl parıl gün doğar

Karabağım karlı dağlar yıkılır
Karanlıktan ağ alınla çıkılır
Bir gün zafer meşalesi yakılır
Candan özge yakacak çerağ mı var
Karabağdan başka bize bağ mı var

Bahtiyar ASLAN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.59);
(ASLAN,2004;s.69)

Ehl-i dil Hocaoğlu Mehmet Ali'nin ölümünden dolayı ağıt *

Bomboş

Perişandır hali ehl-i dillerin
Susmuş terennümü Şen bülbüllerin
İslam gülşeninde açan güllerin
Kurumuş yaprağı dalları bomboş

Dağılmış Őenliđi mateme dalmıő
Bülbüller yuvası baykuőa kalmış
Çevresin kupkuru tikenler" almış
Akmıyor çeşmeler gölleri bomboş

Çimenleri olmuş kapkara toprak
Ne var, bir gün uğra acınarak bak
Kimseler o semte basmıyor ayak
Issız çöle dönmüş yolları bomboş

Bir eski Őenliđi hayale getir
Ağla divane ol aklını yitir
Saç sakal ağardı oluyoruz pir
Gafletle geçirdik yılları bomboş

Hiç amel etmedik Tanrı'ya yarar
İslâmız demeye etmiyoruz ar
Aldık sırtımıza takat üstü bar
Eyledik alemde dilleri bomboş

Kamil feryad eder duyulmaz ünü
İçi alevlenir çıkmaz tütünü
Tanrı huzuruna son hesap günü
Varınca ne yapsın elleri bomboş

Muhammed Kamil AĐDAŐ

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.42);
(Y.ALPARSLAN, S.YAKAR;1999;s.38)

KITLIK DÖNEMLERİNİ KONU EDİNER
AĞITLAR

VII- Kıtık Dönemlerini Konu Edinen Ağıtlar

OLA *

Bu senelerde (1942) memlekette kıtlık vardı; birçok köylülerimiz yiyecek yüzünden çok sıkıntı çekiyordu, hatta bu yüzden otlayanlar ve ölenler bile vardı. Bu vaziyete içim yanarak şunu söylemişim:

Bin dokuz yüz kırk ikinin kıtlığı
İkinci seneye kalır mı ola
Dağa düştü millet yedi çıtlığı
Zî-ruh bundan ibret alır mı ola

Bir belaya düştük bakan yok bize
Belediye halkı çemkirir yüze
Ölümde ne var ki yoklukta ceza
Başına gelmeyen bilir mi ola

Evladı ayeller kollara bağıdır
Mutfak, kiler evi sorarsan dağıdır
Her yanı mezarda kuru can sağdır
Ölü fakir tekrar ölür mü ola

Bir darlık yerleşti her bir köşeye
Erzaksız yetimler nasıl yaşaya
Müracaat etsek İsmet Paşa'ya
Bunun çaresini bulur mu ola

Fırının önüne mahşer kurulur
Bir liraya yarım kilo verilir
Yitişi yitişi insan yorulur
Kabire bu azap olur mu ola

Yüz gram verilir dünya bir sitem
Bu cevri görmüyor mezarda yatan
Gidem den gedilmez ezelden vatan
Biz getsek çocuklar gelir mi ola

Ahmet Çıtak sana gam veren fakir
Zenginler zevkinde yoksullar hakir
Bir kilo ekmeğe üç gün bez dokur
Bu kıtlık boyuna kalır mı ola

Ahmet ÇITAK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.158)

KUZULAR-ANA *

1962 yılında ktlığı yazan gazetecilerin bildirdiğine göre, doğudaki bir ilimizde, bir anne ile üç çocuğu açlıktan bayılmış halde bulunmuşlar. Bu olayı onların ağzından şöyle dile getirdim:

Kıtlık doğdu, Doğu Anadolu'ya
Figan edin ağlan gülmen kuzular
Alıcı kuş geldi tıktı çalıya
Düşünüp fikire dalman kuzular
Bolluk gitti, sebep oldu muzular

Oğul

Ben çocuk, sen anne, bilmem ki n'edek
Her taraf daralmış nereye gidek
Söz veren meclise iltica edek
O dil damak dostlar nerede anam
Yalana yakışmaz şerefli binam

Ana

Altmış bin yılında darlık kavuştu
Kırk ikinin ktlığını savıştı
Yetimler bayıldı, açlar uyuştu
Çare yok kusura kalman kuzular
Matem tutar dağda meşe, mazılar

Oğul

Belâ olduk mebusların başına
Ne kadar yalvarsak emek boşuna
Hattat çeker bayanının kaşına
Kim n'itsin bizleri burada anam
Bir arzuhal yaz ki Allah'a sunam

Ana

N'ideyim yavrular, derdiniz deri
Mebuslar keyfinde yüreği serin
Dediler; "Sabredin, dün, bugün, yarın!"
Ümit kesin, haber salman kuzular
Vicdanı olanın içi sızılar

Oğul

Bu derde çareyi biz nasıl bulak
Dudaktaki boya kadar olamak
Yokluğa yakayı verdik alamak
Atında kurtulak Fırat'a anam
İstemem hayatı dağılsın binam

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.171)

Ana

Para yok tüccarlar malın satmayık
Fabrikalar bağı, işi bitmeyik
İş yoktur amele kazanç etmeyik
Dayanın açlığa aman kuzular
Babanız gurbette sizi arzular

Oğul

“Karnımız aç, ekmek!” dedik olmadı
Hayır sahipleri hiç mi kalmadı
Babamız gurbete gitti gelmedi
Ölümüz arada kalacak anam
Bilmem ki yönümü kimlere dönem

Ana

Rey tükendi, tiken olduk gözlere
Tel çektik vekile, bakmaz bizlere
Ancak, Allah sahip olsun sizlere
Hiç kimseye minnet kılmam kuzular
Yük götürmez oldu artık cazılar

Oğul

Gözlerimiz yolda, gelmiyor ferman
Bayıldım dizimde kalmadı derman
Bir saat çok olur, dakika durmam
Kaybolup gidiyor irade anam
Bir parça agu ver içim de kanam (!)

Ana

Kerbelâ vakasın akla getirin
Sebebinin ocağını batırın
Allah'a yalvarıp oğlum, oturun
Başka bir kapıyı çalman kuzular
Her ne dese kanman size bu kazlar

Oğul

Mallarda perişan hepsi sayrı
Kurumuş kanları ölüyor gayrı
Dizleri kırılmış gezemez bayrı
Kimi çolak kimi kavada anam
Acıyor yüreğim yanıyor sinem

KITLIK DÖNEMLERİNİ KONU EDİLEN
AĞITLAR

Ana

Bakın ha vekiller Şu hale bakın
Emaneti bizik sizlere Hakk'ın
Bakmazsanız gidin aradan ıkın
Boş yere siz feryat kılman kuzular
Yaz gelsin ki ot bitirsin yazılar

OĞul

Doyar mı mebuslar dünyanın hırsı
Şu ölmüş milletin gizli varisi
A gezer Türklerin dörtte birisi
Nasıl ereceğiz murada anam
Böyle yaŐamaktan yıkılsın hanem

Ahmet ıtak der ki biz de yanarız
Şu destanı vekillere sunarız
MaaŐları katlamıŐlar kanarız
Hazine azalır alman kuzular
Bklr m polat olmuş pazıları

Ahmet ÇITAK

KITLIK DÖNEMLERİNİ KONU EDİNER
AĞITLAR

KEVEN'E GİDERKEN YAKILAN AĞIT *

Zaman kıtlık yıllarıdır. İnsanların açlık çektiği, devletin zayıf düştüğü günlerdir. Ev horantasının, her ferdinin çalışmasına rağmen karnının doymadığı yıllardır. Ne insanların geleceğe ait bir hesapları, ne de yaşadıkları güne dair bir planları vardır. Bu ağıdı yakanın, şiirde geçen Mandır ifadesinden Elbistan'ın Gökçeören köyünden veya Kökez'den olduğu sanılmaktadır. Hayvanlar için konulan saman, kış çıkmadan tükenmektedir. Samanı tükenen hayvan sahipleri hayvanlarına keven denilen dikenli yaban otunu ütüp doğrayarak saman niyetine vermektedirler. İşte, böyle kevene giden biri tarafından söylenen keven ağıdı:

Sabahınan erken burdan kalkmalı
Gün değmeden ta Mardın'a çıkmalı
Kimini ütüp de kimin yakmalı
Ben senin kahrını çekemem keven

Sabahınan erken burdan gitmeli
Hemi doğramalı hemi ditmeli
Hasan Paşa gimi hizmet etmeli
Ben senin kahrını çekemem keven

Âşık da söylüyor kendi özünden
Eli üşün yaş dökülür gözünden
Bir çüt bir tek koç öküzün yüzünden
Ben senin kahrını çekemem keven

Ahmet ÇITAK

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Eldelek köyünden –annesi Fadime SARI'dan dinlediğini söyleyen-
Güllü GÖZÜKARA ile yapılan görüşmede 14.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından
derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.84)

KINA GECELERİNDE SÖYLENEN YÖRESEL
AĞITLAR

VIII-Kına Gecelerinde Söylenen Yöresel Ağıtlar:

Yöremiz düğünlerinde kına yakılırken söylenen ağıt *

Kız anası kız babası
Başında mumlar yanası
İşte geldim gidiyorum
Hani bunun öz anası

Atladım çıktım eşiği
Sofrada koydum kaşığı
Büyük evin yakışığı
İşte geldim gidiyorum

Şu görünen ekin sandım
Ekin sandım pürçâmiş
Kız anadan ayrılması
Yalan dâal gerçeğimiş

Ana kızın çok muyudu
Bir kaz sana yük müyüdü
Kör olası emmilerim
Heç oğlunuz yok muyudu

Yengeler geldi oturdu
Kına çapıdım yırtıldı
İşte koyup gediyorum
Ana gelinin kurtuldu

Karşıya bostan ekenler
İçine hoyuk dikenler
Yabancıya geden gızın
Gözüne sürme çekenler

Baba ekinin bitti,
Gardaş ekmeğin arttı mı
İşte ben de gediyorum
El gızı kefin yetti mi

Orta direk orta direk
Gümbür gümbür oynar yürek
Büyük eve gelin gerek
Gız anam gınan kutlu olsun

* (Afşin İlçe Milli Eğitim Kültür
Yayınları,2008;s.58-59); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.87-88)

KINA GECELERİNDE SÖYLENEN YÖRESEL
AĞITLAR

Elimi yuduğum punar
Belimi verdiğim duvar
Dokuduğum cehiz çuval
İlahâ soykama kala

Evimizin önü kavak
Dalın kırdım ufak ufak
İşte ben de gelin oldum
Elim kına yüzüm duvak

Sâamenim geldi duruyor
Kayıdımı görücüler
Gayrı umudum kesildi
Herhal beni vericiler

Develioğlu'nun inadı
Keklik kafese tünedi
Vermen beni Develi'ye
Elâlem sizi kınadı

Develioğlu burdan geçti
Kayseri'ye dükkân açtı
Vermen beni Develiye
Elâlem sizi kınadı

Develi'nin yükü şeker
Şeherden şehere çeker
Anası dul gendi bekâr
Vermen beni Develi'ye

Karşıda ekin yoldurur
Mendilini yel kaldırır
Yabancıya vermen kızı
Kaynana gelin öldürür

KINA GECELERİNDE SÖYLENEN YÖRESEL
AĞITLAR

KINA TÜRKÜSÜ *

Bir millet türkülerle duyar, türkülerle düşünür, türkülerle konuşur. Türküler bir toplumun duyarlılık derecesini ortaya koyar. Bir olayın halk arasında nasıl değerlendirildiğini türkülerde görebiliriz. Türküler bir milletin nesilleri arasındaki canlı köprülerdir. Geçmişte yaşanan olayları, ekonomik, sosyal, kültürel değerleri, gelecekteki nesillere aktarırlar. Tarihin yazmadığı birçok olayı türküler aracılığıyla öğreniriz. Her yörenin olduğu gibi Elbistan ve yöresinin de bölgesel özelliğini yansıtan birçok Türküsü vardır. Bunlardan bir kısmı bestelenmiş olup bir kısmı ise halk arasında söylenmektedir.

Gıcılar kavak gıcılar
Kavak değil oduncular
İşte geldi kınacılar
Kız anası, kız babası
Hani bunun öz anası

Sıçradı çıktı eşiği
Masada kaldı kaşığı
Büyük evin yakışığı
Kız anası, kız babası
Hani bunun öz anası

Tuz torbası tuzsuz kaldı
Koyun kuzu susuz kaldı
Büyük evde ıssız kaldı
Kız anası, kız babası
Hani bunun öz anası

Orta direk orta direk
Gümbür gümbür eder yürek
Bu eve bir gelin gerek
Kız anası, kız babası
Hani bunun öz anası

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II,s.89)

KINA GECELERİNDE SÖYLENEN YÖRESEL
AĞITLAR

KINA GECE Sİ TÜRKÜSÜ *

Baba gızın çok muyudu
Bir gız sana çok muyudu
Gırlası emmileri
Heç oğlunuz yok muyudu

Gız anası gız anası
Yakın gelinin gınasını
Hani bunun öz anası

Başında mumlar yanası
Sâmenim geldi duruyor
Heral gına yahıcı
Yeni umudum kesildi

Heral beni vericiler
Gız anası gız anası
Yakın gelinin gınası
Hani bunun öz anası
Başında mumlar yanası

Doyulu bu söve aşlar
Gölgelendi gabağaçlar
İşte gelin gidiyorum
Helallaşak çüt yoldaşlar

Gız anası gız anası
Yakın gelinin gınası
Hani bunun öz anası
Başında mumlar yanası

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.90)

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNER
AĞITLAR

IX- Sevgiliye Duyulan Aşk Konu Edinen Ağıtlar:

ANTEPLİ KIZINA GÖNÜL VEREN CİHANGİR DOĞAN'IN AĞIDI *

Cihangir DOĞAN, Elbistan'ın Güplüce köyünde 1955 yılında dünyaya gelir. Aylar yıllar geçer, delikanlılık çağına ayak basar. Gönül sular gibi akıp çağlamakta iken, 1973 yılında Cela (Ekinözü kasabası) içmelerinde gördüğü bir kıza gönül kaptırır. Semiyeye ismindeki kızın ailesi aslen Anteplidir. Cihangir DOĞAN sık sık görüşüp konuştuğu Semiyeyi en son görmeye gittiğinde, Semiyelerin Antep'e göçtüğünü öğrenir. Bunun üzerine aştan ekmekten kesilen Cihangir DOĞAN Antep'e gitmeye karar verir. Babasının haberi olmadan sığırdan ayırdığı danayı Ketizmen köyünde birisine 200 liraya satarak doğruca Antep'e bilet alır ve sora sora Semiyelerin adresini bulur. Bulur bulmasına da birkaç gün kaldığı Antep'te Semiyenin annesi, dikkatini çeken Cihangire dolaylı yoldan söz dokundurmadan da geri kalmaz. Ve nihayet "Cihangir, Antep'i çok sevdiğin ellaham, gitmek aklına gelmiyor." deyince Cihangir durumunu arz ettiği şu ağıdı yakarak kızın anasına verir:

Antep ili sıcak suyu içilmez
Esmer yârim tariflerle biçilmez
Boyu uzun servilerden seçilmez
Nasıl deyim ne söyleyim Antep'e
Aldı yârimi de vermedi bana

Elbistan'dan geldim Antep iline
Ben vuruldum badem şeker diline
Uzun etek çok yakışır beline
Nasıl deyim ne söyleyim Antep'e
Aldı yârimi de vermedi bana

Gece geldim evlerinin yâdına
Uzun yoldan geldim falcı kadına
Fal açtırdım sevdiğimin adına
Nasıl deyim ne söyleyim Antep'e
Aldı yârimi de vermedi bana

Sevdiceğim bana şiir söyletti
Hançerinen sinelerim dağlattı
Eve giden yollarımı bağlattı
Nasıl deyim ne söyleyim Antep'e

Aldı yârimi de vermedi bana
Öğle vakti Kırkayak'ta kalırım
Gül yüzlü yârimi orda sanırım
Yolda görsem çok uzaktan tanırım
Nasıl deyim ne söyleyim Antep'e
Aldı yârimi de vermedi bana

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.270)

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNER
AĞITLAR

Ne kadar söylesem akıl kâr etmez
Âşık Cihangir'in sözleri bitmez
Gece de hayali karşımdan gitmez
Nasıl deyim ne söyleyim Antep'e
Aldı yârimi de vermedi bana

Bu şiiri alan Samiy'e'nin annesi durumun vahametini anlar ve Samiye ile Cihangir'in görüşmelerine mani olur. Cihangir bakar olacağı yok, elindeki dananın parası da tükenmek üzeredir, çaresiz köye döner. Döner dönmesine de çok geçmeden Samiy'e'nin bir başkasına verildiği haberini alır; hem ağlar, hem de şu ağıdı yakar:

Kanlı yaşları gözümden
Döktü nazlı nazlı yârim
Şu kalbimi ta özünden
Söktü nazlı nazlı yarım

Yüce dağlar yol ver geçim
Düşlerim hep biçim biçim
Bir tas su verin de içim
Yaktı nazlı nazlı yârim

Başıma yağın tolu mu
Dosta kaldırdım kolumu
Sultanıma şu yolumu
Büktü nazlı nazlı yârim

Demem ki ne kaldım naçar
Kara gündür gelir geçer
Diken bile çiçek açar
Açtı nazlı nazlı yârim

Kul garip Cihangir halde
Arının kıymeti balda
Deli gönül suyla salda
Aktı nazlı nazlı yârim

Cihangiz DOĞAN

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Güplüce köyünden Cihangir DOĞAN ile yapılan görüşmede 15.04.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNER
AĞITLAR

MİHRİBAN (ÂŞK) *

Sarı saçlarına deli gönlümü
Bağlamışlar, çözülmüyor Mihriban
Ayrılıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor Mihriban

'Yâr' deyince kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor, aklım şaşıyor
Lambamda titreyen alev üşüyor
Aşk, kâğıda yazılmıyor Mihriban

Önce naz, sonra söz ve sonra hile
Sevilen, seveni düşürür dile
Seneler, asırlar değişse bile
Eski töre bozulmuyor Mihriban

Tabiplerde ilaç yoktur yarama
Aşk deyince ötesini arama
Her nesnenin bir bitimi var ama
Aşka hudut çizilmiyor Mihriban

Boşa bağlanmamış bülbül, gülüne
Kar koysan köz olur aşkın külüne
Şaştım kara bahtın tahammülüne
Taşa çalsam ezilmiyor Mihriban.

Tarife sığmıyor aşkın anlamı
Ancak çeken bilir bu derdi, gamı
Bir kör düğüm baştan sona tamamı
Çözemedim... Çözülmüyor Mihriban.

Abdurrahim KARAKOÇ

* (KARAKOÇ,1980;s.80-81); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.38)

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNER
AĞITLAR

KETİZMEN KÖYÜNDEN MURADINA EREMEYEN BİR GENCİN AĞIDI *

Elbistan'ın Ketizmen köyünde çok yoksul bir genç vardı. Ağlıca köyünden bir kızla nişanlanır; ama bir türlü düğünü tutup gelini Ketizmen'e getiremez. Bir gün bir pınarın başında cansız cesedi bulunur; ağasına ait atı da bağız vaziyette başında beklemektedir. Nişanlısına haber verilir. Acı haberi alan nişanlısı Ketizmen'e gelir ve nişanlısının ölüsünün başına oturarak şu ağıdı yakar:

Pınarın başına yatmış
Oful oful ofuluyor
Kekili alnına yatmış
Üfül üfül üfülüyor

Ketizmen'in çayırına
At koyurmuş bayırına
Mâmmet Ağa kefen sarmış
Başı gözü hayırına

Aman deyze canım deyze
Ben ağlarım geze geze
Kınamayın eller beni
Duvaksız söyledim bunu

Kaynımın da adı Mahmut
Hiç kimseye etmem minnet
Vallahi giremem sensiz
Deseler ki işte cennet

Kaynımın da adı Tuta
Ben yanarım tüte tüte
Ben de gelin gidemedim
At boynundan tuta tuta

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Eldelek köyünden Güllü GÖZÜKARA ile yapılan görüşmede 02.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.80)

İNŞAATÇININ AŞKI *

Hakkı KURT, Elbistan'ın Kışla köyündendir. Başarıyla bitirdiği liseden sonra 1990 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi inşaat bölümünü kazanır. Anadolu delikanlılarının tüm özelliklerini –arı-duruluk, merhamet, yardımseverlik sevdiğini adam gibi sevme...- üzerinde taşımaktadır. Bu duygulara sahip kişilere kader her zaman gülmemiştir. Hakkı KURT'un bu engin gönlü, aynı sınıfta beraber okudukları bir kıza düşer. Lakin gönül verilen kız, Hakkı KURT'a yâr olmaz. Yâr olmayan sevgili midir, talih midir bilinmez. Sevmenin, “sevdiğiyile aynı dille de konuşmayanın bir başka ismi” olduğuna inanan Hakkı kendisi gibi inşaat mühendisliğinde okuyan ilham perisine inşaat diliyle seslenerek halini dile getirir.

Bakalım Hakkı, içinde bulunduğu hali nasıl izah eder:

Bir egrega olmak vardı
Aynı betonda diz dize
Ya da aynı kolonda boyunda iki donatı
Ne bir etriye dolansın incecik belinden
Ne de bir çiroz gülüm
Yalnız ben olaydım yanında
Yalnız ben...
Kahpe dış yükler etkisi ile kopup ayrılmamak için senden
Emniyet gerilmesine kadar direnmeyen namertti o dem
Ama bütün bunlar fiktifti fiktif kaldı.
Daha pirizini dahi tamamlamamış basit bir kiriş parçası iken ben
Her noktadan üzerime etkiyi verdiniz
Yayılı bir yük misali
Kahrolası aşkın ve sen
Ne kesit tesirleri doğdu içimde bilemezsin
Ne sınırları aştı çökmelerim
Şu elastik eğrime bak genç yaşımda
Eridim bir tanem eridim
Bir sıvı bir donatı kaldım bak
Hemen omuzlarımda olmana rağmen hasretinden sebep
Söyle bu kadar kısa mı hesaplanmıştı ekonomik ömrüm
Sus! Cevap verme
Ama şunu beynine iyice sok
Bütün bunların tek parametresi sensin

İnş. Müh. Hakkı KURT (Trabzon, 1994)

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın kışla köyünden inşaat mühendisi Hakkı KURT ile yapılan görüşmede 04.05.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II,s.143-144)

TELLİ SİNEM HİKÂYESİ VE YAZICIOĞLU OSMAN AĞA'NIN AĞIDI *

Her biri bilinmez bir mezar şimdi. Mezar taşları ürpertir, ürkütür insanı. Ama o hassas melteme bile dayanamayacak kadar hafif vücutları, yüreklerinin çektikleri, katlandıkları ve yaşadıkları dillere destan, ateş dolu, acı dolu hayatları daha çok ürpermiştir hep; mezar taşlarından daha fazla. “Sen ne güzel bulursun gezsen Anadolu’yu” demiş ozan. Demiş ya! Ne yürekten demiş, ne doğru demiş. Günde bin güzellik görüp, birine vurulduğunuz. Gam ile dert ile yoğrulduğu; gökyüzlü, güneş yüzlü, derin sözlü, yarım özlü. Ekmeğini el ile paylaşan, çarşambasını sel alan, sevdiklerini el alan. Kor yürekli, demir bilekli, başı bulutlarda yiğitlerin, vefalı, sadık, vefakâr, örük saçlı, uzun boylu yapalakların, tuğ sunuların, toraşmaların, gülyüzlü güzellerin, ceylanların, efsanelerin, lav gibi fişkırان yüreklerin, düğünlerin, halayların, türkülerin, ağaların, beylerin, ozanların ve dillere destan aşkların diyarı, Anadolu. Kerem ile Aslı’sı var, Ferhat ile Şirin’i var, Leyla ile Mecnun’u var, Elif ile Mahmud’u, Sürmeli Bey’i Şah İsmail’i, Sümmani’si var. Dil hangi birine dönsün, yürek hangi birine katlansın ve kalem hangi birini yazsın. Yazıp da başedebilir mi ki?

İşte Senem ile Yazıoğlu da bu yürek yangınlarını çekmiş binlerce kor yığınının sadece ikisi.

Türlü mayalar, kırk atlar koçlar, taylar kuzular, gökçe gelinler ve koç yiğitlerden kurulu yörük kervanı Binboğa dağlarının üstünden aşip, güneşin kızıla boyanıp battığı Tanır yaylasına doğru ince bir çizgi gibi, bir uçtan bir uca süzülüp geçti. Günlerdir at üstündeki aşiret mensupları yorulmuşlar, bunalmışlardı. Ama yol bitmiş, sınırın hemen yanı başındaki konak yeri Yapalak görünmüştür. Akşamüstü yaylaya ulaşınca kervanın en önünde giden türlü mayadan yaşlı bir yörük beyi sıçrayıp indi. Arkasında uzanan kervana dur etti ve bağırdı. “Konak yerimiz buradadır. Atlar bağlana, denkler çözüle, tez elden çadırlar kurula, Allah hayır getire!” dedi. Yiğitler atlarından, gelinler türlü mayalarından indiler. Birkaç genç kadın, yörük beyinin indiği devenin yedeğindeki al bir attan, genç bir kızı incitmekten korkar gibi tutup indirdiler yere. Altına kilim serildi. Üstüne gölgelik çekildi hemen. Bağdaş kurup oturdu genç yörük kızı yere. Omzunun bir ucundan bir ucuna fişeklik çevriliydi. Belinde gümüş saplı bir hançer takılıydı. İran ipeğindendi tüm giysileri. Samur saçları başındaki yeşil berenin içinde toplanmış, kenarlarından taşmıştı. Uzun boylu, beyaz tenli, simsiyah gözlü, ceylan bakışlı, bakanın bir daha baktığı, görenlerin yüreklerini yaktığı bir ahuydu bu. Ne Tanır, ne Binboğalar, ne de bu Küçük Yapalak böyle bir güzele çadır açmamış, böyle bir ceylana rastlamamışlardı. Yayla böyle bir güzel görmemişti.

Tez elden çadırlar kuruldu. Atlar, kuzular, koyunlar çayıra salındı. Beyin siyah çadırından geniş obası kuruldu. Tüfekler, sazlar asıldı çadır direklerine. Ay orta yere gelip dolandı. Mehtap bir uçtan bir uca ışığıyla doldu Yapalak’a. Yörükler meydan yerinde yaktıkları, gökyüzüne uzanan bir ateş yığının başında, geceye teslim ettiler, ilk günlerini.

Ertesi sabah hemen duyuldu Tanır’a, yörüklerin gelip yerleştikleri. Âdettendi, yerli halk gelip hoş geldiniz, derdi. Birkaç ay kalıp sonra gidecek olan bu göçebe yörükleriyle kardeş gibi geçinirdi.

Hoş geldine gitmek bölgenin ağasına düşerdi. Ağa yanına bölge büyüklerini toplar, kadını yanına alır, gider yeni misafirleriyle tanış olurdu. Yine öyle oldu. Tanır’ın şanlı beyi Yazıoğlu köyünün büyüklerini çağırıp, başına da oğlu Osman’ı katıp hoş geldine gönderdi yörük içine. Atlayıp atlarına, vardılar yörük yaylasına yerliler. Yörükler hürmetle yürekten karşıladılar gelenleri. Koşup ağaya haber verdiler. Kara çadırından, önce ak saçlı yörük beyi ardında o ahu gözlü, fidan boylu ceren çıktı. Bir hançer gibi dikildi karşılarına. Başı yukarda, iki eli böğründe daha buyurun diyemeden, ziyaretçilerin başında altın üstünde bir kartal gibi duran yem yeşil gözlü, kartal bakışlı çınar gibi heybetli Osman’a takıldı gözleri. Bir yıl gibi sürdü ikisi için de bu bakışlar. Bakıştılar.

“Buyurun!” dedi, Yörük Beyi. Yanında hala, yere saplı bir hançer gibi duran kıza döndü. “Senem!” dedi. “Atı tut, kızım!” Koştı, Senem, adetleri gereğince, gelen kafilenin beyi ile hanım ağasının atının yularına sarıldı. Kadın da, Osman’da indiler atlarından. Tam kafiye yörük illeri gelenekleri gibi halka tutup oturdular. Hoş geldiniz edildi. Kahveler, katıklar içildi, konuşulup tanışıldı. Ama iki gencin aklı ve gözleri

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.380-382)

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNER
AĞITLAR

bir an bile ayrılmadı birbirlerinden. İşte, diyordu Senem; kendimi kollarına teslim edebileceğim erim, erkeğim diyebileceğim çınar gibi bir yiğit; işte, diyordu, Yazıcıoğlu Osman'a. Yazıcıoğlu Osman da; baba evine götürebileceğim, övünç duyup yaslanacağım bir ah diyordu kendi kendine. Akşama kadar kalındı yörük yaylasında. Geniş sofralar yazıldı yere, koyunlar kızartıldı, katıklar yayıldı, yenildi içildi. Ama Senem'le Osman bir kere düşen bir kor yığını gibi, bakıp durdular birbirlerine. Osman Ağa, ağalığının yanında aynı zamanda iyi bir söz ve saz ustasıdır. Atının yanında sokulu olan sazını alıp gelir. Saz elinde gelen Osman Ağa o anda orda olanların dikkatini çekse de Telli Senem gözünü Osman Ağa'dan ayırmadığı için yüreğindeki yangını alevlendirecek bir şeylerin olacağını hissetmektedir. Osman Ağa, sazını akort ederek sohbet halkasına şu türküyü söyler. Söyler söylemesine de, bu söylenen türküden Telli Senem'e iç çekme ve boğazında düğüm olan bir söz kalır.

GÖNÜL BAĞI*

Coşkun akan Hurman Çayı durulmuş
Bu güzellik sana Hak'tan verilmiş
Sırma saçlar ak gerdana serilmiş
Telli turna gibi başın sevdiğim

Hatırımdan çıkmaz şirin sözleri
Benim gibi yanar olsun özleri
Çark-ı felek gibi döner gözleri
Kudret kalemi mi kaşın sevdiğim

Hak katında kabul olsun dileğin
Neden böyle gül açmıyor budağın
Hacim kirazına benzer dudağın
İnci mi mercan mı dişin sevdiğim

Bûse ver yanaktan edelim niyaz
Beri gel ne olur konuşak biraz
Berud'un karından gerdanın beyaz
Binboğa karı mı, düşün sevdiğim

Mecnunlar Leyla'sın nerde ararmış
Yazıcıoğlu kavuşmaya zar etmiş
Kadir Mevla'm seni övmüş yaratmış
Bulunmaz dünyada eşin sevdiğim

Akşam yörüklerden ayrılıp Tanır'a doğru yola çıktıkları zaman, Osman yüreğinden bir parçanın Yapalak'ta kaldığını hissetti. Senem, yüreğinden bir parçanın kopartılıp alındığını içinden bir şeyler eksildiğini sandı. Ne Senem, ne de Osman unutamadılar birbirlerini. Bir bahane bulup yeniden gidemedi Osman yörük çadırına. Senem, obadan dışarıya ayak atamadı. Ama seven yürek neler etmez ki, her şeyin çaresi bulundu. Bir yörük kadını yardım etti bey kızına. Beyoğlu atlayıp atına Senem'e koştı. Ay ışığında her buluşup konuşmalarında daha çok yandı yürekleri; daha çok sevdiler, daha çok bağlandılar birbirlerine.

Sevda bu. Çaresi olmazsa sarartıp soldurur, öldürür adamı. Senem de Osman da aynı ateşte kavruldu. Senem seviyordu ama çaresizdi. Biliyordu ki babası obadan dışarı kız vermezdi. Töreler böyleydi. Osman düşündü, bir yörük kızını eve almazdı babası. Kaçalım dediler bir gün. Yok, dedi Senem. "Kaçalım!" dedi, oğlan: "Yok!" dedi. Senem. Ben böyle bir ateşte yana yana ölürüm de kaçmam. Başka çare yok. Kaideleri yıkacak, iki sevdalıyı birbirine kavuşturacak, ağır kuvvetli yörük beyine bir dünür kafilesi gerekti.

Bir yiğit sararıp solar erir gider de, bir bey kadını hatun anası hissetmez mi. Gayrı soldular, Osman anlattı. Bir tek oğlanın derdine çare bulmak, onu bu dertten, bu acıdan kurtarabilmek için kaideleri bir bir yıktı, babası. Etraf çevrelerden ağalar toplandı. Dünür kafilesi ve hediyeler hazırlanıp vardı yörük ağasına. Bir sevinç, bir umut düştü içine Senem'in, bir sevinç doldurdu içini Osman Ağasının. Ne kaldı ki, aha bu gün olsa yarın kavuşuverirler. Birbirlerine yakışan nazarlık bir çift oldular. Allah'ın emriyle, dediler; kızını

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.382)

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİLEN
AĞITLAR

istediler. Allah yazdıysa biz ne edek, velâkin obamızın kanunları vardır. İhtiyarlarımıza soralım, birkaç gün izin verin düşünelim, iletiriz kararımızı. İsteriz ki kızımız oğlunuza kurban ola, böyle bir beyin gelini ola. Ama töreler dediler.

Umut içinde döndü dünür kaflesi. Bir yangın düştü içine Yörük Beyi'nin. Ama ölür de törelerini yıkmaz, aşiretin dışına kız vermezdi. Fakat bu çevrenin en güçlü adamı dünür geliyor. Vermezlerse basarlar obayı, alır kaçırırlar kıızı. Onlar basmadan biz kaçmalıyız, dedi oba yaşlılarına. Hemen o gece çadırlar söküldü, sürü toplandı, kervan hazırlandı. Ve Senem, içi kan ağlıyor. Bir ölüden farksızdı. Tüm oba yiğitlerinin arasında çekilip gittiler. Yapak'tan. Bir gecede toplandılar gittiler.

Ertesi gün tüm Tanırlılar boş buldular yaylayı. Bin yerinden hançerlenmiş gibi inledi yıkıldı, bir ölüden farksız oldu, Osman. Tüm bu olanlara rağmen ümidini yitirmeyen Osman aldı sazını bakalım ne dedi:

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.384)

HELE DUR *

Zambak açsın, güller bitsin su alsın
Sabırlı ol diyeceğim hele dur
Günler geçip aylar gitsin yıl olsun
Elbet sana döneceğim hele dur

Haftalar iç içe mevsim peş peşe
Birbiri ardına koşusun hele
Arılar peteksiz balları bile
Kaldığında varacağım hele dur

Ay dayansın güneş ile sırt sırta
Set çektirsin okyanuslar denize
Rağbet tekrar artsın, öküz, camuza
Düğün kurup alacağım hele dur

Kurusun damardan aşkın pınarı
Alevlendin yansın gönül çınarı
Mecnun gibi dolaş dön de âlemi
Son sözümü diyeceğim hele dur

Kışlar geçsin hele karlar yağmasın
Dünyayı doldursun insan sığmasın
Çakallar aslana boyun eğmesin
Sana boyun eğeceğim hele dur

Bakarsın aradan hasretlik kalkar
Yırtılır perdeler ve gözler bakar
İkimiz yaşarız ve sonsuza kadar
Miz murada ereceğiz hele dur

Ömür yaşayanlar ancak köklüdür
Ruhumun içinde aşkın saklıdır
Yazıcıoğlu der ki kerven yüklüdür
Çok susadık kanacağız hele dur

Her yana haberler salındı, sözcüler gönderildi. Aylar, yıllar sürdü bu arayış. Ama ne yörük kervanının izine rastlandı, ne de Senem'den bir haber alındı.

Yıllar geçti aradan, yandı yıkıldı Osman, ama Senem'den bir haber alamadı. Talihi her gün biraz daha karardı. Bir düğünde tek gözünü kaybetti. Değen saçmalarla birlikte anası babası öldü. Günler yel gibi geldi geçti. Onun içindeki yangın geçmedi, unutamadı Senem'i. On yıl, yirmi yıl, elli yıl, altmış yıl geçti, bir haber gelmedi Senem'den.

Sonra bir yaz günü evinin önünde oturup çocuklarıyla oynarken; köyün çerçisi bir Ermeni vardı.

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.384)

O geldi koşarak yanına. Ağam, dedi; ağam kurban olam haberler ne ki haberler. Desem yıkılır mısın, yoksa sevinir misin? Eski bir yaraya tuz mu atarım. “Anlat!” dedi, Yazıcıoğlu; anlat hele ne istersin. Haberinin hayırlıysa tarla veririm, değilse çek git. Kozan’daydım, dedi Ermeni çerçi; mal satardım. Açmış oturmıştım metami, buğday almış kumaş verirdim. İki büklüm bir ihtiyar geldi yanıma. Saçları ak, gözlerinin ferisi sönmüş bir ihtiyar kadın. Oğul dedi; nerelisin. Tanır’lıyım ana, dedim. Osman Ağa’yı bilir misin, dedi. Bilirim elbet, dedim. İnsan köyünün ağasını bilmez mi? Kuşağından bir çıkını çıkarttı. Aha bu lapatanı elime tutuşturup, Osman Ağa’ya, söyle Senem ananın selamı var, yüreği yüreğinle birdir. Kimseye yâr olmamıştır. Bir yayla kızı gibi sevmiş, bir yayla kızı gibi sadık kalmıştır, de. Ama gayrı her şey geçti; gelip aramaya arayıp sormaya de. Ağam, selam yerde kalmazmış, getirdim sana. Gayrı sen bilirsin, dedi Ermeni çerçi. Yüreğinde yetmiş yıl evvelin kuru yeniden yandı. Osman Ağanın içinde kaynar bir şey aktı. Altınlar, tarlalar verdi Ermeni çerçiye. At hazırlattı, yanında iki adam düştü Kozan’ın yoluna. Osman Ağa Senem’le buluştu mu bunu bilmiyoruz; ama Maraş’ta, Tanır’da, Toroslar’da, Avşar illerinde ne zaman bir düğün kurulsa; önce Osman Ağanın aldığı haberden sonra söylediği türküyü söyler kadınlar, erkekler. Yankıları Torosların Binboğaların ötesine doğru yanık bir ses, yanık bir yürek. Nerede bir gece toplantısı olsa, yaşlılar gençlere Senem ile Yazıcıoğlu Osman’ın sevdalarını anlatırlar hep.

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNER
AĞITLAR

TELLİ SENEM *

Bir haber geldi de Telli Senem'de
Deli gönül şad olmaya başladı
Akmaz iken kör pınarın ayağı
Suyu geldi çağlamaya başladı

Senem'in giydiği frengi sarı
Ölmeden yüzünü göreydim bari
Yıkık değirmenin bozuk çarkevi
Suyu geldi düzelmeye başladı

Aşkın cezvesi ocakta kaynar
Durmaz deli gönlüm meydanda oynar
Ermeni dillerin şekerler çiğner
Tatlı tatlı söz olmaya başladı

Hele bakın şu feleğin işine
Ahu kattı benim pişmiş aşma
Senem değmiş seksen, doksan yaşına
Benimki de yüz olmaya başladı

Görünür de Binboğ'ın dağları
Gıcı, boran aşılmıyor belleri
Yazıcıoğlu Şerefli'nin beyleri
Koca Tamır şad olmaya başladı

Yazıcıoğlu Osman Ağa

Aşan bilir karlı dağın ardını
Çeken bilir ayrılığın derdini
Bülbül kaçak aldın gülün narını
Gül alıp satmanın zamanı geldi

Yaprak gazel olmuş duruyor dalda
Vefasız güzelden bize ne fayda
Bu ayda olmazsa gelecek ayda
Ölürüm vaz geçmem sevdiğim senden

Selvinin dalları boyundan uzun
Yavrular gözüme bir salkım üzüm
Ölmeden görseydi o yâri gözüm
Koyun kuzu kurban olur o zaman

[Bu ağıt ve hikâyesi, Mehmet GÖZÜKARA'nın 25.03.2011 tarihinde yaptığı görüşmede, Yazıcıoğlu'nun -beşinci kuşak- torunlarından Sayın Feridun ŞAHİNKAYA tarafından da tekrarlanmıştır.]

* (Afşin Ağıtları,2008;s.94-95); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.385-386)

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNER
AĞITLAR

Ana hasreti *

Benim de ne kötü kaderim varmış
Elbistan'a vardım evim boş kalmış
Duydum evimizi başkası almış
Seni çok özledim inan ki anam

Hep yine gelmiş Ramazan bayramı
Analı olanlar sürer seyranı
Kim sever anasız bu garibanı
Seni çok özledim inan ki anam

Tutmaz oldu anam sensiz dizlerim
Görmez oldu anam gören gözlerim
Seni her yerde hep inan özlerim
Seni çok özledim inan ki anam

Elbistandan gideli ayın kaçı
Oy anam anam derdimin ilacı
Anaya yansam çıkar bir de bacı
Seni çok özledim inan ki anam

Cemil de anaya feryatlar eder
Gel gör anacığım bu halim beter
Oğlun Elbistandan hüzünlü gider
Seni çok özledim inan ki anam

Cemil ODACIOĞLU

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.189)

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNER
AĞITLAR

KERİM DEMİR'İN HANIMI FADİME DEMİR'E YAKTIĞI AĞIT *

Fadime Demir, Palavar köyünden Kerim (Hoca) Demir'in hanımıdır. Fadime'nin, yakalandığı amansız hastalığın elinden kurtulamayarak 25.10.2010 tarihinde 62 yaşında vefat etmesi üzerine Kerim Demir şu ağıdı yakar:

Yorulduğum yola oturdum
Allah vurdu ben götürdüm
Kınaman komşular beni
Ben de eşimi yitirdim

Oy dedikçe oyuluyor
Yaralarım yaralarım
Eller al yeşil giymiş
Getir benim karalarım

Dağlarınan taşlarınan
Gökte uçan kuşlarınan
Eller evlerine döndü
Kaldım gözde yaşlarınan

Evin üstünde de direk
Suyu nereden indirek
Karlar yağdı yolda kaldım
Selamı nasıl gönderek

Kerim DEMİR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.258)

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNER
AĞITLAR

Haberi *

-eşime-
Ecel gurbet ile itmiş
Acı sonuç hemen gitmiş
Sessizce çekilip gitmiş
Arayıp da bulsun diye

Sabrın sonu meğer buymuş
Doktor haberini yaymış
Emanete mendil koymuş
Gözyaşını silsin diye

Kader kader diye gezmiş
Olacağı hemen sezmiş
Küçükük bir kağıt yazmış
Gelsin beni alsın diye

Hemen hastaneye yatmış
Ecel şerbetini tatmış
Postaneye mektup atmış
Gidiyorum bilsin diye

Çantasın eline almış
Okulunda resmi kalmış
Telefonla haber salmış
Götürmeye gelsin diye

Muammer (Ketizmeri) SİNAN
3 Mart 1982

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.271)

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNEN
AĞITLAR

Mezar başında *

O kiraz dudağın, gül yanakların
Çürüdü mü yoksa söyle sevgilim
Kime insafı var bu toprakların
Allah'ın kanunu böyle sevgilim

Makberine geldim seni görmeğe
Öksüz yavrumuzdan haber vermeğe
İzin yok mu mezarına girmeğe
Kalk bana hoşgeldin eyle sevgilim

Nevzadın ağlıyor hep anne diye
Selamın getirdim sana hediye
Baş ucunda duran siyah selviye
Dokunmasın bana söyle sevgilim

Niçin sualime cevap gelmiyor
İnan sen gideli yüzüm gülmüyor
Oğlun başkasından meme emiyor
Onu rüyalarda egle sevgilim

M. Ferahi SAĞ

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.245)

SEVGİLİYE DUYULAN AŞKI KONU EDİNER
AĞITLAR

UYAN NAZLIM *

Anlatıldığına göre Behlül Ali, Burtu köyünde görev yaptığı yıllardan birinde, bir gece gönlüne ölen eşi ve sevdiği Güllü Fadime'nin özlemi düşer. Kalkıp Izgın köyü mezarlığındaki kabrine gelir ve sabaha kadar mezarda yatar. Sabah namazını orada kılar ve köyden işçiler tarlaya giderken bu şiiri söyler:

Uyan nazlım

Sakalım ağardı saçım döküldü
Yaşım yetmiş oldu belim büküldü
Yolmacılar tarlalara çekildi
Uyan nazlım uyan güneş değişiyor

Yatsı abdestini Burtu'da aldım
Sabah namazını başında kıldım
Göresim geldi de yanına geldim
Uyan nazlım uyan güneş değişiyor

Ağardı sakalım saçımı döktü
Senden ayrılmamız belimi büktü
Şimdi kuzuların yataktan kalktı
Uyan nazlım uyan güneş değişiyor

Behlül Ali'm ne gezersin burada
Hallerim perişan kaldım arada
Ben de geleceğim belki sırada
Uyan nazlım uyan güneş değişiyor

Behlül Ali KOZAN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.109)

X- Ayrılık Acısını Konu Edinen Ağıtlar:

DUYDUN MU? *

Karagözlüm, kavuşmayı beklerken
Ayrılığın vakti geldi duydun mu
Beraberce diktiğimiz çiçekler
Açılmadan önce soldu, duydun mu

İçimde acıdan ırmaklar çağlar
Gözlerim yaş doldu, gönlüm kan ağlar
Tatlı hatıralar, sıcak sevdalar
Hakikattin rüya oldu, duydun mu

Kara talih ile olunmaz yarış
Eğer küskün isen gitmeden barış
Belki son ayrılık, belki son görüş
Kavlimiz yarıda kaldı, duydun mu

Çok olur dağların karı-kıcısı
Böyleymiş alnımızın yazısı
Bu mevsimsiz ayrılığın acısı
Ok vurdu sinemi deldi, duydun mu

Karakoç'um, kalbim yara, dilim lâl
Ömrümün ufkunu sardı bir melâl
Beslediğim umut, kurduğum hayâl
İçime ateşler saldı duydun mu

Abdurrahim KARAKOÇ

* (KARAKOÇ,2006;s.25-26); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.34)

AYIP *

Kara gözlüm bu yarılık yetişir
İki gözüm pınar oldu, gel gayrı
Elim değse akan sular tutuşur
İçim, dışım yanar oldu, gel gayrı

Ayların sırtında yıllar taşındı
Sanma ki garibi eller düşündü
Bebekler evlendi, yollar aşındı
Kozalaklar çınar oldu, gel gayrı

Hesap et, gideli sen gurbet ele
Otuz ay tutuldu, kolay mı dile
Hapisler, sürgünler, esirler bile
Sılasına döner oldu, gel gayrı

Gönlüm sende, gözüm yollarda durdu
Saat isyan etti, takvim kudurdu
Hasret hançerini bağrıma vurdu
Yüreciğim kanar oldu, gel gayrı

Emeği boşadır yuvasız kuşun
Neredeyse toprağa degecek başın
Beni düşünmezsen, kendini düşün
Herkes seni kınar oldu, gel gayrı

Abdurrahim KARAKOÇ

* KARAKOÇ, (2006;s.29-30); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.35)

POSTACI *

Eğlen bir haber ver, acele gitme
Sevgilimden mektup var mı postacı
Yok deyip de beni perişan etme
Sevgilimden mektup var mı postacı

Tel çekmiştim giden ayın üstüne
Cevap gelmez korku düştü içime
Karıştır çantayı, bir bak içine
Sevgilimden mektup var mı postacı

Uykumu dağıtan korkulu düşler
Gün biter, her gece yeniden başlar
Bir 'evet'dünyayı bana bağışlar
Sevgilimden mektup var mı postacı

Hiç haber çıkmadı geçti on pazar
Beklerim. Saatler yıl kadar uzar
Zarfının üstünde Karakoç yazar
Sevgilimden mektup var mı postacı

Abdurrahim KARAKOÇ

* (KARAKOÇ,1980;s.102-103);
(M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.36)

HUDUT TAŞLARI *

Bu bulanık hava, bu toprak, bu su
Beni benden, beni senden ayırır
Bu sabahsız gece, bu düş, bu uyku
Beni benden, beni senden ayırır

Doğmadık güneşin aydınlığında
Uzarsa gölgeler, dost kılığında
Şüphe keleşir, gönül çığında
Beni benden, beni senden ayırır

Doğrultmak istesem, kırılır dallar
Sınadım, zamana sığmadı yıllar
Bu dikenli yollar, bu taşlı yollar
Beni benden, beni senden ayırır

Sevgi bulutundan rahmet damlası
Düşmeden, ayrılık doldurur taşı
Yoğun maddelerin ince mânâsı
Beni benden, beni senden ayırır

Sen aşka hiç dersin, bense hayata
Kim bilir, belki de bendedir hata
Bu dalgalı deniz, bu yanlış rota
Beni benden, beni senden ayırır

Abdurrahim KARAKOÇ

* (KARAKOÇ,1980;s.88); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.37)

AĞIT *

Çırpınıyor bir garip kuş
Yuvasını bulamıyor
Yüreciğinden vurulmuş
Devâsını bilemiyor

Güneş vurur bağı yanar
Poyraz eser beyni donar
İki gözü iki pınar
Ovasını sulamıyor

Gece tuzak, gündüz pusu
Tedirgin olmuş uykusu
Arkası ateş, önü su
Dâvâsına yelemiyor

Kader desem kırk yıl sürmez
Ne hikmettir, akıl ermez
Zalim dağlar geçit vermez
Sılasına gelemiyor

Belası var yağın karda
Gözü yolda, gönlü karda
Hiçten hiçe ölüyor da
Sevdasına ölemiyor

Abdurrahim KARAKOÇ

* (KARAKOÇ,1980;s.114-115) - (2006;s.81-82);
(M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.40)

MÜMKÜN OLMADI *

Yollarımız ayrı düştü
Buluşmak mümkün olmadı
Aramıza dağlar girdi
Birleşmek mümkün olmadı

Bir o yana bir bu yana
Koştum durdum yana yana
Ben sana küsmedim amma
Barışmak mümkün olmadı

Senin hasretini çektim
Her gün yollarına çıktım
Gelir misin diye baktım
Görüşmek mümkün olmadı

Bakma gözümdeki yaşa
Aklım ermedi bu işe
Beraber kalıp baş başa
Konuşmak mümkün olmadı

Kimselere söylemedim
Seni içimde gizledim
Hayalini çok özledim
Kavuşmak mümkün olmadı

M. Nafiz KARAKOÇ (08.04.2009)

[Bu ağıt ve hikâyesi, 30.05.2011 tarihinde M. Nafiz KARAKOÇ ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II:s.48)

UMUTSUZ BEKLEYİŞ *

Gene sabah olur gene gün doğar
Beklerim yolunu gelmezsin oğul
Hasretin kurşunu bağrımı döver
Beklerim yolunu gelmezsin oğul

Yirmi yılın on dördünü okudun
Bülbül gibi yuvamızda şakıdın
Dün var iken bugün niye yok idin
Beklerim yolunu gelmezsin oğul

Doğurduk besledik, büyüttük seni
Ninniler söyleyip uyuttuk seni
Basıp bağrımıza avuttuk seni
Beklerim yolunu gelmezsin oğul

Emeklerim helal olsun hep sana
İncittimse eğer darılma bana
Akşam, sabah bakıyorum dört yana
Beklerim yolunu gelmezsin oğul

Yirmi yıl misafir kaldın yanımda
Dolaşırsın iliğimde kanımda
Özlerim ömrümün her bir anında
Beklerim yolunu gelmezsin oğul

Annen hep gözyaşı döker çaresiz
Kardeşlerin boynun büker çaresiz
Gözümüz yollara bakar çaresiz
Beklerim yolunu gelmezsin oğul

M. Nafiz KARAKOÇ (Ağustos 1985, Kahramanmaraş)

* (KARAKOÇ, (2004;s.107-108);
(M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.51)

GÖNÜLSÜZ EVLİLİKLERDEN DUYULAN ÜZÜNTÜYÜ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

XI- Gönülsüz Evliliklerden Duyulan Üzüntüyü Konu Edinen Ağıtlar:

PEHLÜL DEMİR'İN GÜLPERİ'YE AĞIDI *

Gülperi, Karagöz köyünde bir ağanın kızıdır. Evlendirildiği kocadan ayrılmış, baba evine dönmüştür. Gülperi'nin babasının evinde yedi senedir hızmekelik eden Erzurum muhaciri, evli ve üç çocuk babası Pehlül DEMİR bir gün ahırda malların yemini suyunu verirken Gülperi ahıra girer ve Pehlüle "Rüyamda beni sana vermişlerdi. Ben de, beni bu Pehlüle mi layık gördünüz? Dedim, o ara uyandım." der.

Dinlediği bu rüyadan sonra, Gülperi Pehlül'ün aklından hiç çıkmaz olur. Nihayet aklından gönlüne geçer. Bu durum Gülperi'nin kardeşinin kulağına kadar gider. Kardeş, Pehlül'ü sıkıştırır. Pehlül çareyi köyden ayrılarak Emirli'ye göçmede bulur. Bu durum Pehlüle çok dokunur. Bir yanda garibanlık, bir yanda sevdiğini inkâr eden Gülperi bütün bunların üstüne, çektikleri yanına kalan Pehlül, içinde bulunduğu bu çıkmaza bir ağıt yakar. Bakalım ne der:

Ne güzel yakışır pulunan oya
Kimler kurban ola şu usul boya
Gülperi isminde bir nazlı maya
Doğan aylar gibi dolan Gülperi'm

Oturmuş sevdiğim dikiş dikiyor
Nice ince fikirlere gidiyor
Nazlım sen gülmüyon eller gülüyor
Geçen nevbaharın solan Gülperi'm

Bu günlerde çokça haber geliyor
İçerimi delik delik ediyor
Murtaza'nın oğlu Boz Mehmet derler
Dünür olmuş ele kalan Gülperi'm

Lorşundan da Dirgen Ali yönlendi
Bir zaman da Afşin eli şenlendi
Büyüğü küçüğü methin eyledi
Dünyayı ortadan bölen Gülperi'm

Ben de n'ideydim oğlanı kızı
Yarama koydular bir avuç duzu
Gönül arz eyliyor şu karagözü
Bana cennet gelir silan Gülperi'm

Kapısının önü akara karşı
Gardaşı dolanır Elbistan çarşı
Bir fistan giymiş tebdile karşı
Gardaşın düşman mı salan Gülperi'm

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.259)

GÖNÜLSÜZ EVLİLİKLERDEN DUYULAN ÜZÜNTÜYÜ
KONU EDİNER AĞITLAR

Ulu Pazar günü sürer deriye
Sabahınan kalhan gider neriye
Bir selam salayım ver Gülperi'ye
Gel sözünden dönme nazlı Gülperi'm

Kapının önünden geçmedim yoldan
Yanağın şelvesi kırmızı gülden
Ben seni sevmişim özüm ile candan
Seninse sevdiğin yalan Gülperi'm

Pehlül DEMİR

Bu ağıt ve hikâyesi, 22.05.2011 tarihinde Elbistan'ın Karahüyük köyünden Meyse DOĞAN ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

GÖNÜLSÜZ EVLİLİKLERDEN DUYULAN ÜZÜNTÜYÜ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

GERDEK GECESİ BÜTÜN HAYALLERİ YIKILAN KIZIN AĞIDI *

Köylerin birinde hocalık yapan bir adamın gelinlik çağına gelmiş, göze görkem, boy-bos yerli yerinde bir kızı vardır. Kız, isterinin çok olmasına rağmen, layığına varamaz. Hocanın gözü, dünürler içerisinde karşı köyden sayılıp sevilen bir adamı tutar. Ne var ki oğlan o kabiliyette biri değildir. Sevdiği biri olmasına rağmen, kıza danışılmadan söz kesilir. Düğün yapılır ve kız gelin gider. Damat gerdek odasının eşikliğine gelerek oturur. Kapıdan içeri giremeyen oğlanı gören gelin kızımız şu ağıdı yakar:

Gelin oldum Karabekir eline
Yedi bayram kına yakmam elime
Kurban olam çiğdem gimi beline
Yayladan gel kömür gözlüm yayladan

Benim babam karşı köyün hocası
Peşime düştü de genci gocası
Dizime vurdum da gerdek gecesi
Yayladan gel kömür gözlüm yayladan

Altıma serdiler minderden döşek
Koynuma koydular bir kötü uşak
Küskün değilim ki gidem barışam
Yayladan gel kömür gözlüm yayladan

Önüme koydular mısır darısı
Koynuma koydular kedi yavrusu
Şo güzelde şo kötünün karışı
Yayladan gel kömür gözlüm yayladan

Keçi değılkine davara katam
Kedi değılkine kaldırıp atam
Yiğit değılkine sarılıp yatam
Yayladan gel kömür gözlüm yayladan

Oduncular kısa yapar ocağı
Demirciler çifte vurur nacağı
Çocuk kötü yapamıyor kucağı
Yayladan gel kömür gözlüm yayladan

Kapının önünden geçmedim yoldan
Yanağın şelvesi kırmızı gülden
Ben seni sevmişim özüm ile candan
Seninse sevdiğin yalan Gülperim

[Bu ağıt ve hikâyesi, 4.4.2011 tarihinde Fatih BAYDEMİR ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.286)

GÖNÜLSÜZ EVLİLİKLERDEN DUYULAN ÜZÜNTÜYÜ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

GÜLLÜ'YE AĞIT *

Varlıklı bir ailenin Güllü adında bir kızları vardır. Fakir bir delikanlı Güllü'ye gönül kor. İstetir, ancak alamaz. Güllü'nün de çocukta gözü olduğundan kaçmaya karar verirler. Bir akşam bohçasını alan Güllü çocukla kaçar. Durumu fark eden aile peşlerine düşerek yarı yolda yakalarlar. “Sen kim, Güllü kim? Güllü'yü nasıl besleyeceksin?” diyerek elinden alırlar, Güllü'yü. Bunun üzerine çocuk, dillerde dolaşan şu ağıdı yakar.

Fakirlik korkusuyla sevdiği oğlana verilmeyen Güllü'ye ağıt:

GÜLLÜ'YE AĞIT

Güllü'm seni ben de alıp kaçarım
Yedi dağ ardına çadır açarım
Yemen içemezsem kenger içerim
Elbet ben de bir Güllü'yü beslerim

Güllü'm çıkmış pencereden bakıyor
Lebi şeker olmuş yere akıyor
Güllü'm bir suç etmiş ondan korkuyor
Elbet ben de bir Güllü'yü beslerim

Kapımızın önü üç ağaç asma
Güllü'm gadan alam sen bana küsme
Kudnu alamazsam alırım basma
Elbet ben de bir Güllü'yü beslerim

[Bu ağıt ve hikâyesi, 02.03.2011 tarihinde Elbistan'ın Eldelek köyünden Güllü GÖZÜKARA ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

EŞLERİN RAHATSIZLIĞI VE ONLARI YİTİREN
İNSANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR

XII- Eşlerin Rahatsızlığı ve Onları Yitiren İnsanları Konu Edinen Ağıtlar:

SEN OLMAYINCA*

1996 yılında Ankara TCDD hastanesinde yatmakta olan eşim Türkan Karakoç için yazılmıştır.

Havalar ne kadar güzel gitse de
İçime dolmuyor sen olmayınca
Topyekün ağaçlar çiçek açsa da
Kokusu olmuyor sen olmayınca

Huzuru kalmadı sensiz bu evin
O kadar belli ki yokluğun senin
Gönül kâinatta hiçbir nesnenin
Tadını almıyor sen olmayınca

Hilal'in, Zühal'in yüzü gam dolu
Kimsenin bir şeye varmıyor eli
Sanki hepimizin bağlandı dili
Yüzümüz gülmüyor sen olmayınca

Ne gezmek isterim ne de eğlenmek
Ne yiyip içmek, ne de bir gülmek
Mümkün değil hiç birinden tat almak
İçimden gelmiyor sen olmayınca

M. Nafiz KARAKOÇ (Haziran 1996, Kahramanmaraş)

* KARAKOÇ, (2004;s.112); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.54).

EŞLERİN RAHATSIZLIĞI VE ONLARI YİTİREN
İNSANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR

ELİF'E AĞIT *

Kabaktepe köyünden Ali'den olma, Fadime'den doğma, küçük yaşta babadan yetim kalan İbrahim KAYMAK, okul çağına geldiğinde Maraş'ta Ali Çavuş isimli zengin adamın yanına besleme olarak verilir. Askerlik yaşına gelmesine rağmen boğaz tokluğuna çalışan Kaymak, askere giderken ceketini alıp çıktığı ağanın yanına bir daha dönmez. Dört yıl askerlik yaptıktan sonra memlekete dönen Kaymak, sesi çok yanık olduğu için kâh yazdığı kâh yazılan ağıtlardan oluşturduğu destanları satmaya –o zaman destan satmak bir meslek gibi görülürdü- başlar. O günün behrinde çok da para kazanır. Lakin hayatı, sattığı destanların hikâyesi gibi acı ve sıkıntı doludur. İkisi ayrıldığı hanımlarından olmak üzere toplam altı erkek, iki kız babasıdır. Yaptığı yedi evliliğin altısından ayrılmak zorunda kalmıştır. Sebebini sordüğümüzde: “El bir şey etmedi, ne gördüysem yakınlarımdan gördüm.” diyerek, başladı sonra ayrıldığı hanımın hikâyesini anlatmaya:

“Ben o zaman çok para kazanıyordum. Maraş'ın Kermen köyünde Kökçü kabilesinden Elif isminde bir hanıma dünür gittim. Elif, dayısı 'Göce Ali'nin yanında kalıyordu. Ali, yanımda götürdüğüm mavzer karşılığında Elif'i bana vereceğini söyledi. Ben de, bir hanıma bir mavzer kurban olsun diyerek mavzeri verip Elif'i aldım. Maraş'a geldik. Evliliğimizin üzerinden iki ay geçti geçmedi, bir gün Elif: “İbrahim, Maraş'ın Fenk köyünde teyzemler var. Onları bir ziyarete gitsek nasıl olur?” dedi. Ben de: “Benim adım Kaymak, olmaz gezmeye doymak!” dedim; kalktık gittik. Gittiğimizin üçüncü günü, gece haymada otururken bir ara: “Yarın gidiyoruz!” dedim. Çok geçmeden hanım kalktı, arkasından da teyzeoğlu... Ben hiçbir şeyin farkında olmadan epeyce oturdum, vakit iyice geçtikten sonra kalktım. Yatma yerine vardığımda Elif yoktu. Teyzesine sordum. “Cibinliğin içinde, yatağında yatıyor.” dedi. “Dediğin yerde yok!” dedim. Çok geçmeden anlaşıldı ki Elif, teyzesinin oğluyla kaçmış. Canın neyin aşımı ister... Aradım, lakin izlerine rastlayamadım. Sonra aramaktan vazgeçerek bu hanımı aldım.” diyerek Elif'e yazdığı ağıdı söylemeye başladı. Bakalım ne demiş:

Maraş'tan armağan aldım
Eliminen yara sardım
Ben Elif'i doğru sandım
Yalan imiş yalan kahpe
Aldatmış da bilemedim

Mıstılı'nın evine vardım
Halın hatırını sordum
Üç gece misafir kaldım
Yalan imiş yalan kaldı
Aldatmış da bilemedim

Elif'in kaşları ince
Yanakları tam bir gonca
Düşmanı ben dost belledim
Yalan imiş yalan kaldı
Aldatmış da bilemedim

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.72-73)

EŞLERİN RAHATSIZLIĞI VE ONLARI YİTİREN
İNSANLARI KONU EDİEN AĞITLAR

Feng'in bahçesine girmem
Eliminen gülün dermem
Gayrı ele sırrım vermem
Yalan imiş yalan kaldı
Aldatmış da bilemedim

Kaymak'ım da söyler sözü
Dünyalıkta yoktur gözü
Kökçü'nün de Elif kızı
Yalan imiş yalan kaldı
Aldatmış da bilemedim

İbrahim KAYMAK

[Bu ağıt ve hikâyesi, 08.06.2011 tarihinde Kabaktepe köyünden İbrahim KAYMAK ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

EŞLERİN RAHATSIZLIĞI VE ONLARI YİTİREN
İNSANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR

GÜLENDEM HANIM'IN, EŞİ MEHMET EMİN AĞA'NIN ÖLÜMÜ ÜZERİNE
YAKTIĞI AĞIT *

Gülendem KETİZMEN (Gül Hatun) Asıl adı Gülendem iken Nakipzâde Mehmet Emin Ağa ile evlenip, ağa hanımı olduktan sonra "Gül Hatun" adı ile anıldı. Babası Saltoğlu (Saltukoğulları) ailesinden Hacı İbrahim'in oğlu Hacı Durmuş'un oğlu Hacı Mehmet Ağa; annesi ise Hatice HANIM'dır.

Nakiboğlu Mehmet Emin Ağadan üçü kız, beşi erkek olmak üzere sekiz çocukları olur. Erkek çocukları: Nakip KETİZMEN, Hayati SOYDAN (senatör Hilmi SOYDAN'ın babası), Abbas KETİZMEN, Sait KETİZMEN ve Hamit KETİZMEN (Muammer HANIM ve kardeşlerinin babası). Kız çocukları da Hatun HANIM, Emine HANIM ve Feleknaz HANIM'dır. Bakalım Gülerden HANIM (Gül Hatun) kocasının ölümü üzerine ne demiş, nasıl demiş:

Yaylada da bulamadım
Umudumu kestim felek
Beni yuvamda tek koydun
Ben de sana küstüm felek

Felek söğündür nârımı
Kısık getirdin n'zârımı
Şöhretim, şanı, varımı
Ben kumara bastım felek

Koyun kuzu meler gelir
Dağı taşı deler gelir
Aslan yavrusu aslan olur
Var görmeğe kastım felek

Uzun idi elim kolum
Her söze dönerdi dilim
Çıtırığa düştü yolum
Onun için sustum felek

Şöhreti şanı çoğudu
Eşi menendi yoğudu
Seyranı bahçe bağ idi
Ben dolumu estim felek

Gülendem idim gül gibi
Oldum evimde el gibi
Daldan ürkmüş bülbül gibi
Ben sesimi kestim felek

Gülendem KETİZMEN
(Gülendem Hanım/Gül Hatun)

[Bu ağıt ve hikâyesi, 19.02.2011 tarihinde Muammer (KETİZMEN) Sinan HANIM Efendi'nin el yazması defterinden ve kendisiyle yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.81-82)

EŞLERİN RAHATSIZLIĞI VE ONLARI YİTİREN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Behlül Ali'nin, eşi Güllü Fadime'nin ölümü üzerine yazdığı şiir *

Her nereye varsam geliyor kader
Ellik ellik sürülmez ki süresin
Ya bir fincan değil ya da bir kâse
Taşa çalıp kırılmaz ki kırasın
Tatlı cân cezada gönül yırakta
Benim olan derdim bütün yürekte
Sargı tutup sarılmaz ki sarasın

Derman bulamadım dertli dizine
Özüm döyüp sık bakmazdım yüzüne
Topraklar mı doldu ela gözüne
Gelen yok ki sorulmaz ki sorasın

Ben de bilemiyom şu bana n'oldu
Sayarım günlerin dört sene oldu
Kuzular ananız göresim geldi
Açıp lahtın görülmez ki göresin

Behlül Ali'm der de edek minneti
Kılak farzı terk etmeyek sünneti
Kadir Mevlâm nasip etsin cenneti
Rüşvet verip girilmez ki giresin

Behlül Ali KOZAN

* KARAÇALI, (2008;s.143); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.108)

DOĞUM ESNASINDA YAŞANAN ÖLÜM OLAYLARINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

XIII-Doğum Esnasında Yaşanan Ölüm Olaylarını Konu Edinen Ağıtlar:

KÖR KUYU

Beraber yürüdüğümüz o yollar
Sanki hesap sorar oldu, son zamanlar
Hani gittiğinden beridir, zambaklar
Kokmuyor artık, eskisi kadar

Ne zormuş yitirmek, en sevdiğini
Hem de hayatının ilkbaharında
Kör kuyu dedikleri o şey var ya
Saklıymış meğer yar, yokluğunda

Sen gidince benden, benim sevdiğim
Mahşeri arzular oldu, bu sessiz yüreğim
Yaşı dinmez artık kan ağlar, bu gözlerim
İçimi acıttı, sessiz ve sedasız gidişin

Fatma YILDIZ

DOĞUM ESNASINDA YAŞANAN ÖLÜM OLAYLARINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

SOĞUK TABUT

Hayallerim can çekişiyor, senden sonra
Ağlıyor umutlarım, kara yaslarda
Azrail denen o acımasız katil, sırayla
Alır beni de bir gün, senin yanına

Gözlerim, tebessüme mahkum edildi
Yüreğim, yalnız hüzne atmaya yeminli
Beynim, yaydan çıkmış bir ok misali
Son zamanlar kara toprak oldu hedefi

Ne buldun da sarıldın kara toprağa
Var mıydı, bırakmak sevdiğini yarı yolda
Yenildin mi, ecelin zalim hırsına
Nasıl koydular, seni o soğuk tabuta

Fatma YILDIZ

DOĞUM ESNASINDA YAŞANAN ÖLÜM OLAYLARINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

NESİYE GÖÇER'E AĞIT *

Nasiye Göçer 1958 yılında Elbistan'ın Kışla köyünde Halil-Fatma çiftinin beş çocuğundan üçüncüsü olarak dünyaya gözlerini açar. Gün günü gelişir; 16 yaşına ayak bastığında etraftan dünürçüler gelip gitmeye başlar. Bunu fark eden Nasiye'nin emmisi Mehmet: "Otumuz olsa oğlanımıza yeter, ben Nasiye'yi oğluma aldım." der.

Böylece emmüğüyle evlenen Nasiye'nin gelinlik dönemi başlamıştır. Günler haftaları, haftalar ayları kovalar ve ilk çocuğuna hamile kalır. Vakit tamam olur, lakin şartlar tamam olmadığından, doğum köyde gerçekleşemez. Geçen zamanın aleyhine işlediği Nasiye'yi Elbistan devlet hastanesine getirirler. Burada ilk müdahale yapılırsa, doktorlar acilen Malatya'ya yetiştirilmesi gerektiği yönünde telkinlerde bulunarak sevkine karar verirler. O günkü şartlarda yola çıkarılan Nasiye, Darıca mevkiine varıldığına Hakkın rahmetine kavuşur. Alı yeşili solmadan kara toprağa giren Nasiye'ye kardeşi Ejder göçer şu ağıdı yakar:

Beyaz tene siyah saçlar
Ne de güzel yakıştırdı
Ela göz üstüne kaşlar
Ne de güzel yakıştırdı

Beni görür sevinirdi
Derdi gamı silinirdi
Yavaş yavaş gezinirdi
Ne de güzel yakıştırdı

Oturmuş gergefin işler
Kötü kötü gördüm düşler
Güldüğünde inci dişler
Ne de güzel yakıştırdı

Ne kadar güzeldi huyu
Kendi zarif orta boyu
Giyinince rengi koyu
Ne de güzel yakıştırdı

Kıymetini bilmez eller
Seni anlatamaz diller
Perçemine taksam güller
Ne de güzel yakıştırdı

Bilmem kaç gün çektin acı
Reva mıydı bunca sancı
Dört kardeşe bir tek bacı
Ne de güzel yakıştırdı

[Bu ağıt ve hikâyesi, 31.05.2011 tarihinde Ejder GÖÇER ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.287)

DOĞUM ESNASINDA YAŞANAN ÖLÜM OLAYLARINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Kül oldum ben yana yana
İsmi koymuştum ona
Bacı yavrun kucağına
Ne de güzel yakıştırdı

Kızım var sor nerde halam
Götür ona benden selam
O tatlı dillere kelam
Ne de güzel yakıştırdı

Ejder GÖÇER

DOĞUM ESNASINDA YAŞANAN ÖLÜM OLAYLARINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

MİHRİBAN NESİYE'YE AĞIT *

Ejder GÖÇER, 1978'de doğum yaparken kaybettiği ablası Nasiye'nin ismi yaşasın diye kızına onun ismini kor. Nasiye'yi doğrudan söyleyemeyeceğini düşündüğünden de başına "şefkatli, gülyüzlü, yumuşak huylu, dost" manalarını içeren Mihriban'ı ekler. Mihriban nasiye cıvıl cıvıl bir çocuktur. Tam sevicecek çağ dediğimiz dört yaşına basmıştır. Takvimlerin 20 Aralık 1997 tarihini gösterdiği gün, Mihriban Nasiye, bu dünyada tamamlayamadığı bir yolculuğa çıkacaktır. Kimse bunun farkında değildir. Amcasının kullandığı arabada, amcasının ailesi ve annesi ile Mihriban Nasiye kazadan sağ kurtulamaz. Baba Ejder GÖÇER, genç yaşta kaybettikleri ablasının ismini taşıyan Mihriban Nasiye'ye şu ağıdı yakar:

Haydi, kızım güle güle
Har verir güller bülbüle
Sarı saçlar yele yele
Tel Nasiye'm Mihriban'ım

Ceylana benzer gözleri
Unutulmaz hiç sözleri
Yağan kar yaktı bizleri
Kal Nasiye'm Mihriban'ım

Baban sana doyamazdı
Koklamaya kıyamazdı
Kan yaşıyla ağıt yazdı
Dil Nasiye'm Mihriban'ım

Evlat kardeş bir de bacı
Bunlar dayanılmaz acı
Bulmamış buna ilacı
Kul Nasiye'm Mihriban'ım

Sebebine ne diyeyim
Beddua mı eyliyeyim
Yerine kimi seveyim
Gül Nasiye'm Mihriban'ım

İmtihan bu biliyorum
Sabr-ı cemil diliyorum
Gün gün sana geliyorum
Yol Nasiye'm Mihriban'ım

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.289)

DOĞUM ESNASINDA YAŞANAN ÖLÜM OLAYLARINI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Olmaz dersin gelir başa
Yürek dayanmaz ataşa
Ne diyeyim de gardaşa
Gel Nasiye'm Mihriban'ım

Göçeroğlu kaldı kışta
Ölüm buldu küçük yaşta
Tat kalmadı ekmek aşta
Bil Nasiye'm Mihriban'ım

Ejder GÖÇER

[Bu ağıt ve hikâyesi, 31.05.2011 tarihinde Ejder GÖÇER ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

XIV- Evladın Yitirilmesini Konu Edinen Ağıtlar:

Elbistan yöresinde dokuz o ğ l u n u b i r d e n k a r a t o p r a ğ a v e r e n b a b a n ı n h a y k ı r ı ş ı n ı , a ğ ı d ı n ı o z a n ş ö y l e d i l e g e t i r m i ş t i r :

DOKUZ YAVRUYA A Ğ İT *

Dokuz tane şirk kuruldu
Dokuz da kazan kuruldu
Allah düşmana vermesin
Dokuz o ğ l u m b i r v u r u l d u

Ben Osman'ım Bozomar'ım
Hani benim Muharrem'im
Dokuz yi ğ i t b a b a s ı y ı m
Ellerden çiftçi ararım

İbrahim'im tutmaz özüm
Yanıyor yavrular gözüm
Dokuz yavrum ölmez idi
Sebep oldu zalim kızı

Sabahınan kalktım idi
Altı yaya yola çıkmış
Gâvur muydun gâvur kızı
Öldürürken lamba tutmuş

Âşık Mahzuni / Şerif CIRIK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.137)

Emrah, Mahzuni Şerif'in ikinci hanımı Suna'dan doğma en büyük oğludur. 1964 yılında Hacibektaş'ta Sefer ULUTAŞLAR'dan Bahriye Hanım'ın evinde dünyaya geldi. O ev bu gün de olduğu gibi duruyor. Emrah dördüncü ayını doldurduğunda Mahzuni, Hacibektaş'tan Berçenek köyüne geldi ve ardından askere gitti. Mahzuni askerdeyken hanımı Suna, oğulları Emrah ile birlikte Zeynel (Mahzuni'nin babası) Efendi de kaldılar. Emrah bakımlı, temiz giyimli, uysal ve beyaz tenli bir çocuktur. Onu köyde kucağına alıp sevip öpmeyen kalmazdı. Bir gün Emrah hastalanıp ateşler içinde kaldı. Onu hayvanlarla, o zamanlar iki çocuk doktorunun bulunduğu Elbistan'a yetiştirdiler. Doktor tarafından hiç de iyi karşılanmamışlardı. Bu olayı tabii ki mektupla askerdeki Mahzuni'ye bildirdiler. İşte tüm Türkiye'nin tanıdığı bu türkü o günkü olaya aittir.

ACI DOKTOR (BAK BEBEĞE) *

Berçenek'ten yaya geldim
Amman doktor bak bebeğe
Beşiğini elden aldım
Yandım doktor bak bebeğe

Yıkık yuvam kara yasta
Yalvarırım eşe dosta
Annesi bebekten hasta
Amman doktor bak bebeğe

Kuru soğan yağsız aşım
Yırtık bağrım açık başım
Bir şey değil vatandaşım

Amman doktor bak bebeğe
Allah için bir merhem çal
Öldürür beni bu vebal
Param yok ceketimi al
Amman doktor bebeğe

Mahzuni Şerif çobandır
Meskenim dumanlı dağdır
Bebektir amma insandır
Amman doktor bak bebeğe

Âşık Mahzuni Şerif

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.138)

OĞLUM *

Ahmet ÇITAK'ın çok samimi bir arkadaşının biricik evladı ölür. Ölen çocuğun babası orta mektepte okuyan bu genç yavrusuna Ahmet ÇITAK da bir ağıt yazmasını rica eder ve yazarsa hatıra olarak saklayacağını söyler. Ahmet ÇITAK da bu ağıdı çocuğun babasının ağzı ile yazarak verir:

Mihnet deryasının talibi oldum
İçine bir gemi düzdürdüm oğlum
Kaptan başıydım derine daldım
Fırtınada yanlış yüzdürdüm oğlum

Ferah gezeridim girdim şelege
Gözüm nuru uçtun gittin meleğe
Tehimde dolaşan kahpe feleğe
Gizli rahatımı sezdirdim oğlum

Kim eyler gönlümü yalnız kaldım
Şu mihnet-haneden payımı aldım
Gelin yok çalgısız düğünün çaldım
Mevtanı tabutta gezdirdim oğlum

Merhamet yok imiş zalim derdinde
Genç yaşında gözün kaldı ardında
Bir dokuz yüz otuz yedi mart'ında
Kabrini elimle kazdırdım oğlum

Orta mektep savdı seni yerinden
Ne etsem getmiyor sevdan serimden
Feryat figanımdan ah ü zarımdan
Maraş'ın halkını bezdirdim oğlum

Nakdi ömrüm cevherini düşürdüm
Bu hasretle yüreğimi pişirdim
Hangi yola gideceğim şaşırdım
Gönlümün kuşunu gezdirdim oğlum

Ağlar bacıların kanlı yaş eder
Bu matem içinde günüm yıl geçer
Göresi geldikçe mezara kaçar
Ananı evinden gezdirdim oğlum

Ahbapların geldi seni arıyor
Teğsirin koynumda saklı duruyor
Acısı tepemden sada veriyor
Ciğerim çalıya çızdırdım oğlum

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.197)

Evler yıkan yakasız don geyince
Ateşli firkate girdim boyunca
Ağlayarak kabristana koyunca
Kefenin bağını çezdirdim oğlum

Küskün müsün yoksa güldüremedim
Çok minnet eyledim kaldıramadım
Her yanı arattım bulduramadım
Maraşın içini süzdürdüm oğlum

Azrail pençesi değdi kuşuma
Düş görsem yormazdım geldi başıma
Ellerimi vura vura döşüme
Bağrımın başını ezdirdim oğlum

Tifo illetinden düştün yatağa
Uçtu arı döndüm kuru peteğe
Rica minnet ettim Ahmet Çıtak'a
Derdimi deftere yazdırdım oğlum

Ahmet ÇITAK

DÖNE ÇOBAN'IN OĞLUNA AĞIDI *

Çiçek köyünden Döne ÇOBAN'ın on bir çocuğu ölür. Son ölen oğlu Abdurrahman büyük yaşta imiş. Köylü ağlamaktan cenazeyi kaldıramamış. Sonunda, Caferoğlu diye anılan Mehmet Ali YILDIRIM: “Anam, artık sus! Gözyaşlarımız dinsinde cenazeyi kaldırabilelim!” demiş. Ağdın tespit edilebilen bir kıtası:

Orta direk ortasından biçildi
Ala kanlar dört tarafa saçıldı
Bayramlık oğluma hülle biçildi
Eğlen oğlum eğlen baban da gelsin

Yüce yüce dağlar aşım
Bilemedim yolum şaşım
Telinè hocanın eline düştüm
Abdurrahman'ım bulam mı diye

Döne ÇOBAN (Çiçek köyü)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.246)

FADİME GÜNAY'IN ÇOCUĞUNA AĞIDI *

Fadime Günay, Til köyünde (Akbaşır kasabası) telli duvaklı bir düğünle gelin olur. Evliliğinin üzerinden seneler geçmesine rağmen, cennet meyvesi olan bir çocuk sahibi olamamıştır. Ailenin üzüntüsü geçte olsa yerini neşe ve sevince terk etmiştir. Çünkü Fadime gelin hamiledir. Gün dolanır, 1966 yılında çocuk dünyaya gelir. Köy şartlarında, sağlıksız bir ortamda dünyaya gelen çocuk, göbek bağı kesilirken mikrop kapar. Rahatsızlandığını fark eden aile derhal bir cip tutarak çocuğu hastaneye götürür. Lakin geç kalınmıştır. Yol yarı olmadan çocuk ölür ve cip gerisin geriye dönerek Tife gelir. Bu kadar kısa bir sürede doktora gidilip gelinemeyeceğini bilen Fadime, çocuğunun öldüğünü anlar ve cipi şu ağıtla karşılar:

Bir cip gelir Elbistan ilinden
O cip de kırılısın ince belinden
Yörü felek ben sana neledim
Bir körpe verdinde aldın elimden

Fadime GÜNAY

[Bu ağıt ve hikâyesi, 02.03.2011 tarihinde Ankaradan Neşe BALIKÇI aracılığıyla, İstanbul'dan Edibe NARİN ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.357)

M. NAFİZ KARAKOÇ'UN OĞLU DİLAVER KARAKOÇ *

1941 yılında, Ümmet Karakoç'la Fatma Hanım'ın evliliğinden olan beş çocuğın en küçüğü olarak Cela köyünde (bugün Ekinözü ilçesi) dünyaya geldi. İlkokulu Cela'da, ortaokulu Osmaniye'de, liseyi Kahramanmaraş'ta okuyan şairimiz Devlet Demir Yolları'nın açmış olduğı sınavı kazanarak memur olarak iş hayatına atıldı. Osmaniye, Gaziantep, Mersin ve Kahramanmaraş'ta 34 yıl 4 ay görev yaparak emekli oldu. Türkan Hanım'la evli olan M. Nafiz Karakoç üç oğlan, iki kız çocuğı babasıdır. Sekiz yaşında şiir yazmaya başlayan şairimiz kardeşleri gibi babasının yolunda yürümüştür.

1965 yılında Ekinözü'nde doğan Dilaver Karakoç başarılı bir talebedir. İlkokul, ortaokul ve lise yılları takdirname ile geçen Dilaver, okul sıralamalarında da önde bitirdiğı öğretim döneminin ardından, Trakya Üniversitesi Mimarlık-Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliğı bölümü üçüncü sınıf öğrencisi olmuştur. Yaz tatilinde geldiğı Kahramanmaraş yakınlarında Kumaşır gölünde yüzerken bacağına kramp girer. Serinlemek için yüzmeye girdiğı su, 1985 Ağustos'unda ölümüne sebep olur. M. Nafiz Karakoç'un, Dilaver'den başka Alper isminde bir oğlu ile Mahperi isminde bir de kızı vefat etmiştir. Üç evlat acısı gören M. Nafiz Karakoç aşağıdaki ağıtları yakar:

BİLMEDİM

Şu yalan dünyaya gelip gitmemiz
Birkaç günlük seyran imiş bilmedim
Ne başı var ne sonu var gördüm, gördüm ki
Bir hayali devran imiş bilmedim

Bu hanlar bu köşkler benim diyenler
Bir sofrada kırk çeşidi yiyenler
İpek, çuha, kutnu, kumaş giyenler
Ana doğma üryan imiş bilmedim

Gören gözler kâinatı seyretti
Kimi zulmeyledi kimi hayretti
Gâh o yana gâh bu yana meyletti
Gönül kime hayran imiş bilmedim

Kimi sultan gitti kimi derbeder
Yıllar geçer, gider gelmez bir haber
Ana baba ocağında beraber
Yusuf gibi kurab imiş bilmedim

Bırakıp gittiler burada bizleri
Şimdi toprak oldu bakan gözleri
Anamın babamın tatlı sözleri
Cümle derde derman imiş bilmedim

Boşa gitmez dostun verdiğı selam
Anlatamaz bunu kâğıtla kalem
Babamın ağzından çıkan her kelam
Bir acayip umman imiş bilmedim

Hiç bükülmez hak dostunun bileğ-i
Boşa gitmez mümin kulun dileğ-i
Nafiz'imiz kan ağlayan yüreğ-i
Ateş düşen harman imiş bilmedim

M. Nafiz KARAKOÇ (08.02.2005)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.45-46)

DİLAVER'İM NERDESİN *

Kara toprak aldı seni bağrına
Kara gözlü Dilaver'im nerdesin
Azrail hançeri vurdu böğrüne
Kara gözlü Dilaver'im nerdesin

Gözümün önünde hayalin durur
Tatlı tatlı güler yanımda yürür
Felek vurur amma böyle mi vurur
Kara gözlü Dilaver'im nerdesin

Yaşın yirmi oldu tahsilin yarım
Poyraz vurdu, kışa döndü baharım
Akşam sabah yollarına bakarım
Kara gözlü Dilaver'im nerdesin

Ben doymadım, Tanrı'm sana doydum mu
Seni bensiz, beni sensiz koydu mu
Kulların feryadını duydu mu
Kara gözlü Dilaver'im nerdesin

Sen gittin yuvamız tarumar oldu
Annenin gözleri bir pınar oldu
Gecesi Gündüzü ah u zar oldu
Kara gözlü Dilaver'im nerdesin

Çok uzaktır Edirne'nin yolları
Kokunu getirir esen yelleri
Sensiz nasıl geçireyim yılları
Kara gözlü Dilaver'im nerdesin

M. Nafiz KARAKOÇ (Ağustos 1985, Kahramanmaraş)

* KARAKOÇ, (2004;s.105-106); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.50)

MAHPERİM *

-28 Kasım 1970'te vefat eden kızım Mahperi için-

Tanrı'm bize çok gördü aldı seni elimizden
Dün gülen yüzün bugün ne tez soldu Mahperim
Zalim kader zamansız ayırdı aramızdan
Ah böyle birdenbire sana noldu Mahperim

O kara gözlerindir bakmaya kıyamadığım
O güzel yüzlerindi öpmeye kıyamadığım
O minicik ellerin tutmaya kıyamadığım
Şimdi artık çürüyüp toprak oldu Mahperim

Boş kalan beşiğini kimse sallamayacak
Annen, yavrum diye ninni söylemeyecek
Kardeşlerin, bir daha seni sevmeyecek
Cıvıl cıvıl yuvamız öksüz kaldı Mahperim

Şu fani hayatın baharına doymadan
Ne tez bıktın usandın, bu yalancı dünyadan
Yüreğimde bir ateş yakar beni durmadan
Bu bayramda Azrail bizi buldu Mahperim

M. Nazif KARAKOÇ (29 Kasım 1970)

* KARAKOÇ, (2004;s.111); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.53)

KANDIL KÖYÜNDEN (HAVVA) HACI KILIÇ'A AĞIT *

Yıl 1965 olsa gerek. Kandil köyünden Ahmet KILIÇ'ın oğlu Halil İbrahim, Nergele köyünden bir başkasına nişanlı olan bir kızı kaçıır. Bu olay karşı tarafı öfkelendirir. Hem de ne öfke... Kandil barajı fizibilite çalışmaları başlamış, Halil İbrahim'in babası Ahmet KILIÇ, bu işleri yapan firmaya işçi olarak girmiştir. Bundan haberdar olan kız tarafı, onu öldürüp suya atmaya karar verirler. Lakin onların baskın yaptığı gün, kızı kaçıran Halil İbrahim'in küçük kardeşi Havva HACI, babası Ahmet'in yerine nöbettedir. İntikam hırsıyla gelenler Havva HACI'yı öldürürler. Cesedine bi de taş bağlayarak Ceyhan nehrinin en derin yerine atarlar. Havva HACI tüm aramalara rağmen bulunamaz. Üç ay gibi bir süre sonrasında, bağlı olduğu taştan kurtulan ceset su yüzüne vurur ve öldürüldüğü ancak o zaman anlaşılır.

Bu yürek yakan duruma Havva HACI'nın bacısı Zeynep ile annesi Naciye ağıt yakarlar.

Koca Ceyhan çağlar gider
Yüzü yosun bağlar gider
Yekin benim kuzum yekin
Anan bacın ağlar gider

Koca Ceyhan çağlamasın
Yüzü yosun bağlamasın
Diri iken bakmayanlar
Oturup hiç ağlamasın

Kara çadırın direği
Yitti kapının fireği
Kardeş sana bacolanın
Demirden gerek yüreği

Havada bulut yelişir
Suda balık et bölüşür
Goca da babam gelişin
Koyun kuzuya karışır

Hava Hacı derler benim adıma
Düşmanlar da kıydı tatlı canıma
O zalim düşman attı Ceyhan'a
Beni Ceyhan'da bulan ağladı

Naciye KILIÇ

[Bu ağıt, Elbistan'ın -İğde kasabasında Tozolar kabilesine mensup Kandil köyünden Kör Güççükler'in Mehmet'in hanımı Hacer GEDİKLİ ile yapılan görüşmede 21.04.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.85-86)

Vakitlerden bir vakit Behlül Ali'nin kerîmesi Fatma nâmında bir kızı var idi, çiçek çıkardı, Allah teâlâ ve tekaddes hazretlerinin emrine gitti. Bir parça ıyâller geldiler, sanki ağıt ediyorlar. Behlül Ali'nin de canı sıkıldı, bakalım ne demiş çocuk gittikten sonra Ağalar:

BEBEK *

Kâh avrat mezere gidek
Serinnikte geze geze
Bebek karşımıza çıkar
Kara gözün süze süze

Çabuk göresimiz geldi
Varak dolanı dolanı
Kara toprağa döşendi
Yatar beleni beleni

Giymem terziyin asbabın
İlikleri dar geliyor
Ne din bana Battal ede
Bu anamdan zor geliyor

Çiçek gövdesini aldı
Sarardı gül benzi soldu
Kahar mezere gidelim
Körpeyi göresim geldi

Daha kendi bir yaşında
Körpe güzel köşek aldı
Öpmeye özüm döymezken
Kara toprak döşek oldu

Seherinen öten kuşlar
Yuvasına döner m'ola
Günde gitsem mezerine
İller beni kınar m'ola

Bulanıyor koca Hurman
Ahar gider coşa coşa
Avrat çocuğu n'icettin
Çaldırdın alıcı kuşa

* KARAÇALI, (2008;s.112-113); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.103)

Emine bacı başını
Tara tilleyi tilleyi
Ne çal bana tohanıyor
Başın sallayı sallayı

Ebesi yanına yatır
Gec'anası uyanamaz
İlnkaca koyda salla
AĞaç beşik dayanamaz

Gece yatarkan düşümde
Düştü duvarımın taşı
Uldu da döküldü m'ola
Ok kirpiği hilal kaşı
Deyip kesti.

Behlül Ali KOZAN

Genç yaşta ölen oğullarına yazdığı bir şiir *

Felek vurdu çifte oku
Delik delik deldi kuzum
Göz göz oldu yaralarım
Her tarafın aldı kuzum

Geldi haber verdi hepsi
Dolanırım kapı kapı
Arkadaşının mektubu
Giden akşam geldi kuzum

Çok mu perişandır hâlin
Niye konuşmuyor dilin
Daha gonca iken gülüm
Sararmadan soldu kuzum

Feleğin garezi bana
Gözlerim boyandı kana
Behlül Ali'm yana yana
Sizden evvel öldü kuzum

Behlül Ali KOZAN

* KARAÇALI, (2008;s.144); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.110)

Beşik*

Çok aradım bulamadım
Ben derdine çare beşik
Kesilesice başıma
Sen bağladın kara beşik

Çoğaldı neyleyim zarım
Nic(e)oldu gül yüzlü yarım
Asla gitmedi efkarım
Tüm ciğerim yara beşik

Gözlerim dünyayı görmez
Anasız kuzular durmaz
Kimse sana meme vermez
Get ananı ara beşik

Ana deyu mu ağlarsın
Dertli ciğerim dağlarsın
Anam kundağı neylersin
Vurdu beni yare beşik

Ben ağlarım dura dura
Bütün sinem oldu yara
Gayrı anan gelmez bura
Çekme beni zora beşik

Derdiçok derdin gizleme
Sabreyle her gün sızlama
Kes umudunu gözleme
Gelmez anan bu ra beşik

Lütfi PİŞKİN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.225)

Pınara giderken kaçırılan kıza a ğıt *

Siz kaçışın yoldaşlarım
Fuandır benim işlerim
Atlarına binsin gelsin
Tez ulaşsın gardaşlarım

Haberim alın götürün
Yanımda çoktur hatırın
Kızlar anama söyleyin
Pınarda kaldı satırım

İlk akşamdan avladılar
Ciğerimi da ğladılar
Gâvurumuş gâvur düşman
Kollarımı ba ğladılar

Etiler bana zulmü
Çok aradım ben ölümü
Gönümünen gider miydim
Sıkı sardılar kolumu

Behlül Ali KOZAN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.221)

Eldlekleli Ali Kemal GÖZÜKARA'nın öykü kitabından *

İlkbaharda yaprak soldu
Senem avrat gelin oldu
Kör olası kahpe talih
Havlı sağmenlerle doldu

Alnına beyle yazılmış
Mezerini Osman kazmış
Yavrıların baş ucunda
Senem koşulara kızmış

Yetimlerin durmaz ağlar
Fatik kızın kara bağlar
Haydı artık uyansene
Güccük kızın sana söyler

Senem küsmüş, söylemiyor
Ali'n güccük memek diyor
Yavrıların ne olacak
Herkeş sana vah vah diyor

Öte dünyaya gedicin
Uzak yolları nêdicin
Orda sana sorarlarsa
Bur'lardan ne deycin

Sorannara götür selam
Cennet sana olsun mekan
Çocukların böyür zahar
Gözü arhasında kalan

Ali Kemal GÖZÜKARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.308)

Bebek *

Yabasız harman savurdum
Cecin bir yana devirdim
Kınaman komşular beni
Babasız bebek doğurdum

Nen çalsam bebek uyumaz
Kimseler halimi bilmez
Kınaman komşular beni
Babasız bebek büyümez

Fırak değil gönül fırak
İçimde oynuyor yürek
Babasız bebek mólur
Ocak başlarından yırak

Oy Mevla'm yaktı özümü
Dinlemez benim sözümü
Nasıl büyüteyim kardeş
İki oğlan iki kızımı

Rahime ÇİÇEKLİ

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.232)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİNER
AĞITLAR

XV- Ebeveynlerin Vefatını Konu Edinen Ağıtlar:

PEHLÜL DEMİR'İN GÜLPERİ'YE AĞIDI *

Gülperi, Karagöz köyünde bir ağanın kızıdır. Evlendirildiği kocadan ayrılmış, baba evine dönmüştür. Gülperi'nin babasının evinde yedi senedir hızmekelik eden Erzurum muhaciri, evli ve üç çocuk babası Pehlül DEMİR bir gün ahırda malların yemini suyunu verirken Gülperi ahıra girer ve Pehlüle "Rüyamda beni sana vermişlerdi. Ben de, beni bu Pehlüle mi layık gördünüz? Dedim, o ara uyandım." der.

Dinlediği bu rüyadan sonra, Gülperi Pehlül'ün aklından hiç çıkmaz olur. Nihayet aklından gönlüne geçer. Bu durum Gülperi'nin kardeşinin kulağına kadar gider. Kardeş, Pehlül'ü sıkıştırır. Pehlül çareyi köyden ayrılarak Emirli'ye göçmede bulur. Bu durum Pehlüle çok dokunur. Bir yanda garibanlık, bir yanda sevdiğini inkâr eden Gülperi bütün bunların üstüne, çektikleri yanına kalan Pehlül, içinde bulunduğu bu çıkmaza bir ağıt yakar. Bakalım ne der:

Ne güzel yakışır pulunan oya
Kimler kurban ola şu usul boya
Gülperi isminde bir nazlı maya
Doğan aylar gibi dolan Gülperi'm

Oturmuş sevdiğim dikiş dikiyor
Nice ince fikirlere gidiyor
Nazlım sen gülmüyon eller gülüyor
Geçen nevbaharın solan Gülperi'm

Bu günlerde çokça haber geliyor
İçerimi delik delik ediyor
Murtaza'nın oğlu Boz Mehmet derler
Dünür olmuş ele kalan Gülperi'm

Lorşundan da Dirgen Ali yönlendi
Bir zaman da Afşin eli şenlendi
Büyüğü küçüğü methin eyledi
Dünyayı ortadan bölen Gülperi'm

Ben de n'ideyidim oğlanı kızı
Yarama koydular bir avuç duzu
Gönül arz eyliyor şu karagözü
Bana cennet gelir silan Gülperi'm

Kapısının önü akara karşı
Gardaşı dolanır Elbistan çarşı
Bir fistan giymiş tebdile karşı
Gardaşın düşman mı salan Gülperi'm

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.259)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİLEN
AĞITLAR

Ulu Pazar günü sürer deriye
Sabahınan kalhan gider neriye
Bir selam salayım ver Gülperi'ye
Gel sözünden dönme nazlı Gülperi'm

Kapının önünden geçmedim yoldan
Yanağın şelvesi kırmızı gülden
Ben seni sevmişim özüm ile candan
Seninse sevdiğin yalan Gülperi'm

Pehlül DEMİR

[Bu ağıt ve hikâyesi, 22.05.2011 tarihinde Elbistan'ın Karahüyük köyünden Meyse DOĞAN ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİNER
AĞITLAR

FİRKATLİ GÖNÜL *

Bir de eve geldi, gördü ki validesi hasta yatıyor, ol vakıtaca bildi validesinin öleceğini, neyse çok süzgündi ki yirmi dört saat durunca validesi vefat eyledi. Hak Teâlâ rahmet eylesin, yardımcısı Fâtımatü'z-Zehrâ olsun, âmîn. Bir gün böyle beş gün böyle deli gönüli firkatlendi. Aldı bakalım ney demiş dinnen ağalar, hem de efendiler:

Gene deli göğnüm gamlı firkatli
Düşüm bir acayip hâllere bu gün
Bu gam bu firkat ve bu sıla haram
Durmazam giderem yollara bu gün

Üstümüzü gam leşkeri bürümüş
Yeni bildim yalan dünya çürümüş
Muhannet de cip ölümden zor imiş
Dağlanmışım acı dillere bu gün

N'oldu bilemiyom şu bana n'oldu
Al kınalı keklik yüksekte kaldı
Tâ yuhardan beri arz etti geldi
Kondu gövel ördek göllere bu gün

Annıma yazılmış yazı karası
Değdi kuluncuma Hanım turası
Yeni geldi ağlamanın sırası
Bak didemden ahan sillere bu gün

Behlül Ali'm der ki cüml'âlem şaştı
Zâlim keklik tarı havada uştı
Bülbülün yerine kargalar goştı
Acıdı yüreğim güllere bu gün
Diyip kesti aferin âşığa dediler.

Behlül Ali KOZAN

* KARAÇALI, (2008;s.63); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.101)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİNER
AĞITLAR

EL SALLA ANA *

Sabah sabah gün ayd'ımış ana
Sabah sabah güneş çıkmış ana
Sabah sabah neşe almış kuşlar böcekler ana
Ana artık ne sabahı ne akşamı sıkıldı canım
Devrildi düz yolda yaşam kervanım
Rüzgâr vurdu savruldu kalmadı umutlarım
Yağmur oldu yağdı düşlerim
Söndü gözümdeki ışın saçan süzmelerim
Gidiyorum ana gidiyorum yolculuk var gidiyorum
Artık ne ayakucunda bekleyişin
Artık ne de Allah'a yalvarışın
Bitiyor işte boş yere isyan edişim
Ne beyaz ister canım ne yeşil
Eskide kaldı şimdi bunlar için yıkılışım
Şimdi bak dimdik şimdi bak bakışlarım uzaklara
Gideceğim ağlama yalvarırım yeter ana
Nasil olsa gelecek âlem benim yanıma
Arada biraz ayrılık olsa da
Yıllar sizi beklemekle değil ama özlemekle uzun gelebilir,
Bir de yabancılık çekebilirim
Ama üzülme ana
Benden önce gidenler de
Benden sonra gelenler de
Bu isyanımı desem bu yaşamımı desem bilmem
Her şekil dersem diyeyim yaşadılar;
Gidiyorum ana ağlama sakın
Ağlama ki arkama bakmaktan
Ruhum bedenimde takılı kalmasın;
Ağlama ana ağlama ki, kabirde yerime sığayım;
Ağlama ana ağlama ki, Azrail'le uğraşmayayım;
Ağlama ana ağlama ki, geri dönmeye kalkmayayım
Sabah sabah gün ayd'ımış ana
Sabah sabah güneş çıkmış ana
Sabah sabah neşe almış kuşlar böcekler ana
Ana artık ne sabahı ne akşamı sıkıldı canım
Devrildi düz yolda yaşam kervanım
Rüzgâr vurdu savruldu kalmadı umutlarım
Yağmur oldu yağdı düşlerim
Söndü gözümdeki ışın saçan süzmelerim
Gidiyorum ana gidiyorum yolculuk var gidiyorum
Artık güneşin batışı ya da doğuşu yormaz beni
Yani gecenin bitişi ya da başlayışı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.146-147)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİLEN
AĞITLAR

Artık vücudumun ızdırabı isyanı sevdası bırakıyorum
İşte dünyada kalabilecek her anı
Gidiyorum ana el salla
El salla ki kabre rahat gireyim
El salla ana el salla ki, rahat can vereyim
El salla ana el salla ki, geçmişe dönmeyeyim
El salla ana el salla el salla ki
Sizsiz geçecek yıllar bana kabirde ızdırıp vermesin
El salla ana el salla ki, ana kokun üzerimden silinmesin
El salla ana el salla ki, ruhum seni üzmediğini anlasın
Gidiyorum ana gidiyorum yolculuk var gidiyorum
Artık ne ayakucunda bekleyişin
Artık ne de Allah'a yalvarışın
Bitiyor işte boş yere isyan edişim
Ne beyaz ister canım ne yeşil
Eskide kaldı şimdi bunlar için yıkılışım
Şimdi bak dimdik, şimdi bak bakışlarım uzaklara
Gideceğim ağlama yalvarırım yeter ana
El salla ana gidiyorum

Mete KURT

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİLEN
AĞITLAR

Babam'a *

Emir mi geldiymi ulu divandan
Canım babam nasıl göçtün dünyadan
Yatak mı yaptılar kara topraktan
Allah'ım sana rahmet eyleye
Kabrini pür-nür cennet eyleye

On üç Haziran'da Çarşamba günü
Saat beş buçukta kapatmış gözü
Dünyada bırakmış tam altı kuzu
Allah'ım sana rahmet eyleye
Kabrini pür-nür cennet eyleye

Nasip olsa Elbistan'a gelseydin
Ne olurdu son defa da görseydim
Seni omuzlayıp kabre gitseydim
Allah'ım sana rahmet eyleye
Kabrini pür-nür cennet eyleye

Kalbimi öksüzlük ateşi yakar
Düşündükçe gamım kederim artar
Cümle dostlar seni rahmetle anar
Allah'ım sana rahmet eyleye
Kabrini pür-nur cennet eyleye

Erol UĞURLU

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.373)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİNER
AĞITLAR

Anam *

Sitemler doluydu her bakışında
İçim doldu taşı son ayrılışında
Ne vardı anacığım senin başında
Koşarak gelirdim kış geceleri

Düşüncen kibardı sen çok kibardın
Çektiğin acıyla beni yakardın
Sana yar olmadım içten yanardım
Koşarak gelirdim kış geceleri

Başında oturdum gündüzle gece
Bir şeyler söyledin hep hece hece
Emanet eyledin bizleri bence
Koşarak gelirdim kış geceleri

Yokluğun içimde derin bir acı
Zaman zaman yoklar ince bir sancı
Anacığım benim başımın tacı
Gelemem artık kış geceleri

Bir eksiklik var şimdi kendimde
Sıcak hava bulamadım kentimde
İyi cevap alamadım semtimde
Gelemem bekleme kış geceleri

Unutmak imkânsız, acım çok kötü
Helal eyler misin emdiğim sütü
Yokluğun bir başka, dünya çok kötü
Gelemem sana hiç kış geceleri

Muammer (Ketizmen) SİNAN
20 Mart 1986

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.267)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİLEN
AĞITLAR

Annem *

Rahmetli canım validem
Çok severdin beni annem
Neden seni ihmal edem
Çok severdin beni annem

Tam yükümü senden aldım
Derin deryalara daldım
Dokuz ay karnında kaldım
Çok severdin beni annem

Uyumazdın gündüz gece
Zahmetimi çektin nice
Anlaşıldı ki gizlice
Çok severdin beni annem

Ey mü'mine ehl-i sünnet
Her emrin canıma minnet
Makamınız olsun cennet
Çok severdin beni annem

Hasretinle yandı yürek
Dayanmaya sabur gerek
Sefil Çimani'm diyerek
Çok severdin beni annem

Sefil Ali ÇİMEN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.233)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİLEN
AĞITLAR

Baba'm *

Bütün zorluklara göğsünü gerdin
Önce biz doyduk, sonra sen yedin
Çok şükür bizleri muhtaç etmedin
Bizlere hakkım helal et Baba'm

Oğlum olduğunun haberini saldım
Ertesi gün senden kara haber aldım
Peş peşe iyi ve kötü günü yaşadım
Gözyaşlarım birikti göl oldu Baba'm

Diyar diyar gezdin hep bizim için
İnsanları tanıdın hep biçim biçim
Bizlere zor geldi dünyadan göçün
Ahrete zamansız göç ettin Baba'm

Bilirim! Pamuk gibi bir kalbin vardı
Saçlar, emek ve çileyle çabuk ağardı
Geride, seni andıran Faruğum kaldı
Hasretin çağlayan sel oldu Baba'm

Mehmet ARI

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.62);
(ARI,2003;s.52)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİNER
AĞITLAR

Babaya ağıt *

Fişekliğin düzüm düzüm
Karda belli olmuş izin
Kara yasla dolaşıyor
O sevgili iki kızın

Öle öle kızların öle
Ölmiye ne günler göre

Halep'ten malı kaldırır
Tokat'tan,Zilede sattırır
Namı büyük benim babam
Evine misafir kondurur

Öle öle kızların öle
Ölmiye ne günler göre

Şiho dersin ağalar ağası
Binboğa yaylası,Elbistan kışlası
Sirtında görülür sırma meşrası

Öle öle kızların öle
Ölmiye ne günler göre

Aslan babam aslan babam
Devletten sana çıktı ferman
Dizlerimde kalmadı derman

Öle öle kızların öle
Ölmiye ne günler göre

Tüfengin elden ele dolaşıyor
Yetim kaldı iki kızın
Kuzu gibi meleşiyor

Öle öle kızın öle
Ölmiye ne günler göre

Değen kurşun yağlı mıydı
Elin kolun bağlı mıydı
Seni vuran yoldaşların
Ciğerleri yanmış mıydı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.79)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİLEN
AĞITLAR

Öle öle kızların öle
Ölmiye ne günler gör

Haleb'i yol ettim kalmadı sana
Fişeklik belinde tüfek bir yana
Lızşarın dolaşır hem yan yana

Öle öle kızların öle
Ölmiye ne günler göre

Postayı ayırdı iki kardaşın
Ne kadar büyüdü belalı başın
Felek size yedirdi zehirli aşın

Öle öle kızların öle
Ölmiye ne günler göre

Elif durmadan sizleri izler
Düşman dam başında gözler
Yetim kaldı iki kızlar

Öle öle kızların öle
Ölmiye ne günler göre

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİEN
AĞITLAR

Ana'm *

Haberini alınca gözlerim doldu
Zalim ecel seni çok erken buldu
Senden ayrılılı on altı yıl oldu
Hasretin yakıp da kavurur Ana'm

Bize, canından çok ilgi gösterdin
"Yavrularım için ölürüm" derdin
Gün göreceğ zaman kefeni giydin
Hakkın çok, hakkını helal et Ana'm

Hepimiz evlendik, sen göremedin
Torunlarını sarılıp da sevemedin
Hayatta, mutlu bir gün göremedin
Dileğim, ahrette mutlu ol Ana'm

Sen ölünce, rüzgar bizleri savurdu
Hayatın zorlukları yaktı, kavurdu
Zaman, iyi ve kötü günler doğurdu
Dualarımız seninle biricik Ana'm

Mehmet ARI

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.51);
(ARI,2005;s.51)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİNER
AĞITLAR

Şair Ahmet BULUT tarafından,Ülkü SÖYLEMEZOĞLU'nun ağzından ölen hanımına ağıt *

Eşin ölünce

Bu hal küçük kıyametmiş dostlarım
Eşin ölüp sen yalnız kalınca
Kabus olur hayallerin düşlerin
Eşin ölüp sen yalnız kalınca

Çoğalır acılar gün-be-gün katlar
Yanar gönül evin alevler patlar
Dağılır başından yakından yadlar
Eşin ölüp sen yalnız kalınca

Yorulma, ceht ile murat alınmaz
Yaranı saracak bir dost bulunmaz
Günlerce bakarsın kapın çalınmaz
Eşin ölüp sen yalnız kalınca

Ruhunda, beyninde şimşekler çakar
Yumuşak davransan da görürler sakar
Gözyaşların sana danışmaz akar
Eşin ölüp sen yalnız kalınca

Hayat devam eder saatler durmaz
Gam çeken garibi gamsızlar görmez
Kadınsız haneye kediler girmez
Eşin ölüp en yalnız kalınca

Bulanır hafızan beynin yıkanır
Sert söz şöyle dursun düzgar dokanır
Bal yesen de boğazında tıkanır
Eşin ölüp sen yalnız kalınca

Dertlinin ahına dayanmaz dağlar
Hastanın halinden dayanmaz dağlar
Hastan halinden anlar mı sağlar
Eşin ölüp de sen yalnız kalınca

Söylemezoğluyum, böyle ahvalim
Göçtü can yoldaşım karmaşık halim
Kuma gelen kadın vefasız zalim
Eşin ölüp sen yalnız kalınca

Ahmet BULUT

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.121)

EBEVEYNLERİN VEFATINI KONU EDİNER
AĞITLAR

Canım Anneciğim *

Nasıl takdir etmem güzel halini
Dokuz ay karnında götürdün annem
Kokladım çiçeğini gülünü
Beni bu günlere getirdin annem

Gece kalkıp meme verdin ağzıma
Sevgi ile bakardın gözüme
İpekleri örter idin yüzüme
Derin uykulara yatırdı annem

Ninni çalıp beşiklerde uyuttun
İncitmedin nazlı nazlı büyüttün
O güzel sevgini sevgime kattın
Daim şefkatini artırdın annem

İki sene meme verip emzirdin
Tahsil için okulları gezdirdin
Okuma öğretip şiirler yazdırdın
Beni dilden dile satardın annem

Ben yemek yemesem sen de yemezdin
Sırlarımı hiç açığa koymazdın
Suçum olsa zehir bile demezdin
Hatamı gizleyip örterdin annem

Hakkın çok büyüktür haddizatında
Değerin yücedir Allah katında
Cennet annelerin ayağı altında
Bileydim ayağının altını öperdim annem

Ömer Çavuş güzel kelam söylerdin
Anneler hakkını beyan eylerdin
Dövse bile annem diye ağlardın
Sevgin ile uyur yataurdım annem

Anne başa taç imiş
Her derde ilaç imiş
Bir insan pir olsa da
Yine de anneye muhtaç imiş

Ömer ÇAY

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.148)

KARDEŞLERİN VEFATI ÜZERİNE DUYULAN
ÜZÜNTÜYÜ DİLE GETİREN AĞITLAR

XVI- Kardeşlerin Vefatı Üzerine Duyulan Üzüntüyü Dile Getiren Ağıtlar

KARDEŞE AĞIT *

Şu Divrî'nin dereleri
Gölge bastı yöreleri
Zor muyudu nazlı gardaş
Gurbet elin yaraları

Şu Divrî'yi duman duttu
Gönüm bildiğini unuttu
Gardaşın öldü deyince
Ahlım da başımdan getti

Üç yüz ameliye getti oraya
Dohtur ne yapar yürekteki yaraya
Kara toprak bastı bağına
Ağlarım ağlarım gülemem gayrı

O Divrî'nin önü yazı
Yayılr ördeği kazı
Gönüyün düştüğü gızı
Eller alır tez gel gardaş

Bir ızıcık su bulanır
Bir incecik yol dolanır
Ameliyeler gelince
Ahmet gardaş yok, gönüm bulanır

Çadırını duttum uca
Attınıdın verdim tuca
Anandan doğduğun gece
Kalemin böyle çalınmış

Üç gelinin görümüyüm
Ben bir kara bürünüyüm
Eller gardaşlı bacılı
Ben nerede sürünüyüm

Yüce dağlar ışgın olur
Al çuhalar bişgin olur
Üç gardaştan ayrılan bacı
Ölmezse de düşkün olur

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.415-416);
KOZ, (1975;s.62-64)

KARDEŞLERİN VEFATI ÜZERİNE DUYULAN
ÜZÜNTÜYÜ DİLE GETİREN AĞITLAR

Yanık yerde söğüt bitmez
Kör ocakta tütün tütmez
Gardaş biricik de gızın var
Bir goluyun yerini dutmaz

Gök de yıldız sayamadım
Çiğ yumurta sayamadım
Ben biricik bacıyıldım
Üç gardaşa doyamadım

Havanın ala buludu
Üç gapıya vurdum kilidi
Seneler otuz beş oldu
Gayrı kesiyom umudu

[Bu ağıt Ekinözü kasabasında derlenmiştir. Söyleyen Hatice KAPLAN (İsmail Hatçe) adında 70 yaşında bir kadın. Bu kadının ayrı ayrı zamanlarda üç kardeşi ölüyor. Her ölümün ardından birer ağıt yakan bu kadın, aradan yıllar geçtiği için, söylediklerini tam anımsayamadığını, her üç kardeşine söylediklerini birbirine karıştırdığını söyledi. Kardeşlerinden biri Erzurum demiryolu hattı yaptığı zaman Divriği'ye gitmiş, bir iş kazası sonunda da ölmüş. Aslen Divriğili olduğum için sorduğum. Gerçekten de demiryolunun ilk geldiği yılları anımsayan yaşlılar Elbistan yöresinden pek çok işçinin gelip çalıştığını söylediler. Ağıdın bir bölümü de, asker kaçağı olduğu için dağlarda yaşayan ve bir ara kaybolup bir daha hiç görünmeyen kardeşi için söylediklerinden oluşmaktadır.]Babası vefat eden delikanlı, bir kız sever, kız da onu sever. Evlenmeye karar verirler. Delikanlı kızı ağabeyine gösterir. Ağabeyi de: "Sen aç karnını doyur, evlenmek neyine?" der. Bir süre sonra ağabey vefat eder. Mezarına giden küçük kardeş abisiyle şöyle dertleşir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II,s.287)

KARDEŞLERİN VEFATI ÜZERİNE DUYULAN
ÜZÜNTÜYÜ DİLE GETİREN AĞITLAR

HÜSEYİN GARDAŞLA DERTLEŞME
(FETTAH'IN KIZI)

Dinle sözlerimi anla sırdaşım
Geldim mezarını buldum be gardaş
Fatiha okudum, başım sağ olsun
Yaptığından bîzar oldum be gardaş

Fettah'ın kızını gösterdim sana
“Aç karnını doyur!” dedin, sen bana
Gardaş atılır mı böyle yabana
Ağlarken halime güldün be gardaş

Keşke demeseydim sevdiğim kızı
Zehir zemberek söz, içimde sızı
Aç karnım doydu da değişmez yazı
Neden seni büyük bildim be gardaş

Okulum biterken hemen o yaza
Görünce yanımda ne dedin kıza
Allah'tan korkmadan sattın ucuza
Ben altmış yedi de öldüm be gardaş

Yaşım elli yedi hala dökerim
Islandı eridi ömür şekerim
Fettah'ın kızına gönül çekerim
Kırk yıldır aklımda yıldım be gardaş

Bak sen mezardasın ben de başında
“Mal götürdü” diye yazmaz taşında
Fettah'ın küçüğü yine düşümde
Sayende dertlere kaldım be gardaş

Eyüp ŞAHAN (24.06.2007, Çobanbeyli)

[Bu ağıt ve hikâyesi, şairin kendisi ile yapılan görüşmede 19 Haziran 2011 tarihinde Mehmet
GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

KARDEŞLERİN VEFATI ÜZERİNE DUYULAN
ÜZÜNTÜYÜ DİLE GETİREN AĞITLAR

KARDEŞE AĞIT *

O yıllar; siyasi görüş ayrılığından ötürü kardeşin kardeşi hunharca katlettiği yıllardır. Ozan Ali Rıza YÜKSEL'in küçük kardeşi Hakkı YÜKSEL de o siyasi karışıkların yaşandığı yıllarda Adana'da DSİ'de çalışmaktadır. Hakkı YÜKSEL de bu kanlı hesaplaşmadan payına düşeni alanlardandır. Arabası içinde hunharca katledilmesinin ardından Ali Rıza YÜKSEL, kardeşi Hakkı için şu ağıdı yakar:

Ya ben ağlamayım kimler ağlasın
Gözlerimden dolu dolu yaş gelir
Dediler ki kardeşini vurmuşlar
Ateş düştü ciğerimden kor gelir

Ne haberim oldu ne de tel geldi
Lal oldu dillerim kanım kurudu
Gören yok mu kardeşimi kim vurdu
Mektup yazdım zarfı geri boş gelir

Çoktan beri düşerlermiş ardına
Varmadın mı düşmanların farkına
Alıp götürmüşler bir tenha yere
Kahpe dölü dost görünür, puşt gelir

Nasıl düştün kardeş tuzağa tora
Kahpe düşmanlar valadılar avına
Sarılmaz, ciğerden açtın bir yara
Bu ölmeden daha bize az gelir

Kıyılır mı günahsız, suçsuza
Güven olmaz imansız dinsize
Ulan gâvur dölü kalırsa size
Kimi ölür, kimi size baş gelir

Mavo'nun tohumu Mars'ın sıpası
Soyun Nemrut soyu bozusun belli
Milcan gizli vurdu Hazreti Ali'yi
Soyunuzdan Şimir doğar, piç gelir

Yiğitler ölür mü üç beş kurşunla
Arkadan sıkılmışlar gizli beynine
N'ola kardeş ben öleydim yerine
Biz ağlarız, düşmanlara hoş gelir

* (YÜKSEL,2009;s.122-124); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.408-410)

KARDEŞLERİN VEFATI ÜZERİNE DUYULAN
ÜZÜNTÜYÜ DİLE GETİREN AĞITLAR

Araba boyanmış al kızıl kana
Ağlarım başıma ben vura vura
Kanın içsem az gelecek Adana
Devir döner bir gün bize oc gelir

Hamit, Osman ağlar, Ömer pek körpe
Sürmeli Şaziyem babanız nerde
Kimisi kucakta kimisi memede
Adam vurmak vicdansıza hoş gelir

Demedim mi kardeş güvenme ele
Bırakır kaçarlar kavga yerinde
Herkes kaçıp gitmiş başka ellere
Korkaklardan fayda olmaz, pis gelir

Başına toplanan hani yiğitler
Boşa çıktı güvendiğimiz umutlar
Karganın derneği olur mu derler
Su buladır sağdan soldan taş gelir

Biz de kurban verdik yiğit kardeşi
Sana sebep olan Maraş savaşı
Direksiyona düşmüş, sağılmış başı
Arabası dolu gitmiş, boş gelir

Yiğit olan kozu açık bölüşür
Erkek davasını açık görüşür
Vurup kaçıp gitmek piçe yakışır
Düşman bulunmadı, bize zor gelir

Kırıldı kalkmıyor kanadım kolum
Kimse bilmez gece gündüz ağlarım
Kardeş yiğit değil ahmak sayarım
Düşman yaşadıkça bize ağır gelir

Ali Rıza'm yavuzlarda durulmaz
Düşman gizli vurdu, kaçtı bulunmaz
Dinsizin hakkından iman sorulmaz
Durmaz çağlar gözlerimden yaş gelir

Ali Rıza YÜKSEL (24.02.1979)

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Elmalı köyünden Menderes YÜKSEL ile yapılan görüşmede
02.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

GELİN KAYNANA İLİŞKİSİNİ KONU EDİNER
AĞITLAR

XVII- Gelin Kaynana İlişkisini Konu Edinen Ağıtlar:

GELİNİ TARAFINDAN YÜZE ALINMAYAN KAYNANANIN AĞIDI *

Elbistan'ın Eldelek köyünde hali vakti yerinde, çiftçilikle geçinen bir aile vardı. Yaz geçmiş, hasat kaldırılmış, kış bastırmak üzereydi. Bir gün karı koca istişare ederek: “Bu kışı çocukların yanında geçirsek nasıl olur acaba?” dediler ve öyle de karar verdiler. Önce büyük oğlanın yanına varacaklar, orda biraz kaldıktan sonra ortanca oğlanın yanına uğrayacaklar; böylece kışı geçirmiş olacaklardı. Bu şekilde kurgu yaptıktan sonra, çocuklarının ihtiyaçlarını (peynir, yağ, bal, tarhana vs.) hazırladıkları öteberiler ile yola koyulurlar. Önce büyük oğlanın kapısını çalarlar. Kapı açılır. Kapıyı açan gelinleridir. Gelin, içeri buyur etmeden gerisin geriye dönerek içeriye seslenir: “Kapıda annenle baban var!” oğulları anne ve babasının geldiğini duyunca kapıya koşarak içeri buyur eder. Eder etmesine de, evde soğuk bir rüzgâr estiğinin herkes farkındadır. Çünkü gelin kızımız hem sokranmakta, hem de kapıları sertçe açıp kapatarak gönülsüzlüğünü alenen belli etmektedir.

Bu durumun misafirlerin gözünden de kaçmaz. Baba işi toparlamak için hanımına dönerek “Haydi hanım, öteki oğlanın yanına gidelim!” der. Hanım da orada ne ile karşılaşacaklarını bilemediğinden: “Herif, biz doğruca köyümüze gidelim! Belli ki buralarda bize yatacak yer yok” der. Bu arada karısının gönlünü etmeye çalışan oğullarını çağırarak, bir daha görmeyecekmiş gibi sarılırlar ve her ikisi de ağlayarak tekrar yola revan olurlar. Bugün üzerine oğlan, anne ve babasına yaptığı hakareten dolayı hanımından ayrılır. Anne, ömrünün sonuna kadar hep köyde yaşar; bir yere gitmez ve yalnız yaşadığı evde vefat eder. Bu nur yüzlü hanım, başından geçenleri Güllü GÖZÜKARA'ya anlatarak, ondan içini soğutacak bir şiir ister. Güllü GÖZÜKARA da “Bibi” dediği bu hanımı kırmayarak şu ağıdı yakar.

Susuzum suya kanayım
Göresim geldi anayım
Bunu çok gören kimsenin
Ben de aklına yanayım

Talan olsa bahçe bağım
Bulutlanır gönül bağım
Mihrican vursa meyveyi
Hasat olur darmadağın

Bu hevesle çıktık yola
Bir yered vermedik mola
Torun evlattan tatlıdır
Bunu gelin bilir mi ola

Elkızının soğuk yüzü
Belli karşılarken bizi
Varınca kapıda kaldık
Allah inandırınsı zizi

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.312)

GELİN KAYNANA İLİŞKİSİNİ KONU EDİNER
AĞITLAR

Gözü görmez yağı balı
Ata gövde evlat dalı
Öfke geçmez kapılarda
Gelin tam bir karaçalı

Allah büyük Mevla Kerim
Hak divanda olsun yerim
Gelin bize yüz vermedi
Komşulara ben ne derim

Gam yemen mi yoksa yerin
Derdim içte ondan derim
Yatmadan yola koyulduk
Gelin neymiş gelin görün

Üç oğlum var bir de kızım
Kimseye geçmedi nazım
Yalnız yuvada kaldım
Size diyom oğlum kızım

Oğlum bize üzülüyor
Gözünden yaş süzülüyor
Anam babam dedikçe de
Benim bağrım eziliyor

Ekin ekip yetirdiğim
Emek verip bitirdiğim
Emeğimi yele verdi
Gelin diye getirdiğim

Duman kaplı gönül dağım
Gazel döktü bahçem bağım
İçine ateş düşünce
Kurudu dalım budağım

Güllü'yüm de yanan özdür
Gönlü yıkan acı sözdür
Yoldan gelen misafire
İkram olan gülen yüzdür.

Güllü GÖZÜKARA

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Eldelek köyünden Güllü GÖZÜKARA ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

XVIII- Kader Konulu Ağıtlar:

İSYANIM VAR FELEĞE *

İlkbahar ayında kışa tutuldum
Felek sana isyanım var bilesin
Dostun kapısında taş tutuldum
Felek sana isyanım var bilesin

Gül sandığım diken oldu elimde
Sevdiklerim tuzak kurdu yolumda
Figanımdan tüyler bitti dilimde
Felek sana isyanım var bilesin

Bir rızık için gurbet ele düşürdün
Aldın beni diyar diyar aşırдын
Belki bu halime sen de şaşırдын
Felek sana isyanım var bilesin

İyilik eyledim kötülük buldum
Gerçek bir dost için bin kapı çaldım
Sonunda dünyada yalnız kaldım
Felek sana isyanım var bilesin

Bir vurdumduymazlık her yanı sarmış
Duygular tükenmiş ruhlar kararmış
Riyakârlık her vicdana taht kurmuş
Felek sana isyanım var bilesin

Fırsat geldi geçti ben tutamadım
Çok acılar çektim unutamadım
Gönlümü huzurla avutamadım
Felek sana isyanım var bilesin

Saçımı ağarttın dişimi döktün
Dizlerimi kırdın belimi büktün
Kara bulut gibi üstüme çöktün
Felek sana isyanım var bilesin

Kırgınım ben sana dünya durdukça
Öfkem artar her gün seni gördükçe
Bu fâni bedende bu can oldukça
Felek sana isyanım var bilesin

M.Nafiz KARAKOÇ (02.10.2006)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.47)

KADERİN BÖYLESİ *

Dünyaya geldiğim günden bu yana
Güldürmedi bir gün yüzümü Mevlâ'm
Ne ettim kendime neyledim bilmem
Neden kara yazmış yazımı Mevlâ'm

Gece gündüz hiç durmadan çalıştım
Zaman geçti her çileye alıştım
Bir damla düşmeden sele karıştım
Nedense çok gördüm azımı Mevlâ'm

Tomurcukken poyraz vurdu gülümü
Neye uzattımsa tuttu elimi
Kuruttu kökümü kırdı dalımı
Baharda getirdi gözümü Mevlâ'm

Sen diledin Mevlâ'm, sen verdin bana
Sen aldın ateşi, sen yaktın cana
Doyamadım Dilaver'im ben sana
Yoksa kör mü etti gözümü Mevlâ'm

Feryat etsem kimse duymaz çağrımı
Söktün ciğerimi ezdin bağrımı
Aldın benden kara gözlü yavrumu
Yaktın ateşlere özümü Mevlâ'm

Şu dünyada bir murada ermeden
Acı tatlı günlerini görmeden
Anne baba şefkatine doymadan
Ayrıldın yuvadan kuzumu Mevlâ'm

M. Nafiz KARAKOÇ (1985, Kahramanmaraş)

* KARAKOÇ, (2004;s.109-110); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.52)

GÜLMEDİ KADER *

Yavru mu yitirdin yar mı yitirdin
Durmadan gidersin yola Ömer'im
Unutma hiç aç yattığın günleri
Şimdi lokma sunmaz bala Ömer'im

Arzumanım kaldı bir güzel seste
Yar sırma saçını eylemiş deste
Keklik olman karar almam kafeste
Bülbül olsa konmaz güle Ömer'im

Of çektikçe kara bağrım dağlıyon
Dosta giden yollarımı bağlıyon
Bazen kederlenip bazen ağlıyon
Gözyaşların dönmüş sele Ömer'im

Yârim bir gül olsa ıslamam tasta
Bir saat görmesem olurum hasta
Ne isteğin varsa Mevlâdan iste
Asla boyun bükmez kula Ömer'im

Anamoğlu dönmez zulüm'e dilim
Yaprağım açmadan soluyor gülüm
Az yaşa çok yaşa akıbet ölüm
Seni de koyarlar sala Ömer'im

(Anamoğlu) Ömer MART

[Bu ağıt, Elbistan'ın İğde kasabasında ikâmet eden Kabaktepe'li Ömer MART ile yapılan görüşmede
23.04.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.163)

— DAHA ÖLMEDEN KENDİ ÖLÜMÜNE YAKILAN —
AĞITLAR

XIX-Daha Ölmeden Kendi Ölümüne Yakılan Ağıtlar:

**BÜYÜK YAPALAK KASABASINDAN ŞAİR AHMET BULUT’UN KENDİSİ
İÇİN YAKTIĞI AĞIT ***

Şair Ahmet Bulut’un cep defteri büyüklüğündeki şiir defterinden alınan şiirin üst kısmına yazılmış notta aynen şöyle yazmaktadır: “Her şair ölmeden evvel kendine bir ağıt yazar. İşte bu ‘ağıt’ ölmeden evvel kendim için, kaleme aldığım ağıttır. Yüce Rabbim imandan ayırmasın. Âmin!”

Şairler kendine yakar ağdı
Verinde yazayım kalem kâğıdı
Cenazem, yıkanıp yundu soğudu
Haydi, Gariplikte götürün beni

Sesi güzel olan versin selâmı
Ona benden selam, Allah kelamı
Terk ediyorum, ev bark evlat sılamı
Son durak menzile yetirin beni

Tabutum omuzda, hüzünlü yüzler
Üzgün yakınlarım yaş dolu gözler
Ruh bedenden çıktı tükendi sözler
Daracak kabire yatırın beni

Ömür uçup gitti nefes misali
Seyreyledim, hayal rüya masalı
Tükettim yolumu, gamlı tasalı
Koyun toprağıma bitirin beni

İmamla cemaat dilesin rahmet
Günaha kefarete çektiğim zahmet
Dünyadaki rızkın, tükendi Ahmet
Bulduğunuz gibi yitirin beni

Ahret ayrığı, dönemem daha
Ömrü uzatmaya, biçilmez paha
Fani hayat bitti, kavuştum şaha
Mümkün mü, bir daha getirin beni

Şair Bulut boşa çırpınıp durdun
Nedeyim, doğrusu ben beni yordum
Çileden mihnetten, bir hayat ördüm
Haydi, kara yasa, batırın beni

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan’ın Büyük Yapalak kasabasından şair Ahmet BULUT ile yapılan görüşmede 09.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;114)

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİNER AĞITLAR

**XX- Hayatının Belli Bir Dönemini Cezaevinde Geçirmek Zorunda Kalan İnsanları
Konu Edinen Ağıtlar:**

Dirgen Ali, Elbistan ilçesi Efsun/Yarpuz –şimdiki adı Afşin– nahiyesi Lorşin –şimdiki adı Altınelma- köyündendir. Köy ağalığı yapmıştır. Binboğa dağlarındaki Tikenli-Bostanbeli yaylası yüzünden köylülerle ve çevreyle arası açılmış; kavga dövüş eksik olmamıştır. Nitekim 1940 yılında, köylülerle aralarında bu yüzden çıkan bir kavgada vurularak öldürülmüştür.

1933 yılında Dirgen Ali, Gaziantep'te, aslında kilise olduğu halde cezaevi olarak kullanılan yerde hapis yatmaktadır. Dirgen Ali'nin kendisi de, hanımı Avşar kızı Hatice Hatun da şairdir. Cezaevinden Dirgen Ali bu ağıdı yakıp hanımına gönderir.

DİRGEN ALI'NİN AĞIDI *

Binboğa dağına çadır kurardım
Düşmanları diyar diyar sürerdim
Bu kara kaderi ben mi arardım
Alnıma yazılmış bu kara yazı

Bir para koymayın alın malımı
Mahkemede kısık ettin dilimi
Düşmanı korkmaz görmeyince ölümü
Kader böyle imiş ne deyim

Haçça'm senden karşılığın isterim
Yazdığımı cemaate gösterin
Kilise'de dokuz aslan beslerim
Alnıma yazılmış bu kara yazı

Dirgen Ali (BİNBOĞA)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;90);
ÖZDEMİR, (1994;s.215-216)

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Hatice Hatun'un buna cevabı *

Kader böyleymiş bulmam mahana
Karga hücum etti uçan şahana
Bir parmağın vermez idim cihana
Ağamı konakta göreydim bir gün (bari)

Ağam ile çok safalar sürdüğüm
Üç öğüne ağır yemek verdiğim
Nazlı kır'a gümüş takım vurduğum
Muhammet'i üstünde göreydim bir gün (bari)

Kır'ın kişnemesi beni yakıyor
Taze gelinlerim beni yakıyor
Fakı'm, Tikenli'ye düşman çıkıyor
Martini dalında göreydim bir gün (bari)

Kitli kaldı Hayriye'nin kapısı
Düşmanlar istiyor tarla tapısı
Baş baş oldu şu köylünün hepsi
Hasmının üstünde göreydim bir gün (bari)

Kilitli kaldı odayın kapısı
Gubucu istiyor, tarla tapusu
Baş, baş oldu Lorşinli'nin hepsi
Hasmının üstüne geleydin (bari)

Kişnedi de kır at durdu, yoruldu
Tikenli'ye bugün mahşer kuruldu
Muhammet'im baban vuruldu
Seni de meydanda göreydim bir gün (bari)

Çok ağlıyor benim gelin Asiye
Sözüm kâr etmiyor artık kimseye
Haber edin gelsin oğlum İsa'ya
Onu da dövüşte göreydim bir gün (bari)

Kabağağ'ın gürlemesi dalınan
Günlerim geçiyor âh u zarınan
Emmiyinen, dayıyınan, elinen
Cuma'nın düğünün kuraydım bir gün (bari)

Cahil kaldı şu Mahmud'un gelini
Zalim düşman daldan aldı gülümü
Kahpe felek göstermeden ölümü
Çocuklarımı burda göreydim bari

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.91)

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

İsmail'i senden aşağı görmem
Abbas, Yemliha'yı gözümde ıramam
Bin öğüt verseniz birini almam
Dokuzunda burada göreydim bir gün (bari)

Fakı'm, Muhammet'im yaktı özümü
Hapis ettik yiğitlerin hasını
Sağlığınan göreydim yüzünü
Çık da kurbanların kesilir bir gün

Hayırsız kır at da taşa bağlanır
Ağır menciliste adın söylenir
Fakı'm Tikenlide düşman eğlenir
Düşmanın üstünde göreydim bir gün

Hatice BİNBOĞA

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Cezaevinden çıkan Dirgen Ali, bir gün sohbetinde karısından kendi adına ölmüş gibi ağıt yakmasını ister. Bu isteği duyan Hacca Hatun önce şaşırır, fakat kocasının ısrarına dayanamayıp duygularını şöyle ifade eder*

Merdiveni çıkamıyor
Ellehalem ağır derdi
Sabır yaylana düşman konar
Dikenli bağımın yurdu

Derdi yeğın ağırır başı
Durmuyor gözümün yaşı
Gidip doktor getirmiyor
Nerde Hafız kardeşi

Fakı'sı ata binemez
Muhammet doktor bulamaz
Şu düzün ağası, beyi
Kimse senin gibi olamaz

Bir ocakta kuzu bişer
Bir ocakta gayfe taşar
Çocuklara kıran girsin
İnsan eşiyinen yaşar

Altı oğlu var, beş de kızı
Küllü yetim bırakma bizi
Kapı döşlüm, kurt bileklim
Yıkılsın Elbistan düzü

Aslan düşmüş ağır yatar
Gitme beyim evin batar
Çocuklara kıran girsin
Sahipsiz fidan mı biter

Hatice BİNBOĞA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.94);
(ÖZDEMİR,1994;s.218-219)

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Bir gün Hatice Hatun hastalanır ve kendi kendine söyler *

Çeke çeke bu dert beni alıcı
Etim gidip kemiklerim kalıcı
Doktora gidersem can mı verici
Kader böyleymiş derim ağlarım

Gene yeşillendi ova, yazılar
Meleşitte kösten çıkar kuzular
Oğlum, kızım ağlaşır da bozular
Kururlar konağa figanı bir gün

Ali gelir Haccam diye ararsa
Kızlarım toplanıp yüzün yolarsa
İsam küçük, anam diye ağlarsa
Düşmanlar duyar da sevinir bir gün

Hatice BİNBOĞA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.95);
ÖZDEMİR, (1994;s.220)

KEREVİNLİ HALİL'İN AĞIDI *

Afşin'in Kerevin köyünden olan Halil bir kanun kaçağıdır. Kerevinli Halil aynı zamanda Elbistan'ın Ambarcık köyünden Beşir KURT'un bibi oğlu, Hannen Kurt'un da teyze oğludur. Bu denli yakın akrabalarının Ambarcık köyünde olmaları hasebiyle Halil, Kerevin'den ayrılarak Ambarcık köyünden Noslu İbrahim'in evini bibisi oğlu Beşir'le satın alarak bu köye yerleşir.

Kerevinli Halil, zaman zaman bazı suçlardan dolayı hapse atılır ve suçu kadar hapis yatarak defalarca hapisten tahliye olmasına rağmen tekrar kanun kaçağı durumuna düşmekten kurtulamaz. Bu havalide işlenen her türlü kanunsuz olayda-içinde olsun veya olmasın mutlaka Halil'in de ismi geçmektedir. Sürekli jandarmalar tarafından aranan biridir. Kerevinli Halil'in geçimini bu şartlarda meşru yollardan kazanma imkânı ortadan kalmaktadır. Üstelik Halil iki evlidir. Hacce isimli hanımından olan Güler, Şükriye isimli hanımından da Hatice olmak üzere iki de kız çocuğu babasıdır. Adı eşkıya olmasına rağmen üzerinde taşıyacağı silahı dahi temin edememektedir.

Kanun kaçağı olduğu için zaman zaman başka yerlerde yatan Kerevinli Halil, 1954'ün zemheri ayında, inanıp güvendiği, Çiçek köyünden Atik'in evinde misafirdir. Akşam yemeği yenmiş, kahveler içilmiş, vakit iyice ilerlemiştir. Atik'in evinde o gün Olukluoğlu lakabıyla anılan Dönüşün oğlu Mustafa da vardır. O gece Mustafa, silahının olup olmadığını anlamak amacıyla Halil'le güreş tutar. Bilahare, evine gitmek bahanesiyle müsaade isteyip Atik'in evinden ayrılır.

Mustafa, yerde bulunan diz boyu kara aldırmandan doğru Elbistan'ın yolunu tutar. Elbistan'a varan Mustafa karakola koşar, karakol komutanı yüzbaşına Kerevinli Halil'in Çiçek köyünden Atik'in evinde misafir, üstelikte silahsız olduğunu söyler. Yüzbaşının "Bir askerimin burnu kanarsa seni yakarım!" demesi üzerine: "Akşam güreş tuttum, silah değil, bir bıçağı bile yok." diyerek müfrezenin baskın için yola çıkmasını sağlar.

Baskın yapılır, teslim ol çağrıları karşısında Halil çaresizdir. Eli aldığı bir değnekle portmadan evin damına çıkar. Elindeki değneği, bir gelen olursa haberim olsun diye portmanın çatısına doğru uzatmaktadır. Hava ayaz, gökyüzü aydınlıktır. Ayın ışığı Kerevinli Halil'in uzattığı eli açığa vermektedir. Aşağıdan bu durumu fark eden Erzurumlu bir jandarmanın açtığı ateş sonucu ilk kurşunu koltuğunun altından alan Halil o gece vurularak öldürülür.

Çiçek köyünde anlatılan şekliyle: Halil'in eskiden beri Dönüşünoğlu Mustafa ile zaman zaman yolları keşişir. Mustafa askere gider, orada makam şoförü olur. İzine gelirken silahını da yanında getirir. Bir ara Halil'le karşılaşır. Askerlik hatıraları anlatırken silahıyla geldiğini söyler; Halil silahı alır ve bir fırsatını bulup kaçar. Bu yüzden Mustafa askerliğe dönemez ve yıllar boyu kaçak durumunda dolaşır. Bu yüzden Halil'e dış bilemekte ve fırsat kollamaktadır.

Atik'in (Doğuç) evinden, Tellioluk'taki bacıma gideceğim, diyerek çıkan Mustafa, doğru Elbistan'a gider ve askerlik şubesi başkanını bulur ve durumunu anlatıp: "Size Halil'i yakalattıysam benim askerlik işimi halleder misiniz?" der. Başkan da jandarma komutanıyla beraber kabul ederler.

Bunun üzerine Ambarcık köyünden Hatun Eşe BOSTAN şu ağıdı eder:

Çiçeğin karşısı bayır
Kurşun gelir hayır hayır
Müslüman etmez bu harbi
Ellaham yüzbaşı gâvur

Çiçekli etmiş tamaşa
Sol böğrün koymuş ataşa
Güler'im oğlan olsaydı
Emeğim gitmezdi boşa

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.96)

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Güler'in elinden tutsam
Hatiç'i önüme katsam
Hâkim beye minnet etsem
Babaların verir mola

Şükriye cipten bakıyor
Hacce ciğerim yakıyor
Kör olasıca yüzbaşı
Kanlar oluktan akıyor

Yaptırmaz olasin Atik
Elini süyükten tutuk
Güler'inin konuşucu
Gözü bakar dili tutuk

Avradın yolun gözlüye
Döllerin tavsur düzlüye
İlahim Dönüş'ün oğlu
Ocağına it kuzluya

Temiz yudum içliğini
Başına attım başlığını
Kör ola yokluğun gözü
Bulamadım harçlığını

İpek yeleşti alaca
Dar akşam geldi salaca
Beşir emmim berk severdi
Misafir almamış gece

Yekin Halil ağam yekin
Meşlahanı dalına takın
Hemi yiğit hemi güzel
Sen seni nazardan sakın

Yoruldu yola oturdu
İki de keklik yetirdi
Deyzesi oğlu Hanen Emmi
Zerkit çayından getirdi.

[Bu ağıdın hikâyesi, Söğütlü kasabasından Beşir'in oğlu Hasan (Ağa) KURT ile yapılan görüşmede
Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

**BÜYÜK YAPALAK KASABASINDAN BURHAN VE YEMLIHA MERT'İN
AĞIDI***

Sene 1977. Büyük Yapalak kasabasında iki öz amcaoğullarının evleri karşı karşıyadır, çocuklar ve hanımlar arasında arada bir ağız münakaşası olmaktadır. Son yapılan münakaşa büyük ve erkekler arasına sıçrar. Bu husumetten ötürü ilk önce iki aileden Ekrem MERT ile Sefa MERT kavgaya karışırlar. Kavga da silahlar da çekilir. Sefa Mert'in elindeki silahtan çıkan kurşunla Ekrem MERT yaralanır. Yaralı Ekrem Mert'in ateş etmesi sonucu Sefa MERT de vurulur. Her ikisi de yaralı olarak Elbistan devlet hastanesine getirilir. Durumları ağır olduğundan Malatya'ya sevk edilirler. Sefa MERT Darıca mevkiine varınca vefat eder. Ekrem MERT hastaneye yetiştirilir; yapılan müdahalelerle kurtulur. Bu olay üzerine emmideşler arasına düşmanlık girer.

Bundan sonrası şöyle gelişir: Sefa MERT'in annesi Dönüş MERT kocası Hacı Hasan MERT'i "Sen de bunlardan birini vuracaksın!" diye sürekli taciz ve tahrik eder. Bu tahriklere dayanamayan H. Hasan MERT silahlanarak, Ekrem MERT'in ağabeyleri olan Yemliha ve Burhan MERT'i takibe başlar. Her iki tarafa da akraba olan şair Ahmet BULUT'un beyanına göre; Burhan ve Yemliha kardeşler bir Pazar günü Elbistan Şekerbank civarında bir çay ocağında çay içerlerken H. Hasan MERT çay ocağına baskın yapar ve iki kardeşin üstüne ateş açar. Burhan ve Yemliha kardeşler oracıkta vefat ederler. Cenazeleri Büyük Yapalak kasabasına götürülür; mahşeri bir kalabalıkla defnedilirler. Özellikle TKİ müdürlüğünde mühendis olarak işe başlamış, iki fakülte mezunu Burhan MERT gibi geleceği parlak birinin kan davasına kurban verilmiş olması hadiseyi duyan herkesin içini kanatmıştır.

Başlangıçtaki küçük çığı artık koca ormanı sarmıştı. Burhan ve Yemliha'nın kardeşleri bu acı olay karşısında sessiz kalamadılar. Kardeşlerden Ubeydullah MERT karşı tarafı takibe aldı. Bu sırada, Burhan ve Yemliha'yı vuran H. Hasan MERT teslim olmamış, kanun kaçağı durumundaydı. H. Hasan MERT'le karşılaşmaları zordu. Bu yüzden H. Hasan MERT'in hanımı Dönüş MERT de dahil tüm aile göz hapsine alınmıştı.

Dönüş MERT bir gün üç çocuğunu da yanına alarak, traktörle, köyün biraz dışında, Burhan ve Yemliha'nın mezarlarının bulunduğu yere yakın bir mevkiye toprak getirmeye gider. Dönüş MERT'i takip eden Ubeydullah MERT de oraya gelir. Silahını çıkaran Ubeydullah, Dönüş'le çocuklarının üzerine ateş etmeye başlar. Dönüş MERT'in yanında getirdiği masum çocuklardan ikisi, Ubeydullah'ın silahından çıkan kurşunlarla oracıkta ölür. Bu iki masum yavru da gözyaşları arasında toprağa verilir. Ubeydullah da kanun kaçağı durumuna düşer.

H.Hasan MERT'le Ubeydullah MERT kolluk kuvvetlerinin tüm aramalarına rağmen ele geçmezler. Zaman aşımından yararlanmak maksadıyla her iki taraf da firari olarak yaşarlar. Ancak, yeterince kaçtığı düşünün H. Hasan MERT 25 yılın sonunda Elbistan sebze pazarında karpuz satmaya başlar. Bunu fark eden karşı taraf onu ihbar eder. Mahkeme, H. Hasan'ı otuz yıla mahkûm eder. Halada yatmaktadır.

Ubeydullah MERT de bir süre sonra Elbistan cumhuriyet savcığına teslim olur. Mahkeme sonucu, zaman aşımından dolayı ceza verilmeksizin bırakılır.

Verin kalemi de yazayım destan
Ne oldu hadise söyleyin baştan
Tel çekinde ekip gelsin Maraş'tan
Bu acı haberi duyan ağladı

Bu nasıl hadise geldi başa
Zalim düşman ne çok düştün üstüme
Hasret koydun çoluk-çocuk eşime
Gökte melek yerde insan ağladı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;127)

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

İki kardeş şehit olduk sırada
Biri evli biri ermemiş murada
Beş tane yavrumu koydun arada
İşiten çevremiz her yan ağladı

Yezit mi oldun da hakaret ettin
Beni takip ettin arkamdan yettin
Nic'oldu Yemliha Burhan'ı n'ettin
Acıyıp yürekten yanan ağladı

Zalim düşman böyle etti inadı
Silahını döşümüzde sınıadı
Burhan demek Türkiye'nin kanadı
Mısır'da Yusuf-ı Kenan ağladı

Elektronikte beyin uzmanı
Almanya stajı bonservis hanı
Ezrail'e teslim eyledik canı
Cennette Huriyi kılman ağladı

Karşıdan geliyor çifte cenaze
İlgıt ılgıt akar kanları taze
Feleğin bizlere ettiği ceza
Derya deniz dürrü mercan ağladı

Zalim düşman ceddin kesilmez yine
Çocuklar yetişir büyürler yine
Dirsek çürütmüşüm yirmi dört sene
Memuru, amiri, imam ağladı

Kul Garibim söyler yanar özünden
Her andıkça kan yaş akar gözünden
Gidiyoruz şehitlerin izinden
Musalla taşına koyan ağladı

Süleyman BULUT

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Büyük Yapalak kasabasından şair Ahmet BULUT ile yapılan görüşmede 09.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

BÜYÜK YAPALAK KASABASINDAN KÜÇÜK MEMED'E AĞIT *

1996 yılında Büyük Yapalak kasabasından şair Ahmet BULUT'un ruhsatsız taşıdığı silah devletin kolluk kuvvetleri tarafından yakalanır. Mahkeme edilen Ahmet BULUT; Türk ceza kanununun ilgili maddesi gereği, ruhsatsız silah taşımaktan üç ay hapse mahkûm edilir. Cezasını çekmek için girdiği cezaevinde bir gün yatarken, bir rüya görür. Rüyasında hoca minareden salâ vermektedir. Salânın arkasından "İnnâ lillâhi ve inna ileyhi râci'ün." dedikten sonra "Büyük Yapalak kasabasından Küçük Memet vefat etmiştir" der. Ahmet BULUT uyanır ve bu rüyaya istinaden amcası Küçük Memed'e şu ağıdı yakar:

Küçük Memed yenik düştü ecele
Eşi dostu toplansınlar acele
Yeni rahat edecekti gücele
Acılı haberi duyan ağladı

Oğlu, kızı yakınları gelsinler
Kucaklaşıp helallığın alsınlar
Gitti Küçük Memed haydi bulsunlar
Çıkarıp üstünü soyan ağladı

Şu yalan dünyada, görmedi bir gün
Ömrü çile ile tükendi her gün
Dokunmayın ona, gayeten yorgun
Yıkayıp suyunu koyan ağladı

Çektikleri sığmaz dile tabura
Hayatı minnetle geçti habire
Rahat etsin, yatırın da kabire
Musalla taşına koyan ağladı

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Büyük Yapalak kasabasından şair Ahmet ile yapılan görüşmede 09.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;112)

MAHKUM YOLU BEKLEYEN GÜLLÜ GÖZÜKARA'NIN AĞIDI *

1953 yılında çıkan bir köy dövüşünde ismi bir yaralamaya karışan, Güllü GÖZÜKARA'nın eşi Muhittin GÖZÜKARA da tutuklananlar arasındadır. Olaya adı karışanlardan bir kısmı yapılan mahkeme sonucunu tahliye olurken, bir kısmı da çeşitli hapis cezalarına çarptırılır. Muhittin de ceza alanlar içerisinde; tam on iki yıl hüküm giymiştir. Kayın-validesi, gittiği her mahkûm ziyaretinde gelini Güllü GÖZÜKARA'yı kovalamaktadır. Muhittin de, işin aslını astarını anlamaya lüzum görmeden, on iki yıl mahkûmiyet almış bir adamın yolunu beklemese de hakkı var, diye düşünerek: “Üç çocuğumu alın, Güllü de babası evine gitsin.” diye haber yollar. Oysa Güllü GÖZÜKARA; kocasının hapse düşmesiyle yarım kalan evin kış gelmeden tamamlanması için olağan-üstü çaba sarf etmektedir. Haberi alan Güllü GÖZÜKARA, muhatap kaldığı bu muameleye bir anlam veremez ve bu şiiri yazarak, bir zarf içerisinde, ziyarete giden birisiyle yollar.

Yanarım yanarım tütünüm tütmez
Kurudu bahçemde güllerim bitmez
Kuzulu koyun da dışarı gitmez
Niçin getsin deyi haber salarsın

Yana yana burum burum tüterim
Marağımından hasta olur yatarım
Nazlı Hacı'mı senden eyi tutarım
Niçin getsin deyi haber salarsın

Girer girer ıssızlarda ağlarım
Alnıma da karaları bağlarım
Nazlı Hacı'mı senden eyi eğlerim
Niçin getsin deyi haber salarsın

Oğlan sana kahreder de küserim
Yoktur benim bir cezalık kusurum
Olursa bir derdim anana derim
Niçin getsin deyi haber salarsın

Güllü GÖZÜKARA

Zarfı alan Muhittin yazılanları okur ki kendisine söylenenler doğru değil. Ziyaretçiye: “Güllü'ye selam söyle; çocuklarımın başında beklesin, ben dar yerdeyim, yapacak fazla bir şeyim yok, kusura bakmasın, bir de bana yastık yüzü yollarsa iyi olur.” diyerek hem selamını, hem de istediğini bildirir.

Köye dönen ziyaretçi durumu bir bir aktarır Güllü GÖZÜKARA'ya Güllü, ilk fırsatta yastık yüzünü işleyerek bitirir. Sonra da, yüzünü kendi yastığına sererek başını koyup bir müddet yatar. Katlığında şu mısralar dökülür dilinden.

Bu gün akşam yastık yüzün bitirdim
Kalemi kâğıdı aldım oturdum
Genç ikene ben eşimi yitirdim
Eşini avlatan keklige döndüm

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.309)

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Der demesine de, içlenmesi daha bir artar:

Yarın yine gideceğim
Yârin hallerin sormaya
Benim halim sana malum
Gözüm hasiret sürmeye

İreyhan da koyu mordur
Ayrılık da gayet zordur
Gencikene koca oldum
Beni de düşüren yarıdır

İreyhanı top bağlarım
Bende durmayıp ağlarım
Elime yakmam kınayı
Yârsiz bayramı neyleyim

Güllü GÖZÜKARA

Bu dörtlükleri yazdığı kâğıdı katlayarak, yastık yüzünün katları arasına bırakır. Birisine vererek hapishaneye yollar.

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Vakit geçti, devir döndü, Behlül Ali'nin başına bir iş düştü. Mahbusluğa giderken Zaptiye Tahir'in yanında bunu böyle söyledi. Dinnen Ağalar hem de Efendiler:

AĞLASIN *

Kısmet kahıp ben bu ilden gidersem
Dögünsün çırpınsın anam ağlasın
Küçücekten kahrın çektim büyüttüm
Kardaş gitmiş deyi Senem ağlasın

Eşinden ayrılan firkate başlar
Ahıyor dîdemden kan ile yaşlar
Uçsun vîran olsun sökülsün taşlar
Dökülsün suvağı binam ağlasın

Verin silâhımı ağlatman beni
Bugün bana doğdu ayrılık günü
Arasın bulmasın desin ki hani
Kalan gelmez deyi sunam ağlasın

Öğüt vermen Behlül Ali'm del'olsun
Can sağ gerek dost olmasa il olsun
Gurbet ilde yana yana kül olsun
Dögünsün taşınan sînem ağlasın
Deyip kesti. Aferin âşıkâ dediler.

Behlül Ali KOZAN

* KARAÇALI, (2008;s.71-72); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.102)

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

CELİKANYURDU'NDAN (YAZYURDU) ÖMER'İN AĞIDI *

Ömer, Yazıurdu'ndan Ömer, Kişiler'den yiğit bir delikanlıdır. Bu genç Elbistan ilçesinin bir köyünden de nişanlıdır. Kader bu ya! Bu gencin nişanlısı Elbistanlı olan bir genç tarafından kaçırılır. Ömer de nişanlısını kaçırın kişiyi, askere giderken bir sevkıyat sırasında yolunu keserek vurur. Ömer bu olay üzerine dağa çıkar, askerliği geldiği halde askere de gitmez; çünkü yakalanırım korkusu vardır. Bu arada da kendi yakın akrabaları ve çevresi de Ömer'i çekemediklerinden bir an evvel yakalanması veya vurdurulması için Ankara'ya kadar dilekçe verirler. Ömer artık devlet tarafından aranan kaçak veya eşkıyadır. Her gün gelerek köyün önündeki kendi ağıllarının önünde bekleyerek pusu kurarlar. Ömer her günki gibi ağılın önüne gelir ve ağılın önündeki çeşmede elini yıkarken askerin birisi tarafından vurulur. Bunu duyan Ömer'in Kındıralık'taki bacısı Yeter aşağıdaki ağıdı yakar. Ağıt, değişik kimselerde değişik şekillerde söylenmektedir. (...) Biz bu ağıdı değişik kimselerden aldık. Ağıdın sözleri aşağıdaki gibidir.

Yoncalığın boz dumanı
Hükümet vermez amanı
Ben gardaşa düğün tuttum
Ot biçimi yaz zamanı

Öle gardaş bacın öle
Ölmeye de ne gün göre
Öle gardaşın bacısı
Çıkmaz yürekten acısı

Göğdeli'den yayılan yozlar
Gölde ötüşüyor kazlar
Ben gardaşa düğün tuttum
Davulsuz oynadı kızlar

Göğdeli'nin kircisiyim
Mor koyunun bercisiyim
Zehirlenip ölmeliydim
(Bana kara yakışır mı?)
Ben Ömer'in bacısıyım

Mum yandı da yoncalığı ışıttı
Yel değdi de yaralıyı üşüttü
Gözünden gözüne inanmazdı
Cephaneyi kadınlara taşıttı

Yol üstüne kaymak serdim
Gelip geçen yesin diye
Ben gardaşa çadır kurdum
Misafiri insin diye

* (ÖZ,1999;s.294-297); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.387-390)

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

.....
Odasına iner vali
Ankara'ya tel veriyor
Emmimoğlu kaynım Veli

Hota deli gardaş hota
Ne süslü binerdin ata
Deli Dudu da duyduysa
Gardaşa çalıyor hota

Koyun gelir dura dura
Ayağını vura vura
Şimdi Ömer ağam gelir
Bıyığını bura bura

Ergen babamoğlu ergen
Olmuş yoncalığa sergen
Hiç mi bunun kimsesi yok
Üstüne örtmemişler yorgan

(Sizin ergen bizim ergen
Yoncalığa olmuş sergen
Bunun hiç kimsesi yok mu
Üstüne örtmemiş yorgan)

Görün'e gittim de yayan
Dayan ey dizlerim dayan
Ananı jandarma dövdü
Uyan deli gardaş uyan

Yoncalığın cılga yolu
Gide gide kavuşuyor
Seni vuran Kayserili
İlvan ile savuşuyor

Bacısının adı Eşe
Yamçıyı saklamış taşa
Gâvur imiş gâvur Hakkı
Nasıl kıydın altın diş

İndim geldim çoktan çaldan
Gardaş güccük bilmez haldan
Omar gardaş vurulunca
Bülbül figan etti daldan

HAYATININ BELLİ BİR DÖNEMİNİ CEZAEVİNDE GEÇİRMEK ZORUNDA
KALAN İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Tarlalarda biter yemiş
Gamasının ucu gümüş
Ankara'da(n) Kemal Paşa
Şu Omar'ı vurun demiş

Yoncalığın dar dumanı
Hükümet bilmez amanı
Gardaş göçünü yükletmiş
Ot biçimi orak zamanı

Yoncalığa vardım yayan
Dayan ey dizlerim dayan
Ananı dövmüş jandarma
(Ananı jandarma dövmüş)
Uyan deli gardaş uyan

Jandarmalar öğünüyor
Bibilerin doğünüyor
Ses versene deli gardaş
Düşmanların seviniyor (soyunuyor)

Havluya doldurdum gazı
Samsun'a yolladım yozu
Gınamayın eller bizi
Dil bilmiyor Kürt'ün kızı

İndim geldim çaldan çaldan
Gardaş güccük bilmez haldan
Omar gardaş vurulunca
Bülbül figan etti daldan

Çadırımı aldım başıma
Canımı aldım dişime
Kimselere görünmezdim
Cenderme çıktı garşıma

.....
.....

Yeter

[Bu ağıt ve hikâyesi, Arif KOÇ ile yapılan görüşmede 1994 yılında Mehmet Ali ÖZ tarafından derlenmiştir.]

* (ÖZ,1999;s.294-297); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.387-390)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

XXI-Çeşitli Hastalıklarla Vefat Eden İnsanları Konu Edinen Ağıtlar:

BEKİR DURAN'IN ANISINA *

Ecel geldi, ava saldı
Kriz onun canın aldı
Ömrü yarıda kaldı
Çok ağladım emmoğluna

Dağlar ona neler yaptı
Kara, boranlara kattı
Eşini yalnız bıraktı
Çok ağladım ben Bekir'e

Çekilmiyor dünya nazı
Bir oğlu var, yedi kızı
Böyle imiş alın yazı
Çok ağladı biz Bekir'e

Gelin kızlar kara bağlar
Gözler çeşme olmuş ağlar
Dünya işte böyle beyler
Çok acıdım gençliğine

Ölüm dağ başında geldi
Taşlar arasında kaldı
Kara toprak onu da aldı
Çok acıdım ben Bekir'e

Dayanmıyor oğlu kızı
Kardeşi yok, bir tek kuzu
Emmi dayı hepimizi
Çok ağladık biz Bekir'e

Üç sene evvel emekli oldu
Kuşlar gibi yuva kurdu
Çocukları yuva kurdu
Çok acıdım ben Bekir'e

Eşi dostu hep geldiler
Bakıp tabutu gördüler
Durup namazın kıldılar
Çok acıdık biz Bekir'e

Balıkçı'yım şükrederim
Ölene rahmet ederim
Ya Rab ben nasıl giderim
Çok acıdım ben Bekir'e

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.85)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Beş çocuğuyla dul kalan bir kadının, kocasının ölümü üzerine yaktığı ağıt *

Kapımızın önü kiraz
Gel yiğidim otur biraz
Sen Mehmet'i çok severdin
Mehmet'i kimse anlamaz

Akan suyun akıntısı
Büyük selvi yıkıntısı
Alagözlüm öldü diye
Dağılıyor okuntusu

Ağıl karlı dağlar ağıl
Otlar biter hağıl hağıl
Yekin koç yiğidim yekin
Ayrılacak zaman değil

Aslan elli, kurt bilekli
Yiğidim çatal yürekli
Vaadesi mi yetti ola
Silahı elden bıraktı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.87)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

İNCECİK KÖYÜNDE ÖZCAN TÜRK'ÜN AĞIDI *

Ahmet BULUT'un amcası Hüseyin BULUT'un kızı, İncecik köyünden Ömer TÜRK'ün eşi, dört çocuk annesi Özcan TÜRK, kanser denen illete yakalanır. Yedi sene mücadele etmesine rağmen kanser hastalığından kurtulamayan Özcan TÜRK'e şair Ahmet BULUT şu ağıdı yakar:

Malum her insanın sonu
Kefendir nihai donu
Genç yaşta kaybettik onu
Kullar yandı Özcan Türke

Akar yaş danışmaz göze
Yara derin indi öze
Sığmıyor kaleme öze
Diller yandı Özcan Türke

Ne söyleyip neler yazak
Yaktı kavurdu bir sazak
Mahzun oldu yakın-uzak
Eller yandı Özcan Türke

Dostlar sarılalım sabra
Böyle gösteriyor ibre
Sessizce taşındı kabre
Yollar yandı Özcan Türke

Hüzünle yıkandı yundu
Ümitler acıya döndü
Dualarla lahte kondu
Sallar yandı Özcan Türke

Sevenleri hep özlüyor
Hasretle yolun gözlüyor
Esip inleyip sızlıyor
Yeller yandı Özcan Türke

Gözü yaşlı kardeş bacı
Hakk'ın emri başlar tacı
Kurudu ömür ağacı
Dallar yandı Özcan Türke

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;110)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Eşi çocukları ağlar
Feryatları, yürek dağlar
Akar boz bulanık çağlar
Seller yandı Özcan Türke

Ana-baba, yanar özden
Kanlı yaş, dökülür gözden
Ağır geldi, yakan közden
Çöller yandı Özcan Türke

Hayat biter hayat başlar
Bahara dönüşür kışlar
Karalar giyindi dostlar
Allar tandı Özcan Türke

Tecelli ediyor kader
Sürer kıyamete kadar
Dertli bülbül figan eder
Güller yandı Özcan Türke

Solan gül, dalından kopar
Nem alırsa bina keper
Arı, her çiçekten yapar
Ballar yandı Özcan Türke

Göçecek, yoksullar baylar
Deryaya karışır çaylar
Çile yüklü günler aylar
Yıllar yandı Özcan Türke

Şair Bulut bitir sözü
Makbuldür çoğundan azı
Matem çalar gönül sazı
Teller yandı Özcan Türke

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Büyük Yapalak kasabasından şair Ahmet ile yapılan görüşmede
09.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Onulmaz bir hastalığa duçar olarak hayatını kaybeden emmimin oğlu Emin'in vefatı üzerine *

KARDAŞ

Doktorlar çekti elini
Terk ettim Antep elini
Beş çocuğu genç gelini
Böyle kime koydun kardaş

“Yel” diye tutuldun derde
“Medet!..” çağırdın her yerde
Gözünde yaş, canın darda
Didin, didin, didin kardaş

Antep gurbet orda koman
“Kardaş derdi kolay” demen
Doktor bulamadı aman
Parçaladı budun kardaş

Cansız fotoğraf koynumda
Gitmez hayâlin aynımda
Dört ay gezdirdim bağrımda
Yemeğimi yedin kardaş

Baba, ana, evlat verdim
Hepinden sen belim kırdın
Elbistan kazası yurdun
Çıtak emin adın kardaş

Bahçeyin gülüne baktın
Ağlayıp ciğerim yaktın
Beni yalnız bıraktın
Böyle miydi vaadin kardaş

Bayramlar gelip geçiyor
Sineme yara açıyor
Ayâlin kabre kaçıyor
Tek dolanır Dudu'n kardaş

Ahmet tutuyor yasını
Silemem gönlüm pasını
Her gün okurum Yasin'i
Cennet olsun yurdun kardaş

Ahmet ÇITAK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.174)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNER AĞITLAR

LÜTFİYE (DEVECİ) KARACA'NIN KENDİ AĞIZINDAN AĞIDI *

Lütfiye DEVECİ, Elbistan'ın Çiçek köyünde dünyaya gelir. Büyür, yetişkin bir kız olur. Olur olmasına da gönlünü öğretmen Halit'e kaptırır. Halit'le de evlenir. Lütfiye ne yazık ki çok genç yaşta yakalandığı verem hastalığına yenik düşer. O dönem, verem hastalığına duçar olanın pek kolay kurtulmadığı bir dönemdir. Lütfiye de bu hastalıktan kurtulamayacağını bilmektedir. Artık kan kusmaya başlamıştır. Öleceğine değil, sevdiği Halit'in gözünde kalması ona büyük acı vermektedir. Bu durumda kendi ağdını kendi yaparak bizlere sesleniyor. Bakalım ne diyor:

Yüce dağ başında kandil olayım
Yarimin cebinde mendil olayım
Başımı kambartıp derse girici
Taleben çok güccük yâr ben kalayım

Yüce dağ başında erikli bostan
Ağlayı ağlayı ayrıldım dosttan
Amanım uşaklar sılama yaslan
Sılama gurbette ağlar gezer

Lütfiye KARACA (DEVECİ)

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Çiçek köyünden Naciye ÖZDEMİR ile yapılan görüşmede 26.02.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (GÖZÜKARA-ÖZALP, 2011;C.II;s.28)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Ecelde insaf yok *

Çırpınıp durdum şu yalan dünyada
Kara haber derman bırakmaz canda
Fayda vermez sana hiç kalan mal da
Ecelde insaf yok genç ölmek zordur

Almanyadan haber geldi kapkara
Duyanları saldı sanki yaşlara
Ecel acımadı akan yaşlara
Ecelde insaf yok genç ölmek zordur

Ölü evi iki yere kuruldu
Sevenleri ağlamaktan yoruldu
Güner merasimre kabre konuldu
Ecelde insaf yok genç ölmek zordur

Yetim kaldı Ömer, Tamer ve Özer
Dayınız Konyada derbeder gezer
Sanki bu dünyada canından bezer
Ecelde insaf yok genç ölmek zordur

Ağlamak sızlanmak fayda vermiyor
İçim hep kan ağlar, yüzüm gülmüyor
Babasız olanı kimse sevmiyor
Ecelde insaf yok genç ölmek zordur

Bir nafaka için çırpınıp durdu
Elin Almanı hep kalbini yordu
Bir tabutla memleketine saldı
Ecelde insaf yok genç ölmek zordur

Cemil der ağlama sakın boşuna
Ecel acımadı bu genç yaşına
Mükerrem de kaldı bak tek başına
Ecelde insaf yok genç ölmek zordur

Cemil ODACIOĞLU

* (GÖZÜKARA-ÖZALP,2011;C.II;s.186)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

ALİ'YE AĞIT *

Ali, Ozan Ali Rıza YÜKSEL'in amcasının oğlu ve aynı zamanda da kayındır. Adana'da kalp ameliyatı olan Ali, yoğun bakıma alınır ve ikinci günü vefat eder. Ozan Ali Rıza YÜKSEL tam kurtuldu denilen Ali'nin vefat etmesi üzerine şu ağıdı yakar:

Hey Allah'ım yine acı acı
Şu dünya kime kalıcı
İçim buram buram sancı
Ali beni beni yaraladın

Kalp deyip de gelip geçme
Her doktora kucak açma
Sen kendine kefen biçme
Ali beni beni yaraladın

Ali bunu nasıl yaparsın
Ölüme mektup yazarsın
Zalim bir doktor seçersin
Ali beni beni yaraladın

Niçin ecele karar verdin
Şu dünyada çok mu kaldın
Kime danıştın kime sordun
Ali beni beni yaraladı

Kime inandın, kime güvendin
Sen kendi canına kıydın
Her doktoru doktor mu sandın
Ali beni beni yaraladın

Kaza desem kaza değil
Bu kendine ceza değil
Bu doktor gâvura benzer
Ali beni beni yaraladın

Ali Rıza neler geldi neler geçti
Adana bize katliam biçti
Kapanmış yara mı açtı
Ali beni beni yaraladın

Ali Rıza YÜKSEL

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Elmalı köyünden Menderes YÜKSEL ile yapılan görüşmede 02.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (YÜKSEL, 2009;s.207-208); (GÖZÜKARA-ÖZALP, 2011;C.II;s.417-418)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

KENAN YILDIRIM'IN AĞIDI *

Elbistan'da taksicilik yapan söğütlü kasabasından Kenan Yıldırım, ala düşürülerek götürüldüğü su deposunda işkence ile öldürülür. Kaynanası Fatma Nehir bu acı olayı şöyle dile getirir...

Eli direksiyon karası
Boğazı bıçak yarası
Nayla kırdın gâvur düşman
Beş tane yavru babası

Haladından bağladılar
Cuvarayla dağladılar
Her yiğide yenilmezdi
Elim kolum bağladılar

Süllülerde çürük söğüt
Yanan kürek almaz öğüt
Su kulesinde bulmuşlar
Var mı Kenan gibi yiğit

Su kulesinin yoluna
Ne desem gelir dilime
Güçlü babayiğit idin
Neden geldin sen oyuna

Karısı kara bağlıyor
Yavrular durmaz ağlıyor
Gâvur umuş gâvur düşman
Elin tel ile bağlıyor

Yaz ayında yağdı tolu
Derdi bizi etti deli
Sende hiç vicdan yoğumuş
Gâvur muydun gâvur dölü

Kapısının önü havlu
Havluda taksisi bağlı
Taksi geldi şoför yoktur
Can vermiş elleri bağlı

Fatma NEHİR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.168)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

KAYBOLAN ADAM*

Elbistan'ımızın değerli bülbülü, Osmanlı hocalarının son halkası merhum Raşit Yinanç Hoca'mızın bir arı sokması sonucu ani ölümünün ardından:

Merhum Raşit Hocam aklıma düştü
Yaşıyor kalplerde ölmez idi o
Hasılı ihtiyaç var idi ona
Yoksam bu dünyaya gelmez idi o

O İslam doğmuştu Kur'an'a tabi
Nurlu görünüşü sanardın sabi
Vaazda kükrerdi bir arslan gibi
Tazyikle kürsüden inmez idi o

Ekin ve zerzevat kurduğunda
Kuraklıktan toprak yarıldığında
Halkla Suçatı'na varıldığında
Yağmur yağdırmadan dönmez idi o

Ona libas değil hülle biçildi
Dokuz uçmak hepsi birden açıldı
Ona karşı Azrail de küçüldü
Yoksam bir arıya yenmez idi o

Güç kaynağı idi tefsir-i Kur'an
Gelişi çıplaktı gidişi üryan
Aşk-ı maşuk ile olmuştu püryan
Rahmet gibi yağar, dinmez idi o

Uğur birçok sohbetine ermişti
Sözü altun, sükutuyusa gümüştü
Atatürk kendine Hocam demişti
Volkanlar misali sönmez idi o

Hacı Hasan UĞUR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.348)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

DELİ HASAN'IN OĞLU HASAN TÜRK AĞIDI *

Deli Hasan oğlu Hasan Türk, Hıfız Mammet (Mehmet Kaya) ile beraber askere alınırlar ve Antakya'ya sevk edilirler. Askerde Hasan Türk'ün ayağında çıkan yara ölümüne sebep olur.Cenazesi getirilemez ve Antakya'ya defnedilir. Hasan evlidir ve arkasında genç yaşta dul kalan eşi ile bir de kız bırakmıştır. Bacısı Meryem Nehir şu ağıdı eder:

Antakya dediğin bir umman yazı
Yazıda yayılır bir emlik kuzu
Topuğundan girmiş bir ince sızı
Ağlasın da sefil anam ağlasın
Eşim Zebük karaları bağlasın

Antakya dediğin bir uzun yoldur
Daima ağlatma el kızın güldür
Mammet ana m gelmiş kabirim bildir
Ağlasın da sefil anam ağlasın
Eşim Zebük karaları bağlasın

Antakya dediğin bir güzel yayla
Ağlayıp sevdiğim ummana dalma
Toprağım seversen düşmana varma
Gözle emsallerim gelene kadar
Cenderme kapıdan girene kadar

Ağaçlarım efül efül esiyer
Getti de yavrusu gelmedi diye
Döne bacı Zebük sana küstüyor
Getti de oğlunu bulmadı diye

Meryem NEHİR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.173)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Hasta mektubu *

Kimsesizim gurbette, yattığım şu yatakta
Şefkatin, merhametin, sevgin arandı anne
Ne şifa, ne teselli var amma ağlamakta
Gözyaşımın rengine yastık boyandı anne

Sihhat kanat çarparken, ölüm dize geliyor
İnatçı ağrılarla ateşim yükseliyor
İçimdeki korkuyla kalbim iğneleniyor
Uyuyan hatıramın hepsi uyandı anne

Ziyaret günü için bekleyenler sevindi
Annesi kız kardeşi ve sevenleri indi
Sararmış çehrelerin sevinci ne şirindi
Gurbeti duya duya yüreğim yandı anne

Şifa uman iki kol bir annenin boynunda
Seven sevgilisinin elleri var koynunda
Parlayan ümitlerle teselliler alında
Kimsesizler de, için için, ağladı anne

Silinmemiş gidenin gözyaşının izleri
Geride kalanların sararmış benizleri
Düşündüm yatağında göçen kimsesizleri
Ayrılığın hançeri kalbe dayandı anne

Garibe ölüm gelse, onu yalnız bulacak
Yoktur yavrum diyerek ölümüne yanacak
Belki bulunmayacak bir yudum su sunacak
Bir düşünüş bin keder böyle toplandı anne

Ebedi bir serveti götürenler elinde
Şahadet getiriyor İhlas ile son günde
Rabbini zikredenler mutlu son nefesinde
Oğlun yaşlı gözlerle Hakk'a yalvardı anne

Gelenler gidecektir böyledir anne hayat
Tanrı'mızın lütfudur hem ölüm hem de sıhhat
Hastanede yazılmış diye üzülme fakat
Kalbimdeki kavuşma ümidi kaldı anne

Ahmet Cansız GÜLLÜ
29.03.1952 – Eskişehir

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.343)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Dikkatsizlik yüzünden benzinle yanan bir genç talebe kıza ağıt *

Hatırdan mı çıkar, o şirin dilin
Mehrican vurmuş da, soldurmuş gülün
Tutuşmuş göklere, çıkıyor yalım
Sana sebep olan, annen ağladı

Odayı bürümüş ecel dumanı,
Zalım ateş hiç vermemiş amanı
Bir Ramazan günü, iftar zamanı
Cenazeni kılan, imam ağladı

Çabuk soymamışlar sırtından donun
Kavrulmuş dökülmüş, o nazik tenin
Teneşire çıkmış, akıyor kanın
Çırpını çırpını, annen ağladı

Ağabeylerin gelmiş, halın sormağa
Gözyaşları akar, dönmüş ırmağa
Ebem hazırlanmış, cehiz vermeğe
Ağaçtan atlara, binen ağladı

Yürekten mi çıkar, hiç yavru acın
Felek sana etmiş, olanca gücün
Baş ucunda ağlar, Fadime bacın
Su serperken eli, yanan ağladı

Felek kendi için, yaratmış gülün
Kara toprak sarmış kınalı elin
Gelin giden yoktur, yeşilin alın
Beyaz kefenlere, giren ağladı

Gözükara'm kan ağladı gözlerim
Kara haber duydum, tutmaz dizlerim
Tez gel amca kızı yolun gözlerim
Genç yaşta toprağa giren ağladı

Ali (Baz) GÖZÜKARA

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.304)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Şair, yüksek ihtisas hastanesinde böbreğinin tekinin alınmasının ardından bu şiiri yazar *

Derdimi bil diye geldim

Halim anlatmaya söze başlarım
Doktor Bey derdimi bil diye geldim
Dilerim ki hayır gelsin işlerin
Sancıma bir çare bul diye geldim

Hasta oldum Ankara'nın ilinde
Şifa vardır doktorların elinde
Taş var derler böbreğinin solunda
Ağrım sağ değil sol diye geldim

Elbistan ilinde duydum şanını
Karda kışta gelip buldum yanını
Allah'ın izniyle kurtar canımı
Genç yaşta duamı al diye geldim

Bir annem var ciğerin yakıyor
Dört küçük yavru var yola bakıyor
İşte gözüm yaşı bundan akıyor
Akan gözyaşımı sil diye geldim

Rica ettim beni kabul ettiler
Yüksek ihtisasa alıp gittiler
Çok film çekip tetkik ettiler
Tek böbrek çürümüş al diye geldim

Bir evrak getirip imzam aldılar
Akabinde ameliyat odasına saldılar
Doktorlar hep başucuma geldiler
Bıçağını yavaş çal diye geldim

Burnumun önüne ilaç sürdüler
Uykun var mı diyerekten sordular
Ben bayıldım onlar beni yardılar
Allah'a emanet kul diye geldim

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.144)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Gözüm açtım seyreyledim halimi
Bağlı gördüm ayağımı, elimi
Çok susamış dudağımı, dilimi
Bir bardak suyunuz bal diye geldim

Sancım devam etti gündüz gece
Zannettim ki ecel gelmiş o gece
Yüce Allah şifamızı verince
Allah'a şükreyle dil diye geldim

Ömer Çavuş gel uzatma bu sözü
Duyan dostlarımın yanmasın özü
Bütün hastaları sonra da bizi
Ölmeden sılaya sal diye geldim

H. Ömer ÇAY
Söğütlü Kasabası/Elbistan
29.03.1952 – Eskişehir

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

DİLİMİZ TUTULDU ALİ *

Hastalanarak vefat eden Elbistan'ın Çiçek köyünden liseli Ali Yıldırım adındaki gencin vakitsiz ve acıklı ölümü üzerine, Elbistan'ın Edelek köyünden halk şairi Ali Gözükara'nın yazdığı ağıttır.

Dilimiz tutuldu Ali

Bu kara kış dostlar pek yaman geldi
Ansızın soldu da gülünüz bu gün
Maraş'ın lisesi bir genç kaybetmiş
Demeye tutmuyor dilimiz bu gün

Baktım bir talebe alay geliyor
Bandosü hüzünlü hava çalıyor
Bir ben değil bütün gençlik ağlıyor
Akıyor gözlerden selimiz bu gün

Dedim bayrakları yüksek kaldırım
Düğün mü, bayram mı nedir bildirin
Dediler ki gelen Ali Yıldırım
Selamına durdu ilimiz bu gün

Asri mezarlıkta evini bulan
Haydi Ali'm haydi gidelim kalan
Sevgilinden sana getirdim selam
Küskün mü söylemez dilimiz bu gün

Pehlivandı bükülmezdi bazısı
Tarihçiydi temiz idi mazisi
Hanımıyla yetim kaldı kuzusu
Ağlayarak bekler yolumuz bu gün

Gözükara'm der ki, yanyor özüm
Hasretti silaya görmedi gözün
Baban ağlar annen yoluyor yüzün
Dutmaz oldu şimdi elimiz bizim

**Elbistan'ın Eldelek köyünden
halk şairi Ali (BAZ) GÖZÜKARA**

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.305)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEN AĞITLAR

Antakya'da öldürülen yedi kişiye ağıt *

Zalim Edip bize düşündü hile
Ümit etmez idim aklıma gele
Hepimizi dizdi birerle kola
Kesin kararını vermiş ağlıyor

Muhtar ile bekçi boyandı kana
Hasan ile Mesut yatar yan yana
Yunus Ali der ki: Su verin bana
Hayatları sona ermiş ağlıyor

Tavuklu köyünde cinayet oldu
Edib'i sorarsan intikam aldı
Sekiz tane hane ünleyip kaldı
Hoca kefenleri sarmış ağlıyor

Tabut hazır cenazenin taşında
Komşular oturur meyte başında
Yağlı kurşun muhtarımın döşünde
Köylü cesetleri dermiş ağlıyor

Sekiz tane aile kara bağlıyor
Yavruları babam diye ağlıyor
Anneler bacılar bağrın dağlıyor
Kurşun kollarını kırmış ağlıyor

Yedi tane yiğit uyur uyanmaz
Kurşun yaresine canlar dayanmaz
Ahirete gidenler geriye gelmez
Yetimler mezara varmış ağlıyor

Geçicioğlu der ki gençlik çağında
Artık güller açmaz oldu bağında
Antakya ilinin Samandağ'ında
Yediden yetmiş durmuş ağlıyor

Haydar DEMİR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.252)

ÇEŞİTLİ HASTALIKLARLA VEFAT EDEN İNSANLARI
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Ede Ömer *

Mükrimin Halil lisesinde bir hademeydi
Bunu köyden birçok kişi bilmezdi
Yıllık izninde bir ay ekin biçerdi
Yok olan köyümüzde bir çınardı Ede

Çarşıda, pazarda gördüğünde beni
“Baban köye ne zaman gelecek?” derdi
Caminin bahçesindeki üç-beş kişiden biriydi
Yok olan köyümüzde bir çınardı Ede

Aniden ölümü tüm köylüyü şok etti
Önce buna kimse inanmadı, inanmak istemedi
Bir kış günü ruhunu Hakk’a teslim etti
Yok olan köyümüzde bir çınardı Ede

Karlı, buzlu, soğuk bir kış günüydü
Babam telefon açtı haber etti
“Duydun mu Nizamettin, Ede Ömer ölmüş!” dedi
Yok olan köyümüzde bir çınardı Ede

Nizamettin ÇİVİ
2 Şubat 2008-Çiçek Köyü

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.245)

KAZAEN HAYATINI KAYBEDEN İNSANLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

XXII- Kazaen Hayatını Kaybeden İnsanları Konu Edinen Ağıtlar:

29.08.1961 günü elektrik teline çarpılarak şehit düşen, Gömleksizler lakabıyla maruf manifaturacı H.Mustafa DEPDEP'in oğlu 25 yaşında İsmet DEPDEP'e Ahmet ÇITAK'ın yazdığı mersiye:

İSMET DEPDEP'E MERSİYE *

Türk birliğı bugün bayram ederken
Başımıza bir dert geldi ne çare
Âdet-i kadîme düşüp giderken
Bir genç aslanımız öldü ne çare

Zafer şehidine bu da karıştı
Kurban gitti saadetle yarıştı
Nebimizin meclisine karıştı
Acısı yürekte kaldı ne çare

Elbistan merkezi hadise burada
Bir hizmet yaparken vatana yurda
Bayram gecesinde uğrayıp derde
Cereyana kapılıp öldü ne çare

Elektrik teli demine bastı
Direkte İsmet'i ansızın astı
Cereyanı kesince kafası üstü
Yukarıdan yere çaldı ne çare

Çifte kardeş kaza gördü arada
Biri İstanbul'da, biri burada
Düğün bayram edilecek sırada
Ecel elimizden aldı ne çare

Bu gamlı belayı görmü(?) ayinde
Kardeşinin eli kaldı koynunda
Babasının dağ devrildi boynunda
Kanlı yaş gözüne doldu ne çare

Nasıl tarif edim feci halini
Melül mahzun koydu taze gelini
Bacısı camlara çarpar elini
Anası saçını yoldu ne çare

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.1,s.226);
(Elbistan'ın Sesi,1961;sa.32;s.2: 1961;sa.34,s.2)

KAZAEN HAYATINI KAYBEDEN İNSANLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

Bu fani dünyanın bozuk temeli
Bazı böyle geride kor emeli
Allah'tan gelene "Şükür!" demeli
Kuluna armağan saldı ne çare

İki sene evvel askerden geldi
Ber-murat olmaya bir gelin aldı
Üç aylık yavrusu beşikte kaldı
Bu hal bağrımızı deldi ne çare

Destanını yazar bu Ahmet Çıtak
Hak'tan geldi kader nereye atak
Düğün mü yapalım, matem mi tutak
Felek bize sitem kaldı ne çare.

Ahmet ÇITAK

KAZAEN HAYATINI KAYBEDEN İNSANLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

SALAVAN DAĞINA SİTEM *

Serde avcılık var. 9 Nisan 1982 günü Salavan dağında kardan uçuruma yuvarlanıp vefat eden arkadaşımız Hasan UZUN'un hatırasına bu şiir yazılmıştır.

Yedin genç yaşında Hasan Uzun'u
Daha sana ava çıkmam Salavan
Kan eyledim kayaların buzunu
Dönüpte yüzüne bakmam Salavan

Arayan dostların varmadan çaya
Karalı haberin yayılmış köye
Kökünden devrilsin Deliklikaya
Kekliğine tüfek sıklmam Salavan

Yukarı uçurum aşağı kuyu
Kurumuş dudaklar veren yok suyu
Öksüz-yetim koydun altı yavruyu
Toprağına tohum ekmem Salavan

Dört arkadaş sırtımızda götürdük
Sarp kayadan engin yere yetirdik
Yarı canlı arabaya yatırdık
Boş yere gözyaşı dökmem Salavan

Mor menekşe olsam çevrende açmam
Alageyik olsam suyundan içmem
Yavru kartal olsam üstünden uçmam
Sel olsam sinenden akmam Salavan

Mor yamaçlar görüldükçe gözüne
Hüzün çöker avcılarının yüzüne
Döşek yaptık Aktoprak'ın düzüne
Ondan öte ağaç dikmem Salavan

Toprağın çürüsün, boyun kurusun
Otların sararsın, suyun kurusun
Âdetin devrilsin, huyun kurusun
Oyunundan ateşi yakmam Salavan

* (KARAKOÇ,1983;s.89-91) ; (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.43-44)

KAZAEN HAYATINI KAYBEDEN İNSANLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

Ahde vefa avcılığın töresi
Yeğın olur ayrılığın yarası
Armutçuk sırtından sulak arası
Av avlayıp, tetik çekmem Salavan

Yayla vakti çıkıp sende yaylamam
“Arkam, kalam sensiz” diye söylemem
Yedi yılda bir ziyaret eylemem
Koyağından çiğdem sökmem Salavan

Sis salınca Küfküfünün salını
Diyorduk, dağların tüllü gelini
Bundan sonra sümbülünü gülünü
Söz olsun yakama takmam Salavan

Ölüm Allah emri, ona karışmam
Sebep senden oldu, küstüm barışmam
Bin bir minnet etsen gelip görüşmem
Muhannetsiz boyun bükmem Salavan

Hangi gündür, hangimizin matemi,
Bilemeyiz yakın mıdır, öte mi?
Hoş görüle Karakoç’un sitemi
Gönül kırmam hatır yıkmam Salavan

Abdurrahim KARAKOÇ

KAZAEN HAYATINI KAYBEDEN İNSANLARI KONU
EDİNER AĞITLAR

KUMAŞIR GÖLÜ*

-Sevgili oğlum Dilaver KARAKOÇ, aziz ruhuna Allah'ın (cc) rahmeti üzerine olsun-

Suların çekilsin, gözün kurusun
Yaktın ciğerimi Kumaşır gölü
Özümü kuruttun özün kurusun
Yaktın ciğerimi Kumaşır gölü

Hiç aman vermedin çekip götürdün
Kara haberini ne tez getirdin
Yirmi yaşında ömrün bitirdin
Yaktın ciğerimi Kumaşır gölü

Tahsilini yarım koydun kuzumun
Ben doymadan sen mi doydun kuzuma
Söyle bana nasıl kıydın kuzuma
Yaktın ciğerimi Kumaşır gölü

Yirmi yaşın doldurmadın yavruma
Genç yüzünü güldürmedin yavruma
Muradını aldırmadın yavruma
Yaktın ciğerimi Kumaşır gölü

Sende bizim gibi yanasın bir gün
Kavrulup kül olur sönesin bir gün
Kuruyup çöllere dönesin bir gün
Yaktın ciğerimi kumaşır gölü

Yürekten bir ateş sönmez bir daha
Akar gözyaşlarım durmaz bir daha
Gitti Dilaver'im dönmez bir daha
Yaktın ciğerimi Kumaşır gölü

M. Nafiz KARAKOÇ (Ağustos, 1985)

* (KARAKOÇ,2004;s.103-104); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.49)

KAZAEN HAYATINI KAYBEDEN İNSANLARI KONU
EDİEN AĞITLAR

ELEKTRİK AKIMINA KAPILAN MEHMET ÇIPLAK'IN AĞIDI *

Mehmet Çıplak, Elbistan'ın Tepebaşı Mahallesi sakinlerinden Müslim ÇIPLAK'ın oğludur. 1990 yılında, bir sebeple çıktığı elektrik direğinde elektrik akımına kapılarak aşağı düşer ve vafat eder. Bu acı olay karşısında, komşuları da olması münasebetiyle fazla üzülen Recep KORKMAZ şu ağıdı yakar:

Arkadaşların da haberi verdi
Mahalleyi matem sardı Memed'im
Kimse işe gitmez bir anda durdu
Ağlayan bağına vurdu Memed'im

Askerliğini yapmış gelmişti yeni
Çok güler yüzlüydü ılıktı kanı
Konuya komşuya olmazdı kini
Savcı uzun uzun sordu Memed'im

Kapılmıştı tele yok idi çare
Direkten düşmüştü yüz üstü yere
Dili dönmedi ki sorak bir kere
Doktorlar her yerin yardı Memed'im

Babayın acıdan kırdı belini
Anan konuşamaz tutuldu dili
Mevla'm kimselere verme bu hali
Ecel kollarını kırdı Memed'im

Karın ağlar der ki nettiz Memed'i
Kader çok mu gördü bize komadı
Kızın üç aylıktı baba demedi
Mayıl mayıl baktı durdu Memed'im

Yolladık karını babası gile
Söylenir ağıtın hep dilden dile
Gözyaşlarımızı biz sile sile
Komşular toprağa verdi Memed'im

Korkmaz'im ağladı kendinden geçti
Hayat bitti ruhun bir anda uçtu
Eş dostların toplandı kefenin biçti
İmam okuyarak sardı Memed'im

Recep KORKMAZ

[Bu ağıt ve hikâyesi, 02.03.2011 tarihinde Elbistan'ın Tepebaşı Mahallesi'nden bizzat şairinin
-Recep KORKMAZ'ın-kendisi ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından
derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.97-98)

KAZAEN HAYATINI KAYBEDEN İNSANLARI KONU
EDİKEN AĞITLAR

YANARAK VEFAT EDEN CUMA YILDIRIMA AĞIT *

1965 yılında, Elbistan'ın Ambarcık kôyünde (Söğütlü kasabası) Kör Hamo lakabıyla anılan Hamit Kaya'nın kahvehanesinde küçük bir yangın çıkar. Ali Gümüş'ün kenarda duran benzin bidonunu su zannederek ateşin üzerine dökmesiyle büyüyen yangının oluşturduğu alev topunun rüzgarıyla, kahvenin açık olan kapısı kapanır. İlk fırsatta kendini dışarı atanlar hafif yanıklarla kurtulurken, içeride kalanlar ağır şekilde yaralanır. Bunlardan Durmuş Bostan, Hamit Kaya, Mustafa Kaya, Cafer Nergiz tedavi edilirken Cuma Yıldırım doktora bile yetiştirilemeden vefat eder. Bu olay üzerine şu ağıt yakılır:

Dükkanın önü harık
Yiğitler avlıyor balık
Yandım bacım diye diye
Yiğit göl yerine gelik

Dükkandan çıkmış Cuma
Yanar göğünü göğünü
Emmisi kızları gelmiş
Ağlar döğünü döğünü

Gırdı Mecid'in kolu
Dutmuyor Durmuş'un beli
Cuma oğlan düğün tutmuş
Emmi ister gardaş yolu

Dağlar dağların şöhkese
İndi feleğin öfkese
Laylon yelek mavi ceket
Galdı yiğidin soyhası

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.406)

ŞERİFE'NİN AĞIDI *

Şerife'nin babası bayram namazına gitmeye hazırlanır. Şerife de babasının bayram namazına giderken bineceği atın yularını tutmaktadır. Yuları eline dolamış, bir taraftan da kirmen eğirmektedir. Bir ara, kirmeni döndürmek için dizine çalıp bıraktığında elinde dolalı olan at ürker. Şahlanan at, Şerife'yi taştan taşa çalar. Şerife kız feci şekilde can verir. Şerife'Nin anası da yoktur. Anlığı tarafından şu ağıt yakılır:

Ben Şerfe'mi gelin ettim
Bak elinin kınasına
Anası da ben değilim
Kız gidiyor anasına

Kendi örmüş beliğini
Alamıyor soluğunu
At sürüyüp giderkene
Taşlar delmiş duluğunu

Yanım belim kırılıyor
Gonca gülüm deriliyor
At sürüyüp giderkene
Şerfe'm taşa sarılıyor

Engin dağlar yüce dağlar
Şerfe'm başın koksa bağlar
Kederlenme Şerfe kuzum
Teyzelerin duyar ağlar

Kapımızın önu soku
Yel estikçe gelir kohu
Daha Şerfe'm on beşinde
Tarihini okur fakı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.312)

MOTORUN ALTINDA KALARAK CAN VEREN HALİL GÜMÜŞ'E AĞIT *

Ambarcık köyünden Osman Gümüş ev yaptırmaktadır. (Abeşlerin) Halil Gümüş ise yapılan evde kullanılmak üzere, Elbistan'a bağlı Köseyahya köyünde bulunan taş ocağından motorla taş getirmektedir. Bu sırada motor devrilir. Halil Gümüş devrilen motorun altında kalarak oracıkta can verir. Bacısı Fatma kardeşi Halil'e şu ağıdı yakar:

Köseyahyalının yılanı
Gezer dolanı dolanı
Gardaş dağda can veriyor
Kana beleni beleni

Hota babam oğlu hota
Yomlu gider bundan öte
Gardaş dağda can veriyor
Kayalardan tuta tuta

Kapımızın önü arık
Akar suyu boz bulanık
Gardaş dağda can verirken
Bacısına haber oluk

Yüce dağlar yüce dağlar
Akar suyu gider çağlar
Gardaş dağda can veriyor
Ne karar verici bağlar

Havada gönüm havada
Ciğer kavrulur tavada
Tez gel benim babam oğlu
Öksüzler kaldı yuvada

Kapımızın önü yonca
Yonca kalkar dam boyunca
Vadem yetip ben ölürsem
Can vermem gardaş gelme(yi)nce

Fatma NEHİR (GÜMÜŞ)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.172)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

XXIII- Trafik Kazaları Sonucu Hayatını Kaybeden İnsanları Konu Edinen Ağıtlar:

Nurhak köyünü geçtikten sonra biraz kalabalık yol üzerine toplanmış, otomobil kazasında ölen üç kişinin haline bakıyorlardı. Zaten sıkıntılı olan gönlüm çoşarak böyle kazalara sebep olan kötü yolun yapılması hakkında mebuslara şu manzumeyi yazdım *

VAR BİZİM

Milletvekilleri gamlı serimiz
Melül mahzun elerimiz var bizim
Duyulmuyor göğe çıktı zarımız
Tutmaz kırık kollarımız var bizim

Belâ başta harman gibi savrulur
On vilayet gıdamıza çevrilir
Makineler gider iken devrilir
Bir harap yollarımız var bizim

Her tarafa bunca dilekçe saldık
Hepisinden gayrı payımız aldık
Merhamet umarız sahipsiz kaldık
Gölgesi yok dallarımız var bizim

Yeter gayrı ahımızdan kaçınız
Vekil ettik sızlamıyor içiniz
İsmimiz yok ise kayda geçiniz
Yazık yaman hallarımız var bizim

Cumhuriyet varlığını diledik
Gövdemizi al kanlara beledik
Gözyaşıyla fidanını suladık
Koku vermez güllerimiz var bizim

Hastane yoktur candan bezeriz
Güzergâha kabrimizi kazarız
Ölüleri yok boyunca düzeriz
Gözyaşından sellerimiz var bizim

Ahmet Çıtak bu hayatı nêtmeli
Satıp savıp başka yere gitmeli
Çoban olup elde sığır gütmeli
Sözü bilmez dillerimiz var bizim

Ahmet ÇITAK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.168)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

AKVEREN KÖYÜNDE EMİR HASAN'IN AĞIDI *

Elbistan'ın Akveren köyünde ikamet eden Pehlül DEMİR'in oğlu Emir Hasan (1938-1996) motosikletle Elbistan'dan dönerken karşı yönden gelen bir kamyonla çarpışarak oracıkta can verir. Karahöyük köyünde bulunan bacılarına haber gider. Emir Hasan'ın kaza geçirdiği haberini alan bacılarında Meyse DOĞAN (1932) aşağıdaki ağıdı yakar. Bakalım ne demiş:

Sabahınan sabahınan
Acı haberini aldık
İki bacın yola düştü
Hak emri çaresiz kaldık

Kaş kara da bıyık pala
Kurban ola bacın sana
Daralmış da yola çıkmış
Kamyoncu olmuş mahana

Bu yiğit de yatmış kalmaz
Neden küsmüş bize bakmaz
Gardaş bacılar yandı
Yanan yerde çimen bitmez

Koca hurman derin mola
Bunca derdi alır mola
Varıp gardaşı da sorsak
Yaraları derin mola

Yayan düştük biz yollara
Feri yok ki diz dayana
Ben Mevla'ya çok yalvardım
Uyuyan gardaş uyana

Sabah oldu sabah oldu
İçerim derdinen doldu
Çok yalvardım uyanmadın
Ondan bacın saçın yoldu

Meyse DOĞAN

[Bu ağıt ve hikâyesi, 22.05.2011 tarihinde Elbistan'ın Karahöyük köyünden Meyse DOĞAN ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.274)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

AKVEREN KÖYÜNDE KEMAL'İN AĞIDI *

Mehmet'ten olma Şerif'eden doğma Kemal ELMAS, vatani görevini yapmak üzere askere giderken yolda trafik kazası geçirerek vefat eder. Bu acı durumu Eldelek köyünden şair Ali (Baz) GÖZÜKARA şöyle dillendirir:

Emir geldi hemen koştum
Feleğin işine şaşım
Vatan için şehit düştüm
Anne ben varamam gayrı

Oğlum beklerim yolunu
Felek soldurdu gülümü
Ellere vermem gelini
Oğlum ben duramam gayrı

Ali (Baz) GÖZÜKARA

[Bu ağıt, Elbistan'ın Eldelek köyünden Güllü GÖZÜKARA ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir. Ağıt uzun olmasına rağmen bu kadar hatırlanabilmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.307)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

AHMET ÇITAK'IN ARDINDAN *

Halk şairlerimizden Ahmet Çıtak'ın geçirdiği bir trafik kazasında oğlu ile birlikte ölümü aziz Elbistanlılar kadar Kilisli de derin bir üzüntü içerisinde bırakmıştır. Bu münasebetle halk şairlerinden Galip KELEŞ üzüntüsünü şu şekilde dile getirmektedir:

Bir yazı okudum, zehirden acı
Başlıkta yazılı sendin Çıtak'ım
Erenler yurduna olurken yolcu
Bir anda kanlara bandın Çıtak'ım

Hani o şiirler nükteli sözler
O keskin bakışlar neşeli yüzler
Kuru bir cesetiz ozanlar bizler
Fikirler yaratan candın Çıtak'ım

Dolaştın bir zaman il, ilçe, bucak
Okudun söyledin olmuş olacak
Kalplerde eserin baş yer olacak
Maraş, Elbistan'a şandın Çıtak'ım

Bir olgunluk vardı hareketinde
Sen gibi bir insan çıkmaz yüz binde
Şeriat yolunda dünya işinde
Tanrı'nın aşkı ile yandın Çıtak'ım

Bir oğul bir baba al kan içinde
Toprağa konur mu bir an içinde
Hazret'i Hüseyin'le canan (cinân) içinde
Şehit şerbetine kandın Çıtak'ım

Elbistan halkına bütün dostlara
Sağlıklar dilerim, düşmeyin dara
Kanlı kefenlerle girip mezara
Allah'ın ismini andın Çıtak'ım

Saygılar sunarım sana derinden
Bana bir yer ayır kendi yerinden
Galip Keleş susmuş bak kederinden
Sensiz gülecek mi sandın Çıtak'ım

Galip KELEŞ
(Kilis halk şairi)

[Bu ağıt ve hikâyesi, 22.05.2011 tarihinde Elbistan'ın Karahüyük köyünden Meyse DOĞAN ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* Elbistan'ın Sesi, (1963;S.339;;s.1[Kilis Kent gaze-
tesinden iktibas edilmiştir.]); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.74-75)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Muhsin Yazıcıoğlu ve arkadaşları anısına *

Mehmet'ten olma Şerif'eden doğma Kemal ELMAS, vatani görevini yapmak üzere askere giderken yolda trafik kazası geçirerek vefat eder. Bu acı durumu Eldelek köyünden şair Ali (Baz) GÖZÜKARA şöyle dillendirir:

Çağlayancerite geldi
Seven dostlarını gördü
Dağlar yol vermedi öldü
Mezarları pür-nur olsun yaradan

Üşüdüm dedin şiirinde
Neler çektin cezaevinde
Dondun karda,dağda boranda
Yakmasın seni orda yaradan

Arzuladı sevdiğine yürüdü
Üzerini kar,boran bürüdü
Liderler içinde iyi biriydi
Makamları cennet olsun yaradan

Şu dünya neler gördü
İnsanlık uğurunda öldü
Cennette makamını buldu
Muhammed'e komşu eyle yaradan

Dağlar canları n'ettiniz
Kara,borana kattınız
Çocukları öksüz bıraktınız
Şehitlere komşu eyle yaradan

Devlet seferber oldu
Sevenler , görevliler vardı
Zalim uçak zor bulundu
Çevresine sabır versin yaradan

Eşi dostu anası bacısı
Ağlattı Türkiye'yi acısı
Dua etti cemaati hocası
Sıdıklara komşu eyle yaradan

Sevenler size ağladı
Eşin karalar bağladı
Gözyaşı coştı ağladı
Çevresine sabır versin yaradan

Sivas eline matem çöktü
Kaderine çok şükretti
Kara toprak seni de yuttu
Ailesine sabır ver yaradan

Muharrem BALIKÇI

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.81)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

TRAKTÖR KAZASINDA VEFAT EDEN ALİ VE NİYAZI'NIN AĞIDI *

07.10.2000 tarihinde Büyük Yapalak kasabasıından Selimler kabiLesinden amcaoğulları Ali ve Niyazi YAVAŞ, pancar pürü almak için Elbistan'ın Elembey köyüne doğru traktörle yola çıkarlar. Doğanköy'le Elembey arasındaki Sarsap deresi köprüsünde traktör devrilir. Ali ve Niyazi vefat eder. Ali ile Niyazi'nin İstanbul'da bulunan kardeşlerine haber edilir. Ali'nin kardeşlerine: "Amcanızın oğlu Niyazi vefat etti!" Niyazi'nin kardeşlerine de: "Amcanızın oğlu Ali vefat etti!" denilir. Bu kara haberi alan İstanbul'daki kardeşler, kendi kardeşlerinin cenazesine geldiklerini köye gelince anırlar. Bu acı olaya Büyük Yapalak kasabasıından Şerif SEZGİN şu ağıdı yakar:

Acı haberleri geldi
Ali'yinen Niyazi'nin
Püre gitmek sebep oldu
Ali'yinen Niyazi'nin

Aklım ermedi bu işe
Temmuzda tutulduk kışa
İki cenaze peş peşe
Ali'yinen Niyazi'nin

Böyle mi feleğin işi
Dinmez gözlerimin yaşı
Kara bıyık çatık kaşı
Ali'yinen Niyazi'nin

Amanın komşular noldu
Yoksa gene bir şey m oldu
Dört kuzusu yetim kaldı
Ali'yinen Niyazi'nin

İçerime düştü sızı
Bu dert öldürecek bizi
İki gelin dört de kuzu
Ali'yinen Niyazi'nin

Elembey'in yeri dölek
Yaktı bizi zalim felek
Kardeşine haber salak
Ali'yinen Niyazi'nin

Anası yandı kavruldu
Dumanı göğe savruldu
Üstüne motor devrildi
Ali'yinen Niyazi'nin

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.259-260)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Ne diyek de ne söyliyek
Alırsa, minnet eyliyek
Kardeşlerine ne diyek
Ali'yinen Niyazi'nin

Fırak ey Sezgin'im fırak
Buna dayanır mı yürek
Toplanıp yarasın sarak
Ali'yinen Niyazi'nin

Şerif SEZGİN

[Bu ağıt, Elbistan'ın Büyük Yapalak kasabasından Şerif SEZGİN ile yapılan görüşmede 12.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Can kuzu *

Ağustos ayının yirmi üçüydü
Bir anda ayrıldı dünyadan kuzu
Akşam ezan vakti saat sekizdi
Seven gönüllere düşürdü bizi

Kara taksi bir hız ile geliyor
Körpecik kuzuyu yere seriyor
Annesi ardından acı meliyor
Yıkarken gördüm ki açıldı gözü

Hastane acile telefon ettik
Doktor Volkan bize haber ver dedik
O acı haberi ondan işittik
Yapacak yok diye bitirdi sözü

Hastane önünü hüznü kaplamış
Babası görevde bir haber almış
Yüreğinden parça kopup ayrılmış
Sabır ver Allah'ım olduydu sözü

Muayene için savcı gelecek
Boyun kırık, ayak kırık görecek
Masum beden hak dünyada gülecek
Bir anda yaşadık kışı ayazı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.139)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Gurbette amcası haber bekliyor
Kayseri-Elbistan yolu bitmiyor
İçimde sızı var dinmek bilmiyor
Nedir bu durum ki söyleyin sözü

Pantolon aldım da giymeden gitti
Bu nasıl acı ki bizi eritti
Faruk'um feryadın âleme yetti
O hızlı şoförün gülmesin yüzü

Sabah varım morgun içi kan dolu
Çiçekle bezendi cennet tolu
Cesette iz kalmış sırtını moru
Metanetle dolsun babanın özü

Mehmet Ali çok canları dağladı
Sevenleri arkasından ağladı
Gökyüzü o günde kara bağladı
Yokuşa dönderdi dünyada düzü

Osman CÜCÜK

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR

Fransa'da çalışırken bir iş kazası sonucu hayatını kaybeden kardeşim Hüseyin'in oğlu Cuma UĞUR'un cenazesine geldiği sırada, Afşin Kabağaç köyü yakınlarında elim bir trafik kazası sonucu hayatını kaybeden oğlum Mehmet UĞUR'un ruhuna ithaf... * ❖

CIĞER KURŞUNU

Ciğeri olana ciğer kurşunu
Beklenmedik anda deliyor kuzum
Trafik elinden bir nice canlar
Daha açılmadan soluyor kuzum

Kiminin eşini kuzusun almış
Bir nice yavrular babasız kalmış
Azrail'in adı tarfik olmuş
Yolda kimi görse alıyor kuzum

Gün-be-gün artıyor vermiyor ara
Açıyor kalplere en büyük yara
Nice gidenlerin arkası sıra
Kalanlar saçını yoluyor kuzum

Cenazene geldi kaymakam, vali
Hiçbir hal değildi babayın hali
Kuzusun kurt almış koyun misali
Anan "Yavrum!" diye meliyor kuzum

Böyle ayarlamış mülkün âmiri
Yaralı ciğerin yoktur tamiri
Hüviyetin yazan nüfus memuru
Listeden ismini siliyor kuzum

Sabırla yazıyor, Uğur pederin
Nurdan döşek olsun yattığın yerin
Artık çalışır mı çifte biçerin
Kazancın ellere kalıyor kuzum

Hacı Hasan UĞUR

* UĞUR, (2005;s.139); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.363)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

AĞIT *

-Yine ciğerparem oğlum Mehmet UĞUR'a -

Hakk'ın kudreti sorulmaz
Onsuz menzile varılmaz
Kadere karşı durulmaz
Yavrum seni tez yolladım
Anamın yattığı yere
Kuzum seni tez gönderdim
Babamın yattığı yere

Kayseri'den dönüp geldim
Trafik elimden aldı
Üç kuzu babasız kaldı
Kuzum seni tez yolladım
Anamın yattığı yere
Yavrum seni tez gönderdim
Babamın gittiği yere

Çifte salaca götürdük
İkisini bir yitirdik
Kara toprağa yatırdık
Yavrum sizi tez yolladım
Anamın yattığı yere
Kuzum sizi tez gönderdim
Babamın gittiği yere

Zannetme ki herkes diri
Yaşayanın kalmaz biri
Hazırlansın Uğur yeri
Oğlum sizi tez yolladım
Anamın yattığı yere
Kuzum seni tez gönderdim
Babamın gittiği yere

Hacı Hasan UĞUR

* UĞUR, (2005;s.136); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.364)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Nagehan'a ağıt *

Azrail arabayla düşmüş peşime
Doyamadım anam ben bu genç yaşıma
Hele bir bakın şu feleğin işine
Zehirler kattım ailemin aşına

Tahsilimi yaparken yarıda kaldı
Zalim şoför bak nasıl üstüme daldı
En sonunda datlı canımı da aldı
Kaderim böyle imiş ağlama anam

Anam gelmiş cansız cesedim öpüyor
İki gözünden kanlı yaşlar döküyor
Komşular toplanmış kefenim biçiyor
Kaderim böyle imiş ağlama anam

Acı haberim köyümüze yayıldı
Ablalarım cesedime sarıldı
Anamla babam başucumda bayıldı
Felek nasıl kıydın bana genç yaşımda
Zehirler kattın ailemin aşma

Kerem acıyıp da ağıtlar yazıyor
Köylüm ağlayarak mezarım kazıyor
Beyaz kefençinde Nagehan geliyor
Felek nasıl da kıydın şu genç yaşıma
Zehirler kattın ailemin aşma
Kerem Türk - Çiçek köyü

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.338)

TRAFİK KAZALARI SONUCU HAYATINI KAYBEDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

ŞABAN GÖÇER'E AĞIT *

Ejder Göçer 1994'te Maraş yolunda elim bir trafik kazasında kaybettiği ağabeyi Şaban Göçer'e şu ağıdı yakar:

Derdim var yanar ağlarım
Gayrı ben kara bağlarım
Kurudu bahçe bağlarım
Sen gittin ben göremedim

Maraş yolu iniş yokuş
Ondan yüksek uçar her kuş
Yaz baharın olunca kış
Derdin nedir soramadım

Yiğit gardaş yaktın bizi
Kan çanağı ettin gözü
Yetim koydun oğlu kızı
Ben teselli veremedim

Çağlayınca gözüm yaşlı
Gözüm görmez dağı taşı
Sebeup saydım ben Maraş'ı
Kızıl gülü deremedim

Yavruların döküm saçım
Ondan yoldum ondan saçım
Dağıldı taht ile tacım
Ondan sırta eremedim

Abim yolun doğru gele
Hakkın fazla helal eyle
Yaran derinde mi söyle
El atıp da saramadım

Göçeroğlu yazar söyler
Dert insanı bülbül eyler
İçim yanar dilim söyler
Ben feleği yoramadım.

Ejder GÖÇER

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Güplüce köyünden Ejder GÖÇER ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.291)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

XXIV- Çeşitli Vesilelerle Cinayete Kurban Giden İnsanları Konu Edinen Ağıtlar:

KABAKTEPE KÖYÜNDE AHMET'İN AĞIDI*

Elbistan Kabaktepe köyünde bir evin tek oğlu olan Ahmet düşmanlanmıştır. Düşmanları tarafından vurularak öldürülür.

Ahmet'in ölümü üzerine annesi şu ağdı yakar:

Anasının bir tek gülü
Gülümse uzattı yolu
Ağ suvaklı büyük evi
Kimlere bıraktın oğlum?

Arığın bendin bağlarım
Verin mevzerin yağlarım
Tez gel Ahmet oğlum tez gel
Kapıyı ki(l)itler ağlarım

Bir tarlaya ekdim arpa
Destisini çektim sarpa
Ahmet oğlum at oynatır
Kırat başlık serpe serpe

Oğlumda bezer şahana
Atını vurun Cahan'a
Vade yetmiş kan çevirmiş
Buldum düşmana bahane

Şafağın yeri benlendi
Kıratın ağzı gemlendi
Tez gel Ahmet oğlum tez gel
Çayın bardakta demlendi

Kapısında yonma direk
Bende gördüm çatal yürek
Tez gel Ahmet oğlum tez gel
Issız eve nasıl girek

Yaşa koç yiğidim yaşa
En atını bağla taşa
Ne desem yalanım yavrum
Yazılanlar gelir başa

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.43);
(ELBİSTAN Cumhuriyetin 70.Yılında,1994;s.96);

ARABIN AĞIDI *

Arap, Ambarcık köyünden Adôzeller (Adıgüzeller) kabilesine mensuptur. Adôzel Mevlid'in amcasıdır. Arap oğlan gayet babayığit ve bir o kadar da yakışıklıdır. Abidin, Mevli'tin bacası Emiŝe gönlünü kaptırdığı da söylentiler arasındadır. Emiŝ de dillere destan olacak güzelliğindedir. Lakin Emiŝ evli ve kocası da bir o kadar sıska ve Emiŝ'in dengi olmayan biridir.

[Çiçek köyünde, anlatıldığı şekline göre, Antakya tarafından, her sene gelip Elbistan'ın Ambarcık köyünde bir müddet kalarak tekrar geri giden bir ailenin yeni yetme bir oğlu vardır. Bu yeni yetme oğlan gayet babayığit ve bir o kadar da yakışıklıdır. Oğlanın adıyla pek ilgilenmeyen köylüler, gelenlerin tümüne birden Aparlak veya tek tek bahsedecek olurlarsa Arap derler. Konumuza mevzu olan Arap da bu Araplardan bir Arap'tır. Bu Arap; Ambarcıklı Abidin isminde bir adamın kızına gönül verir. Abidin'in kızı da Arap'ı sevmektedir. Bu hal köyde fısıltı halinde dilden dile dolaşmaktadır.]

Köylüler tarafından yadırganan bu sevda hikâyesi kızın kardeşinin kulağına kadar ulaşır. Kızın kardeşi bu duruma tahammül edemez. Arap'ın şehre gideceğini haber aldığı bir gün, silahını kuşanarak Karayer denilen bayıra pusuya yatar. Pusuya yattığı yerde, yol üstünde bir köprü vardır. Arap bu köprüden geçerken vurmayı planlamaktadır. Nitekim öyle de olur. Arap, at üstünde gelir ve tam köprü'nün üstünden geçerken Abidin'in oğlu (kızın kardeşi) silahını ateşler ve Arap'ı vurur. Arap yaralanır. Ancak, gençliğin verdiği kuvvetle atını mahmuzlar ve Çiçek köyüne yaralı olarak ulaşır. Çiçek köyüne vardığında yarasını Ali Ustaların odasında sardırır ve tez elden doktora ulaştırılmak için büyük çaba sarf edilir. Ama maalesef doktora yetiştirilemez. Elbistan'ın çarşısına vardıklarında Arap ölmüştür. [Arap, garip olduğu için görgü şahitleri ifade vermezler. Bunun için de kimin vurduğu da ortaya çıkmaz; Arap'ı vuran yargılanmadığı için de cezaya çarptırılmaz.]

Ambarcık köyünden Fatma NEHİR'in anlattığına göre, Arap için söylenenlerin tümü doğrudur, lakin öldürülme olayı yanlış bilinmektedir. Çünkü Arap'ı Emiŝ'in kardeşi değil, jandarma vurmuştur. Fatma NEHİR: “ Adôzellerin Mevlid'in amcasının mezarı aha bu mezarlıktadır, şurada!” diyerek eliyle, evi ile arasında bir yol bulunan mezarlığı göstermiştir. Arap'ın vurulduğu tarihten itibaren Çiçek ve Ambarcık köylüleri bu köprüye “Arap'ın döşeği” demeye başlarlar. Geceleri bu yoldan geçenler, o köprüye vardıklarında Arap kılığında heybetli birinin kendilerine doğru geldiğini söylerler. Bunu söyleyenlerin sayısı azımsanamayacak kadar fazladır. Kanı yerde kalan Arap'ın köylülerden bu şekilde hayıf aldığına – Çiçek köylülerce – inanılmaktadır. Köylüler “Arap'ın döşeği” dedikleri köprüden, çok zorda kalmadıkça gece geçmek istemezler.

Bu acıklı hikâyeye, Ambarcık köyünden Arap'ı yakinen tanıyan bir kişi aşağıya aldığımız ağıdı yakmıştır.

ARABIN AĞIDI

Karayer'in bayırları
Bir Arap'ı saklamamış
Hain idin hain gardaş
Düşmanını haklamamış

Arap'ımın kara gözü
Abidin'in köçek kızı
Mut yere verdik Arap'ı
On beş terlik sekiz gazi

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.47)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Poşusunu bükerek bağlar
Anası durmadan ağlar
Çiçeklinin odasında
Doktor yarasını bağlar

Düşümde gördüm düşümde
Arap on sekiz yaşında
Arap oğlan can veriyor
Çarşının öte başında

Arap'ı da getirdiler
Kar üstüne yatırdılar
Zor muydu Arap oğlan
On beş uşak götürdüler

Ambarcık Çiçek uşağı
Bir birine değdi kuşağı
Böylede sağmen mi olur
Bura Arap'ın döşeği

Belinde kama kuşağı
Sıyrılır ener aşağı
Böyle de sağmen mi olur
Bura Arap'ın döşeği

Kara koyun ağ mı olur
Susuz yerde bağ mı olur
Sevip sevip ayrılanın
Yüreğinde yağ mı olur

Kara koyun yayılıyor
Saçakları sayılıyor
Yetişsene nazlı eşim
Can cesetten ayrılıyor

[Bu ağıt ve hikâyesi, 26.02.2011 tarihinde Çiçek köyünden Naciye ÖZDEMİR ile 01.03.011 tarihinde (Ambarcık köyünden) Söğütlü kasabasından Fatma NEHİR ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

HACI ÖMER VE KAZIM ÇELİK KARDEŞLERE AĞIT *

1968'de kar diz boyunu aşmış, esen sazak kışın şiddetini artırmıştır. O gün hava bir başka soğuktur. Oysa insanlar, Ramazan'a kavuşmanın huzuruyla, dışarıda hüküm süren kışın çok da farkında değillerdir. Bu huşu ile gün dönmüş, vakit akşama iyice yaklaşmıştır. Kimisi abdestini tazeliyor, kimisi de iftarın yaklaşmasıyla akşamın olmasını beklemektedir. O gün tek bekleyen, minareden okunacak ezanla iftar edecekler değildir; biraz sonra olacaklardan dolayı, iki köyün üstüne çökecek karabulutlar da beklemektedir.

Büyük Yapalaklı Hacı Ömer ÇELİK ile kardeşi Kazım ÇELİK ciple gittikleri bir köyden dönerken, Alemdar'a uğrarlar ve arkadaşlıkları olan Muhsin ASLAN'ı babasından sorarlar. İçeri giren babanın, "Dışarıda seni çağırıyorlar!" derken oğlunun ağırına gidecek (izzet-i nefesine dokunacak) şekilde çağırdığını söylemesi üzerine Muhsin, evde bulunan tabancayı kapığı gibi, ağzına mermiyi sürerek dışarı çıkar ve gelenlerin üzerine ateş eder. Muhsin ASLAN'ın silahından çıkan kurşun Hacı Ömer ÇELİK'i omzundan yaralamıştır. Kardeşinin yaralandığını gören Kazım ÇELİK de silahını çekerek Muhsin'e ateş eder; Muhsin ASLAN oracıkta vefat eder.

Muhsin'in öldüğünü gören, biri yaralı iki kardeş, cipe binme fırsatı bulamadan yaya olarak köyden çıkarlar. Çıkarlar çıkmasına da, iftar vakti Alemdar'dan çıkan yalnızca onlar değildir. Köye yayılan haber üzerine mahşerî bir kalabalık da çıkmıştır. İşin kontrolü, şuursuzca hareket eden kalabalığa geçmiştir. Biri yaralı olduğu için çok hızlı yol alamayan iki kardeşe yetişen köylüler her ikisini de öldürürler. Her iki tarafında aklına gelmeyen başına gelmiş, üç ana kuzusu, arkalarında kan ve gözyaşı bırakarak bir anda vefat etmiştir.

Bu acıklı ve bir o kadar da iç burkan hadise her iki köyde derin bir üzüntüye sebep olmuştur. Genç yaşlarında toprağa konan üç yiğide her iki köyde ağıtlar yakılmış, gözyaşları dökülmüştür.

Büyük Yapalak köyünden -kasabasından- "Garip" mahlasıyla şiir yazan şair Süleyman Bulut şu ağıdı yakar.

Verin kalemimi yazayım destan
Ne oldu hadise söyleyeyim baştan
Tel çekin de ekip gelsin Maraş'tan
Böyle dilekçeyi veren ağladı

Esâmen mi geldi gittin Kore'ye
Zalim düşman sizi almış araya
Anan bacın girdi yasa karaya
Bunların halini gören ağladı

Duman çökmüş Alemdar'ın düzüne
Kurşun değilmiş al kan değilmiş gözüne
Biz ne cevap verek elin kızına
Kuzuları yetim kalan ağladı

Yezit mi oldun hareket ettin
Topladın köylüyü ardından yettin
Nic'oldu Hac'ömer Kazım'ı nettin
Acılı haberi alan ağladı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;123)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Ezgini de deli gönül ezgini
Hücum etmiş Alemdar'ın kuzgunu
Merhametin yok mu Bulgar bozgunu
Böyle hakareti gören ağladı

Düşmanları bağlamışlar yolunu
Kurşunlara karşı koyma elini
Ben nasıl eyleyeyim çifte gelini
Diyerek saçını yolan ağladı

Bu haberi vermen bağı deliğe
Zalim düşman tor mu attın balığa
Hiç adam kıyar mı Kazım Çelike
Çifte gelinleri kalan ağladı

Hadisede hiç yokmuş suçları
Düşman galip yetmemiştir güçleri
Hayıfını alsın Yapalak'ın gençleri
Diyerek canını veren ağladı

Tufan oldu Yapalak'ın köyüne
Buyurun komşular gelin toyuna
İki kardeş birden gitmiş oyuna
Karalı düğünü çalan ağladı

Aman Mevlâ'm böyle nasıl olacak
Korkarım ki kıyamete kalacak
Hiç kimsem yok mudur hayfım alacak
Hasreti ahrete kalan ağladı

Doğum yeri Yapalak'tır köyümüz
İki kardeş birdir bizim soyumuz
Çifte konak ıssız kaldı evimiz
Hanemize girip çıkan ağladı

Cipler getiriyor çifte cenaze
İlgit ılgıt akar kanları taze
Babası der noldu kuzular size
Ağlayıp bağına vuran ağladı

Yetim kaldı Hacömer'in kuzusu
Hiç çıkmıyor içerimden sızısı
Kerbela oldu Alemdar yazısı
Azrail'e canı veren ağladı

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Düşmanlar elinde esir olmuşlar
Çare yoktur öleceğin bilmişler
Yapalak hayfımız alsın demişler
Bu feci ölümü gören ağladı

Biz mi razı idik böyle olmaya
Bu hayfımız kıyamete kalmaya
Kardeş gerek bunun öcün almaya
Kuzusu ortada kalan ağladı

Sefil babam kuzum diye ağlasın
Anam bacılarım kara bağlasın
Dayılarım yüreğini dağlasın
Yeğenlerim deyi duran ağladı

Çifte kuzum diye ağlar babası
Durmadan akıyor gözünün yaşı
Ağlaşır anası bacısı eşi
Ümit kesmen deyip duran ağladı

Garip Süleyman'ım söyleme yeter
Virane bahçede bülbül mü öter
Bir çift oğlan olsa yerini tutar
Kalemi elinde kalan ağladı
Kesme ümidini diyen ağladı

Süleyman BULUT

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Büyük Yapalak kasabasından Cemil ÇELİK ile yapılan görüşmede
18.04.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

**HASAN HÜSEYİN ŞAHİNKAYA'NIN GENÇLİĞİNİN BAHARINDA HAYATA
VEDA EDİŞİ ÜZERİNE ÂŞIK MAHSUNİ ŞERİF'İN YAKTIĞI AĞIT ***

Hasan Hüseyin ŞAHİNKAYA, 1933 yılında Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinin Tanır kasabasında doğmuştur. Yazıcıoğlu Osman Ağa sülalesinin dördüncü kuşak bireyidir. Tanır kasabasının ileri gelen ailelerinden Yazıcıoğulları'ndan (Şerefli beyleri) Davut Ağa'nın beş çocuğundan birisidir. İlkokulu Tanır kasabasında bitirir. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan aile bölgede tanınmış olması dolayısıyla yol güzergahının üzerinde olan Tanır kasabasında misafirperver bir aile yapısı ile öne çıkmaktadır. Babası ve dedesinin iyi bir medrese eğitimi alması sebebiyle okuma ve yazmayı seven, kimsesizlere ve fakirlere yardım etmeyi kendine prensip edinen memleket sevdalısı tipik bir Anadolu insanıdır.

Askerliğini 1953-55 yılları arasında yapmıştır. Askerlik dönüşü köyünde cami, okul mezarlık yapımı çalışmalarında bulunmuştur.

1961 yılında Tanır kasabasına muhtar olmuştur. Muhtarlığı döneminde birçok başarılı çalışmalara imza atmış, köye hizmetler getirmiştir ve bölge halkının sevgi ve saygısını kazanmıştır. Ancak bu derece değerli bir insanın başına üzücü bir gelmiştir. Toplumda söz sahibi ve ileri gelen, sevilen bir kişiliğe sahip olmasından dolayı, bir takım haset ve kalles kişilerce Türk örf ve adetlerine sığmayacak bir tarzda, Köroğlu hesabı (tüfek icat oldu mertlik bozuldu) bir olayla karşı karşıya gelir. Tanır'ın mezarası olan Bozyer mevkiinde bir akşam vakti, aralarında husumet olan iki aileyi barıştırmak amaç ve gayesiyle yapılan, köyün ileri gelenlerinin de bulunduğu bir toplantıda, pencere önündeki divanda sırtı dönük bir şekilde otururken dışarıdan bir el ateş edilmek suretiyle sırtından vurularak hayata veda eder(14.06.1962).

Bu anlatılan menkıbe sevenlerini, bölge halkını ve Tanır'ı üzüntü ve yasa boğar. Kendisine gizli bir saygı, sevgi ve bağlılık duyduğu bilinen Âşık Mahzuni Şerif ile Hasan Hüseyin ŞAHİNKAYA'nın eşi ve kız kardeşi tarafından haykırılan ağıtlar ciğerleri dağlar ve hainlik, kalleslik, yanlışlık yapmak isteyen insanların düşüncelerini köreltir. Bu olay o kadar çok etki ve iz bırakır ki, 1962-64 yılları arasında köyde düğün törenleri davul-zurna çalınmaksızın yapılır. Ailesi, Tanır kasabası ile civar bölgelerin bu tutum ve davranışlarından dolayı şükran ve minnettarlıklarını sunarlar.

ÂŞIK MAHSUNİ ŞERİF'İN TANIRLI HÜSEYİN'E AĞIDI

Bilmeden gelmişim Bozyer köyüne
Kara gün karşıma durmuş ağlıyor
Yürü yalan dünya doymadım sana
Ömrüm zevaline ermiş ağlıyor

Pusu kurup beklemişler kapıda
Al kanımı döktüler beyaz çapıda
Zayıfım deridim sığmam tapıda
Komşular yâremi sarmış ağlıyor

Sandalyeden kalktım vay anam noldu
İki avucuma al kanım doldu
Eşim, malım bütün ortada kaldı.
Kara konak matem tutmuş ağlıyor

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I;s.134);

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

El attım döşüme vay anam noldu
İki avucuma da al kanım doldu
Körpe yavrularım babasız kaldı
Oturup boynunu burmuş ağlıyor

Bir yandan bir yana yarenin ucu
Vay sebebim oldun haset kıskancı
Müfreze vah eder, ağlar savıcı
Doktor raporunu vermiş ağlıyor

Boz yer'in etrafı bağlar höyükler
Dilim dönmez anam diye sayıklar
Toprağa mal oldu kaytan bıyıklar
Kiprikler ümidin kırmış ağlıyor

Anam gelmiş başucuma eğilir
Babam yavrum derde vurur dövünür
Kardeş kavgasında yiğit mi ölür
Komşular yaremi görmüş ağlıyor

Nazlı bir insandım değildim efe
Kurudu dillerim varmadı ofa
Haber gitmiş Berçenekli Şerife
Saçımı döşüne dürmüş ağlıyor

[Bu ağıt ve hikâyesi, 25.03.2011 tarihinde Afşin'in Tanır Kasabası'ndan Feridun ŞAHİNKAYA'nın elinde bulunan, Mahzuni'nin el yazısıyla yazılmış nüshadan Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

AHMET ÇITAK'IN MEHMET KADIOĞLU'NA AĞIDI *

Maraş'ın meşhur ailelerinden Kadıoğlu Ziya Bey'in tek oğlu olan Mehmet Kadıoğlu, Köprüağzı istasyonunda kendi çiftçilerinden birisi tarafından yedi kurşunla vurularak öldürülmüş ve kendi partisinin kurbanı olmuştu. Âlicenap ve fakir babası olan bu zat için Maraş matem ediyordu; kendisini vuran A... tarikatına mensup olduğu için, taraftarları bir sünnet düğününü bahane ederek şenlik yapıyorlardı; bil hassa bu hadise içimi sızlattı. Merhumun ağzı ile yaptığı işleri izah yollu babasına hitaben şunu yazdım. Bu yazdığım iki şiir ağıt olarak okunur.

Elimiz derdinde çare arardın
Onlarda canıma kıydılar babam
Masrafını daim göğüs gererdin
Ne güzel hatırın saydılar babam

Ervahı ezelde bu imiş yazgım
Helal et hakkını tükenmiş rızgım
Allahı tanımaz düşmanlar azgım
İnsafi yürekten saydılar babam

Kahrım çok vatanım koca Maraş'a
Kimseye kötülük etmedim haşa
Hakk'ın binasını yıktılar boşa
Kur'an'ın emrini saydılar babam

Öğüt ve karıma kara bağlatma
Hasrettime yüreğini dağıtma
Teselli ver beş çocuğum ağlatma
Kara yas donunu giydiler babam

Kader beni sizden eyledi ayrı
İki gün yanında yatmadım sayrı
Sabretsin validem gelemem gayrı
Gözümü ardımda koydular babam

İmkân yok tebdile emr-i Huda'yı
Yoksa incitmedim bâ-y u gedâyı
Demokrat Parti'ye oldum fedayi
Daim beni muzur sandılar babam

Habersiz vuruldum gözüm görmedi
Belimde silahım fayda vermedi
Devrildim bir yana elim varmadı
Kurşunla beynimi yudular babam

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I;s.134);

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Hizmeti pederden geçtim gidiyom
Şehidim cennete uçtum gidiyom
Evrakım ahrete açtım gidiyom
Davamı oraya koydular babam

Mebus oldu emmim intikam alsın
Karalı bayramım aklında kalsın
Alçak hasımlarım bahriyap olsun
İçtiler kanımı doydular babam

Kurşunun yarası yinmez gücümüş
İkramın çok idi düşman p...miş
Bu halime Ahmet Çıtak acımış
Her taraf derdimi duydular babam

Ahmet ÇITAK

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

AHMET ÇITAK'IN MEHMET KADIOĞLU'NA İKİNCİ AĞIDI *

Arkasında beş çocukla genç mailisini bırakan otuz yedi yaşında ve büyük bir servet sahibi olan mak-
tul için ağıt olarak şunu da söyledim:

Acıdım haline hatıra yazdım
Destan etsin seni diller Kadoğlu
Garez etti düşman elinden bezdin
Geder mi düşmanın kini Kadoğlu

Alnından vurmuşlar beyni dışında
Yedi kurşun değmiş dördü döşünde
Yakışır mı otuz yedi yaşında
Beyaz kefen etmiş donu Kadoğlu

Kurbanlı bayrama kurban mı oldun
İki gün var daha acele kıldın
Bir idin alayın bağırını deldin
Unudur mu seni acep Kadoğlu

Dokuz yüz elli iki ağustos ayı
Felaket merkezi Köprağzı köyü
Katilin R..., bir itin soyu
Aslından yok zâtı dini Kadoğlu

Bir divane sersem ellere uymuş
İkramına karşı canına kıymış
Halk Partisi buna bütün el koymuş
Böyle mi insanlık şanı Kadoğlu

Vilayette hünkâr gibi dururdun
Düşmanıyım işi olsa görürdün
Yoksulların isteğini verirdin
Kimse inkâr etmez bunu Kadoğlu

Ahmet Çıtak bunu havale et Hakk'a
Sebebi kim ise evini yıka
Vicdanım sızladı yüreğim yuha
Bu hadise beni yıktı Kadoğlu

Ahmet ÇITAK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.212)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

AHMET ÇITAK'IN ETHEM EFENDİ'YE SÖYLEDİĞİ AĞIT *

On beş sene beraber Arabî tahsil gördüğümüz arkadaşım Ethem Efendi'nin kendi akrabası tarafından kurşunla öldürülmesi ve bir evin sahibi olduğu cihetle arkasında kalan tek evladının çok küçük öksüz kalması memlekette hazin bir hava yaratmıştı; bu teessüre iştirak ederek şunu söyledim:

Kaderde var ımış geldi başıma
Ecel şerbetini içtim gidiyom
Fırsat verdim hasım çöktü döşüme
Kefenim elimle biçtim gidiyom

Bî-kusur keyif için öldürdün beni
Merhamet mürüvvet vicdanın hani
Divan-ı mahşerde bekliyorum seni
Şimdilik davamdan geçtim gidiyom

Hemen muhakeme burada olmaz
Mahkeme-yi küprâ para da almaz
İltimas u rüşvet orada olmaz
Evrakım ahrete açtım gidiyom

Al kanım görenler kaldılar bana
Bu zulmü yalnız etmedin bana
Babamın yetiminin yetmedi vebalı sana
Ben gelmez yollara düştüm gidiyom

Şeriatın ahkâmından çıktınız
Hakk'ın binasını boşa yıktınız
Keyif için mevtama kurşun sıktınız
İncindim elinden kaçtım gidiyom

Rahmeyle hey zalim babamı düşün
Her yanı top olup yiyemez aşın
El eline kaldım kim görsün işin
Hizmet-i pederden geçtim gidiyom

Ağlatman çocuğum teselli eyle
Ne ise ettiğim suçumu söyle
İnsan akrabaya eder mi böyle
Bu hali düşünüp şaştım gidiyom

Ahmet Çıtak der ki Ethem'e kıyma
Geniştin çok yaşa dünyaya doyma
Sen vebalde kaldın aldandım sayma
Şehidim cennete uçtum gidiyom

Ahmet ÇITAK

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.219)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Gitti *

Bir tabanca sesi
Arkasından bir daha
Allah'ım ne oluyor
Yerde bir genç kız yatıyor
Kanlara bulanmış
Gözlerinde kan, alnında kan
Her yanında kan
Başında bir katil
Ey katil
Nasıl kıydın
Yarının genç aydın öğretmenine
O bir ışıktı
İstikbalde bizim için parlayacak
Cahil köyleri aydınlatacaktı
Ama
Bir sevgi uğruna
Sevmemek uğruna
Muradına ermeden gitti
Yetiştiremeden kendi gibi
Genç aydın öğretmenler
Gitti, gitti Gönül'ümüz
Bir hiç uğruna gitti

Hayriye KARAKAŞ

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.29)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

DERVİŞ AĞA'NIN AĞIDI*

Derviş ağa saygın ve zengindir. Kendine olan güveni tamdır. Lakin kahvede oyun oynarken çıkan bir kavgada karşısındakine vurduğu bir tokat, sonunu hazırlamıştır. Tokadı attığı adam kahveden çıkar ve dışarıda gerekli hazırlığı yapar. Beklenildiğinden habersiz, gecenin ilerleyen saatinde kahveden ayrılan Derviş Ağa çok geçmeden neye uğradığını bilemez. Karanlıktan yararlanan hasmı, elinde bulunan pala bıçağını Derviş Ağa'nın vücuduna defalarca sokup çeker. Kendini savunmaya fırsat bile kalmadan aldığı bıçak darbeleriyle oracıkta vefat eder. Bu iç yakan hadiseye yakılan ağıt:

Saklanmış pusuya elinde bıçak
Bekliyor yolunu dön nazlı Derviş
Parçalanmış bağrın gel bağrın açak
Ölün bu yaradan dön nazlı Derviş

Kalk gelinin geldi yaran açıyor
Baban gözlerinden kanlar saçıyor
Hoca geldi kefenini biçiyor
Kalk geldi cansız at bin nazlı Derviş

Bindirdiler de ağaçtan ata
Elleri yaradan vay tuta tuta
Yönünü çevirdim mezara öte
Geldin kabristana in nazlı Derviş

,

[Bu ağıt, Hüseyin ŞAHİN ile yapılan görüşmede 18.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.262)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

ÇAM ALİ ERDEN'İN AĞIDI *

(Yıl 1925) Elbistan ilçesinin Efsus/Yarpuz (Afşin) kasabasına bağlı Kaşanlı köyünden Çam Ali (Ağa) ERDEN yanına aldığı yanaşması Horo ile Tanır'da bulunan değirmene unluk buğday götürmektedir. Tanır ile Büğet köyü arasında Çam Ali'nin düşmanları pusu kurarlar. Kurdukları pusu neticesinde düşmanları tarafından vurulan Çam Ali için, sevgilisi (dostu) tarafından şu ağıt yakılır:

Tanır tapı düş müyüdü
Düşmanların beş miyidi
Davran Ali Kâyem davran
Altatarın boş muyudu

Yelli de düşmanım yelli
Düşman yeleşti telli
İsmal Çavuş'u sorarsan
Çavuşun aslı Dersimli

Kaçtı da düşmanım kaçtı
Kaçtı değirmene düştü
Düşmanı görünce Horo
Horo'nun tebdili şaştı

Cennet ER

[Bu ağıt, 17.03.2011 tarihinde Afşin'in Kaşanlı köyünden Mehmet ERDEN ile yapılan görüşmede
Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.276)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

23 Nisan 1968 Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı töreninde, Maraş'ta şehir merkezinde bulunan Kıbrıs Meydanı'nda, suçsuz yere, canı ruhlu Mehmet ÖZDEMİR tarafından tabancayla öldürülen, Maraş kız öğretmen okulu son sınıf öğrencisi Elbistanlı Gönül FELEKOĞLU'na ağıt *:

Bir gelin geliyor Maraş elinden
Bütün Elbistanlı selama durun
Vakitsiz bir elma kopmuş dalından
Komşuların sebebini soruyor
Gel bacım gel, gel, gel, kaderin böyle
Kanun, adalet var ne diyek söyle

Felekoğulları der ki "Vah kızım!"
Herkes diyor buna "yanıyor özüm"
Kelimeyi uzatmaya yok lüzum
Bir canavar suçsuz yere vurulur
Gel bacım gel,gel,gel, kaderin böyle
Kanun, adalet var ne diyek söyle

Şenlikle bir bayram kurulduğu an
Gamlı gönüllerin durulduğu an
Gönül Felekoğlu vurulduğu an
Yirmi üç Nisan'ı matem bürüyor
Gel bacım gel, gel, gel, kaderin böyle
Kanun, adalet var ne diyek söyle

Kız öğretmen okulunun sunası
Sandığında bekler düğün kınası
Çehiz hazırlıyor evde anası
Esvabını gözyaşıyla dürüyor
Gel bacım gel, gel, gel, kaderin böyle
Kanun, adalet var ne diyek söyle

Kan için kan gütmek kanunda yasak
Para etmez zaten bizler ne desek
İdam etmez ise hâkime küsek
Yinede boynumuz eğri duruyor
Gel bacım gel, gel, gel, kaderin böyle
Kanun, adalet var ne diyek söyle

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.294);
Elbistan'ın Sesi, (1968;sa.1174,s.2)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Maarifte gene bir kurban verdik
Kıbrıs Meydanına bir şehit serdik
Dedik Garipliğe gelin gönderdik
Kardeşin Mete gelip seni soruyor
Gel bacım gel, gel, gel, kaderin böyle
Kanun, adalet var ne diyek söyle

Ecel insan ile birlik yürümüş
Her ölene bir de sebep verirmiş
Kur'an söyler "Kul kaderin görürmüş"
Mehmet Göçer boşa kafa yoruyor
Gel bacım gel, gel, gel, kaderin böyle
Kanun, adalet var ne diyek söyle

Mehmet GÖÇER

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

İĞDE KÖYÜNDE HARMAN ZAMANI ÖLDÜRÜLEN İKİ KARDEŞE YAKILAN
AĞIT *

1968 yılında Elbistan'a bağlı İğde köyünde, öfkeye teslim olmuş bir insanın elinden çıkan kazanın ne denli derin bir üzüntüye sebep olduğunun ağıdıdır. Köylüler, yeni bir güne uyanmış, ekip biçtikleri ekini harmana döküp, hasadı bir an önce çıkarmak istiyorlardı. Bundan dolayı herkes tatlı bir telaş içerisindeydi. Yazık ki, öfke gelmiş; göz kızarmış, çok sevilen "baba yarısı" amcaya çevrilen silahtan çıkan mermileri gören babanın: "Ne yaptın? Gardaşımı vurdun!.." demesi üzerine, aynı silahı ona da çevirerek, her ikisinin de ölümüne sebep olacak kadar öfkeli bir yürektir, bu. Bir anlık hadisede, olan olmuş, kırılan kırılmıştır. Her iki kardeşin çocukları, bir anlık öfkenin getirdiği sıkıntıları ortak keder bilip, aralarına küslük sokmadan, başlarına geleni Allah'tan bilmiş, O'ndan gelene rıza göstermişlerdir. Vuku bulan bu olaya şair Hacı Hasan UĞUR, bir ağıt yazar. Bu ağıdı Darenden'in Yukarıulupınar köyünden Mehmet AKSAY, Elbistan'ın Gençlik Basımevi'nde destan şeklinde bastırarak, tanesi 25 kuruştan satır.

Elbistan'ın Tepebaşı Mahallesi'nden Yusuf Kenan SEYFİ, bu destanı o zaman alır ve kitaplığında muhafaza ederek bize kadar ulaşmasını sağlar.

Öpe öpe beşiklerde uyuttum
Seve seve kucığımda büyüttüm
Ağladıkça yavrum diye avuttum

Söyle oğlum söyle suçumu söyle
Evlat babasına kıyar mı böyle

Hürmetin bekledim silahın çektin
Ocağım söndürdün evimi yıktın
Suçum ne idi ki canımı yaktın

Söyle oğul söyle suçumu söyle
Emmiyi babayı gel vurma böyle

Arşa dayanıyor babanın ünü
Kanı bozuk olan yapar mı bunu
Ne kadar da zormuş evlat kurşunu

Söyle oğlum söyle suçumu söyle
Evlat babasını vuru mu böyle

Yetişin komşular dutun elini
Ağlatmasın ana ile gelini
Boyadı al kanım Maraş yolunu

Söyle oğlum söyle suçumu söyle
Evlat babasına yapar mı böyle
Şehit düştüm bülbül gibi öterim
Al kanımla o kabir de yatarım
Mahşer günü ben yakarı tutarım

Söyle oğlum söyle suçumu söyle
Evlat babasına yapar mı böyle

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.
II;s.350-352)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Amanın komşular etmen tamaşa
Bir haber gönderin doktor ulaşa
Elbistan'dan yetişemem Maraşa

Söyle oğlum söyle suçumu söyle
Duyup işiteni ağlatma böyle

Yedi kurşun yedim sağ mı kalırım
Yaram bir beş değil artık ölürüm
Sağ gidiyom ama ölü gelirim

Söyle oğlum söyle suçumu söyle
Evlat babasına kıyar mı böyle

Ali Ahmet aynı günde vuruldu
Duyup işitenler gelip derildi
İki kardeş bir kefeneye sarıldı

Söyle katil söyle suçumu söyle
Hiç evlat babayı vurur mu böyle

Toplanı da cenazemi kılanlar
Hakkın helal etsin bizi bilenler
Ben gidiyom hayfım alsın kalanlar

Söyle oğlum söyle suçumu söyle
Evlat babasına kıyar mı böyle

Bütün emeklerim hep oldu zayi
Kimseler görmesin böyle kazayı
Reis Bey'im ağır versin cezayı

Söyle katil söyle suçumu söyle
Evlat babasını vurur mu böyle

Hocalar anlatır nayırı şeri
Babasın vuranın cehennem yeri
Bunu böyle yazdı şairin biri

Söyle oğlum söyle suçumu söyle
Evlat babasına kıyar mı böyle

Uğur'um der hani ne oldu bunlar
Evladım var diye mal kazananlar
Benden ibret alsın burada kalanlar

Söyle oğlum söyle suçumu söyle
Evlat babasına kıyar mı böyle

Hacı Hasan UĞUR

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın İğde köyünden Züpeyir ÇAM ile yapılan görüşmede
Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

NACİ KETİZMEN'E*

Kıymetli Şairimiz Adil Soydan, Ketizmen köyünde bir cehalete kurban giden yakın akrabası Naci Ketizmen'in ardından bu şiirinde derin teessürlerini şöyle dile getirip ve sesleniyor:

Kolum kanadım kırdılar
Ya ben nasıl ağlamayım
Aslan Naci'mi vurdular
Ya ben nasıl ağlamayım

Devrilmiş sanki bir çınar
Dinmez yaraları kanar
Alev alev içim yanar
Ya ben nasıl ağlamayım

Has bahçeye giremedi
Pembe güller deremedi
Muradına eremedi
Ya ben nasıl ağlamayım

Kıymetini bilemedim
Düğününü çalamadım
Dargın gitti bulamadım
Ya ben nasıl ağlamayım

Bin dokuz yüz altmış birde
Yine başım düştü derde
Uyanûben seherlere
Ya ben nasıl ağlamayım

Adil'in dertlidir başı
Durmuyor gözünün yaşı
Kaybettim nazlı kardeşi
Ya ben nasıl ağlamayım

Adil SOYDAN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.275)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

MEHMET'E AĞIT *

Tarlada ekin biçmeye giden Mehmet'in kan davası yüzünden pusu kurularak vuruluşunun karısının gözüyle yazıya aktarılması:

Mehmet'e ağıt

Sislere büründü köyümün üstü
Kuşlar da yaş tutar Memili'm için
Gönlüm bu dünyaya kırıldı küstü
Kara yası tutar Memili'm için

Memili'm tarlada ekin dererken
Düşman uyumuyor töre sürerken
Yağlı kurşun can evine girerken
Canlar alır can yutar Memili'm için

Yavşan düzlüğünde pusu kuruldu
Kan davası nedir diye soruldu
Deste arasında Mehmet vuruldu
Düşman kurşun atar Memili'm için

Oy benim Memili'm gönlümün dostu
Töreler uğruna kanları kustu
Mezarı başına serdim ben postu
Düşman töre satar Mernili'm için

Dostluk için atar alem yüreği
Ben ne edem böyle garip töreyi
Oğul Eyüp canda kalan süreyi
Bülbül gibi öter Memili'm için

Eyüp ŞAHAN

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın İğde köyünden Züpeyir ÇAM ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.284)

Delileroğlu Yusuf'un ağıdı *

İnsem gitsem Ben Mesis'e
Sual etsem Adanadan Tarsus'a
Geçsem suyu vursam Has'a
Şahan Bey'de konak Yusuf

Ayağında mavi dimi
Sürülmez dünyanın demi
Ocakzade İmirz'öğlü
O da konak eder Yusuf

Küplüce'nin suyu duru
Mavili sünbüllü morlu
En bellisi Mürseloğlu
O da konak eder Yusuf

Yusuf çık Ahırdağı'na
Seyret Maraş'ın beyine
İn Kanarlı konağına
Oraları belle Yusuf

Yusuf'un abası yurdundan
Sokun Darende gülünden
Pazar ile Elbistan'dan
Hunu üstünden sür geç Yusuf

Yusuf uğrama Kiliş'e
Çevir konak Trablus'a
Diyarbakır'de bul paşayı
Belki Haznedar Bey küşe

Emmim oğlu koçak Yusuf
Deleroğlu çiçek Yusuf
Bu yurt bize yaramadı
Hayırlı yurda göçek Yusuf

Koçdağı yatar karınan
Benim gönlüm ılgarınan
Gündüzüm de gündüz ama
Gecem geçiyor zarınan

Şükrü ESEN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.249)

ÇEŞİTLİ VESİLELERLE CİNAYETE KURBAN GİDEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

CUMA KAĞITLI'YA AĞIT *

1950'de Elbistan'ın Ambarcık köyünde muhtarlık seçimi yapılmaktadır. Seçimde çıkan kavgada Cuma KAĞIT, silahla vurularak öldürülür. Bunun üzerine hanımı Fatma NEHİR şu ağıdı yazar:

Kapımızın önü ark
Akar dolanı dolanı
Eşim Hali kurşun yemiş
Kana beleni beleni

Amanın benim başıma
Ağular koydu aşıma
Camız bile dayanmamış
Kurşun değince eşine

Havada bulut vızılar
Durma yüreğim sızılar
Tez gel Maraş'ta kalanım
Gülperi seni arzular

İbrişimi sardım tele
Dolanırım yele yele
Öldü diye haber geldi
Gaynım haber alır m'ola

İbrişimi sardım tele
Haber geldi bize beyle
Kaynanam durmaz ağlıyor
Saçlarını yola yola

Kapıda suyun akıyor
Ateşi beni yakıyor
Hanı babam nerde deyi
Kuzular yola bakıyor

Anımda da kara düğüm
Öğün kara bahtım öğün
Maraş'tan haber geliyor
Kapımızda kara düğün

Öğün kara bahtım öğün
Anımda da kara düğüm
Yeni elbise diktirmiş
Geliyor aşiret beyim

Fatma NEHİR

[Bu ağıt ve hikâyesi, Fatma NEHİR ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.170)

EŞKİYALAR TARAFINDAN KUNHARCA ÖLDÜRÜLEN
İNSANLARI KONU EDİNEREN AĞITLAR

XXV- Eşkiyalar Tarafından Hunharca Öldürülen İnsanları Konu Edinen Ağıtlar:

CEMAL'İN AĞIDI *

Cemal on beşinde bir delikanlıdır. Gözü berklığının yanında yakışıklıdır da. Cemal'in talihsizliği, gönlünü babası zengin bir güzele kaptırmasıdır. Aslında kız da Cemal'i sevmektedir.

Lakin kız tarafı Cemal'i taysiya almazlar. Kızı daha zengin birisinin oğluyula nişanlarlar. Cemal bu durumu kaldıramaz ve kızı kaçıır. Kızın nişanlı tarafı zengin olduğu için, eşkiya takımıyla anlaşarak Cemal'in öldürülmesi için yüklü bir para verirler. Cemal ile arkadaşlık kurmayı başaran eşkiyalar bir tapına düşürerek Cemal'i vururlar. Cemal'i vuran eşkiyalar, ölüsünü bir kuyuya atarlar. Bu acı durumu, Cemal'in anası şu ağıtla dile getirir.

Gövdeli'ye bir yol gider
Cemal'imın yoluyumuş
Düşmanına yakın gelmiş
Benim oğlan deli imiş

Gövdelinin başı bucak
Ot biçerler bucak bucak
Sarıp gül benzin solmuş
Yoksa kuyu çok mu sıcak

Kapımızın önu kaya
Cemal benzer doğan aya
Cemal'imı öldürmüşler
Sarı lira saya saya

Baktım Gövdeli başında
Fişek pathyor döşünde
Nasıl kıydın zalım düşman
Cemal'im on beş yaşında

Belini vermiş kayaya
Uykusu gelmez uyuya
Öldürmeye öldürdünüz
Niye attınız kuyuya

Hasta Cemal oğlan hasta
Alnında kekli deste
Öldü diye haber vermiş
Kayseri'ye giden posta

Kapımızın önu ceviz
Cevizden dökülür havuz
Ben Cemal'imı tanırım
Orta boylu kara yanız

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Söğütlü kasabasından şair H.Hasan UĞUR ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I;s.132)

ELBİSTAN HADİSESİ

(Dağ başında para için öldürülen şahsın destanı *)

1962 yılında, Elbistan'ın Köşk köyünün yaylasında öldürülüp Aynalı (Sarraf) kuyusuna atılan yirmi beş yaşındaki bir gencin cesedi bir koyun çobanı tarafından bulunur. Kuyudan çıkarılarak Elbistan Devlet Hastanesi'ne getirilen gencin cesedi morgda bir hafta on gün kadar teşhir ve ismi gazetede ilan edilmesine rağmen sahip çıkan olmaz. 1935 doğumlu Haydar DEMİR 1960 yılında Malatya'nın Akçadağ ilçesinden Elbistan'a göçer- halen Elbistan'ın Tepebaşı Mahallesi'nde oturmaktadır-. Yazılan ağıtları destan olarak bastırıp satmasının yanı sıra kendisinde bu tip acıklı olaylara ağıt yakmaktadır. İşte, sahibi çıkmayan yirmi beş yaşındaki bu gence de bir ağıt yakar ve destan şeklinde bastırarak satar. Bakalım Haydar DEMİR ne demiş:

Köyden çıkmış idim biraz aralı
Önüme tuzağı kurdu zalimler
Var mı benim gibi bahtı karalı
Genç yaşta kanıma girdi zalimler

Annem babam yok ki yanıma gele
Zalim düşman bana düşündü hile
Söyleyin nüfusa ismimi sile
Şimdi muradına erdi zalimler

O zalim düşmanlar geçti karşıma
Daha girmemişim yimbeş yaşıma
Para için oturdular düşüme
Kanımı toprağa serdi zalimler

Issız yazıdayım perişan halim
Düşmanlar döşüde dönmüyor dilim
Para için bana yaptılar zulüm
Şimdi defterimi dürdü zalimler

Issız dağ başında beni tuttular
Bana acımayıp neler yaptılar
Sarraf kuyusunda kayıp ettiler
Üstüme taşları ördü zalimler

O zalim düşmanlar verdi cezamı
Kulak burun dağladılar azamı
Zalim felek hep gazezin bize mi
Şeytanın atını sürdü zalimler

Çoban da ağlıyor görünce kanım
Başımda sahibim kimsem yok benim
Sarraf kuyusunda çürüdü tenim
Yazdı fermanımı verdi zalimler

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.250)

EŞKIYALAR TARAFINDAN KUNHARCA ÖLDÜRÜLEN
İNSANLARI KONU EDİLEN AĞITLAR

Çoban tarafından kanım görüldü
Sarra kuyusunda sırra erildi
Hemen adalete haber verildi
Geride seyrine durdu zalimler

Elbistan savcısı takate geçti
O zalim düşmanlar kanımı içti
Halimi görenler bayılıp düştü
Beni delik deşik yardı zalimler

Gazeteler yazdı benim ismimi
Annem duysun kan doldursun çeşmini
Elbistan Sesi'nde görür resmimi
Kanımı toprağa kardı zalimler

Cesedim de hastanede duruyor
Adalet de suçluları arıyor
Savcı bey milletten şahsım soruyor
Garibim bir yerde vurdu zalimler

Cenazem ilçede on beş gün kaldı
Nüfus cüzdanımı düşmanlar aldı
Kimliğim bellisiz hem kayıp oldu
Çaresiz plana girdi zalimler

Kimseler de benim gibi olmasın
Issız dağ başında garip ölmesin
Cenazesini elden ele kalmasın
Ne zaman öcünüz vardı zalimler

Yine Haydar Demir sözün bağlıyor
Sana bir ben değil herkes ağlıyor
Efkârlanıp bu destanı söylüyor
Benim de boynumu büktü zalimler

Haydar DEMİR

[Bu ağıt, Mehmet GÖZÜKARA tarafından, bizzat şairin kendisi ile yapılan görüşmede derlenmiştir.]

XXVI- Doğal Afetleri Konu Edinen Ağıtlar:

**AHMET ÇITAK'IN 1952 YILINDA ÇIRPILIK'TA KALAN KIZLARA
SÖYLEDİĞİ KIZLARA AĞIT***

-Toprak altında can veren dört nişanlı kızın acısıyla...

Elbistan'ın Ambarcık köyünde evlerini beyaz toprakla badana yapmak üzere toprak getirmeye giden dört gelinlik kız, toprak yar şeklinde olduğundan göçmesi üzerine altında kalarak öldüklerinden, yakında gelin olacak bu zavallılara şunu yazdım:

Elbistan'da Ambarcık'ın köyünde
Kazaya uğrayıp kırıldı kızlar
Dokuz yüz elli iki nisan ayında
Hayat defteriniz dürüldü kızlar

Elleriyle mezarların deştiler
Çaresi yok bir belaya düştüler
Bir murat almadan candan geçtiler
Felek sillesine vuruldu kızlar

Dördü bir toprağın altında kalık
Kemikler ezilip renkleri soluk
Ambarcık ovası Kerbela oluk
Dünyanın âlemi derildi kızlar

Dört fidan toprağın altında kalık
Kemikler ezik renkleri soluk
Ambarcık ovası Kerbela oluk
Dört köyün adamı derildi kızlar

Maraş'ta bu hali duydum ıraktan
Vicdanları incittiniz meraktan
Nişanlınız figan eder yürekten
Ağlayı ağlayı yoruldu kızlar

Allah'ın işinin olmaz dartısı
Hazırlanmış evde düğün pırtısı
Davul yok serpilmiş duvak artüsü
Al yeşil kefeni büründü kızlar

Halınızı duyan yanyor özden
Takdir böyle ana ayrılır kızdan
İpek sırma geyip kaçarken tozdan
Boyunca toprağa sarıldı kızlar

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.222)

Ananıza sabır versin yaradan
Çirkin kader aldı sizi sıradan
Şehit olup kurtuldunuz buradan
Elinize ferman verildi kızlar

Toprağa gitmişler gerdek yapmağa
Kirlendi diyerek beyaz çarpmağa
Öz döğmezken gözlerini öpmeğe
Kurup yer altına serildi kızlar

Toprağa gittiler gerdek yapmaya
Siyah deyu beyaz suvak çarpmaya
Öz değmezken gözlerini öpmeye
Toprağın altına serildi kızlar

Belendi toprağa humar gözünüz
Yazık oldu devre imiş yazınız
Kapandı ağzınız yandı özünüz
Büküldü beliniz kırıldı kızlar

Sizi duyan esef etti ıraktan
Dört tarafı sızlattınız meraktan
Nişanlınız figan eder yürekten
Ağlayı ağlayı yoruldu kızlar

Ahmet Çıtak takdir etmiş yaradan
Karışma hikmete çekil aradan
Şehit olup kurtuldunuz buradan
Elinize ferman verildi kızlar

Belendi toprağa humar gözünüz
Zalim felek devre yazmış yazınız
Ahmet Çıtak der ki yandı özünüz
Büküldü beniz kırıldı kızlar

Ahmet ÇITAK

ÇÖLLÖLAR AĞIDI DESTANI *

Afşin-Elbistan B termik santraline kömür sağlanan Çöllölar kömür sahasında, 6 Şubat 2011 Pazar günü sabah saat 03.30 sularında meydana gelen ve işçi Yaşar ALKAN'ın ölüm ve 10 işçinin yaralanması ile sonuçlanan göçüğün acısı dinmeden, 10 Şubat Perşembe günü ikinci bir göçük daha yaşandı. Afşin-Elbistan B termik santraline kömür sağlayan Çöllölar kömür sahasında, 10 Şubat Perşembe günü yaşanan ikinci bir göçükte Ruşen DEMİR adlı dozer operatörünün cesedine ulaşılır. Hacı Mehmet İpek, Muhsin Koşan, Adnan DEMİR, Turhan GÖKHAN, Nail YILMAZ, Kemal ELMAS, Makine Mühendisi Cuma YILDIRIM, drejan işçisi Aydoğan POLAT ve Jeoloji Mühendisi Halil TATLI isimli işçiler yapılan tahminlere göre kayan elli milyon metre küp toprağın altında kaldılar. Kaza mahalli çalışmaya elverişli olmadığından çalışmalara uygun ortam oluşuncaya kadar ara verilmiştir. Allah vefat edenlere rahmet eylesin, sahiplerine sabırlar versin ve bizleri böyle büyük afetlerden korusun!

Bu acı olayın bende oluşturduğu hissiyatı siz değerli okuyucularım ile bir şiir yazarak paylaşmak istedim.

ÇÖLLÖLAR GÖÇÜĞÜNE AĞIT

İki bin on birin Şubat ayında
Bir kara haberi aldım ağlarım
Çöllölar yarılıp çöktüğü anda
Bıraktım kendimi saldım ağlarım

Ocak çöktü toprağını açarken
Akıl almaz yer yarılıp uçarken
On bir canı yakalamış kaçarken
Kabardı yüreğim doldum ağlarım

Bütün yurt çapına haber dağıldı
Akan toprak ile canlar boğuldu
Hükümet erkânı ondan yığıldı
Facia çok çaplı bildim ağladım

Örneği yok imiş bu tip kaymanın
Faydası olur mu sebep saymanın
Misli bedel acı haber duymanın
Neticesi aciz kuldum ağladım

Yerler yarıldıkça açılmış kuyu
Bu yüzden bulandı Hurman'ın suyu
Milletçe yitirdik bundan uykuyu
Her gece uykumu böldüm ağladım

Çöllölar düzünde keklik ötmesin
Çiçekler açmasın kekik bitmesin
Bahçeler yas tutsun meyve tutmasın
Açan güllerini yoldum ağladım

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.326-327)

Yuyamadık metan gazı sızmadan
Dokuz canı gömdük mezar kazmadan
İsimlerin birer taşaya yazmadan
Ancak ikisini buldum ağladım

Ağ bağlar mı Çöllo senin güzelim
Bunca yıldır yalan mıydı düz elin
Neden çöktün batacak mıydı ezelin
Uçtu ağ benizim soldum ağladım

Ateş düştü ondan yanar özümüz
Ağlamaktan kan çanağı gözümüz
Feleğe geçer mi bilmem sözümüz
Gayetten çar-naçar kıldım ağladım

Elbistan ilçesi Maraş ilinde
Göçük destan oldu şair dilinde
Takdir-i ilahi onun elinde
Vehminle ummana daldım ağladım

Daha da beterin vermesin bundan
Rahmet-i ilahi dilerim candan
Yandı Gözükarım söyledi ondan
Beş öğün fatiha saldım ağladım.

Mehmet GÖZÜKARA

ON BİR KİŞİYE MEZAR OLAN ÇÖLLÖLÖR ÖCÄĐİ *

Afşin-Elbistan B termil santraline kömür sağlayan Çöllöler kömür sahasında, 6 ve 10 Şubat tarihlerinde iki ayrı göçük yaşanmıştı. İlk göçükte Yaşar ALKAYA isimli bir işçi hayatını kaybederken, 8 işçi yaralanmıştı. 10 Şubat'taki ikinci göçükte ise, 10 kişi toprak altında kalmış, yapılan aramalarda Ruşen DEMİR isimli işçinin cansız bedenine ulaşılmıştı. Halil TATLI, Nail YILMA, Hacı Mehmet İPEK, Muhsin KOŞAN, Cuma YILDIRIM, Kemal ELMAS, Adnan DEMİR, Tuğran GÖKHAN ve Aydoğan POLAT ise toprak altında kalmışlardı. Allah vefat edenlere rahmet eylesin, sahiplerine sabır versin. Allah ailemizi ve milletimizi böyle büyük afetlerden korusun. Ben de bu acı tablo karşısında "Çöllöler köyüne ağıt" isimli şiirimden ardından "Çöktü çöllo bırakmadı" isimli ikinci ağıtımı yazdım:

ÇÖKTÜ ÇÖLLO BIRAKMADI

Ateş düştü hane hane
Yaktı Çöllo bırakmadı
Anlatayım tane tane
Çöktü Çöllo bırakmadı

Göçükle arttı mı şanın
Suçu neydi on bir canın
Sebebi Yaşar Alkaya'nın
Çıktı Çöllo bırakmadı

Dar mı idi dar mı yerin
Altını oynattın yerin
Üstüne Ruşen Demir'in
Aktı Çöllo bırakmadı

Turhan Gökhan, Adnan Demir
Kader kaza Hak'tan emir
Üstü toprak altı kömür
Çekti Çöllo bırakmadı

Sebebin yanına kalmaz
Yanan yürek öğüt almaz
Bulunur mu Nail Yılmaz
Yoktu Çöllo bırakmadı

Hatıran var acı tatlı
Gâhi yaya, gâhi atlı
Emektar dı Halil Tatlı
Yıktı Çöllo bırakmadı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.328-329)

Teyze ananın yarımı
Duydu mu ola çağrımı
Yaktı Cuma Yıldırım'ı
Koktu Çöllo bırakmadı

Kalkmaz epey senin yasın
Kan bulandı tarak, tasın
Göğsüne Kemal Elmaş'ın
Çöktü Çöllo bırakmadı

Aklı yok akli şaşanın
Sırası mı bey, paşanın
Kolunu Muhsin Koşan'ın
Büktü Çöllo bırakmadı

Ne desem ham kalır sözler
Akıl oynar yürek sızlar
Aydoğan'ı görmez gözler
Sıktı Çöllo bırakmadı

İsim isim andı tek tek
Ağlar buna çiğdem Çiçek
İyi huylu Mehmet İpek
Baktı Çöllo bırakmadı

İki bin son Şubat ayı
Kuruldu feleğin yayı
Tam tamına on bir ayı
Oktu Çöllo bırakmadı

Bu dünyanın aslı yalan
Acıya gark oldu kalan
Gözükara'm gözü dolan
Çoktu Çöllo bıramadı.

Mehmet GÖZÜKARA

GÖÇÜKLE GÖÇTÜLER *

Afşin-Elbistan B termik santraline kömür sağlayan Çöllolar kömür sahasında 6 ve 10 Şubat tarihlerinde iki ayrı göçük yaşanmıştı. İlk göçükte Yaşar ALKAN isimli bir işçi hayatını kaybederken, 8 işçi yaralanmıştı. 10 Şubat'taki ikinci göçükte ise; 10 kişi toprak altında kalmıştır. Bu acı duruma Afşin ilçesine bağlı Dağlıca kasabasından şair Haşim KALENDER "Göçükle Göçtüler" isimli ağıdı yazar. Bakalım nedir:

Kaplıca bulutlar çöktü bir anda
Gitmiyor Afşin'de durdu baksana
Feryatlar bir yanda figan bir yanda
Acısı ağılattı yurdu baksana

Ajans alt yazıyla dikkati çekti
Ciğeri yananlar orada çöktü
Yağrenler birleşti gözyaşı döktü
Dağ gibi devrilen yardı baksana

Görmedik duymadık bu nasıl iştir
Kazması küreği yanında eştir
Bekledim çevremde deyin ki düştür
Üstüne yığılmış derdi baksan

Kaçan kurtulmuştu belki oradan
Gözleri parlıyor külden karadan
Dertsiz ne bilsin ki dertten yaradan
Boğuyor topraklar kurdu baksana

Ekmek telaşydı gitmişti işe
Gitme der anası yatmıştı düşe
Ölümdü çektiği kaygısız döşe
Kaderden haberi vardı baksana

Göçüğün ardından göçük beklerken
İşe gönderdiler işçi terklerden
Mazeretçi sebep bulup eklerken
Bu dünya suçluya dardı baksana

Ağızdan ağıza farklıydı rakam
İşçiydim bir olmaz şu iki yakam
İşti işti ekmek nasıl bırakam
Hayat denen yokuş zordu baksana

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.I,s.411)

Ölen kurtulmuştu perişan kalan
Cesetler bulunmaz büyüyor alan
Yıldan bahsediyor son haber salan
Bizimki Alman'a sordu baksana

Gözlerde yaş durdu özler kanyor
Analar ah eder yürek yanyor
Kimi kader diyor kimi kanyor
Seven mi dönüşü kırdı baksana

Taştan çıkan ekmek düştü tabana
Kurtuluşa meded dedik yabana
Ah kurban olaydım kara sabana
Bir duman ki yurdu sardı baksana

Kara elmas dedin yüzüme çaldın
Üç kuruşa karşı canımı aldın
Ne oldu ki sustun dilsiz mi kaldın
Doğruyu demiyor derdi baksana

Göçüğün altında Afşin'di kalan
Sağlığım maddeyle edildi tamam
Herkes çıkarınca gerisi yalan
Foyaymış gofların ardı baksana

Kanımın üstünde oynanır oyun
Karşılığı bu mu verdiğim oyun
Yeyin doymayanlar zehirler yeyin
İşçilerde kusur gördü baksana

Kalender yazılan gelecek başa
İzinsiz dal kopmaz kuş uçmaz hâşâ
Olan garibana beyim çok yaşa
Dertliler derdini serdi baksana

Haşim KALENDER

[Bu ağıt ve hikâyesi, 05.05.2011 tarihinde Haşim KALENDER ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

Adapazarı zelzelesi ağıt *

Yer oynadı yine ezildi canlar
Boydan aştı keder vatandaşlarım
Yeryüzünde sizi duyan insanlar
Hep teselli eder vatandaşlarım

Sırr-ı hikmet anlaşılmaz bir hüner
Kullara müsibet Mevlâdan iner
Bazı böyle bu çark tersine döner
Emek olur heder vatandaşlarım

Acep kâinatın kalır mı biri
On sekiz bin âlem mahvolur geri
Hiç doymaz, bilmen mi bu kara yeli
Hepinizi yutar vatandaşlarım

Bekleriz sırayı gelir günümüz
Yakasız bir gömlek olur donumuz
Son sonu ölüme varır canımız
Zî-ruh olan tadar vatandaşlarım

Sevdiğin olur cilves Hakk'ın
Kur'ân'da sure-i Yusuf'u okun
Evlad-ı Resul'ün haline bakın
Yerin bulur keder vatandaşlarım

Server-i kâinat buyurdu candan
Bu dünya mü'mine olacak zindan
Hep gelen atamız gettiler bundan
Bu miras-ı peder vatandaşlarım

Ne çare Hak emri dağıldı yuva
Sabır ilaç buna tahammül deva
Bu yalan dünyanın sonu berhava
Gelen kalmaz geder vatandaşlarım

Derdinize yoldaş olduk buradan
Gözden çıktı geçtik maldan paradan
Bundan sonra sizi bizi yaradan
Göstermesin keder vatandaşlarım

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.163)

Bin dokuz yüz kırk dört tam tarih bugün
Dünyanın matemi ahrette düğün
Ne çekti resuller bu ana değin
Mihneti bu kadar vatandaşlarım

Sultan Süleyman'a kalmadı bu mal
Şehitlere erdi suret-i cemal
Her zevali takip eder bir kemal
Hak emrini güder vatandaşlarım

Günaha kefarete görülen zahmet
Kalana selamet gidene rahmet
Bütün yolunuza bu Çıtak Ahmet
Canın kurban adar vatandaşlarım

Ahmet ÇITAK

AREFE'NİN AĞIDI *

Ambarcık köyünden –şimdiki ismi Söğütlü kasabası- Adôzeller (Adıgüzeller)'in kızı Arefe ile üç nişanlı kız, 1952 yılında çarpılık toprak almaya gittikleri ocağın çökmesi sonucu göçük altında kalarak vefat ederler. Zöhre KASAP bu olay üzerine şu ağıdı söyler:

Gül Arefem eş olmamış
Sevdiğine baş olmamış
Mevla'm dünyayı kuralı
Daha böyle iş olmamış

Arefe kızın işine
Binlik bozduram düşüne
Kederlenme gül Arefem
Sağmen düşürem peşine

Gül Arefem yekinsene
Altınını takınsana
Sen anayın bir kızısın
Her kazadan sakınsana

Ali ağlar Hamza ağlar
Gene dumanlandı dağlar
Şih Hasan düğün tutuyor
Yaslı dolanıyor bağlar

Çarpılıktan kaldırdılar
Kağınlara doldurdular

Zöhre KASAP

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.70)

Kızkardeşi Habibe'nin (18 yaşında) çarpılık toğrağı almak üzere gittiği topraklıkta kalarak (Mayıs 1956) ölmesi üzerine bacısı Gülkız şunları söyler *

-Toprakta ölen baciya-

Bugün günlerden pazardır, pazar
Kaldırmayın yorganı yaralar azar
Gardeşi duyar nişanlısı sezer
Kardeşsiz gelin olan bacım

Gülkız (İPEK) KAYA
(Çiçek köyü)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.71)

KARA ELMASA DOĞRU *

-Göçük altında kalan bütün maden işçilerinin aziz hatırasına-

Her adım atışta korkuya düştüm
Karanlık dehlizde pusuya düştüm
Ne yapsam yedi kat yerin dibinde
Sonunda çıkılmaz kuyuya düştüm
Kapkara bulutlar gökte oynadı
Alnımda biriken terler kaydadı
An geldi bir derin uykuya düştüm

Ve hep böyle geldi geçti seneler
Ekmeğim uğruna kavgaya düştüm
Sardı ciğerimi ah, rutubetler
Kayalar sarsıldı arkaya düştüm
Ellerim sarıldı kazma, küreğe
Korkular büyüdü düştü yüreğe
Kendi mezarımı kazmaya düştüm

Unuttum gökleri, mavi suları
Amansız delinen bir dağa düştüm
Gömüldüm kömüre oy, diri diri
Kan-revan içinde toprağa düştüm
Düşledim Mehmet'i, sonra Elif'i
Koptu dizlerimin sonuncu lifi
Coştı gözyaşlarım dalgaya düştüm

Aç-susuz bekledim zaman uzadı
Çaresi bulunmaz yaraya düştüm
Anam, babam, oğlum, kızım, sevdiğim
Tenden silinmeyen karaya düştüm
Tevekkül büyüdü sardı gönlümü
Rahmân'ı düşündüm yendim ölümü
Açtım ellerimi duaya düştüm

Ellerimi çektim yalan dünyadan
Rabb'im en sonunda kapına düştüm
Takdirin büyüktür sana sığındım
Senin gösterdiğin yapına düştüm
Amentüye iman ile nefsimi ıslah ettim
Rabb'im duy nefesimi yâ Allah..
Bismillah yanıma düştüm
Sana geldim Rabb'im kapına düştüm

Celâlettin KURT

* KURT, (1999;s.26-27); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.119-120)

Göçüğe ağıt *

Dokuz eve dokuz acı
Çöktü yine Elbistan'da
Gözyaşını ana bacı
Döktü yine Elbistan'da

Oynadı hep yer yerinden
Ses gelmez oldu derinden
Herkes susup kederinden
Baktı yine Elbistan'da

Kim bilir kaç yürek yandı
Acılar göğe dayandı
Toprak al kana boyandı
Aktı yine Elbistan'da

Diller tutuldu lal oldu
Tüm Elbistan'a mal oldu
Cehennemlik bir hal oldu
Yaktı yine Elbistan'da

Acı çekip inleyerek
Sussun şair, sussun yürek
Bize birlik, dirlik gerek
Vakti yine Elbistan'da

İsmail Kutlu ÖZALP
20.02.2011 – İstanbul

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.208)

Tabii afete uğrayan Maraba köyüne ait destan *

Tabandan kaynayıp suların coştı
Duvarlar çatladı, damların uçtu
Vali ve kaymakam yardıma koştu
Ne kara günlere kaldın Maraba

Deprem olmuş gibi yarıldı yerler
Yazık deyip acır haline eller
Vali Ankara'ya haberin yollar
Çok ve çok perişan oldun Maraba

Meydanın göl evler ha battı batar
Feryat edenlerin derde dert katar
Bütün aileler çadırda yatar
İşte sen ölmeden öldün Maraba

Kızlay uzattı yardım elini
Gelenler gördükçe acır halini
Çadırda yatıyor kızı gelini
Gonca bir gül gibi soldun Maraba

Maraba köyünden Hüseyin ÖZCAN

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.209)

Zalim Fırat *

Zalim Fırat derlerdi güya buna
Aldın yavrumu nasıl can dayana
Her gün hep ağlıyorum yana yana
Alma ver yavrumu zalim Fırat

Fırat Fırat ağlatma bu garibi
Onun da var seveni, var sahibi
Acı çekmekmiş garibin nasibi
Alma ver yavrumu zalim Fırat

Fırat'ın akar suyu derinden
Kurtaramadım yavrumu elinden
Çok acılar çektim senin yüzünden
Alma ver yavrumu zalim Fırat

Gözyaşlarımla çoğaldı hep suyun
Neden değişmedi senin huyun
Fırat'ın akar, suyu hayin hayin
Alma ver yavrumu zalim Fırat

Harput'a vardım aradım hep seni
Aldın yavrumu tanımadın beni
Alma sakın alma hiç canlar yeni
Alma ver yavrumuzu zalim Fırat

Cemil'i ağlatıp durmayı sakın
Tüm canlar gelir sana akın akın
Garip neden ağlar bir kez bakın
Alma ver yavrumu zalim Fırat

Cemil ODACIOĞLU

Van Depremi *

Tarih yetmiş altı Kasım ayında
Van'daki depremi duyan ağladı
Birçoğu genç iken okul çağında
Kanlı cesetleri soyan ağladı

Öylen ile ikindinin arası
Sargı tutmaz kalanların yarası
Size gelmiş şehitliğin sırası
Nazik cesetlerin yuyan ağladı

Bütün köyler temelinden bozulmuş
Genç ihtiyar kurtulmamış ezilmiş
Bütün ulus matem tutmuş üzölmüş
Erkeği kadını bayan ağladı

Beşikte bebekler durmaz sızılar
Annesin kaybetti nice kuzular
Kar ile kaplanmış ova yazılar
Askerde vatanım diyen ağladı

Kimi ezgin yavrum diye ağlıyor
Kanlı ceset yürekleri dağlıyor
Nice tabip gelmiş yara bağlıyor
Mezara kaldırıp koyan ağladı

İmdada yetişti ordumuz hazır
Kalanlar devletten bulacak huzur
Türlere yardım et boz atlı Hızır
Havada karada duyan ağladı

Fezyioğlu Melen başvekil yasta
Duyunca vatandaş oldular hasta
Bütün Türk acıdı Edirne Kars'ta
Atlısı taşıdı yayan ağladı

Aşık Karaca'yım rahmet dilerim
Dinmeyen gözümde yaşlar silerim
Köyümle yardıma ben de yerim
Üç binden fazlayı sayan ağladı

Durdu KARACA
1976 - Çiçek köyü

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.23)

Zelzele *

Sıcak yuvamızdan eyledik nefret
İçimizi sardı dert ile mihnet
Ulu Allah'ımız eylesin himmet
Halimizi yaman ettin zelzele

Baraka yapıldı, çadır kuruldu
Dermanımız üst makama soruldu
Evlat, ayal, uyumadı yoruldu
Ağız tadımızı nêttin zelzele

Gece gündüz sallıyorsun şehiri
Yer altından akıtırsın nehiri
İçirmek istersin ölüm zehiri
Yoksa bize, kin mi göttün zelzele

Kırk güne yaklaştı, durmadın hala
Tarihte adımız belde-yi ala
Yardım etsin o ulu Mevla
Aşımıza ağı kattın zelzele

Durdu GÜNERİ

25.4.1962

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.366)

Erciş Depremi *

-6 Kasım 1966'daki Muradiye/Erciş merkezli deprem üzerine-

Bin dokuz yüz altmış altı Kasım'da
Van ilinde deprem mazilerimiz
İlahi afetler hep bu kısımda
Gözleriyle gördü bazılarımız

İlçe Muradiye-Erciş üstüne
Yürüdü Azrail ölüm kastına
Şehit olan erdi nazlı dostuna
Kıldı cenazesin gazilerimiz

Çaldıran'a çıktı feryadın ucu
Aman Allah aman bu nasıl acı
Anne baba günü kardeş ve bacı
Beşiklerde kaldı kuzularımız

Karalı bayramlar geldi yurduma
Baş sağlığı milletime orduma
Dünya devletleri koştu yardıma
Çünkü ciğerdedir sızılarımız

Sefil Çimani'yim ağlar söylerim
Tarihler boyunca destan eylerim
Yer ile bir oldu güzel köylerim
Hak'tan böyleymiş yazılarımız

(M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.235)

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.235)

VÜCUT UZUVLARININ YİTİRİLMESİNİ
KONU EDİNER AĞITLAR

XXVII- Vücut Uzuvarlarının Yitirilmesini Konu Edinen Ağıtlar:

RECEP KORKMAZ'IN KIRILAN AYAĞINA YAKTIĞI AĞIT *

Recep KORKMAZ, Elbistan'ın Tepebaşı Mahallesi'nde kerpiçten yapılmış tek katlı bir evde ikamet etmektedir. Dam dediğimiz evin üstü topraktır. 21.11.2011 tarihinde, yağın karı kürüme için dama dayadığı merdivene çıkarken, merdivenin altı kayar ve Recep KORKMAZ, dam seviyesinden yere düşer. Bu düşme esnasında sol ayağı bilekten küt kırılır.

Sene iki bin bir saat on iki
Kırdı dostlarım ayağımın teki
Bu dünya yalandır ol Hak'tır baki
Elimle eyledim kime ne deyim

Hep şaşırđık kaldık derler ki nedeğ
Oğlu çabuk gelsin telefon edek
Kar yolları tuttu nereye gedek
Ol Mevlağan geldi kime ne deyim

Bir telaşla hastaneye ulaştık
Film röntgen her tarafı dolaştık
Doktor bey gelmeden acele kaçtık
Elimle eyledim kime ne deyim

Geldi Topal Sefer hiç cana kıymaz
Var gücünle bağır kulağı duymaz
Sardı sarmaladı eskiye uymaz
Ol Mevlağan geldi kime ne deyim

Bir on üç gün yattım bitmedi
Ne boş kafam bir doktora gitmedi
Hep görenler dedi fayda etmedi
Elimle eyledim kime ne deyim

Ayağım çürüdü boyutu aştı
Bütün etrafına kokular saçtı
Halimi görenler telaşa düştü
Ol Mevlağan geldi kime ne deyim

Çağırdık Aydın'ı getirdik hızla
Virajlara girdik doksanla yüzle
Dayan ha canlarım az daha sızla
Elimle eyledim kime ne deyim

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.99-100)

VÜCUT UZUVLARININ YİTİRİLMESİNİ
KONU EDİNEREN AĞITLAR

Malatya iline selamet vardık
Askerî hastane önüne durduk
Tabip binbaşığı ifade verdik
Ol Mevlâdan geldi kime ne deyim

Saat dokuz hep doktorlar geldiler
Buzdan yapma bir odaya aldılar
Tam on yerden matkabınan deldiler
Elimle eyledim kime ne deyim

Emine'm başımda çok hizmet etti
Bütün oruçları zöhürsüz tuttu
Hastane çilemiz burada bitti
Elimle eyledim kime ne deyim

Korkmaz'ım gezerdik bak kaldın ele
Ne dilersen Hakk'a şükür et dile
Mevlâ'm beterin vermesin kula
Elimle eyledim kime ne deyim

Recep KORKMAZ

[Bu ağıt ve hikâyesi, 02.03.2011 tarihinde Elbistan'ın Tepebaşı Mahallesi'nde bizzat şairin –Recep KORKMAZ'ın- kendisi ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

XXVIII - Doğa - Tabiat Konulu Ağıtlar:

KOCA KAVAK *

Giydin mi donunu gene yeşilden
Ulu kuşlar ötüşüyor başında
Her gün böyle sallanıyon karşında
Kavaklar içinde ulusun kavak

Ağaçlar içinde gayet ulusun
Uçuşan kuşların doğru yolusun
Çok sallanın benim gibi delisin
Ağaçlar içinde delisin kavak

Ulu kuşlar sana yapar yuvayı
Yüksek yerden kokuluyon havayı
Yalvar bizim için eyle duayı
İçmişsin bâdeler dolusun kavak

Ulu dalın her kuşları eğliyor
Koyu gölgen cümlâlemi topluyor
Yaşarmış gözlerin, niye ağlıyor
Sileyim gözlerin gülesin kavak

Yuvalar eğlenir yüksek dalında
Bülbüller ötüşür gonca gülünde
Yoksa sen de korkuyon mu ölümden
Veremiyon cevap ölüsün kavak

Seni diken eller n'icoldu hani
Gidenler gelmiyor bu dünya fani
Kadrini bilenler kesmesin seni
Bu dünyada bâkî kalasın kavak

Büyümüş bedenin daların taze
Kadrini bilmeyen çok verir ceza
Tarın mahşer günü komşu ol bize
Cennet-i âlâda bulasın kavak

Çürümemiş dalı yağmurdan kardan
İçmişsin suyunu çok temiz yerden
Bize de bir haber alsana yârdan
Haberini Mevlâdan alsın kavak

* (Elbistan'ın Sesi,1972;s.2); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.210-212)

Açılmış yaprağın tazedem gençten
Görünmez yaprağın ötüşen kuştan
Haber alıyon mu hiç bizim işten
Bize de bir haber alasin kavak

Bir kardaşım vardı ettiler üzgün
Bilemem yarımı saraman azgın
Kimse bir şey demez akraba bozgun
İçinde suçluyu bilesin kavak

Bir öksüz büyüttük aldılar elden
İstiyor gurbeti dönmüyor yoldan
Onun da haberin al gurbet elden
Haberi gurbetten alasin kavak

Hiç sormuyon benim fakir halimi
Taze açtın her taraftan gülünü
Sen de arz eden mi Allah yolunu
Gerek bana yoldaş olasin kavak

Geçsek gitsek faydasından haramdan
Hiç sormuyon derdim ile yaramdan
Ümidim yok harçlık ile paramdan
Bir hayırlı kısmet bulasin kavak

Her gün böyle yamacında ağlarım
Dallarım ser-firaz gönlüm eğlerim
İsmimi biliyon nesin söyleyim
Derdimize derman bulasin kavak

Habibe Bacı (ÖZER)

Fransa'da iş kazası sonucu hayatını kaybeden kardeşim Hüseyin Efendi'nin oğlu Cuma UĞUR'a ağıt *

Cuma'yı taşıyan uçak
Dert getirdi kucak kucak
Tütmez oldu yanan ocak
Karşılasm kardeşleri

Yavruların hali nice
Ağlaşır lar gündüz gece
Anasının mahşerece
Aksın gözünün yaşları

Haber ulaştı basına
Kabile düştü yasına
Dargın mıydı babasına
Niye çatıktı kaşları

Buyumuş Hakk'ın yazısı
Çıkmaz yürekten sızısı
İki kardeşin kuzusu
Zehir ettiler aşları

“Ufak acı” demen buna
Nasıl yanmaz baba-ana
İki yiğidin yan yana
Yazılsın mezar taşları

Bak Uğur'um neler yazar
Bu yazıyı kimler bozar
Çifte tabut çifte mezar
Kanlı yaş döker eşleri

Hacı Hasan UĞUR

* UĞUR, (2005;s.140); (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.365)

İNTİHAR EDEREK YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

XXIX- İntihar Ederek Yaşamını Yitirenleri Konu Edinen Ağıtlar

Çiçek köyünde intihar etmiş Kumru gelinin ağıdı *

Toplanmış hakimler gel biz de varak
Ne imiş kusuru suçunu görek
Tabutu geçerken selama durak
Kırılmış tutmuyor beli Kumru'nun
İfade vermiyor dili Kumru'nun

Gözlerinde sürme elinde kına
Duyup işitenler nasıl dayana
Yağlı sicim niye kıydın bu cana
Açılmadan gülü soldu Kumru'nun
İfade vermiyor dili Kumru'nun

Kumru'yu sevenler tutsunlar yası
Sebebine gele idi gadası
Kara toprak olmuş gerdek odası
Yas tutup ağlasın eli Kumru'nun
İfade vermiyor dili Kumru'nun

Cehizi sandıkta basılı kaldı
Anaya babaya küsülü kaldı
Gelinlik duvarda asılı kaldı
Düştü duvağının teli Kumru'nun
İfade vermiyor dili Kumru'nun

Söyle de Uğur'um sözünü bitir
Dokunmaz gönüle yıkmazdı hatır
Acıdım da yazdım bir-iki satır
Solmadı yeşili alı Kumru'nun
İfade vermiyor dili Kumru'nun

Hacı Hasan UĞUR

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.II,s.353)

İNTİHAR EDEREK YAŞAMINI YİTİRENLERİ
KONU EDİNER AĞITLAR

ÇİÇEK KÖYÜNDE İNTİHAR EDEN KUMRU GELİNİN AĞIDI *

Elbistan'ın Çiçek köyünde intihar eden Kumru geline, Eldelek köyünden Ali (Baz) Gözükarasının yaktığı ağıt:

Omzunda deste melik
Ciğer gelir bölük bölük
Yandım anam diye diye
Kumru saçlarını yoluk
Söğütlü çayı akıyor
Derdi âlemi yakıyor
Uyan Kumru gelin uyan
Kızlar sağmene çıkıyor

Toplu cenaze alayı
Müezzin verir salayı
Anne ayrılmaz kızından
Ağlar meleyi meleyi

Ali (Baz) GÖZÜKARA

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Eldelek köyünden Güllü GÖZÜKARA ile yapılan görüşmede Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP, 2011;C.I,s.306)

XXX- Bestelenmiş Türkü Ağıtları:

DARI TÜRKÜSÜNÜN HİKÂYESİ *

Kocası Maraş'ta asker olan Fadime SARI'nın, biçmesi gereken bir tarla (gilgil) ufak darı vardır. Kayınvalidesi darı biçme işine yardım edemeyeceğini söyler. Buna itiraz edecek gibi olan Fadime Gelin: "Ya bu darıyı biçersen, ya da çekilir baban evine gidersen!" der, kayınvalide. "Haaa, bir de, darının iri konaklılarından tohumluk seçmeyi de unutmayasın." diye tembihler. Çaresiz darıyı biçmeye karar veren Fadime gelin tarlanın başına varır, başlar kalıçla pınnata. Yoldan geçen iki yolcu bakarlar ki koca bir tarlanın başında tek başına bir gelin. "Bacı kolay gelsin!" derler. "Sağ olasınız gardaşlar!" der, Fadime gelin. Yolcular: "Bacı, kimin kimsen yok mu; bu tarlayı tek başına nasıl biçeceksin?" dediklerinde: "Yok, bir kocam vardı o da asker oldu!" cevabını verir. Yolcular savuşup giderler. Efil efil sen yelle gönlü de kabarmış olan Fadime gelin, aşağıdaki deyişte, kendine has makamıyla başlar söylemeye.

DARI TÜRKÜSÜ

Bu darıyı biç diyorlar
Konağını seç diyorlar
Gişin yok, seni beslemek
Umudunu kes diyorlar

Bu pınnatı et diyorlar
Şu işleri tut diyorlar
Ben pınnatı bilmem desem
Babangile git diyorlar

Üfül üfül bir yel eser
Bannağımı galiç keser
Kosam babam evine gitsem
Oğlan duyar bana küser

Emmim dayım yoktur burda
Onun için kaldım darda
Yıkılasica Maraş'ta
Asker gelemiyor yarda

Kalkar Güllü'mü yattırım
Gider askeri getirrim
Boz askerim geleneçin
Kovsalar gene oturrum

Bu gün ayın on üçü
İçerim derdinen dolu
Ben bu elde durmam amma
Beklediğim asker yolu

Fadime SARI

[Bu ağıt ve hikâyesi, Elbistan'ın Eldelek köyünden, şairimizin kızı Güllü GÖZÜKARA Mehmet GÖZÜKARA tarafından 04.03.2011 tarihinde Mehmet GÖZÜKARA tarafından derlenmiştir.]

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.249-250)

ÂŞIK HÜSEYİN VE ACEM KIZI TÜRKÜSÜ (ÂŞIK FEYMÂNİ ANLATISI) *

Eskiden Kadırlı'nın varlıklı insanları, eğlenmek için, vilayetleri Adana'ya değil de, Adana'dan daha hareketli ve şen olan Ceyhan'a giderlerdi. Kadırlılılar ürünlerini bile Ceyhan'a satarlar ve ihtiyaçlarını da Ceyhandan temin ederlerdi.

Kadırlılılar Ceyhan'a giderken Ceyhan nehrini "gemi" dedikleri, ağaçtan yapılmış sal ile geçerlerdi. Kadırlı'nın zengin ve ağaları Ceyhandaki pavyonlarda eğlenir, han denilen, üstü otel, altı da atların ahır olan büyük binalarda kalırlardı. Bir gün yine Ceyhan'a gittiklerinde, Ceyhan ırmağı kenarında bir pavyonda bir tiyatüranın (şimdiki pavyonlardaki dans ve eğlencenin adı) olduğunu ve bu tiyatürada Acem kızı adında dans eden bir zennenin bulunduğunu öğrenirler. Kadırlı'nın zengin ve ağaları başka bir gün yanlarına Âşık Hüseyin'i de alıp Ceyhan'a Acem Kızı'nı seyretmeye giderler. Tiyatüraya başlar, Kadırlılılar tiyatüranın ön tarafına Âşık Hüseyin'le otururlar. Acem Kızı parmaklarında zillerle, hem şarkı söylüyor hem de dans ediyor. Bu durumdan hem Kadırlılılar hem de Âşık Hüseyin çok etkileniyorlar. Kadırlılılar tiyatüraya, yani pavyon sahibinden izin alarak Âşık Hüseyin'in Acem Kızı'na bir türkü söylemesini istiyorlar. Durumu Acem Kızı'na da söylüyorlar. Acem Kızı da buna razı oluyor ve Âşık Hüseyin'in karşısına geçiyor, Âşık Hüseyin sazını eline alıyor ve bakalım Acem Kızı'na ne söylüyor:

Çırpınıp da şanova da çıkınca
Eğlen şanovada kal Acem Kızı
Uğrun uğrun kaş altından bakarken
Can telef ediyon bil Acem Kızı

Gözlerin olmuştur zezem dolabı
Kaşın eder Beyrut ile Halep'i
Kıvrılmış saçların sırma kelebi
Gün vurdukça parlar tel Acem Kızı

Amerika kurban çatık kaşına
Avrupa, Belçika düşmüş peşine
İngiliz, Fransız köle düşüne
Bir de Alman kurban bil Acem Kızı

Seni gören Âşık neylesin canı
Yumdukça gözünden döker mercanı
Burnu fındık ağzı kahve fincanı
Şeker mi şerbet mi dil Acem Kızı

Seni gördüm yüreciğim sızılar
Ak gerdanda dizim dizim gazılar
Çark elinden çıkma gibi pazılar
Altın burma takmış kol Acem Kızı

Canım kurban olsun ikrar güdene
Belin ince, boyun benzer fidana
Ateşine yanmış Tarsus, Adana
Nasıl zil vuruyor el Acem Kızı

Şahin gibi yükseğinde düneği
Avrupadan gelmiş cansız bineği
Berber aynasından duru yanağı
Akıyor dudaktan bal Acem Kızı

* (M.GÖZÜKARA-Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.325-329)

Kaşlar arasında Zühre yıldızı
Seni görenlere düşen bir sızı
Gerdan beder beder, dudak kırmızı
Açılmış yanakta gül Acem Kızı

Âşık Hüseyin'im söyler söz olur
Çok sallanma güzel sana göz olur
Mısır'ı, Bağdat'ı versem az olur
Ara menendini bul Acem Kızı

Türküden sonra Acem Kızı dans etmeye başlar, başlar ama Acem Kızı'nın aşkı Âşık Hüseyin'in içine, Âşık Hüseyin'in aşkı da Acem Kızı'nın içine kor gibi düşer. Kadirli'nin ağaları, Âşık Hüseyin'i de yanlarına alıp Kadirli'ye dönerler.

Âşık Hüseyin, Acem Kızı'nın aşkıyla yanar, tutuşur. Ver elini Ceyhan der ve bir gün yola düşer. İki-üç gün sonra Ceyhan'a varır. Acem Kızı'nı bulur, konuşup tekrar anlaşılır. Acem Kızı Âşık Hüseyin'i yanından ayırmaz. Âşık Hüseyin'in karısı Kadirli'de çocuklarıyla kalakalır. Günler haftalar böyle geçerken Adana'nın tanınmış ağalarının birinin oğlu da o sırada meşhur Acem Kızı'nı duyar ve Ceyhan'a gelir. Burada Acem Kızı'na âşık olur. Pavyon sahibine büyük paralar vererek Acem Kızı'nı alır ve Adana'ya gidecekken Âşık Hüseyin'in haberi olur.

Âşık Hüseyin Acem Kızı'nın olduğu yere koşar, bu sırada Ağa'nın oğluyla Acem Kızı arabayla hareket etmek üzeredir. Âşık Hüseyin sazını eline alır, ağlayı ağlayı giden Acem Kızı'na yaşlı gözleriyle bakalım ne söyler:

Dayanamam gayrı ben bu hasrete
Ya beni de götür ya sen de gitme
Ateş-i aşkına yakma çıramı
Ya beni de götür ya sen de gitme

Ahtı amanımız vardı seninle
Gönül mü eğledin yoksa benimle
Kavli kasem eylemiştik seninle
Ya beni de götür ya sen de gitme

Sen gidersen kendim berdar ederim
Bülbül gül dalına konmaz n'iderim
Elif kaddim büker keman ederim
Ya beni de götür ya sen de gitme
Aşk-ı muhabbetle düştük dillere
Bu hasterlik beni salar çöllere
Bırakıp da gitme gurbet ellere
Ya beni de götür ya sen de gitme

Yâr sineme vurdun kızgın dağları
Viran koydun mor sümbüllü bağları
Hüseyin'im geçiyor gençlik çağları
Ya beni de götür ya sen de gitme

* Derleyen: Erman Artun - Ayhan Karakaş, (1942);
Kaynak kişi: Osman Taşkaya (Âşı Feymani),
Azaplı / Kadirli / Osmaniye.]; (M.GÖZÜKARA-
Ö.H.ÖZALP,2011;C.II;s.329)

Âşık Hüseyin daha sonraları Acem Kızı'nın Adana'ya gittiğini öğrenir. Zaten Acem Kızı da Âşık Hüseyin'in fakir olduğunu öğrenince nazlanmadan gider. Âşık Hüseyin yine yollara düşer. Adana'ya varır; fakat Acem Kızı'nın olduğu yere pek yaklaşamaz. Uzun zaman Adana kahvelerinde saz çalıp türkü söyler. Bir gün fırsatını bulup Acem Kızı'na yaklaşır. Acem Kızı, Âşık Hüseyinden kaçırmasını ister. Âşık Hüseyin kaçırrsa ki nereye götürecektir, hem fakir, hem evli. Âşık Hüseyin Acem Kızı'nı oyalamaya başlar. O sırada Maraş beylerinden biri Adana'ya gelir, Acem Kızı'nın güzelliğini, şanını, şöhretini duyar. Acem Kızı'nın olduğu tiyatroya gider. Acem Kızı ile tanışır, onu pavyon hayatından kurtarıp hanımı yapacağını söyler. Acem Kızı da o hayattan bıktığı için Maraş beyinin teklifini kabul eder. Âşık Hüseyinden de artık ümidini kesmiştir. Maraş beyi tiyatroya sahibine bolca para verip Acem Kızı'nı götürür.

Âşık Hüseyin tiyatroya gelir ki ne görsün, Acem Kızı gitmiş. Bunun üzerine alır sazı eline bakalım ne söyler:

Bilemedim kıymetini kadrini
Hata benim günah benim suç benim
Eliminen içtim aşkın zehrini
Hata benim günah benim suç benim

Kader aramıza çekti bir perde
Yoksulluk düşürdü çaresiz derde
Affetmem kendimi ulu mahşerde
Hata benim günah benim suç benim

Körümüş gözlerim görmedim önü
Boşuna yormuşum eyvah ben beni
Bilirim göremem birdaha seni
Hata benim günah benim suç benim

Hüseyin'i yandırdın yâr ataşlara
Daha sürme çekme kalem kaşlara
Vursam da başımı taştan taşlara
Hata benim günah benim suç benim
Beder beder domur domur (tomurcuk)

Acem Kızı, Maraşlı beyle Maraş'a gider, ev hanımı olur, çoluk çocuk sahibi olur. Daha sonraları bu hanımın çocuklarından biri Maraşlı hemşehrileri tarafından devletin önemli bir makamına getirilir.

Âşık Hüseyin de bu hasrete dayanamaz, karısının ve çocuklarının yanına döner. Çevreden utandığı için karısını ve çocuklarını yanına alır, evini yükletir, Elbistan'ın Erçene köyüne, elinin, aşiretinin içine döner. O köyde evlenen bir kızının da âşık olduğunu, Kozan'ın Bucak köyünden Âşık Hazım Demirci anlatırdı.

Âşık Feymani bu türkünün nasıl derlendiği hakkında şu bilgileri veriyor:

"Bu Âşık Hüseyin hikâyesini Kadırlı ve Kozan yörelerinin yaşlı insanları anlatırlardı. Bu hikâyeyi; Kadırlı'nın Araplı (Döğenli) köyünden Küçük İbrahim lakaplı İbrahim ERDOĞAN'dan, Kozan'ın Bucak köyünden Deli Hazım lakaplı Hazım DEMİRCİ ile Kadırlı'nın Çaygeçit köyünden Âşık Ali GEZER'den (Ali KOCAÇİTFCİ) ilk âşıklık yaptığım 1968 sonbaharında köyleri gezdiğim sıralarda belledim." *

MEYRİK'E AĞIT

Meyrik, 1970 yılında Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesi Damlataş Köyü'nün Kantarma Obası'nda veremden ölen ve üzerine ağıtlar yakılan güzel bir gelindir.

Meyrik, evlenmeden önce verem hastalığına tutulduğu halde teyzesinin oğlu Hasan'la evlendirilir. Evliliklerinin daha üçüncü ayında hastalanır ve Kahramanmaraş Devlet Hastanesi'ne kaldırılır. Bunun üzerine çok geçmeden Meyrik'in ölüm haberi köyüne ulaşır. Köy halkı Hasan'ın evinde toplanır, bu güzel geline yakıştırılamayan ölüm üzerine ağıtlar yakılır. Meyrik Türküsü adı ile sonradan meşhur olan bu ağıt, o anda irticalen Meyrik'in hem teyzesi hem de kayınvalidesi tarafından söylenmesi olayın en ilginç yanıdır.

Yaşanan bu üzücü olayın ardından bir süre sonra Aşık Mahzuni Şerif köye gelerek bu unutulmaz türküyü besteler. Halen Türk halk müziğinin en sevilen türkülerinden biri olan bu eser, birçok sanatçı tarafından söylenmiş ve söylenmeye de devam etmektedir.

MARAŞ'TAN BİR HABER GELDİ (MEYRİK)

Maraş'tan bir haber geldi
Dediler ki Meyrik öldü oy oy
Keşke Meyrik ölmeseydi
Kesileydi elim kolum oy oy

Oy Meyrik Meyrik Meyrik
Ben kurbanam sana Meyrik
Ben hayranam sana Meyrik (vay)

Doktor yarayı kesiyor
Gene Meyrik kan kusuyor oy oy oy
Dediler ki Meyrik öldü
Anası kime (bana) küsüyor oy oy oy

Oy Meyrik Meyrik Meyrik
Ben kurbanam sana Meyrik
Ben hayranam sana Meyrik (vay)

şu Meyrik'in acısına
Çarşaf serin gecesine oy oy oy
Keşke Meyrik ölmeseydi
Sabır onun kocasına (anasına) oy oy oy

Oy Meyrik Meyrik Meyrik
Ben kurbanam sana Meyrik
Ben hayranam sana Meyrik (vay)

TEŞEKKÜR

Dört ciltten oluşan “Kahramanmaraş Yöresi Ağıtları” çalışmamızın dördüncü cildinin hazırlanmasında, Sn. Mehmet GÖZÜKARA ve Sn. Ömer Hakan ÖZALP’in birlikte derlediği “Elbistan Ağıtları Birinci Cilt ve İkinci Cilt” adıyla yayınlanan eserlerden istifade edilmiştir. Kendilerine, çalışmamıza desteklerinden dolayı teşekkürlerimizi sunarız.

KAYNAKÇA

- Afşin'in Ağıtları, (2008); Afşin İlçe Milli Eğitim Kültür Yayınları-Malatya
- ATASAYAR, Asuman Soydan,(2010); "Üçüncü Mevsimdeyim",Kültür Ajans Yay.-Ankara
- Derleyenler GÖZÜKARA, Mehmet- ÖZALP, Ömer HAKAN,(2011); "ELBİSTAN AĞITLARI",
Özgü Yayınları-İstanbul.
- Elbistan'ın Sesi, 31 Ağustos 1961; sayı:32
_____,02 Eylül 1961; sayı:47
_____,28 Şubat 1963; sayı:339 (Kilis Kent gazetesinden iktibas edilmiştir)
_____,14 Nisan 1962; sayı:230
_____, 02 Mayıs 1962; sayı: 245
_____,04 Haziran 1967; sayı:1079
_____, 29 Nisan 1968; sayı:1174
- Engizek, 30 Haziran 1949; sayı:345
- KARAÇALI, Ali,(2008); "Maraş'lı Âşık Behlül Ali Hayatı, Âşıklığı, Sanatı", Türk Dil Kurumu
Yayınları-Ankara
- KARAKOÇ, Abdurrahim,(1983); "Suları Islatamadım", Ocak Yayınları, Feryal Matbaası-Ankara
- _____,(2006); "Dosta Doğru", Alperen Yayınları, Erkek Ofset, 2. Baskı-Ankara
- _____,(1980); "Vur Emri", Töre-Devlet Yayınları-Ankara
- _____,(1983) "Vur Emri",Töre-Devlet Yayınları, Ankara
- KARAKOÇ, M. Nafiz,(2004); "Dağlar Yol Vermez ki Dosta Gideyim", Dolunay Yayınları-Ankara
- KARTAL, Mehmet,(2009); "Yüreğimde Bir Sızı", Göçer Ofset-Elbistan
- KOZ, M.Sabri,(1975); "Elbistan ve Adana Yöresinden Ağıtlar", BÜFK Boğaziçi Üniversitesi
tesisi
- Halkbilim Yıllığı 1975'ten ayrı basım, Taş Matbaası-İstanbul
- KURT, Celalettin, (tarihsiz); "Elbistan'lı Şairler Antolojisi", genişletilmiş ikinci baskı-Malatya
- _____,(1999); "Gülnâre", Elbistan Yayınları-Elbistan
- _____, (2010); "Kar Beyaz Ölüm", Elbistan.
- ÖZ, Mehmet Ali,(1999); "Bütün Yönleriyle Gürün İlçesi Tarihi", Seyhan Grafik ve Matbaa-İstanbul
- ÖZALP, Ömer Hakan, (2010) "Tuhfe Şârihi Hayati Ahmed Efendi Şiirleri, Hütüphanesi ve Tehâfüt-i
Müstahrece'si",Özgü Yayınları-İstanbul
- ÖZDEMİR, Ahmet Z.,(1994); "Öyküleriyle Ağıtlar", Kültür Bakanlığı Yayınları-Ankara

- ÖZDEMİR, Turgay-BÜYÜKTANIR, Zeki, (2004); “Ömer’in Ağıdı Destanı”, Eskişehir
ŞAKAR, Turan, (2008); “Gurbet Gülleri”, K Kitap Yayınları-Ankara
UĞUR, Hacı Hasan, (2005); “Kervanda Zaman”, Göçer Ofset-Elbistan
YALMAN, Ali Rıza (); “Cenupta Türkmen Oymakları II”, haz.Sabahat DEMİR, Kültür
Bakanlığı
Yayınları-Ankara
YÜKSEL, Ali Rıza,(2009); “Hayatın Son Hatıraları Güneş Batarken”, Elbistan